

ଘୁଲିଛି ନିକର

ଆତ୍ମଜୀବନୀ

ନନ୍ଦିଗୋପାଳ ପାଲିତ

ଝଲିଛି ନିକର

(ଆତ୍ମଜୀବନୀ)

ନନିଗୋପାଳ ପାଲିତ

ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଚାଲିଛି ନିକର

(ଆତ୍ମଜୀବନୀ)

ନନିଗୋପାଳ ପାଲିତ

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ : ଡିସେମ୍ବର ୨୦୦୬

ପ୍ରକାଶକ : ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନ

ଏ-୧୨, ହାଉସିଂ ବୋର୍ଡ଼ କଲୋନୀ

ବରମୁଣ୍ଡା, ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧ ୦୦୩

ଦୂରଭାଷ : ୦୬୭୪-୨୫୫୬୧୦୯

ମୁଦ୍ରଣ : ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକାଶନୀ

୨୬୬, ରୋଡ୍-୧, ଜଗନ୍ନାଥ ବିହାର

ବରମୁଣ୍ଡା, ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧ ୦୦୩

ଦୂରଭାଷ : ୦୬୭୪-୨୫୫୨୦୨୪

ଆଇ.ଏସ୍.ବି.ଏନ୍ - ୮୧-୮୭୯୮୨-୩୦-୬

ମୂଲ୍ୟ : ଟ.୧୨୦/-

Chalichhi Nikara

(An Autobiography)

Nanigopal Palit

First Published : December 2006

Published by : Sikshasandhan

A/12, Housing Board Colony

Baramunda, Bhubaneswar - 751 003

Ph : 0674-2556109

Printed at : Siksha Prakashani

266, Road-1, Jagannath Vihar

Baramunda, Bhubaneswar - 751 003

Ph : 0674-2552024

ISBN - 81-87982-30-6

Price : Rs. 120/-

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଚିରାଚରିତ ଶଗଡ଼ ଗୁଳାରେ ନ ଚାଲି, କଣ୍ଠକମୟ ଅମଡ଼ା ମାଡ଼ି
ଚାଲିବାରେ ଓ ନୂତନ ପଥର ସନ୍ଧାନରେ ଯାହାଙ୍କର ଅସୀମ ଆଗ୍ରହ ।

ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ହେବାକୁ ଯିଏ ଆଦୌ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ବରଂ
ଯୁଗକୁ ଭାଙ୍ଗି, ବଦଳାଇ ଏକ ନୂତନର ଆହ୍ୱାନରେ ଯିଏ ସତତପ୍ରୟାସୀ,
ବିଶ୍ୱକୁ ଅଧିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଆଉ ଅତି ନିବିଡ଼ ଭାବେ ଦେଖିବାରେ
ଯାହାଙ୍କ ଗରୀଷ ସର୍ବଦା ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହିଆସିଛି ।

ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ଓ ଉଦାପନା ମୋତେ ଓ ମୋ ପରି 'ଜୀବନ
ବିଦ୍ୟାଳୟ'ର ଆଉ କେତେ ଜଣଙ୍କୁ ଅଧୁନା ସମାଜ ସମ୍ମୁଖରେ ଗାନ୍ଧି
ବାବର ଅପବାଦ ଭାବେ ଠିଆ ହେବାର ସାହସ ଯୋଗାଇ ଆସିଛି ସେହି
ନିଆରା ମଣିଷ ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ହାତରେ ।

ସ୍ନେହର ବାଦଲ

ଚାଲିଛି ନିକର

(ଆତ୍ମଜୀବନୀ)

ନନିଗୋପାଳ ପାଲିତ

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ : ଡିସେମ୍ବର ୨୦୦୬

ପ୍ରକାଶକ : ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନ

ଏ-୧୨, ହାଉସିଂ ବୋର୍ଡ଼ କଲୋନୀ

ବରମୁଣ୍ଡା, ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧ ୦୦୩

ଦୂରଭାଷ : ୦୬୭୪-୨୫୫୬୧୦୯

ମୁଦ୍ରଣ : ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକାଶନୀ

୨୬୬, ରୋଡ୍-୧, ଜଗନ୍ନାଥ ବିହାର

ବରମୁଣ୍ଡା, ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧ ୦୦୩

ଦୂରଭାଷ : ୦୬୭୪-୨୫୫୨୦୨୪

ଆଇ.ଏସ୍.ବି.ଏନ୍ - ୮୧-୮୭୯୮୨-୩୦-୬

ମୂଲ୍ୟ : ଟ.୧୨୦/-

Chalichhi Nikara

(An Autobiography)

Nanigopal Palit

First Published : December 2006

Published by : Sikshasandhan

A/12, Housing Board Colony

Baramunda, Bhubaneswar - 751 003

Ph :0674-2556109

Printed at : Siksha Prakashani

266, Road-1, Jagannath Vihar

Baramunda, Bhubaneswar - 751 003

Ph : 0674-2552024

ISBN - 81-87982-30-6

Price : Rs. 120/-

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଚିରାଚରିତ ଶଗଡ଼ ଗୁଳାରେ ନ ଚାଲି, କଷ୍ଟକମୟ ଅମଡ଼ା ମାଡ଼ି
ଚାଲିବାରେ ଓ ନୂତନ ପଥର ସନ୍ଧାନରେ ଯାହାଙ୍କର ଅସୀମ ଆଗ୍ରହ ।

ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ହେବାକୁ ଯିଏ ଆଦୌ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ବରଂ
ଯୁଗକୁ ଭାଙ୍ଗି, ବଦଳାଇ ଏକ ନୂତନର ଆହ୍ୱାନରେ ଯିଏ ସତତପ୍ରୟାସ,
ବିଶ୍ୱକୁ ଅଧିକ ଶୁଦ୍ଧା, ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଆଉ ଅତି ନିବିଡ଼ ଭାବେ ଦେଖିବାରେ
ଯାହାଙ୍କ ଗର୍ବାକ୍ଷ ସର୍ବଦା ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହିଥାନ୍ତି ।

ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ଓ ଉଦ୍ଦୀପନା ମୋତେ ଓ ମୋ ପରି 'କାବନ
ବିଦ୍ୟାଳୟ'ର ଆଉ କେତେ ଜଣଙ୍କୁ ଅଧୁନା ସମାଜ ସମ୍ମୁଖରେ ଗାନ୍ଧି
ବାଦର ଅପବାଦ ଭାବେ ଠିଆ ହେବାର ସାହସ ଯୋଗାଇ ଆସିଛି ସେହି
ନିଆରା ମଣିଷ ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କ ହାତରେ ।

ସ୍ନେହର ବାଦଲ

ପ୍ରକାଶକୀୟ

ଅନୁଗୁଳଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଆଠମାଇଲ ପଶ୍ଚିମକୁ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ଗାଁରେ ଉତ୍ତର ବୁଦ୍ଧିଯାଦୀ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଅନୁଗୁଳ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରବାସ, ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର, ତୁଡ଼ିଗଡ଼ିଆ, ରାଜସୁନାଖଳା ଓ ଭଞ୍ଜନଗର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରୁ ଆଠବର୍ଷର ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରିଥିବା ଛାତ୍ରମାନେ ଏଥିରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ପାଠ ପଢୁଥିଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନନ୍ଦିଗୋପାଳ ପାଲିତ ଥିଲେ ଉତ୍ତର ବୁଦ୍ଧିଯାଦୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର । ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକତାକୁ ବାଛିନେଇ ସମଗ୍ର ଉଚ୍ଚିରିକାଳ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳର ବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନଙ୍କରେ କଟାଇଛନ୍ତି । ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ବିଶେଷକରି ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯାହା ଶିଖିଛନ୍ତି ତାକୁ ହିଁ ପାଥେୟ କରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍ଠାସହ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତୁଲାଇଛନ୍ତି ।

ଏହି ଆତ୍ମଚରିତରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାଲିତ ତାଙ୍କ ଶିକ୍ଷକ ଜୀବନର ଅଭିଜ୍ଞତା ତଥା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ ବିଷୟଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଜୀବନର ଚଳାପଥରେ ସେ ଭେଟିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଅତି ନିର୍ଭୀକ ଓ ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ନିଜର ଧାରଣା ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଆମକୁ ଆମର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ତ୍ରୁଟି ତଥା, ସରକାରୀ କଳର ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଦୁର୍ନୀତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନେକ ଧାରଣା ମିଳୁଛି । ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂଆ କରି କିଛି କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଏଥିରୁ ବହୁତ କିଛି ତଥ୍ୟ ଓ ପ୍ରେରଣା ପାଇପାରିବେ । ବର୍ଣ୍ଣନା ଶୈଳୀ ଅତି ସରଳ ଓ ସୁଖପାଠ୍ୟ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଆତ୍ମଚରିତର ସଂଖ୍ୟା ବହୁତ କମ୍ । ଏ ପୁସ୍ତକଟି ସେ ଭଣ୍ଡାରକୁ ବଢ଼ାଇବାରେ ନିଶ୍ଚୟ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ସବୁ ଶ୍ରେଣୀର ପାଠକମାନଙ୍କୁ ବହିଟି ଭଲ ଲାଗିବ ବୋଲି ଆମର ଆଶା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାଲିତ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମଚରିତ ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଥିବାରୁ ଏବଂ ଚିତ୍ତଭାର (ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ) ତାଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଥିବାରୁ ଉଭୟଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି ।

ଅନୀଲ ପ୍ରଧାନ

ବିସ୍ମୃତି ସାଗର ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମେକ୍ରମେ ଅନେକ ସ୍ମୃତି ହଜିଯିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।
ଏକାନ୍ତ ନିରୋଳାରେ ବସିଥିବା ସମୟରେ ସେହି ହଜିଯାଉଥିବା ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ିକୁ ରୋମାନ୍ତନ
କରିବାରେ ଅନେକ ଆନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।

ସେହି ବିସ୍ମୃତି ସାଗର ଗର୍ଭରୁ କେତେ ଗୋଟି ସ୍ମୃତି ମୁକ୍ତା ଛାଣି ଆଣିବାର ଏକ
ପ୍ରୟାସ ମାତ୍ର ଆଜିର ଏହି ପୁସ୍ତକ ।

ଜାତିର ପିତା ମହାମାନବ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧି, ଆମ ଦେଶରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ
ସହିତ ଅଠରଗୋଟି ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କରି ପଦାଙ୍କ
ଅନୁସରଣ କରି ସ୍ୱର୍ଗତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ ତତ୍କାଳୀନ ସରକାରୀ ଚାକିରୀ
ତ୍ୟାଗକରି ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଚିରବନ୍ୟା ପ୍ରସାରିତ ଅଞ୍ଚଳ ବରୀ (ବର୍ତ୍ତମାନର
ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲା) ଠାରେ ଆଶ୍ରମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ସେଠାରେ ସେ ମା' ରମାଦେବୀଙ୍କ
ସହିତ ଅବସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ଏହି ବରୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ
ଚଳାଇବା ସହିତ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକୁ ଅତି ଆଗ୍ରହର ସହ
କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ।

ପୂଜ୍ୟ ବାପୁଜୀଙ୍କର ସେହି ଅଠର ଗୋଟି ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମଧ୍ୟରେ
ନୟାତାଲିମ ବା ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା ଅନ୍ୟତମ । ସେହି ସମୟରେ ଏହି
ଜିଲ୍ଲାର ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରଠାରେ ପୂଜ୍ୟ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଓ ପୂଜ୍ୟ ରମାଦେବୀଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ
ତତ୍କାଳୀନ ବେସରକାରୀ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା ଗତ ୧୯୩୯-୪୦
ମସିହାରେ ଏକ ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସହିତ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ର
(ବେସିକ୍ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ) ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ନାରୀ-ଶିକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ “କସ୍ତୁରବା
ତାଲିମ” କେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା ।

ସେହି ସମୟରେ ସମଗ୍ର ବରୀ-ଅଞ୍ଚଳରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରବଳ
ବନ୍ୟା ପ୍ରବାହିତ ହେବା ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମରେ ଜାତୀୟ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବା ମୌଳିକ
ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ସହଯୋଗ କ୍ରମେ ଗଢ଼ିଉଠିଥିଲା ।

ଆମ ନିଜଗ୍ରାମ ଅନ୍ୟାସାପୁରଠାରେ ମଧ୍ୟ ୧୯୪୧ ମସିହାରେ ଏକ ମୌଳିକ
ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା । ମୋ ପିତା ଏଗଦାଧର ପାଲିତ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ
ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମିତ୍ତ

ଜମି ଦାନ କରିବା ସହିତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସକ୍ରିୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଏଶ୍ୟାମୟୁଦର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହିତ ଏରଷି ବେହେରା, ଚାରଣ କବି ବାସ୍ତାନିଧି ଦାସ ଓ ହାରାମଣିଦେଇ ପ୍ରଭୃତି ଶିକ୍ଷକ, ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀଗଣ ରହି ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବା ସହିତ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସହ ସହଯୋଗ ରକ୍ଷାକରିଥିଲେ ।

୧୯୪୨ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟମାସ ୮ ତାରିଖ ଦିନ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ବମ୍ବେ ଅଧିବେସନରେ 'ଭାରତ ଛାଡ଼' ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କଲା । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଫଳରେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଭାରତ ଛାଡ଼ ଆନ୍ଦୋଳନ ଝଲକ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ବେଗରେ ପ୍ରବାହିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେହି ବର୍ଷ ୧୯୪୨ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ୨୬ ତାରିଖ ରାକ୍ଷା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ଆମ ଗ୍ରାମ ନିକଟସ୍ଥ ରକ୍ତତୀର୍ଥ କଳାମାଟିଆଠାରେ ପୋଲିସ ବାହିନୀ ଦ୍ଵାରା ଯେଉଁ ଅମାନୁଷିକ ଗୁଳିକାଣ୍ଡ ଘଟିଥିଲା ସେଥିରେ ଶହାଦ ହେଲେ ମାୟାଧର ଭୂୟାଁ, ସାଉଁଟି ମଲିକ, ସାନନ୍ଦ ସ୍ଵାଇଁ ଓ ହାଡ଼ିବନ୍ଧୁ ପଣ୍ଡା । ଆଉ ଆହତ ହୋଇଥିଲେ ଆମ ଗ୍ରାମ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ସୁପ୍ରଭାତ ଦେ, କୃଷ୍ଣନଗର ଗ୍ରାମର ଏନିଧିରାମ ସାମଲ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ।

ସେହି ଆନ୍ଦୋଳନ କାଳରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ପୂଜ୍ୟ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାରଣା ଓ ପୂଜ୍ୟ ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରଣା (ବୁନି ଦେବୀ)ଙ୍କ ସହିତ ସେହି ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷକ ଗଣ ଏବଂ ଆମ ଅନ୍ୟାସାଧୁର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷକ ଗଣ ଜାତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଇ କାରାବରଣ କଲେ । ତତ୍ ପୂର୍ବରୁ ବରୀ-ଆଗ୍ରମରୁ ପୂଜ୍ୟ ଗୋପବୀରୁ ଓ ମା' ରମାଦେବୀ ମଧ୍ୟ କାରାବରଣ କରି ସାରିଥିଲେ ।

ସେତେବେଳେ ଆମ ନିଜଘର ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ଏକ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ମୋ' ବାବା ଓ ମା' ଏଥିରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ନିଜେ ଦୈନିକ ଅରଟରେ ସୂତାକାଟି ଖଦଡ଼ ଲୁଗା ପିନ୍ଧୁଥିଲେ । ନିଜ ଘରେ ତୁଳାଗାଣ୍ଡି, ଭିଣା, ତକଲା, ଧନୁସଛଲା, ଅରଟ ଆଦିରଖି ନିଜ ଗ୍ରାମ ଓ ଅନ୍ୟ ପାଖ ଗ୍ରାମର କେତେ ଜଣ ଆଗ୍ରହୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲେ । ଗ୍ରାମର ତନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ହାତକଟା ସୂତାରେ ଲୁଗା ବୁଣିବା ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲେ ।

୧୯୪୨ ମସିହାରେ ସଂଘଟିତ ହୋଇ ଯାଇଥିବା କଳାମାଟିଆ ଗୁଳିକାଣ୍ଡ ନିକଟରେ ମୋ ବାବା ଓ ମୋ ବଡ଼ବାପାଙ୍କର ଦୁଇ ପୁତ୍ର ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସେହି

ଆନ୍ଦୋଳନକାଳରେ କାଈପଡ଼ା ଡାକଘରପୋଡ଼ିରେ ସଂପୃକ୍ତ ଥିବାରୁ ମୋ ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ପୁଅ ଭାଇ ଏମଧୁସୂଦନ ପାଲିତ ଯଥାକ୍ରମେ କଟକ ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଜେଲରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଟକ ବନ୍ଦୀ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହ ଆମ ଗ୍ରାମର ଏମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର ଓ ଏଭଗବାନ ପତି ମଧ୍ୟ କଟକ ଆଉ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଜେଲରେ ଅଠର ମାସ କାଳ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ।

ସେତେବେଳେ କେତେ ଜଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଆସି ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ରାତିରେ ଆମ ଦାଣ୍ଡଘରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଉଥିଲେ । ରାତ୍ରିଭୋଜନ କରୁଥିଲେ । ଆମ ଗ୍ରାମର ଦୁଇ ଜଣ ଚଉକିଦାର ପ୍ରତିଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ଆସି ମୋ ବାବାଙ୍କୁ ପୋଲିସ ଫଉଜମାନଙ୍କ ଗତିବିଧି ସଂପର୍କରେ ସୂଚନା ଦେଇଯାଉଥିଲେ । ଚଉକିଦାର ଦୁଇଜଣ ଆମର ପ୍ରଜା ହୋଇଥିବାରୁ ବାବାଙ୍କ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଆନୁରୋଧ ରହିଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଉତ୍ତାପିତ କରି ରଖିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ଏହିପରି ଆମ୍ଭ ଗୋପନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ।

ବାବା ପ୍ରତିଦିନ ରାତ୍ରି ଶେଷ ଭାଗରେ ବ୍ରହ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ଶଯ୍ୟାତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି । ସେ ସେହି ପ୍ରାତଃ କାଳରେ ସଂଗ୍ରାମୀ ଅତିଥି ମାନଙ୍କୁ ନେଇ ନିରାପଦମାର୍ଗରେ ବିଦାୟକରି ଆସି ଥାଆନ୍ତି । କାଈପଡ଼ା ଡାକ ଘର ପୋଡ଼ିରେ ସଂପୃକ୍ତ ଥିବା ମୋ ବଡ଼ ବାପାଙ୍କ ପୁଅ ଭାଇ ଏମଧୁସୂଦନ ପାଲିତ ଏବଂ ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଆଉ ଜଣେ ସକ୍ରିୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ନିକଟସ୍ଥ କୃଷ୍ଣନଗର ଗ୍ରାମର ଏସୁବ ଚରଣ ରାୟଙ୍କୁ ଧରି ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦୁଇଥର ପ୍ରାତଃ କାଳରେ ପୋଲିସ ଆମ ଘର ଖାନ୍ ତଲାସ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ନପାଇ ନିରାଶରେ ଫେରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ଅବଶେଷରେ ବିଂଝାରପୁର ଥାନା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ଓ ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ ୧୯୪୨ ମସିହା ଦୁର୍ଗାପୂଜା ପରେ ମୋ ବାବା ଭାଇ ଏମଧୁସୂଦନ ପାଲିତଙ୍କୁ ନେଇ କଟକ ଜେଲରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇ ଆସିଥିଲେ ।

ଏଠାରେ ଏ ସବୁ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅବତାରଣା କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନୀତି ଓ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରତି ମୋ ବାବାଙ୍କର ବିଶେଷ ଆନୁରୋଧ ଥିଲା । ସେ ସେଥିରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ସକ୍ରିୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ଚାଲିଥିଲେ । ନିଜ ଗ୍ରାମରେ ମୌଳିକ

ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରି ଥିବା କଥା ଏଥି ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି । ସେତେବେଳେ ସମାଜରେ ଅସ୍ୱାସ୍ୟତା ତଥା ଜାତି ଭେଦ ପ୍ରଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ ଥିଲା । ଗ୍ରାମରେ ମୌଳିକ ସ୍କୁଲ ସ୍ଥାପନ କରି ସେଠାରେ ହରିଜନ ଓ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ମାନଙ୍କର ଏକତ୍ର ଉପବେସନ, ଏକତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଗଣେଶପୂଜା, ସରସ୍ୱତୀପୂଜାରେ ଏକତ୍ର ପ୍ରୀତି ଭୋଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇଥିବାରୁ ମୋ ବାବା ଆମ ଗ୍ରାମର ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣ ବିଶେଷ କରି ଶାସ୍ତ୍ରାୟତ ଲୋକମାନଙ୍କର ରୋଷକଷାୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଫଳରେ ସେମାନେ ବାବାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ମିଛ ଫୌଜଦାରୀ ମୋକଦ୍ଦମା କରିଥିଲେ । ସେଥିରେ ବାବାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ୯୧୫୦ଙ୍କା ଜୋରିମାନା ହୋଇଥିଲା । ବାବା କଟକ ଜଜ୍ କୋର୍ଟରେ ଅପିଲ କରି ଦଣ୍ଡାଦେଶରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ।

ଶିକ୍ଷକ ଏଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ପାଣିଗ୍ରାହୀ କାରାମୁକ୍ତ ହେବାପରେ ପୁନର୍ବାର ଆମ ଗ୍ରାମରେ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ପୂର୍ବସ୍ଥ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଗ୍ରାମର ଶେଷ ଭାଗରେ ଥିବାରୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ପିଲାମାନେ ଏତେଦୂରକୁ ଯାଇ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାରେ ବହୁ ଅସୁବିଧା ହେଉଥିଲା । ତେଣୁ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ ବିଦ୍ୟାଳୟଟିକୁ ଗ୍ରାମର ମଧ୍ୟଭାଗକୁ ହରିଜନ ସାହି ନିକଟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରି ଅଣାଯାଇଥିଲା । ସ୍ଥାନୀୟ ହରିଜନମାନଙ୍କ ଉପରେ ଶିକ୍ଷାର ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବ ଏହା ଥିଲା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ପୁନଃ ସ୍ଥାପନ ଓ ନିର୍ମାଣ ନିମିତ୍ତ ମୋ ବାବା ଜମି (ପ୍ରାୟ ତିନି ଏକର) ଦାନ କରିବା ସହିତ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସକ୍ରିୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପ୍ରାକ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା କାଳରେ ଗତ ୧୯୪୬ ମସିହାରେ ଅନ୍ୟାସାଧୁର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଲାଭ କରିଥିଲା ।

ମୁଁ କୌଣସି ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ଅଧ୍ୟୟନ ନ କରି ଗ୍ରାମସ୍ଥ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରଥମ ସୋପାନ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପଞ୍ଚମ ସୋପାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲି । ସେତେବେଳେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ନିମ୍ନ ମୌଳିକବିଦ୍ୟାଳୟ ଥିବାରୁ ଏଠାରେ ପ୍ରଥମ ସୋପାନ ଠାରୁ ପଞ୍ଚମ ସୋପାନ ଅବଧି ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା ।

ମୁଁ ୧୯୪୬ ମସିହାରୁ ୧୯୫୧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରାମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ୧୯୫୧ ମସିହାରେ ପଞ୍ଚମ ସୋପାନରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲି । ସେହି ୧୯୫୧ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଯାଇ ଆମ ଗ୍ରାମଠାରୁ ପାଞ୍ଚକିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଥିବା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପୁର ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ “ବାଣୀଗ୍ରା”ରେ ନାମ ଲେଖାଇଲି । ସେହି

ସମୟରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର “ବାଣୀଗ୍ରୀ” ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଏକ ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଭାବେ ପରିଚିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାର ଉନ୍ନତ ଶିକ୍ଷା ଦାକ୍ଷୀ ଓ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏହି ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କୁ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରିଥିଲା । ଏଠାରେ ନିଜେ ପୂଜ୍ୟ ଗରତଚନ୍ଦ୍ର ମହାରଣା, ପୂଜ୍ୟ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରଣା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିବା ସହିତ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ବ ବହନ କରୁଥିଲେ । ଏତଦ୍ବ୍ୟତୀତ ସାମୟିକତାରେ ପୂଜ୍ୟ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ ଓ ମା ‘ରମାଦେବୀ’ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅବସ୍ଥାନ କରି କାର୍ଯ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବା ସହିତ ଦିଗ୍ଦର୍ଶନ ଦେଉଥିଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଫକୀର ମିଶ୍ର, ✓ ଭୁବନା ନନ୍ଦ ସ୍ବାଇଁ, ଶ୍ରୀ ଜୟକୃଷ୍ଣ ବିଶ୍ୱାଳ, ଶ୍ରୀଅମରେନ୍ଦ୍ର ଚଢ଼ୋପାଧ୍ୟାୟ, ଶ୍ରୀ ଶକ୍ତି ଶେଖର ଦାସ, ଶ୍ରୀଗୋପୀନାଥ ଦାସ, ଶ୍ରୀ ନବଘନ ରାୟ, ✓ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ✓ ବାସୁଦେବ ମହାନ୍ତି ✓ ଶୁକଦେବ ସାହୁ ଓ ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ସାମଲଙ୍କ ପରି ବହୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ନିଷ୍ଠାପର ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଶିକ୍ଷକମାନେ ରହି ଶିକ୍ଷାଦାନ କରୁଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏକ ଉନ୍ନତ ଛାତ୍ରାବାସ ଥିଲା । ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ସ୍ୱତଂତ୍ର ଛାତ୍ରୀନିବାସ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା । ସମଗ୍ର ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ, ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ସମାଜସେବୀ ବ୍ୟକ୍ତି ମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପୁତ୍ର କନ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦେଇ “ବାଣୀଗ୍ରୀ” ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରାଇଥିଲେ । ତତ୍ କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ପୂର୍ବମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ବିଶିଷ୍ଟ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଭାରତର ସର୍ବପ୍ରଥମ ରାଜବନ୍ଦୀ ✓ରାଜକୃଷ୍ଣ ବୋଷ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁତ୍ର ଓ ଦୁଇ କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଏଠାରେ ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ ପଠାଇଥିଲେ । ଦୂରାଗତ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନେ ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ଛାତ୍ରାବାସ ଓ ଛାତ୍ରୀନିବାସରେ ଅନ୍ତେବାସୀ ଭାବେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ଅଧ୍ୟୟନ ସହିତ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ନିୟମିତ ସୂତା କାଟିବା, ବସ୍ତ୍ର ବନ୍ଧନ, କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ, ଆଦର୍ଶ ଗୋପାଳନ, ସାରୁନ୍ ଡିଆରି ପ୍ରଭୃତି ଶିକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଏକ ଆଦର୍ଶ ଗୋଶାଳା ଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦ୍ୟାନଟି ନାନା ପ୍ରକାର ଫଳ ଓ ପୁଷ୍ପରେ ବିମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରୁଥିଲା । ଏକ ଔଷଧ ବୃକ୍ଷର ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାତ୍ର ଭଣ୍ଡାର - “ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭଣ୍ଡାର” ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ ମାନଙ୍କୁ ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟରେ ପାଠୋପକରଣମାନ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲା । ଏହା ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଅଂଶଧନରେ ଗଠିତ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା ।

“ବାଣୀଶ୍ରୀ” ର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ :-

‘ବାଣୀଶ୍ରୀ’ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର (ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ) ର କେତେଗୋଟି ବିଶେଷତ୍ୱ ରହିଥିଲା । ସମଗ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟଟିର ପରିଚାଳନା ନିମିତ୍ତ ଏକ ସମିଧାନ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ସମିଧାନ ପ୍ରତି ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକ, ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁଷ୍ଠିତ ସଭାରେ ପଠିତ, ଆଲୋଚିତ ଓ ଅନୁମୋଦିତ ହେଉଥିଲା । ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ପରିବର୍ତ୍ତନ, ପରିବର୍ଦ୍ଧନ, ପରିବର୍ଦ୍ଧନ ଓ ସଂଶୋଧନ ମଧ୍ୟ ସର୍ବସମ୍ମତି କ୍ରମେ କରାଯାଉଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ଛାତ୍ରାବାସ ଏକ ମନ୍ଦୀ-ମଣ୍ଡଳ ଦ୍ୱାରା ପରିଚ୍ଛଳିତ ହେଉଥିଲା । ମନ୍ଦୀ-ମଣ୍ଡଳର କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ଏକ ମାସ ଥିଲା । ମନ୍ଦୀମାନେ ମାସ ଶେଷରେ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ବିବରଣୀ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା ସହିତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ନିଜର ସୁଚିନ୍ତିତ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ମାସ ଶେଷରେ ବିବରଣୀ ପାଠ କାଳରେ ନାନାପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନବାଣୀରେ ମନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ ଜର୍ଜରିତ କରିଦେଉଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର କୌଣସି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ କିଛି ଅପରାଧ କଲେ ତାହାର ବିଚାର ଏକ କମିଟି “ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳ” ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇ ଶାସ୍ତି ବିଧାନ କରାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଏବଂ ବିଚାର ବିବରଣୀ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା ଲାଗି ନ୍ୟାୟ ମଣ୍ଡଳ ସଂପାଦକ ନିଯୁକ୍ତ ହେଉଥିଲେ ।

ପ୍ରତି ଶ୍ରେଣୀରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ଛାତ୍ର କିମ୍ବା ଛାତ୍ରୀ ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳର ସଭ୍ୟଭାବେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଉଥିଲେ । ଯେଉଁ ଛାତ୍ର ବା ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ନଥିଲା କିମ୍ବା କେବେ ସେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ନଥିଲେ ସେପରି ଛାତ୍ର ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳ ସଦସ୍ୟ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହେଉଥିଲେ । ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳ ସଦସ୍ୟ ଓ ସଭାପତିଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ଏକବର୍ଷ ଥିଲା । ଜଣେ ନିରପେକ୍ଷ ଶିକ୍ଷକ ଏହାର ମାର୍ଗ ଦ୍ରଷ୍ଟା ଭାବେ ରହୁଥିଲେ ।

ପ୍ରତିବର୍ଷ ଅପ୍ରେଲ୍ ମାସ ଛଅ ତାରିଖ ଠାରୁ ତେର ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ “ଶିକ୍ଷା ସପ୍ତାହ” ମହାସମାରୋହରେ ପାଳନ କରାଯାଉଥିଲା । ଏହି ଶିକ୍ଷା ସପ୍ତାହ ପାଳନ ସମୟରେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଆଠ, ଦଶଗୋଟି ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର

ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଆସି “ବାଣୀଗ୍ରା”ରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ଏଠାରେ ସମବେତ ବ୍ୟାୟାମ, ମିଳିତ ପ୍ୟାରେଡ଼୍, ସମୂହ ପ୍ରାର୍ଥନା, ସାମୂହିକ ସଫାଈ ଓ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ଆଲୋଚନାଚକ୍ରମାନ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିଲା । ଏହି ଅବସରରେ ଅଭିଭାବକ ସମ୍ମିଳନୀ ଓ ମନୋରଞ୍ଜନ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରାତିରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିଲା ।

ଏହି ଶିକ୍ଷା ସପ୍ତାହ ପାଳନ ଅବସରରେ ବିଶିଷ୍ଟ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ, ଓ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ✓ ଆର୍ଯ୍ୟନାୟକମ୍, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ଆଶାଦେବୀ, ପୂଜ୍ୟ ରକ୍ଷିପ୍ରତିମ ତତ୍କୁର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ, ଶିକ୍ଷା ଓ ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ତତ୍କୁର ରାଧାନାଥ ରଥ, ତରର ସଂପାଦକ ସାହିତ୍ୟିକ ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଯୋଗଦାନ କରି ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ସୁଚିନ୍ତିତ ପରାମର୍ଶ ଦେଇ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥିଲେ ।

ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ପୂର୍ବତନ ବିଧାୟକ ✓ ବୈକୁଣ୍ଠ ନାଥ ମହାନ୍ତି (ବଡ଼ଭାଇ) ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ‘ବାଣ୍ଡିଆ’ (କାଠିବଜା) ନୃତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ । ଶିକ୍ଷା ସପ୍ତାହ ଉପଲକ୍ଷେ ବିଭିନ୍ନ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଏକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିଲା । ଏହି ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ବହୁଦିଗରୁ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ତଥା ବେଶ୍ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇପାରୁଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ର ହାତ ଲେଖା ପତ୍ରିକା “ମଧୁଚକ୍ର” ପ୍ରତି ମାସରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ “ଦୈନିକା” ନାମରେ ଏକ ହାତ ଲେଖା ଦୈନିକ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ର ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ଏହି ଦୁଇଟି ଯାକ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦନା ଦାୟିତ୍ବ ମଧ୍ୟ ମୋତେ କେତେଥର ନେବାକୁ ହୋଇଛି । ବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ର “ମଧୁଚକ୍ର” ରେ ମୋର ପ୍ରଥମ କବିତା “ମୋ-ମା” ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଖୁବ୍ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କର ମାସିକ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ବିବରଣୀ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହୁଥିଲା । ପ୍ରତିମାସରେ ସେମାନଙ୍କର ଓଜନ, ଉଚ୍ଚତା, ଛାତିମାପ, ସାମୟିକ ରୋଗ ଓ ଯାପ୍ୟ ରୋଗର ବିବରଣୀ ଖାତାରେ ଲେଖି ରଖୁଥିଲେ । ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟରେ ଅବନତି ଦେଖା ଦେଉଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା ସ୍ଥାନୀୟ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଦ୍ବାରା କରାଯାଉଥିଲା ।

୧୯୫୫ ମସିହାରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବିନୋବା ଭାବେଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଉତ୍କଳରେ ପଦଯାତ୍ରା ହେଉଥାଏ । ଏହି ଭୂ-କ୍ରାନ୍ତି ଯାତ୍ରାରେ ପୂଜ୍ୟ ବିନୋବାଜୀ ତାଙ୍କ

ସହଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ସେହି ବର୍ଷ (୧୯୫୫) ମସିହା ବସନ୍ତକାଳରେ ଆସି “ବାଣାଶ୍ରୀ” ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଠାରେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ଅବସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ । ବିନୋବାଜୀଙ୍କ ଆଗମନ ଉପଲକ୍ଷେ ପୂର୍ବରୁ ବିଶେଷ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଚାଲିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଅନ୍ୟଜଣେ ଭୂତାନ କର୍ମୀ ଶ୍ରୀ ଗୋଲୋକ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ସହିତ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କୁ ଯାଇ ଚାନ୍ଦା ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଣିଥିଲି । ପୂଜ୍ୟ ବିନୋବାଜୀଙ୍କ ସହ ପରଦିନ ବ୍ରାହ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରକୁ କିଛିଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଦଯାତ୍ରାରେ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି ।

ସେହି ବର୍ଷ (୧୯୫୫ ମସିହା) ଅପ୍ରେଲ ମାସର ଶେଷାଂଶରେ ପୁରୀଠାରେ ନିଶ୍ଚଳ ଭାରତ ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀ ଉପଲକ୍ଷେ “ବାଣାଶ୍ରୀ” ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ଯେଉଁ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନେ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ସେବକ ଭାବେ ପୁରୀ ଯାଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୋ ନାମ ଥିଲା । ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଯାଇ ସେଠାରେ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲି । ପଣ୍ଡିତ ସଦାଶିବ ଚଥୁର୍ଥୀ ଏହି ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ବିଭାଗର ସମ୍ପାଦକ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିବୃତିଗୁଡ଼ିକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ବିଭିନ୍ନ ସମାଦ ପତ୍ରର ସାମାଜିକମାନଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଏହି ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ବିନୋବାଜୀ ଆସିଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ଏହି ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ । ଏହି ଅବକାଶରେ ଡକ୍‌କାଳାନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଡକ୍‌ଟର ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ , ବିଶିଷ୍ଟ ସର୍ବୋଦୟ ନେତା ଦାଦା ଧର୍ମାଧିକାରୀ, ଧ୍ବରେନ୍ଦ୍ର ମଜୁମଦାର, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦାସ ଟ୍ରଷ୍ଟ ଇତ୍ୟାଦି ଧ୍ୟେୟ (ଉଚ୍ଚରଙ୍ଗରାୟ ନଭଲ୍ ଶଙ୍କର ଧ୍ୟେୟ) ନାରାୟଣ ଭାଇ ଦେଶାଇ ପ୍ରଭୃତି ଭାରତର ବହୁ ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲି ।

ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ବିଖ୍ୟାତ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ମ୍ୟାସୋଜୀ, ଦେବୀ ଭାଇ ଓ ଶିଳ୍ପୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ (ଜଗୁଭାଇ) ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର କଳାନୈପୁଣ୍ୟ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଥିଲା । ପୁରୀ ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀରୁ ଫେରି ଆସିବାପରେ ବାଣାଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପୁରରୁ ମୋର ଶିକ୍ଷାକାଳ ସମାପ୍ତ ହୋଇସାରିଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ମୋର ୧୯୫୧ ଓ ୧୯୫୫ ମସିହାରୁ ୧୯୫୫ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପୁରରେ ଅତିବାହିତ ହୋଇଥିଲା ।

“ବାଣାଶ୍ରୀ” ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର (ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ) ରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଷଷ୍ଠ, ସପ୍ତମ ଓ ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନରେ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତି ପରେ ସେଠାରେ ଆଉ ଅଧିକ ଅଧ୍ୟୟନର ସୁଯୋଗ ନଥିଲା । ତେଣୁ ଅଧିକ ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ ଏହି ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ

ମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଯଥା ଚତ୍କାଳୀନ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ସେବାଗ୍ରାମ କିମ୍ବା ବିହାର ରାଜ୍ୟର କୁମାର ବାଗ ଯିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ଖୁର୍ଦ୍ଧା ରେଳଷ୍ଟେସନ୍ ଠାରୁ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ କିଲୋମିଟର ଦୂରସ୍ଥ ସେବାଗ୍ରାମ ଠାରେ ଜାତିର ପିତା ଗାନ୍ଧିଜୀ ଏକ ଆଶ୍ରମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । (ବୋଧହୁଏ ଏହା ରଷି ଚଳଷ୍ଟମ ଆଶ୍ରମ ଆଦର୍ଶରେ) ସେହିଠାରେ ଦେଶର ସ୍ବାମୀମଧ୍ୟ ଗାନ୍ଧି-ବାଦୀ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଆୟନାୟକମ୍ ଓ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ଆଶାଦେବୀ ଏକ ଆଦର୍ଶ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଗଠନ କରି ତାହାର ପରିଚାଳନା କରୁଥିଲେ । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ଏହି ସେବାଗ୍ରାମଠାରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ “ନୟା ତାଲିମ୍” ବା ନୂଆ ଶିକ୍ଷାଭାବେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାର ରୂପରେଖ ସଂପର୍କରେ ଦେଶର ଚିନ୍ତାଶାଳ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ମାନଙ୍କୁ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ତଦନୁସାରେ ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ତତ୍କାଳୀନ ଜାକୀର ହୋସେନ୍ କମିଟି ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାର ସ୍ବରୂପ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ବିବରଣୀ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ବିଶ୍ବକବି ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ “ଗାନ୍ଧି ନିକେତନ” ପରି ଏକ ବିଶ୍ବ-ବିଦିତ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ।

ସେବା ଗ୍ରାମରେ ମୌଳିକ, ଉଚ୍ଚମୌଳିକ, ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ଏବଂ ତତ୍ପରେ ଉତ୍ତମ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଥିଲା । ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାରେ ଯାହାକୁ କୁହାଯାଉଥିଲା ବୁନିୟାଦୀ, ଉତ୍ତର ବୁନିୟାଦୀ ଓ ଉତ୍ତମ ବୁନିୟାଦୀ । ଅର୍ଥାତ୍ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାରେ ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ, ଉଚ୍ଚମାଧ୍ୟମିକ ଓ ସ୍ନାତକ (ଡିଗ୍ରୀ ପାଠ୍ୟ) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାନ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଏକ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଥିଲା । ସେହିପରି ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ଭାରତ ଚରଣା ସଂଘ, ଖଦୀ ଓ ଗ୍ରାମୋଦ୍ୟୋଗ ତାଲିମ ସଂଘ ପରି ଅନୁଷ୍ଠାନମାନ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା । ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ଓ ଦେଶ ବାହାର ଅନ୍ୟ ପ୍ରତିବେଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କରୁ ବହୁ ଛାତ୍ର, ଗୁରୁ ଛାତ୍ର ସେଠାକୁ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଆସୁଥିଲେ ।

ଭାରତ ଏବଂ ଭାରତ ବାହାରୁ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଚିନ୍ତାଶାଳ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ଶିକ୍ଷାପ୍ରେମୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ସେବାଗ୍ରାମ ଓ ନୟା ତାଲିମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେଖିବାକୁ ଆସୁଥିଲେ । ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆବାସିକ ଥିଲା । ଏଠାକାର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ବୌଦ୍ଧିକ ଶିକ୍ଷା ସହିତ ନୃତ୍ୟ, ଗୀତ, ଆଦର୍ଶ ଚିତ୍ରକଳା, ମୂର୍ତ୍ତି ଗଠନ, ଉନ୍ନତ କୃଷି, ଗୋପାଳନ, ବସ୍ତ୍ର

ବୟନ, କାଷ୍ଠ ଶିଳ୍ପ, ଚମଡ଼ା କାମ ଇତ୍ୟାଦି ଶିକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ତତ୍ କାଳୀନ ସେବାଗ୍ରାମକୁ ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ନାଲିଦା ବା ତକ୍ଷଶିଳା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

ସ୍ଵାଧୀନୋତ୍ତର କାଳରେ ବାଣୀଗ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଶ୍ରୀ ମୁକ୍ତେଶ୍ଵର ବେଉରିଆ, ରାଧାଶ୍ୟାମ ବେଉରିଆ, କାଳିନ୍ଦୀ ଭେଦନ ଜେନା, ତ୍ରିଲୋଚନ ଜେନା, ପଦ୍ମନାଭ ଜେନା, ଇନ୍ଦ୍ରମଣି ଜେନା, ଗୋଲୋକ ବିହାରୀ ରାୟ, କରୁଣାସିନ୍ଧୁ ଖୁଣ୍ଟିଆ, ବିକ୍ରମ କେଶରୀ ବିଶ୍ଵାଳ, ବିକଳ ଜେନା, ସୁପ୍ରଭାତ ଦେ, ଗିରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ ପ୍ରଭୃତି ଚଉଦ ଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଯଥା- ଉତ୍ତର ବୁନିୟାଦୀ ଓ ଉତ୍ତମ ବୁନିୟାଦୀ (ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ଓ ଉତ୍ତମ ମୌଳିକ ଡିଗ୍ରୀ) ଶିକ୍ଷାଲାଭ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବୃତ୍ତିଦେଇ ସେବା ଗ୍ରାମ ପଠାଇଥିଲେ । ସେମାନେ ସେଠାରେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶ୍ରୀ ସୁପ୍ରଭାତ ଦେ (ବର୍ତ୍ତମାନ କାନାଡାରେ ଅଛନ୍ତି) ଥିଲେ ସଂପର୍କରେ ମୋ ବାବାଙ୍କର ମାମୁଁ ପୁଅ ଭାଇ । ଏଣୁ ସେ ମୋର ସଂପର୍କରେ କକା । ୧୯୪୨ ମସିହାରେ କଳାମାଟିଆ ଗୁଳିକାଣ୍ଡରେ ତାଙ୍କ ହାତରେ ଗୁଳିବିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା ।

ମୋର ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତିପରେ ସେ ମୋ ପାଇଁ ସେବା ଗ୍ରାମରେ ସ୍ଥାନଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କରି ମୋତେ ଜଣାଇଥିଲେ । ମୁଁ ସେଠାରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ମୋତେ ସେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ସେହିପରି ଆମର ପ୍ରାୟ ତିନି ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ 'ବାଣୀଗ୍ରୀ' ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଜନୈକ ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ଉତ୍ତମ କୁମାର ପ୍ରଧାନ, ବିହାର ରାଜ୍ୟର କୁମାରବାଗଠାରେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହିତ ଆମ ଗ୍ରାମ ନିକଟସ୍ଥ ଖେମେଶ୍ଵର ଗ୍ରାମରୁ ଶ୍ରୀ ବଂଶୀଧର ନାୟକ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ବଂଶୀଧର ଭାଇ ସେଠାରେ ମୋ ନିମିତ୍ତ ସ୍ଥାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକରି ମୋତେ କୁମାରବାଗ ଯାଇ ଉତ୍ତରମୌଳିକ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ଥିଲେ । ଏସବୁ ବ୍ୟତୀତ ଆମ ରାଜ୍ୟର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳ ଅନଗୁଳ ସହରଠାରୁ ଆଠ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡାଠାରେ ୧୯୫୪ ମସିହାରୁ ଏକ ଆଦର୍ଶ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା । ବାଣୀଗ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ଆମ ପୂର୍ବବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୫୪ ମସିହାରେ ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନ ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା କେତେଜଣ ଛାତ୍ର ମଧ୍ୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଯାଇ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ ।

୧୯୫୫ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ମାସ ଶେଷାଂଶରେ ପୁରୀଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ଅଷ୍ଟକ ଭାରତ ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀରେ ମୁଁ ସମ୍ମିଳନୀର ପନ୍ଦର ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ସେଠାକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ହୋଇଯାଇଥିବା କଥା ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି । ସେହି ସମ୍ମିଳନୀ ଉପଲକ୍ଷେ ଆମର ବହୁପୂର୍ବରୁ ସେବାଗ୍ରାମ ଖୁର୍ଦ୍ଧାରେ ଅଧ୍ୟୟନରତ ବିଶିଷ୍ଟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ପ୍ରାୟ ଏକ ମାସ ପୂର୍ବରୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ହୋଇ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ ।

ସେହିଠାରେ ସେହି ରହଣୀ ଅବସରରେ ସେବାଗ୍ରାମ ଓ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଆସିଥିବା ବରିଷ୍ଠ ଛାତ୍ର ଭାଇମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଳାପ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ଅବକାଶ ମିଳିଥିଲା ।

ବିଶ୍ୱଭାରତୀ ଶାନ୍ତିନିକେତନ ଓ ସତ୍ୟବାଦୀ ବକ୍ସଲ ବନସ୍ଥ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଆଦର୍ଶ ନେଇ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗଠିତ ହୋଇଛି ଓ ସେଠାରେ ଏକ ନୂତନ ଦିଗ୍‌ବର୍ତ୍ତନ ନେଇ ଜୀବନ ଗଠନକରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରହିଥିବା କଥା ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଅବଗତ ହେଲା । ବିଶେଷ କରି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ ବିଶ୍ୱଭାରତୀ ଶାନ୍ତିନିକେତନର ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ସେ ଉକ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ ତେନ୍‌ମାର୍କ ଯାଇ ସେଠାରୁ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରି ଓଡ଼ିଶା ଫେରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଭରଧାରା ଓ ଅମଡ଼ା ମାଡ଼ି ନୂତନ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ସହିତ ନୂତନର ସଂଧାନ ପାଇଁ ଅଦମ୍ୟ ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ ଥିବା କଥା ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଲି ।

ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସେ ମହାଶୟ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ବିଭାଗରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀକୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରୁ ଆସୁଥିବା ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ବିଚ୍ଛଣା ପତ୍ର, ବ୍ୟାଘ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ପୁରୀରେ ରେଳଷ୍ଟେସନରୁ ସର୍ବୋଦୟ ନଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ଏକ କିଲୋମିଟର ପଥରେ ନିଜେ ବୋହି ଆଣୁଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ ମୋତେ ବିସ୍ମିତ କରିଥିଲା । ପ୍ରଭାବିତ ମଧ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ଏଥୁପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଲେଧୁରୀ (ନୁମା)ଙ୍କ ନାମ ଶୁଣିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ କେବେ ଦେଖିନଥିଲି । ଏହି ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀରେ ହିଁ ତାଙ୍କୁ (ନୁମାଙ୍କୁ) ପ୍ରଥମ ଦେଖିବାର ଅବକାଶ ମୋତେ ମିଳିଥିଲା । ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଅବଗତ ହୋଇଥିଲି

ଯେ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ଉତ୍ତରମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ପରିଚାଳିକା ହେଉଛନ୍ତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ (ନୁମା) । ତେଣୁ ସେହି ସମୟରୁ ହିଁ ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କରି ନେଇଥିଲି ବାଣୀଗ୍ରା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପୁରରୁ ଉଦ୍ଧାରଣ ହେବାପରେ ଉକ୍ତ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ନିମିତ୍ତ ଅନ୍ୟତ୍ର ଯଥା ସେବାଗ୍ରାମ ବା କୁମାର ବାଗ ନଯାଇ ଯିବି ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ।

ଏଥିପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ସାରିଛି ଯେ ମୋ ବାବା ✓ ଗଦାଧର ପାଲିତ୍ ଜାତିର ପିତା ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧିଙ୍କ ନୀତି ଓ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଅନୁଗତ ଥିଲେ । ପୂଜ୍ୟ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ, ପୂଜ୍ୟ ରମାଦେବୀ, ଶ୍ରୀ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ମହାରଣା ଓ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରଣା ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ସେ ଏହିପରି ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇପାରିଥିଲେ ଯାହାଫଳରେ ସେ ଆମ ଗ୍ରାମରେ ୧୯୪୧ ମସିହାରେ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରି କଟିପୟ ରକ୍ଷଣାଶୀଳ ଖଣ୍ଡାୟତ ଲୋକମାନଙ୍କର ରୋଷର ଶିକାର ହୋଇଥିଲେ । ସେଥିନିମିତ୍ତ ମିଥ୍ୟା ମୋକଦ୍ଦମାରେ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲେ । ପରେ ଅବଶ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ।

୧୯୪୫ ମସିହାରେ କାରାମୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ✓ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଆମ ଗ୍ରାମକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ ।

୧୯୪୬ ମସିହା ପ୍ରାୟ ସ୍ବାଧୀନତା କାଳରେ ଯେତେବେଳେ ଭାରତରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ବିଦେଷର ବହି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗୂପ ଧାରଣା କରିଥିଲା, ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବିଦେଷ, ଘୃଣା ଓ ଅବିଶ୍ବାସ ଉଗ୍ରରୂପ ଧାରଣା କରିଥିଲା । ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ନୂଆଖାଲି ଓ ପ୍ରତିବେଶୀ ବିହାର ରାଜ୍ୟରେ ହିଂସା ଅତି ଉଗ୍ରରୂପ ଧାରଣା କଲା, ରକ୍ତର ସ୍ରୋତ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲା, ସେହି ସମୟରେ ଆମ ଗ୍ରାମର ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ କଲିକତାରେ ରହି ନିଜର ଜୀବନ ଜୀବିକା ଅତିବାହିତ କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ପ୍ରାଣ ଭୟରେ କଲିକତା ଛାଡ଼ି ନିଜ ଗ୍ରାମକୁ ବ୍ୟସ୍ତବିକଳ ଭାବେ ପଳାଇ ଆସୁଥିଲେ । ସେହି ଘଡ଼ିସନ୍ଧି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ନିଜ ଜୀବନକୁ ମୁରୁଛି ଦେଇ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମିତ୍ତ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଣିଥିଲେ ।

ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଘର ଆମ ଗ୍ରାମରେ ନଥିଲା । ଘର ତାଙ୍କର ଥିଲା ବାଲେଶ୍ବର ଜିଲ୍ଲାର ସୋର କେଦାର ପୁର ନିକଟସ୍ଥ ଏକ ପଲ୍ଲୀଗ୍ରାମରେ । ଆମ

ଗ୍ରାମରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନରେ ✓ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କର ଅବଦାନ ଚିର ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିଛି ଓ ରହିଥିବ ମଧ୍ୟ ।

୧୯୪୬ ମସିହାରେ ଆମ ଗ୍ରାମରେ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମୟରେ ଯେଉଁମାନେ ✓ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଓ ମୋ ବାବାଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଣରେ ସକ୍ରିୟ ସହଯୋଗ କରିଆସିଥିଲେ ସେମାନେ ହେଲେ ଆମ ଗ୍ରାମର ✓ ବ୍ରଜବଲ୍ଲଭ ଦେ, ✓ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ସାମଲ, ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର, ✓ ଗିରିଧାରୀ ଓଝା, ମଧୁସୂଧନ ସାହୁ, ଉଦାୟମାନ ଯୁବକ ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର, ସାଧୁଚରଣ ସାହୁ, ନନ୍ଦକିଶୋର ବେହେରା, ବନମାଳା ସିଂ, ଶ୍ରୀପଞ୍ଚାନନ ଓଝା, ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଓଝା, ଚେମାନନ୍ଦ ସାମଲ, ନଟବର ମଲ୍ଲିକ, ବୈରାଗୀ ମଲ୍ଲିକ, ମଧୁସୂଧନ ମଲ୍ଲିକ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ଉଦ୍ୟମ ଓ ସହଯୋଗ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ।

ସେ ଯାହା ହେଉ ଗ୍ରାମରେ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାର ବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟକରିଥିବାରୁ ମୋ ବାବାଙ୍କୁ ଗ୍ରାମର ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଶତ୍ରୁତ୍ୱଦମ୍ଭାରେ ଯେପରି ବିଷଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଥିଲେ ସେହିପରି ମୋତେ ଅନ୍ୟକୌଣସି ପ୍ରଚଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ ନ କରାଇ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରାଇଥିବାରୁ ମୋ ବାବାଙ୍କୁ ଆମ ସଂପର୍କୀୟ ଓ ଆତ୍ମୀୟ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର କିଛି କମ୍ ସମାଲୋଚନାର ଶରବ୍ୟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିନଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତି ଥିଲା ମୋତେ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼ାଇ ମୋ ବାବା ମୋର ଗୌରବମୟ ଉତ୍କଳ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଧୁଲିସାତ୍ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ମୋତେ ଗୋଟାଏ ଅପଦାର୍ଥ, ଅକର୍ମ ଶିଳାରେ ପରିଣତ କରି ସାରିଲେଣି । ମୋ ବାବା ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ସେହି ସମ୍ପର୍କୀୟମାନଙ୍କ ସମାଲୋଚନାରେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ କହିପକାଉଥିଲେ “ମୋ ପୁଅକୁ ମୁଁ ଯେଉଁଠାରେ ପଢ଼ାଇଲି ସେଥିରେ ଆପଣ ଉଠାଇବାରେ ତମେ ସବୁ କିଏ ?” ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ଥିଲା, “ହଉ ହଉ ପରେ ବୁଝିବ ଯେ” ।

ମୋର ଜଣେ ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ପୁଅ ଭାଇ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଭାସ ଚନ୍ଦ୍ର ପାଲିତ୍ ସେତେବେଳେ ସମ୍ବଲପୁରସ୍ଥ ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବର୍ଷ ଅଧ୍ୟାପକ ଥିଲେ । ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାରୁ ଆମ ଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କର ବେଶ୍ ସୁନାମ ରହିଥିଲା । ସେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଅଧ୍ୟାପକ ଥିଲେ ଓ ନିଜ ଗ୍ରାମରେ ଜଣେ ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ।

ତାଙ୍କର ଉକ୍ତିରା କାଳରେ କେତେଜଣ ଦରିଦ୍ର ଓ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ନିୟମିତ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦେଇ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ କରାଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ସେ ମୋର ହିତାକାଂକ୍ଷୀ ବଡ଼ଭାଇ ଭାବେ ବାରମ୍ବାର ଫୁସୁଲେଇଲେ । ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାପ୍ରତି ତାଙ୍କ ମନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବଳ ଘୃଣା ଭାବ ଓ ବିଦ୍ୱେଷ ପୂରି ରହିଥିଲା । ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୋର ଅଧ୍ୟୟନକୁ ସେ ଆଦୌ ପସନ୍ଦ କରୁ ନଥିଲେ । ମୁଁ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ବାଣୀଶ୍ରୀରୁ ଅଷ୍ଟମ ସେପାନର ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ସାରିଥାଏ । ଦୀର୍ଘ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ କାଳରେ ସେ ଭାଇ ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଥିଲେ । ଗ୍ରାମରେ ଥିବା ସମୟରେ ମୋତେ ଦିନେ ନିରୋଳାରେ ଡାକି କହିଲେ “ ଛୋଟ କାକା (ମୋ’ ବାବାଙ୍କୁ ସେ ଡାକନ୍ତି) ତ ଆମ କାହାରି ଭଲ କଥା ଶୁଣୁନାହାନ୍ତି, ତୋର ଭବିଷ୍ୟତଟାକୁ ପୁରା ନଷ୍ଟ କରିଦେଲେ । ତୋ’ ମୁଣ୍ଡ ପୋଡ଼ି ଖାଇଲେ, ଏବେ ଅକାରଣରେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଆଠୋଟି ବର୍ଷ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ଏବେବି ସମୟ ଅଛି ତୁ ଆଉ ସେ ବେକାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନମାଡ଼ି ମୋ ସହିତ ସମ୍ବଲପୁର ଗଲ, ସେଠାରୁ ମେହେର କଲେଜରେ ମୋ ବସାରେ ରହି, ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାସ୍କୁଲରେ ପାଠପଢ଼ି ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେବୁ । ପାସ୍ କରିବା ପରେ ସେହି ସମ୍ବଲପୁର କଲେଜରେ ମୋ ବସାରେ ରହି ପାଠ ପଢ଼ିବୁ । କଲେଜ ମେସ୍ରେ ଖାଇବୁ । କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । ପୂର୍ବରୁ କାହାରିକୁ କିଛି ଶୁଣାଇବା ଦରକାର ନାହିଁ । ମୁଁ ତୋର ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବି । ଲୁଗା ପଟା ସଫା କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବୁ । କଲେଜ ଖୋଲିବା ପୂର୍ବଦିନ ମୁଁ ଯିବି, ମୋ’ ସହିତ ତୁ ମଧ୍ୟ ଯିବୁ । ”

ଏସବୁ କଥା ଶୁଣିବା ପରେ ମନ ମଧ୍ୟରେ ଝଡ଼ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ମନ ବାରମ୍ବାର ଆନ୍ଦୋଳିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ବାରମ୍ବାର ଏକାନ୍ତରେ ବସି ମନକୁମନ ମୁଁ ନିଜକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରୁଥାଏଁ ସତେ କଣ ଆଠୋଟି ବର୍ଷ ଅକାରଣରେ ଶ୍ରାନ୍ତ ହେଲା ? ମୋ ଭବିଷ୍ୟତ କ’ଣ ସତରେ ମରିଗଲା ଆଉ ସେ ଉଠି ପାରିବ ନାହିଁ ? ଡେଇଁ ଗାନ୍ଧି-କବିତ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାର କ’ଣ କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ ? ସେ ଯାହା ହେଉ ଏଣେ ଫକ୍ତ ଦାଦା (ପ୍ରଭାସ ଚନ୍ଦ୍ର ପାଲିତ୍)ଙ୍କୁ ଭାରି ଡର ଥାଏ । ସେ ଭୀଷଣ ରାଗୀ ପ୍ରକୃତିର ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ରାଗ ହେଲେ ସେ ଯାହା ପାରେ ତାହା କହିଯିବେ, ବାଡ଼ ବତା ନାହିଁ । ମୁହଁକୁ ଆଦୌ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ । ସେଦିନ ତାଙ୍କ ଉପଦେଶ ଶୁଣି ମୁଁ

ନାରବ ରହିଛି; ମଉନେ ସମ୍ମତି ଜଣାଇବା ଭଳି । ଆନ୍ତରିକ ଇଚ୍ଛା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିରୁପାୟ କ'ଣ କରିବି ? ତାହାହିଁ ବାରମାର ଚିନ୍ତା କରୁଥାଏ ।

ଦୀର୍ଘ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷ ହୋଇ ଆସିଲା, ଶେଷରେ ସମ୍ବଲପୁରକୁ ଯିବା ପୂର୍ବଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ଅତିସନ୍ତର୍ପଣ ସହିତ ବାବାଙ୍କ ଆଗରେ ଫକ୍ତ ଦାଦାଙ୍କ କହିଥିବା ସମସ୍ତ କଥା ପ୍ରକାଶ କଲି । ମୋ ବାବା ସବୁ ଶୁଣିସାରି ଶେଷରେ କହିଲେ, “ତୁ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିବୁ ଏହା ମୋର ଆନ୍ତରିକ ଇଚ୍ଛା ।”

ମୁଁ ତୋତେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷାନୀତି ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରଥମରୁ ପଢ଼ିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଆସିଛି । ତୋତେ ମୁଁ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼ାଇ ଡେର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନିଷ୍ଠ କରି ଦେଉଛି ବୋଲି ଆମର ଆତ୍ମୀୟମାନେ ଓ ସଂପର୍କୀୟ ବଂଧୁମାନେ ମୋତେ ନାନା ଭାବରେ ନିନ୍ଦା ଓ ସମାଲୋଚନା କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ସବୁ ପ୍ରକାର ତୀବ୍ର ସମାଲୋଚନାର ଶରବ୍ୟ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ମୋ ଆପଣା ନୀତିରୁ କେବେ ହେଲେ ଚଳିଯାଇନାହିଁ । ମୋର ଇଚ୍ଛା ତୁ ସେହି ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାର ଶେଷ ସୋପାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବୁ । ମୁଁ ତୋହରିଠାରେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ପରିକଳ୍ପିତ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାନୀତିର ସଫଳ ପ୍ରୟୋଗ ଦେଖିପାରିବି । ତେଣିକି ତୋର ଇଚ୍ଛା, ତୁ ଯାହା ସ୍ଥିର କରିବୁ, କରିବୁ ।”

ବାସ୍ ସରିଗଲା । ସେତିକିରେ ମୋର ସମ୍ବଲପୁର ମେହେର କଲେଜକୁ ଯିବା ହେଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କରିନେଲି ଅନ୍ୟ କେଉଁଆଡ଼େ ନଯାଇ ନିଶ୍ଚୟ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଯିବି ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ବୋଧେ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହେବ ନାହିଁ ଯେ ୧୯୩୪ ମସିହାରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଉତ୍କଳରେ ପଦଯାତ୍ରା କରୁଥିବା ସମୟରେ ଆମ ଗ୍ରାମ ଅନ୍ୟାସାପୁରକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ଓ ତାଙ୍କର ସହକର୍ମୀମାନେ ଗୋଟିଏ ରାତି ଆମ ଆମ ବଗିଚାରେ ରହି ସେଠାରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ସଭା କରିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ମୋର ଜନ୍ମ ହୋଇନଥିଲା । ମୋ ବାବା ବିବାହ କରିନଥିଲେ । ଯାହା ହେଉ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଭାଷଣ ମୋ ବାବାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା ବୋଲି ଶୁଣିଛି ।

ମୁଁ ଆଉ ସମ୍ବଲପୁର ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲି । ଡକ୍ଟରଦିନ ସକାଳୁ ଫକ୍ତ ଦାଦା ନିଜେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ସହିତ ମୋତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ବାହାରିଯିବାକୁ ଖବର ଦେଲେ ।

ମୁଁ ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲି ଆଉ ଯିବି କ'ଣ ? ଶେଷରେ ଯାଇ ତାଙ୍କ ବାହାରିବା ସମୟରେ ମୁଁ ଯିବି ନାହିଁ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେଇ ଆସିଲି । ସେ ଶୁଭଅନୁକୂଳ କରି ବାହାରିଥିବାରୁ ମୋତେ କିଛି ନକହିଲେ ମଧ୍ୟ ମନେ ମନେ ଭାରି କ୍ଷୁଦ୍ର ହେଲେ । ପରେ ଯେତେବେଳେ ଦୁର୍ଗା ପୂଜା ଛୁଟିରେ ପୁଣି ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଲେ ମୋ ଉପରେ ତାଙ୍କ ମନରେ ଥିବା ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ହେଲେ ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ହୋଇ ସାରିଥାଏ ।

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ପଥେ : —

୧୯୫୫ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସ, ତାରିଖଟା ଅବଶ୍ୟ ଏବେ ମୋର ଠିକ୍ ମନେ ପଡୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଯିବାକୁ । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ମୋତେ ନେଇ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇ ଆସିବାକୁ ମୋ ବାବା ଯାଇଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଗ୍ରାମ୍ଭି ଅବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ରରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିତ ପତ୍ର ଲେଖି ସେଠାରେ ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ କେତେ ଫିସ୍ ପଡ଼ିବ ତାହା ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି । ସେ ମହାଶୟ ମୋ ଚିଠିଟି ପାଇବା ପରେ ମୋତେ ତାଙ୍କ ନିଜ ହାତରେ ଲେଖା ଚିଠିଟିଏ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ଚିଠିଟିରେ ସେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଯେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ନିମିତ୍ତ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରବେଶିକା ଶୁଳ୍କ ବା ଫିସ୍ ପଡ଼େନାହିଁ । ତମେ ଆସିବା ସମୟରେ ସାଥରେ ନିଜର ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ ପ୍ୟାଣ୍ଟ, ସାର୍ଟ, ଗାମୁଛା, ଥାଳି, ବାଲଟି, ଲୋଟା, ଗ୍ଲୋସ୍, ବାକ୍ସ, ବିଛଣାପତ୍ର, ମଶାରୀ, ଲଣ୍ଡୁନ ଏବଂ ଖଣ୍ଡିତ କଚୁରୀ ଆଣିଥିବ ।' ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ବିସ୍ମିତ ହେଲି । ନାମ ଲେଖାଇବା ପାଇଁ ଫିସ୍ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ପୁଣି ଖଣ୍ଡିତ କଚୁରୀ ନେବାକୁ ହେବ । ଏହା କିପରି ବିଦ୍ୟାଳୟ !

ମୁଁ ଅନଗୁଳ ଯିବା ବେଳକୁ ଆମ ଗ୍ରାମରୁ କୌଣସି ବସ୍ ଜିମ୍ବା ଟ୍ରେକର, ଅଟୋ ଯିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିଲା । ତେଣୁ ଆମ ଗ୍ରାମ ଅନ୍ୟାୟାପୁରରୁ ଆମେ ଖୁଲି ଖୁଲି ଯାଇ ଇନ୍ଦୁପୁର ଘାଟରେ ଡଙ୍ଗାରେ ନଦୀ (ବିରୂପା ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମିଳିତଥାବା) ପାର ହୋଇ ପୁଣି ଖୁଲି ଖୁଲି ଯାଇ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ାର ଡିନିମୁହାଣୀଠାରେ ବସ୍ ଧରିଲୁ । ଅନ୍ୟାୟାପୁରରୁ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ାର ଦୂରତା ବାରମାଇଲ୍ ଅଠର କିଲୋମିଟର । ସାଥରେ ଗ୍ରାମର ଲୋକଟିଏ ଆମର ଟ୍ରକ୍, ବେଡ଼ିଂ ଇତ୍ୟାଦି ବୋହିନେଇ ଯାଇଥିଲା । ବସ୍ରେ ଯାଇ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ରୋଡ଼ ବା ଜଗତପୁରରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ସେ ସମୟରେ କଟକରୁ ଅନଗୁଳ ଯବା ଲାଗି

ସିଧା ବସ୍ୟବସ୍ତା ନଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ଜଗତ୍‌ପୁରରୁ ପୁରୀ-ତାଳଚେର ପାସେଞ୍ଜର ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଯାଇ ମେରାମଣ୍ଡଳୀ ରେଳ ଷ୍ଟେସନରେ ଓହ୍ଲାଇଲୁ । ସେଠାରୁ ବସ୍‌ରେ ଯାଇ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ଅନଗୁଳରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଅନଗୁଳ ବସ୍‌ଷ୍ଟାଣ୍ଡ ନିକଟରେ ଆମର ଜଣେ ସଂପର୍କୀୟ ବନ୍ଧୁ ଅବକାରୀ ବିଭାଗ ଇନିସ୍ପେକ୍ଟର ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବସାରେ ଜିନିଷ ପତ୍ର ରଖିଦେଇ ସ୍ନାନ ଓ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷ କରିବା ପରେ କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନେଲୁ । ବର୍ଷାଦିନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳକୁ ଭଲ ବର୍ଷା ହୋଇ ନଥିବାରୁ ଭାଷଣ ଖରା ଓ ଖୁବ୍ ଗରମ ହେଉଥାଏ ।

ବିଶ୍ରାମ ଶେଷରେ ଅପରାହଣ ସାଢ଼େ ତିନିଟା ସମୟରେ ବାବାଙ୍କ ସହିତ ବାହାରିଲୁ “ବାଜିରାଉତ-ଛାତ୍ରାବାସ” (ପୂଜ୍ୟ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଓ ପୂଜ୍ୟା ମାଳତୀ ଦେବୀଙ୍କ ସାଧନାପୀଠ) ଅଭିମୁଖେ । ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ଛାତ୍ରାବାସର ତତ୍କାଳୀନ ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିଲେ ମୋର ବାଲ୍ୟ ଗୁରୁ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ରକ୍ଷି ବେହେରା । ସେଠାରେ ସେ ବଡ଼ ଗୁରୁଜୀ ନାମରେ ସୁପରିଚିତ । ସ୍ବାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଆମ ଗ୍ରାମ ଅନ୍ୟାସାପୁର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ବୋଲି ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛି । ମୋ ବାବାଙ୍କ ସହିତ ସେହି ସମୟରୁ ତାଙ୍କର ସୁସମ୍ପର୍କ ଥିଲା । ୧୯୪୨ ଭାରତ ଛାଡ଼ ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରେ ସେ ଆମ ଗ୍ରାମରୁ ଗିରଫ ହୋଇ ଯଥାକ୍ରମେ ଜଟକ ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଜେଲ୍‌ରେ ବନ୍ଦୀ ଥିଲେ ।

କାରାମୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ସେ ପୂଜ୍ୟ ବାପି ଓ ନୁମାଙ୍କ ଆହ୍ୱାନ କ୍ରମେ ଆଉ ଆମ ଗ୍ରାମ ଅନ୍ୟାସାପୁରକୁ ଫେରି ନ ଆସି ଯାଇଥିଲେ ଅନଗୁଳକୁ । ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ସେ ହିଁ ପ୍ରଥମ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ସେଠାରେ ସମସ୍ତେ ବଡ଼ଗୁରୁଜୀ ବୋଲି ଡାକନ୍ତି । ସେଦିନ ସେ ଆମକୁ ଛାତ୍ରାବାସ ବୁଲାଇ ଦେଖାଇ ଥିଲେ ।

କଳାଭବନ, ଶାନ୍ତିକୁଟୀର, ଲକ୍ଷ୍ମଣ କୁଟୀର, ଅନାକୁଟୀର (ସ୍ୱର୍ଗତ ସାରଙ୍ଗଧର ଦାସ ସେଠାରେ ଅଜା ସମୋଧୂତ ହେଉଥିଲେ) ହନୁମାନ ଭବନ, ଅତିଥିଶାଳା ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉଦ୍ୟାନ ଇତ୍ୟାଦି ସମସ୍ତ ବୁଲାଇ ଦେଖାଇଥିଲେ । ସେହି ଅବସରରେ ଆମେ ବାପି ଓ ନୁମାଙ୍କ ରହିବା ଘର ଏବଂ ତତ୍ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ତାଙ୍କ ବସିବା ସ୍ଥାନ (ବାଘମୁହୀ) ଚି ମଧ୍ୟ ଦେଖୁଥିଲୁ ।

ଛାତ୍ରାବାସର ପ୍ରତିଟି ଗୃହ କାନୁମାନଙ୍କରେ ନାନା ବର୍ଣ୍ଣର ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ର ଓ କଳା ଭବନ କାନୁରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଆମକୁ ବିଶେଷ ଭାବେ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥିଲା । ଏହି ମନୋରମ ଚିତ୍ର ଓ ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଶାର ସୁନାମଧନ୍ୟ ଶିଳ୍ପୀ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ (ଜଗୁଭାଇ)ଙ୍କ ହାତ ଗଢ଼ା କାର୍ତ୍ତି ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଅବଗତ ହେଲୁ । ପୁଷ୍ପ ଉଦ୍ୟାନରେ ଥିବା ମାଳତୀ, ମଧୁମାଳତୀ, ଏବଂ କୃଷ୍ଣ ତମାଳର ଲତାକୁଞ୍ଜଗୁଡ଼ିକ ଆମକୁ ବିଶେଷ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥିଲା । ଆମେ ସେଦିନ ସେଠାରେ ସଂଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲୁ ।

ସେଠାକାର ପ୍ରତିଟି ଗୃହ, ଉଦ୍ୟାନ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା ଗାତ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ଏକ ଜୀବନ ସଦା ପୂରି ରହିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରିଥିଲୁ । ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନା ପରେ ଆମେ ଫେରି ଆସିଥିଲୁ ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚ ନିକଟସ୍ଥ ଆମର ସେହି ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଘରକୁ । ସେଦିନ ସେଠାରେ ରାତ୍ରିଭୋଜନ ଓ ରହଣୀ । ତତ୍ପରଦିନ ପ୍ରଭାତର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ବାହାରିପଡ଼ିଲୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଭିମୁଖେ । ଅନଗୁଳ ଟାଉନ୍‌ଠାରୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାର ଦୂରତ୍ୱ ଆଠ ମାଇଲ୍ ବା ବାର କିଲୋମିଟର । କଟକରୁ ସମଲପୁରକୁ ଯାଇଥିବା ୪୩ ନମ୍ବର ଜାତୀୟ ରାଜପଥରେ ଅନଗୁଳ ଠାରୁ ସମଲପୁର ଆଡ଼କୁ ପ୍ରାୟ ଛଅ ମାଇଲ୍ ଗଲେ ପଡ଼ିବ ବଡ଼ଜେରା ଛକ । ସେହି ବଡ଼ଜେରା ଛକ ନିକଟରୁ କଟକ ସମଲପୁର ୪୩ ନମ୍ବର ଜାତୀୟ ରାଜପଥରୁ ଆଉ ଏକ ପଲ୍ଲୁ ରାଜପଥ ବାହାରି ତାହା ଆଠମଲ୍ଲିକ ଓ ଟିକରପଡ଼ାକୁ ଯାଇଛି । ବଡ଼ଜେରା ଛକ ନିକଟରେ ଥିବା ବଡ଼ଜେରା ନିମ୍ନ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆମେ ଟ୍ରଙ୍କ୍ ଓ ବେଡ଼ିଂ ପତ୍ର ରଖିଦେଇ ଖଲିଲୁ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡାକୁ । ବଡ଼ଜେରା ଛକ ଠାରୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାର ଦୂରତା ଦୁଇମାଇଲ୍ ବା ତିନିକିଲୋମିଟର ହେବ । ପୂର୍ବରୁ ସେହି ରାସ୍ତାରେ କଟକରୁ ସମଲପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାତାୟତର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ୪୩ ନମ୍ବର ରାଜପଥ ନିର୍ମିତ ହୋଇନଥିଲା । ସେହି ପଥରେ ଗଲେ ରଗୁଡ଼ିଆ ପଡ଼ା ନିକଟରେ ରାସ୍ତା ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଛୋଟ ନଦୀ ପଡ଼େ । ସେହି ନଦୀଟିର ନାମ “ମାତିଳିଆ” । ଏହା ଏକ ଗିରିନଦୀ ହୋଇଥିବାରୁ ବର୍ଷାକାଳରେ ଏହା ମାତିଉଠି ମଡୁଆଲା ହାତୀପରି ଯାତାୟତରେ ବ୍ୟାଘାତ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

ସେହି ନଦୀଟିକୁ ଦେଖି ବିନୋଦ ରାଉତ ରାୟ ତାଙ୍କର ‘ଛୁଟି’ ନାମକ କବିତା ବହିର ଗୋଟିଏ କବିତାରେ ଲେଖିଛନ୍ତି :-

“ମତୁଆଲା ହାତୀ ପରି ମାତିଲିଆ ନଈ,

ରଗୁଡ଼ିଆ ଷଡ଼ା ଛକ ତଳେ ଯାଏ ବହି ।”

ଯାହା ହେଉ ଆମେ ଖଲି ଖଲି ଯାଇ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼ିଥିଲୁ । କଟକରୁ ସମଲପୁରକୁ ଯାଇଥିବା ପୁରୁଣା ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ଏହା ଅବସ୍ଥିତ । ଏଠାରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ସଂପର୍କରେ ସମାନ୍ୟ ସୂଚନା ନ ଦେଲେ ଅନେକ କଥା ଅଜ୍ଞାତ ରହିଯିବ ।

ଭାରତର ପ୍ରଥମ ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମ ୧୮୫୭ ମସିହାର ସିପାହୀ ବିଦ୍ରୋହର ଖଲିଶ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ୧୮୧୭ ମସିହାରେ ଇଂରେଜ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ପାଇକ ବିଦ୍ରୋହ ଦେଖା ଦେଇଥିଲା । ତତ୍ପରେ ୧୮୩୦ ମସିହାରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଧରେ ଯେଉଁ ବିଦ୍ରୋହ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିଲା, ସେହି ଅନଗୁଳ ବିଦ୍ରୋହର ମୁଖ୍ୟ ନାୟକ ଥିଲେ ଅନଗୁଳ ରାଜା ସୋମନାଥ ସିଂହ ଜଗଦେବ ଓ ତାଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ସେନାପତି ସିନ୍ଧୁ ଗଡ଼ନାୟକ । ଜନଶୁକ୍ତି ଅନୁସାରେ ରାଜା ସୋମନାଥ ସିଂହ ଜଗଦେବଙ୍କର ଯେଉଁ ଷୋଳଜଣ ସେନାପତି ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବ ପ୍ରଧାନ ସେନାପତି ଥିଲେ ସିନ୍ଧୁ ଗଡ଼ନାୟକ । ଏହି ସିନ୍ଧୁ ଗଡ଼ନାୟକ ଥିଲେ ‘କଳାପାଟ’ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ପରମ ଭକ୍ତ । ତାଙ୍କର ଜନେକ ଭାଇ ଅନାମ ଚଂପତି ରାୟଙ୍କର କିଛି ରାଜଦତ୍ତ ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତି ରହିଥିଲା । ସେହି ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ନେଇ ଗଡ଼ି ଉଠିଥିଲା ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡା । ସିନ୍ଧୁ ଗଡ଼ନାୟକଙ୍କ ଘର ଥିଲା ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡା ନିକଟସ୍ଥ ରଗୁଡ଼ିଆପଡା ଗ୍ରାମରେ । ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ ଅନାମ ଚଂପତି ରାୟଙ୍କୁ ମନେ ରଖିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତିର ନାମ ରଖି ଥିଲେ ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡା ।

“ମୁଣ୍ଡା” କହିଲେ ଗୋଟିଏ ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟ (କୋହ୍ଲ-ବା-ହୋ) କୁ ହିଁ ବୁଝାଇ ଥାଏ । ଏକ ସମୟରେ ଏହି ଆଦିବାସୀ “ମୁଣ୍ଡା” ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକ ମାନେ କେବଳ ଓଡ଼ିଶା ବା ଭାରତ କାହିଁକି ସମଗ୍ର ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସିଆରେ ମଧ୍ୟ ବସବାସ କରୁଥିଲେ । ପାହାଡ଼ ପର୍ବତର ଗଡ଼ାଣିଆଁ ଅଞ୍ଚଳ (ଡାଲୁ) ଠାରୁ ସମତଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଜଙ୍ଗଲ କାଟି, ଖୁଣ୍ଟା ତାଡ଼ି ଚାଷ ଜମି ତିଆରି କରୁଥିଲେ । ସେହି ଆଦିମ ଜାତିମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଜମିରୁ “ମୁଣ୍ଡା” ଶବ୍ଦ ଆସିଛି ବୋଲି କେତେକ ପଣ୍ଡିତ ହୁଏତ କହି ପାରନ୍ତି । ସେ ଯାହା ହେଉ ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ ପରି ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ ମାଳା ବେଷ୍ଟିତ ଘାଟ ଅରଣ୍ୟ ଥିଲା

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା । ଶାଳ, ପିଆଶାଳ, ଅଶନ, କେନ୍ଦୁ, ମହୁଲ, କରଞ୍ଜ, ଧଅ, ବବୁରୀ, ଖଇର, କୁରୁମ ଓ କୁସୁମ ପ୍ରଭୃତି ବୃକ୍ଷର ନିଦକ୍ଷ ବନଭୂମି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାଘ୍ର, ଭଲ୍ଲୁକ, ବରାହ, ସମର, ହରିଣ ଓ କୁଟୁରା ପ୍ରଭୃତି ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ମାନେ ବସବାସ କରି ରହୁଥିଲେ ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ ସେହି ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡାର ଘୋର ଅରଣ୍ୟ ଭୂମିରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲେ ତିନି ଜଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ । ସେମାନେ ହେଲେ ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ ଓ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଓ ବିଶ୍ୱକର୍ମା ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଓ୍ୱାର୍ଦ୍ଧା ବା ନୟା ତାଲିମ ଶିକ୍ଷା ଓ କବିଗୁରୁ ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କର ଶାନ୍ତି ନିକେତନ ଶିକ୍ଷା, ଏ ଉଭୟ ଶିକ୍ଷା ନୀତିକୁ ଭଲଭାବେ ମନୁନ କରି ମିଶ୍ରିତ କରି ତତ୍ ସହିତ ସତ୍ୟବାଦୀ ବକ୍ତୃତ୍ତବନସ୍ଥ ବନବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷା ଆଦର୍ଶକୁ ନେଇ ସମନ୍ୱିତ କରି ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଏକ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାର ସ୍ୱାଦ ଆସ୍ୱାଦନ କରାଇବା ଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନ । ସେଥି ନିମିତ୍ତ ସର୍ବାଗ୍ରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିଲା ସହରାଞ୍ଚଳ ନୁହେଁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଏକତ୍ର ଥିବା କିଛି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଉପଯୋଗୀ ଜମି ।

ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଉପଯୋଗୀ ଯଥେଷ୍ଟ ଜମି ମିଳିପାରିବ ବୋଲି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭରସା ଦେଇ ଥିଲେ ତତ୍କାଳୀନ ବଡ଼କେରା ଗାମପଞ୍ଚାୟତର ସରପଞ୍ଚ ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗା ଚରଣ ଦାଶ ଓ ତୁମୁଣୀ ଗ୍ରାମର ପ୍ରଧାନ ଶ୍ରୀ ପୁରନ୍ଦର ରାଉଳ । ସେ କାଳରେ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ବାବୁ ଥିଲେ ଖୁର୍ ଅଗ୍ରଣୀ ମନୋଭାବାପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି । ଅତି ନିର୍ଭୀକ ଓ ସ୍ୱଖିଆ । ଆଉ ପୁରନ୍ଦର ବାବୁ ଥିଲେ ଖୁର୍ ମେଳାପା ଓ ଆଶୁ କବି । ଏହି ଦୁଇଜଣ ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ପୂର୍ବରୁ ଚୌଧୁରୀ ଦମ୍ପତି ଯଥା ନବ ବାବୁ ଓ ମାଳତୀ ଦେବୀଙ୍କ ସହିତ ଖୁର୍ ଭଲ ସଂପର୍କ ରହିଥିଲା । ସତ୍ୟ ବିଦେଶ ଫେରନ୍ତା ଯୁବକ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନବାଗତ ।

ଘଷ୍ଟ ଅରଣ୍ୟ ବେଷ୍ଟିତ ଚମ୍ପତି ମୁଣ୍ଡାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ସାଥରେ ଥିଲେ ସେହି ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀ ଶ୍ରୀ ଜଗବନ୍ଧୁ ନାଏକ ଓ ଶ୍ରୀ ସୁଦର୍ଶନ ସାହୁ । କଣ୍ଟା ଝଣ୍ଟା ଆଡ଼େଇ ଆଡ଼େଇ ସେମାନେ ଚାଲି ଥିଲେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ । ତାଙ୍କ ପଛକୁ ପଛ ଚାଲିଥିଲେ ଅନଗୁଳସ୍ଥ ବାଜି ରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ଶ୍ରୀ ରକ୍ଷି ବେହେରା (ବଡ଼ ଗୁରୁଜୀ), ବାବାଜୀ ବଳଭଦ୍ର ମିଶ୍ର, ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଦିବାକର ପ୍ରଧାନ ।

ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ଚୌଧୁରୀ ଦମ୍ପତିଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠ ସହଯୋଗୀ ।

ଅନୁଷ୍ଠାନ ନିର୍ମିତ ସ୍ଥାନ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବା କେବଳ ଅନଗୁଳରେ ସାମାବନ୍ଧ ହୋଇ ନଥିଲା । ଏଥି ନିମିତ୍ତ ଦେବୀନାଥ ରାଜବାଟୀର ବିପରୀତ ପାର୍ଶ୍ଵରେ ଥିବା ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଅନେକାନ୍ତ ବନ୍ଧୁରା (କୋଠରୀ) ବିଶିଷ୍ଟ ‘ଯତନ ନଗର’ ଚିକ୍ଷାମୟଦାନ କରିବାକୁ ତତ୍କାଳୀନ ଦେବୀନାଥର ରାଜା ସାହେବ ଶ୍ରୀ ଶଙ୍କର ପ୍ରତାପ ସିଂହଦେଓ ସମ୍ମତ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ରାଜତନ୍ତ୍ର କାଳରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାତନ ତଥା ପ୍ରଜା ରକ୍ଷାରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ଅକାଳିକାକୁ ଶିକ୍ଷାୟତନ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ସ୍ଥାନ ଅନୁଷ୍ଠାନ କାରାଦଳ ଆଦୌ ସମ୍ମତ ହୋଇ ନଥିଲେ ।

ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ସ୍ଵାଧୀନତା ପରେ ରାଜ୍ୟ-ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିବା ଶ୍ରୀ ମଦନ ମୋହନ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଗ୍ରାମ ତାଳଚେରର “କଳମ ଛୁଇଁ” ଠାରେ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଥିଲା ଏବଂ ସେଥି ନିମିତ୍ତ ଯଥେଷ୍ଟ ଜମି-ମଧ୍ୟ ମିଳୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେହି ସ୍ଥାନ କୋଇଲା ଖଣି ନିକଟସ୍ଥ ହୋଇଥିବାରୁ କୋଇଲା ଖଣିର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟରେ କୋମଳମତି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ମାନଙ୍କର ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ନିରାପଦ ମନେ ନ ହେବାରୁ ସେହି ସ୍ଥାନଟି ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରି ନ ଥିଲା । ଘଷ୍ଟ ଅରଣ୍ୟମୟ ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡାର ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନୋମୁଗ୍ଧକର । ଏହାର ପଶ୍ଚିମ ପାର୍ଶ୍ଵରେ କଳା-ଅଞ୍ଜନକୁ ପରାଜିତ କରୁଥିବା ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର କଳାପାଟ ପର୍ବତ, ଉତ୍ତର ପୂର୍ବରେ ସବୁଜ ଶ୍ୟାମଳ ବନାନୀ ବେଷ୍ଟିତ ମନ୍ଦରଗିରି ପର୍ବତମାଳା, ସୁଦୂର ଦକ୍ଷିଣରେ ବାଉଁଶର ବାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡି ପର୍ବତମାଳା ଘେରି ରହିଥିଲା । (ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ପାରେ ଯେ ୧୯୪୨ ଓ ୪୩ ମସିହାରେ ମନ୍ଦରଗିରି ପର୍ବତମାଳାରୁ ଔଷଧ ନେଇ ତତ୍କାଳୀନ ନେପାଳ ବାବା (ଚନ୍ଦ୍ର ବାହାଳ ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀ) ହୁକୁମ ଔଷଧ ଦେଇ ସାରା ଦେଶରେ ଚହଲ ସୃଷ୍ଟି କରାଇଥିଲେ ।)

ପର୍ବତ ବେଷ୍ଟିତ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଶାଳ, ପିଆଶାଳ, ଶିଶୁ, ଅସନ, କୁରୁମ୍, କୁସୁମ, ମହୁଲ, କରଞ୍ଜ, ଖଇର, ଧଅ ଓ ବରୁଡ଼ ଆଦି ବିଶାଳ ବିଶାଳ ଦ୍ରୁମ ରାଜିର ସମାହାର ନିକଟରେ ଚିକ୍କଣ କଳା ମୁଗୁନି ପଥର ଚଟାଣ ଉପରେ କାହିଁ କେତେ ଦୂରରୁ ଲମ୍ଫ ଦେଇ ବହି ଆସୁଥିବା ସୁଚ୍ଛ-ଶୀତଳ ଗିରିଝର ଟିଏ । (ପରେ ତାହାର ନାମ

ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ ଗଣ ଦେଇ ଥିଲେ ତମସା ।) ସେହି ଚିକ୍କଣ ଘନ କୃଷ୍ଣ ଶଯ୍ୟାଉପରେ ସୁବାସ ଉକୁଟାଇ ଝରି ପଡୁଥିଲେ ଗଙ୍ଗ ଶିଉଳୀ ଓ ବନମାଳତୀ କୁଞ୍ଜ । କୁଟଜ କୁସୁମ ସୁଗନ୍ଧରେ ସ୍ଥାନଟି ସଦା ଆମୋଦିତ ହୋଇ ଉଠୁ ଥିଲା । ଫାଲ୍‌ଗୁନ ଓ ଚୈତ୍ର ମାସରେ ବସନ୍ତ ଉତ୍ସବ ରଚନା କରୁଥିଲେ ପଲ୍ଲୀଶ, ସୁନାରି, ମାଧବୀ, ବନଧାତୁକୀ, ବନମାଲିକା, କରଞ୍ଜକ, ନିମ୍ବ, ଶାଳ, ଶାଳୁଳୀ ଓ କୋରେଇ କୁସୁମ ରାଜି ।

ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ-କାରୀ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀମତୀ ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ ଥିଲେ ପ୍ରକୃତି ପ୍ର-ଲୁହା, ବାଣୀ, ବାଂଶୋରୀ ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରବାଣୀ ଜନେକା ଭାବ-ବିଭୋର ମହିଷ୍ୟା ମହିଳା । କବିଗୁରୁ ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କ କାଉଁରୀ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣରେ ସିଏ ଅହରହ ଶୁଣିପାରୁଥିଲେ ବିଶ୍ଵ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ଵ-ବାଣୀର ଅନାହତ ଧ୍ବନି । ଶାନ୍ତିନିକେତନର ଜୀବନ ଧର୍ମ ଶିକ୍ଷାରେ ଆପଣାକୁ ଦୀକ୍ଷିତ କରାଇ ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲା (ବର୍ତ୍ତମାନର ଜଗତସିଂ ପୁରଜିଲ୍ଲା) ର ଅଳକାଶ୍ରମ ଓ ତରି-କୁନ୍ଦ କୃଷି ଫାର୍ମରେ ଆପଣାକୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ଓ ପରୀକ୍ଷଣ କରାଇ ଗ୍ରାମାଭିମୁଖୀ ସ୍ଵାବଲମ୍ବନଶୀଳ ଶିକ୍ଷା ଭିତରେ ବିଶ୍ଵ-ବିପ୍ଳବର ଆହ୍ୱାନ ଶୁଣିପାରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଥିଲେ ମହାନ ସଂଗ୍ରାମୀ ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ । ଆଉ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଥିଲେ ତାଗୁଣ୍ୟର ଉଦ୍ଧାତ ଉନ୍ମାଦନା ନେଇ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନ ଓ ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷାର ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ବିଶ୍ଵ-ଦର୍ଶନ କରି ଫେରି ଥିବା ଚିନ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ । ଏହି ତିନିଜଣଯାକ ଥିଲେ ମହାମାନବ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମୀ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ସୈନିକ ଓ ବିଶ୍ଵକବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କର ପରମ ପ୍ରଣତ ଏକନିଷ୍ଠ ଶିଷ୍ୟ-ଶିଷ୍ୟା ।

ଏମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥିଲେ ପ୍ରକୃତିର ଅନନ୍ୟ ପୂଜାରୀ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ସ୍ଵପ୍ନକୁ ସାକାର କରିବା ନିମିତ୍ତ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ଭାବେ ବାଛି ନେଇଥିଲେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ । ଏମାନଙ୍କର ସେହି ପ୍ରକୃତିପୂଜାର ସୁଯୋଗ ନେବାକୁ ସରପଞ୍ଚ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ଦାସ ପଛାଇ ନଥିଲେ । ଦୁର୍ଗାଚରଣ ବାବୁ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଖଦଡ଼ଧାରୀ ।

ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଅନଗୁଳସ୍ଥ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସଠାରୁ ମାତ୍ର ଆଠ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଥିବାରୁ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବା ଚୌଧୁରୀ ଦମ୍ପତିଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅନୁଷ୍ଠାନର ତତ୍ତ୍ଵାବଧାନ ସହଜ ଓ ସୁବିଧା ହେବ ବୋଲି ମନେ କରି ଏହି ସ୍ଥାନ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିବା ପରି ମନେ ହୁଏ ।

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମିତ୍ତ ବାଛିବାର ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଶେଷ କାରଣ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ତାହାହେଲା ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଥିଲା ବଡ଼କେରା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ଶେଷ ଭାଗରେ ଥିବା ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗ୍ରାମ । ସେତେବେଳେ ଏହି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଗ୍ରାମଟିକୁ “କଲୋନୀ” ବୋଲି ଲୋକମାନେ କହିଥିଲେ । କାରଣ ଦ୍ଵିତୀୟ ବିଶ୍ଵ-ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗରୁ ଫେରି ଆସିଥିବା ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦରଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାୟୋନିୟର ଫୋର୍ସ (Pioneer Force) ପରିବାରକୁ ଅଣାଯାଇ ଏଠାରେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାରକୁ ଦଶଏକର ଲେଖାଏଁ ଜମିଦିଆଯିବା ସହିତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ପ୍ରକାରର ଟାଇଲ୍ ଛପର ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ସରକାରୀ ବାସଗୃହମାନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ଗ୍ରାମର ଶେଷ ଭାଗରେ ଗୋଟିଏ ବନ ପୋଖରୀ ଥିଲା । ପାନାୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ନିମିତ୍ତ ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇପାର୍ଶ୍ଵରେ ଦୁଇଗୋଟି ପକ୍କାକୂଅ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଏହାକୁ ଏକ ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରାମରେ ପରିଣତ କରିବା ନିମିତ୍ତ ସମବାୟ ଗଷ୍ଟ ବା କୋଠଗଷ୍ଟ ମାଧ୍ୟମରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ର କରି ରଖିବା ଲାଗି ଅନେକ ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରାମର ଲୋକମାନେ ସେଥିଲାଗି ଆଦୌ ସମ୍ମତ ନ ହେବାରୁ ସେହି ଯୋଜନାର ବିଶେଷ ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ସେହି ସମୟରେ ସମବାୟ କଥାଟି ଖୁବ୍ ଉଠିଥିଲା । କୋଠଗଷ୍ଟ ବା ସମବାୟ ଗଷ୍ଟ କରିବା ସହିତ ସମବାୟ ଭିତ୍ତିରେ ଆଦର୍ଶଗ୍ରାମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ପରିକଳ୍ପନା ଜୁଟି ଥିଲା, ସମାଜ ସେବା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ । ତାଙ୍କ ସହଧର୍ମିଣୀ ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ ମଧ୍ୟ ନିଜ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରା ସହିତ ସହମତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ନୂତନ ବା ଆଦର୍ଶଗ୍ରାମ ନିକଟରେ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଟିଏ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ନୂତନ ଚିନ୍ତାଧାରାର ମନୁଷ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାଥିଲା “ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡା” ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ପୂଜ୍ୟ ନବବାବୁଙ୍କ କଳ୍ପନା, ପୂଜ୍ୟ ମାଳତୀଦେବୀଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ଓ ବିଦେଶ ଫେରନ୍ତା ଉଦ୍ୟମମାନ ଯୁବକ, ସାଧକ ଚିନ୍ତରଞ୍ଜନ କ୍ଵ ସାଧନା ଦ୍ଵାରାହିଁ ଗଢ଼ିଉଠିଥିଲା ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟ । ସରକାରୀ ଦସ୍ତରରେ ଏହାର ନାମ ଥିଲା, ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଇଂରାଜୀରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ପୋଷ୍ଟ ସେସିକ୍ ସ୍କୁଲ । ହିନ୍ଦୀରେ ଥିଲା ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା “ଉତ୍ତରବୁନିୟାଦୀ” ବିଦ୍ୟାଳୟ ।

ଛାତ୍ର-ଛାତ୍ରୀମାନେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ “ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ” ବୋଲି କହୁଥିଲେ ।
କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ଏହା ପରିଚିତ ହେଲା ଜୀବନ-ବିଦ୍ୟାଳୟ ନାମରେ ।
ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ (ଗ୍ରୋନ୍ସ୍ ଉଇଚ୍) ଯେପରି ପ୍ରଚଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ମରଣ
ବିଦ୍ୟାଳୟ ବା ତେଥ୍ ସ୍କୁଲ୍ ବୋଲି କହୁଥିଲେ ସେହିପରି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟର
ନାମକରଣ ଏପରି “ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ” ହେଲା ।

୧୯୫୪ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସର ଛବିଶ ତାରିଖ ଦିନ ବିଶିଷ୍ଟ ସର୍ବୋଦୟ ନେତା
ସ୍ୱର୍ଗତ ଧିରେନ୍ ମୁଜମ୍‌ଦାର ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶୁଭ-ଉଦଘାଟନ କରିଥିଲେ ।
ସେତେବେଳେ ନିଆଁଗୁଣ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବା ଏକ ବ୍ୟଙ୍ଗ କବିତାରେ ଉଲ୍ଲେଖ
ଥିଲା

“ତାକଦିଏ ଅନଗୁଳେ ଜଙ୍ଗଲ ମାଳତୀ,
ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ହେଲା ଖୋଲାରେ,
ପିଲାମାନେ କର ସବୁ ଆଲ୍‌ପନା, ଆଳତି
ଲାଗସୁତା କଟା ମାଟି ଖୋଲାରେ ।”

ସେତେବେଳକୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଜଙ୍ଗଲ ସଫା ହୋଇନଥିବାରୁ ସେଠାରେ
କୌଣସି ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ହୋଇପାରିନଥିଲା । ତେଣୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଉଲ୍ଲୁଥିଲା
ଅନଗୁଳ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସର କଳା ଭବନଠାରେ । ଛାତ୍ରମାନେ ସେହି
କଳାଭବନରେ ନିଜର ବାକ୍ସ ଆଦି ରଖି କଳାଭବନ ବାଗିଚାରେ ମଶାରୀ ଟଙ୍ଗାଇ
ଖୋଉଥିଲେ ।

ଖଲାରୀ ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର, ରାଜସୁନାଖଲା ଉଚ୍ଚ
ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ବାଲେଶ୍ୱର ତୁଳିଗଡ଼ିଆ ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର
ଭଞ୍ଜନଗର ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରୁ
ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଠର
ଜଣ ଛାତ୍ର ଓ ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ନେଇ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ବିଦ୍ୟାଳୟ ।
ସେତେବେଳେ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ସୋପାନ ଯଥା ନବମ ସୋପାନ
ଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଶ୍ରୀଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ ଓ ଗଣିତ ଏବଂ
ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଶ୍ରୀ ଘନଶ୍ୟାମ ରଥ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ

ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହୁଥିବା ଖଲାବା ଉକ୍ତ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସର୍ବେଶ୍ୱର ନାୟକ ମଧ୍ୟ ସାମୟିକ ଭାବେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରୁଥିଲେ ।

ବର୍ଷାକାଳ ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେଲା ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡା ଗ୍ରାମକୁ । ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଗ୍ରାମ ବା କଲୋନୀ ନିକଟ ଦେଇ ଯାଇଥିବା କଟକ-ସମ୍ବଲପୁର ପୁରାତନ ରାସ୍ତା ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଦୁଇ ବଖରା ପକ୍ଷୀଘର ଓ ତତ୍ ସଂଲଗ୍ନ ଏକ ରୋଷାଇଘର ଥିଲା । ତାହା ତାଙ୍କ ବଙ୍ଗଳା ନାମରେ ପରିଚିତ । ନିକଟରେ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷୀ କୁଅ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ସେହି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ବଙ୍ଗଳା ସମ୍ମୁଖରେ ଦୁଇ ତିନୋଟି ତମ୍ବୁ ପକାଯାଇ ଥିଲା । ସେହି ଦୁଇ ବଖରା ପକ୍ଷୀଘରେ ନିଜର ଜିନିଷ ପତ୍ର ସଜାଡ଼ି ରଖି ସେହିଘର ଓ ତତ୍ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ତମ୍ବୁଗୁଡ଼ିକରେ ଛାତ୍ର ଏବଂ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ଛାତ୍ରାଦ୍ୟ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ ବଡ଼କେରା ସରପଞ୍ଚ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ଦାସଙ୍କ ଘରେ । ସେହି ଛାତ୍ରାଦ୍ୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ତତ୍କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଓ ନାରାୟଣ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କର ଜନିଷ୍ଠା ଜନ୍ମା କୁମାରୀ କୃଷ୍ଣା ଚୌଧୁରୀ । ତାଙ୍କ ନାମ ତିନୁ ।

ପରେ ପରେ ବୁଲ୍‌ଡୋଜର ଲଗାଯାଇ ଜଙ୍ଗଲ ସଫା କରାଗଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ନିମିତ୍ତ ଶ୍ରମିକ, ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମିଳିତ ଶ୍ରମରେ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ ଲକ୍ଷ ଇଟାର ତିନିଗୋଟି ଭାଟି ଦିଆଯାଇ ପୋଡ଼ାଯାଇଥିଲା । ପାନାୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ନିମିତ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଗୋଟି ବଡ଼ ବଡ଼ ପକ୍ଷୀ କୁଅ ବା ବାମ୍ଫି ଖୋଳାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ତମ୍ବୁରେ ବାସକରୁଥିବା ସମୟରେ ସ୍ଥାନ ଓ ଶୌଚକାର୍ଯ୍ୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଗ୍ରାମ ଶେଷଭାଗରେ ଥିବା ପୁଷ୍କରିଣୀଟିରେ ଚଳିଯାଉଥିଲା । ତତ୍ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନୂତନ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ହେବାପରେ ସ୍ଥାନ ଓ ଶୌଚକାର୍ଯ୍ୟ ନିକଟରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ଗିରି ନଦୀଟିରେ ହିଁ ସମାହିତ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ସେତେବେଳେ ପାଇଖାନା ହୋଇନଥିଲା ।

୧୯୫୫ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ବେଳକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ତାର ନିଜସ୍ୱ ନୂତନ ଗୃହକୁ ଆସିସାରିଥିଲା । ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ଯେ ସେହି ୧୯୫୫ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସରେ ମୁଁ ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବାବାଙ୍କ ସହ ଯାଇ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ଆମେ ପ୍ରଥମେ ଯାଇ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସଙ୍କୁ ଦେଖା କରିଥିଲୁ । ସେତେବେଳେ ସମୟ

ପୂର୍ବାହ୍ନ ପ୍ରାୟ ନଅଟା । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ମହାଶୟ ଛାତ୍ରାବାସର ଜଣେ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଡକାଇ ଆଣି ତାଙ୍କ ସହିତ ଆମକୁ ଖାଇବା ପାଇଁ ଛାତ୍ରାବାସକୁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବରୁ ହେଉଥିବା ପ୍ରାର୍ଥନା ସମୟ ହୋଇ ଆସୁଥିବାରୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସେଠାକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ । ଭୋଜନ ପରେ ମୁଁ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଯିବାରୁ ମୋ ବାବା ମୋତେ ସେଠାରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଅନଗୁଳକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ମୋ ପୂର୍ବରୁ ଆସି ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନାମ ଲେଖାଇ ଥିବା ‘ବାଣୀଶ୍ରୀ’ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ କେତେଜଣ ସାଥୀ ମିଳିଗଲେ ତେଣୁ ବିଶେଷ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲାନାହିଁ । ମୋର ଏବେ ବି ମନେପଡ଼ୁଛି ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ଆସି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ନାମ ଲେଖାଇଥିବା ନବମ ସୋପାନର ଅନେକ ଛାତ୍ର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଥମ କେତେ ଦିନ ନିରୋଳାରେ ବସି କାନ୍ଦିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋ ଆଖିରୁ ସେତେବେଳେ ଦିନକ ପାଇଁ ଲୁହ ବାହାରି ନଥିଲା । ମୁଁ ବେଶ୍ ସେଠାରେ ମଜି ସାଥୁମେଲରେ ରହିଯାଇଥିଲି ।

ବୁଲଡୋଜର ଲଗାଯାଇ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଜଙ୍ଗଲର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ସଫା କରାଯାଇ ଇଂରାଜୀ ଏଲ୍: ଅକ୍ସର ଧାରାରେ ଏଗାର ବଗିଚା ଝାଟିମାଟି କାନୁ ଓ ଛଣ ଛପର ଥିବା ଗୃହନିର୍ମାଣହୋଇସାରିଥିଲା । ଏହା ହିଁ ଥିଲା ସେତେବେଳେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ । ଏହି ଏଗାରଟି ବଗିଚା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିକରେ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ, ଗୋଟିକରେ ପାଠାଗାର ଓ ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଏବଂ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ଦୂରରୁ ରାସ୍ତାଉପରୁ ଦେଖିଲେ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଏହି ଦୀର୍ଘ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଛଣ ଛପର ଗୃହ ନବାଗତମାନଙ୍କ ମନ ମଧ୍ୟରେ ବିଡ଼ିକମାନାର ଫଡ଼ିଘର (ଯେଉଁ ଘରେ ଶୁଖିଲା ବିଡ଼ି ଉପଯୋଗୀ କେନ୍ଦୁପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଥାକକରି ରଖାଯାଇଥାଏ) ବୋଲି ଭ୍ରମଧାରଣା ଆସିବା ସ୍ବାଭାବିକ ଥିଲା ।

ଏହି ଲମ୍ବା ଘରଗୁଡ଼ିକର ପଶ୍ଚାତ୍ତ୍ୱାଗରେ ଅନତିନୂରରେ ଥିବା ଝଲଘରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଥିଲା ରହିନଶାଳା, ଅନ୍ୟଟି ଗୁହାଳ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଗୃହ କୃଷିଭଣ୍ଡାର । ଗୁହାଳ ଘରେ ରହୁଥିଲେ ବଡ଼ ବଡ଼ ହଳେ ବଳଦ ଓ ଆଉ ହଳେ ମହିଷ ପଣ୍ଡା । ଏମାନେ ଋଷକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଶଗଡ଼ ବହିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲେ । ଋଷକାର୍ଯ୍ୟରେ ସହଯୋଗ କରିବା ଓ ପଣ୍ଡା ବଳଦମାନଙ୍କର ଯତ୍ନ ନେବା ନିମିତ୍ତ ଦୁଇଜଣ ସହକାରୀ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ (Office) ଗୃହଟିଏ ନଥିଲା କିମ୍ବା କୌଣସି ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମିତ ହୋଇ ନଥିଲା । ଏଗାର ବଖରା ଖଲଘର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତି ବଖରା ବା କୋଠାରେ ପ୍ରାୟ ଛଅଜଣ ଲେଖାଏଁ ରହୁଥିଲେ । ରାତ୍ରିକାଳରେ ଶୟନ ସମୟରେ ଛଅଟି ମଣାରା ଟଙ୍ଗା ହୋଇଯିବା ପରେ ବାହାରକୁ ଯିବା ସହଜ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ କିଛି ଅଂଶ ସଦ୍ୟା କରାଯାଇ ଲିପାପୋଛା ଅଗଣାଟିଏ ଥିଲା । ସେହି ଅଗଣାରେ ଦୈନିକ ସଂଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନା ଓ ଆଲୋଚନା ସଭା ହେଉଥିଲା ।

ଆନତି ଦୂରରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦ୍ୟାନରେ ବାଇଗଣ, ଭେଣ୍ଡି, ଜହ୍ନି, କାକୁଡ଼ି, ଲାଉ ବୋଇତାକୁ ଆଦି ବର୍ଷାକାଳୀନ ପନିପରିବା ଗୁଷ୍ଟ କରାଯିବା ସହିତ ଦୂରରେ ଥିବା ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ କପା, ଆଶୁଧାନ, ବର୍ଷାକାଳୀନ ଚିନାବାଦାମ, ସାରୁ ପ୍ରଭୃତି ଖରିଫ୍ ଫସଲ ମଧ୍ୟ ଗୁଷ୍ଟ କରାଯାଉଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ନିର୍ମିତ ହୋଇନଥିବାରୁ ଗଛମୂଳରେ, ଶିଳାଶଯ୍ୟା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଉପବିଷ୍ଟ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଚତୁଃ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତାକାରରେ ବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ ଉପବେସନ କରିଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ବୃକ୍ଷ ଦେହରେ ପିରିଶ କଣ୍ଟା ପିଟାଯାଇ ସେଥିରେ କଳାପଟା ଓ ମାନଚିତ୍ର ଆଦି ଟଙ୍ଗାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ତେସ୍, ବେଷ୍ଟି, ଚେୟାର, ଚେରୁଲ୍ ଆଦି ଥିଲା ସ୍ୱପ୍ନ । ଅଧ୍ୟୟନରତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଖୋଲାମନରେ ଖୋଲା ପ୍ରକୃତି ସହିତ ଆପଣାକୁ ମିଶାଇ ଦେଉଥିଲେ । ବର୍ଷାକାଳରେ ରହିବା କୋଠାଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୋର ପ୍ରବେଶ କରିବା ସମୟକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ହୋଇଥିଲା ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ଦଶମ ସୋପାନ । ସେତେବେଳେ ନବମ ଓ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମିଶି ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ଜଣ ପାଖାପାଖି ହୋଇଯାଇଥିବାରୁ ପରିବେଶଟି ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦମୁଗ୍ଧ ହୋଇଉଠୁଥିଲା ।

ନିଜ ଘରଠାରୁ ଦୂରସ୍ଥ ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଥିଲା ମୋ ଜୀବନର ପ୍ରାୟ ପ୍ରଥମ । ତେଣୁ ଘରଠାରୁ ଏତେଦୂରରେ ରହି କିପରି ଅଧ୍ୟୟନ କରିବି ତାହାହିଁ

ଥୁଲା ମୋ' ମା' ଓ ଜେଠେଇମା (ବଡ଼ମା)ଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଚିତ୍ର । କିନ୍ତୁ ମୋ ବାବା
ଥୁଲେ ଭିନ୍ନ ଚିତ୍ରର ବ୍ୟକ୍ତି । ସେ କହୁଥିଲେ ଯେ “ସେଠାରେ ଅନେକ ସାହସୀ
ସାଙ୍ଗ ସାଥୀଙ୍କ ସହିତ ବେଶ୍ ଚଳିଯାଇ ପାରିବ, କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ ।”
ବୋଧହୁଏ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରଥମ ପ୍ରଥମ ଅନେକ ପିଲା କାନ୍ଦିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କେବେ
କାନ୍ଦିନଥିବା କଥା ପୂର୍ବରୁ ଲେଖିଯାଇଛି ।

ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦୈନିକ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ

ଏଠାରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦୈନିକ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସଂପର୍କରେ ସୂଚନା ଦେବା
ଆବଶ୍ୟକ ମନେ କରୁଛି ।

୧. ଶଯ୍ୟାତ୍ୟାଗ - ଭୋର ୪ ଘଣ୍ଟା
୨. ପ୍ରାର୍ଥନା ଭୋର ଘ ୪-୧୫ ମିନିଟ୍
୩. ସଫାକାର୍ଯ୍ୟ - ସକାଳ ଘ ୪.୩୦ ମିନିଟ୍
୪. ନିତ୍ୟକର୍ମ - ସକାଳ ଘ ୫ ଷା
୫. ଜଳଯୋଗ - ସକଳା ଘ ୬ ଷା
୬. କୃଷି ତଥା ଉଦ୍ୟାନ କାର୍ଯ୍ୟ - ସକାଳ ଘ ୬.୩୦ ମିନିଟ୍
୭. ସ୍ବାଧ୍ୟାୟ - ଘ. ୭.୩୦ ମିନିଟ୍
୮. ସ୍ନାନ - ଘ. ୮.୩୦ ମିନିଟ୍
୯. ଭୋଜନ - ଘ ୯ ଷା
୧୦. ଶ୍ରେଣୀକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ - ପୂର୍ବାହ୍ନ ୧୦ ଘଟିକା
୧୧. ଶ୍ରେଣୀ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତ - ଅପରାହ୍ଣ ୪ ଘଣ୍ଟା
୧୨. କ୍ରୀଡ଼ା, ବ୍ୟାୟାମ ଓ ଭ୍ରମଣ - ଘ ୪ ଷା
୧୩. ସାଂଧ୍ୟକର୍ମ - ଘ ୫.୩୦
୧୪. ସଂଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନା - ସଂଧ୍ୟା ୬ ଘଣ୍ଟା
୧୫. ରାତ୍ରିଭୋଜନ ସଂଧ୍ୟା ୬.୩୦
୧୬. ସ୍ବାଧ୍ୟାୟ - ସଂଧ୍ୟା ୭.୩୦
୧୭. ଶଯ୍ୟାଗ୍ରହଣ - ରାତ୍ରି ୯.୩୦

ଗୀତକାଳରେ ଏହି ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ଆବଶ୍ୟକମତେ ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଉଥିଲା । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରତି ଶନିବାର ରାତ୍ରିରେ ଡର୍ଜ୍ ସଭା (ଡିବେଟ୍) ଆଉ ପ୍ରତି ରବିବାର ରାତ୍ରିରେ ମନୋରଞ୍ଜନ ଓ ପଦ୍ୟାନ୍ତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ତାହାର ନବନିର୍ମିତ ନିକସ୍ତ୍ର ଗୃହକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଆସିବା ପରେ ଉପର ଲିଖିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକ ନିୟମିତ ଭାବେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିଲା ।

ନିକସ୍ତ୍ର ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା କଲୋନୀର ଅଧିବାସୀମାନେ ଆମ ପ୍ରତି ଖୁବ୍ ବେଶୀ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ଥିଲେ । ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ସେମାନେ ଆମକୁ ମାଳତୀ ଛୁଆଏ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ସଂଧ୍ୟା ଓ ସକାଳେ ଆମେ ସବୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିବା ସମୟରେ ହେଇ ମାଳତୀ ଛୁଆଏ ଗୀତ ବୋଲୁଛନ୍ତି ବୋଲି ସେମାନେ ଆପଣା ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିବାର ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଛି ।

ଆମେ ସେଠାକୁ ଯିବାର ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା ହୋଇଥିଲା ଯେ ଆମେ ପିଲାମାନେ ସବୁ ଅନ୍ୟାୟ ବା ନିରାଶ୍ରୟ ପିଲା । ଆମକୁ ସବୁ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଆତ୍ମ ନବବାବୁ ଓ ମାଳତୀ ଦେବୀ ଗୁଣ୍ଡେଇ ସାଉଁଟି ଆଣି ଏଠାରେ ଏକତ୍ର ରଖି ପାଠ ପଢ଼ାଉଛନ୍ତି ।

ପାଠପଢ଼ା ଶେଷରେ ସେମାନେ (ନୁମା ଓ ବାପି) ଆମକୁ ଘର କରିଦେବେ । ବିବାହ କରାଇ ଦେବେ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଦଶ ଏକର ଲେଖାଏଁ ଜମି ଦେଇ ବଳଦ ହଳ ଯୋଗାଇ ଦେବେ ମଧ୍ୟ । ଠିକ୍ ସେହି କଲୋନୀ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କୁ ସରକାର ଥଇଥାନ କରିଥିବା ପରି ।

ସେଥିପାଇଁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛୁଟି ସମୟରେ ଆମେ ସବୁ ଝରିଟା ବେଳେ ବୁଲିଯାଉଥିବା ଅବସରରେ ସେହି କଲୋନୀର ବୟସ୍କା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ଆମକୁ ଅତିଶୟ ଆଗ୍ରହରେ ତାଜି ପାଖରେ ବସାଇ ପଚାରୁଥିଲେ “ତମ ଘର କେଉଁଠି” ? ତମ ଘରେ ଆଉ କିଏ କିଏ ସବୁ ଅଛନ୍ତି ? ଘରେ ତମର ବାପା ଓ ମା ଅଛନ୍ତି କି ? ଜମିବାଡ଼ି ଇତ୍ୟାଦି ତମର ଅଛି କି ? ତମେ ସବୁ ଏଠାକୁ କ’ଣ ପାଇଁ ଆସିଛ ?” ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ଏହିପରି ଅନେକ ଅନେକ ଘରୋଇ ପ୍ରଶ୍ନ ।

ଯାହାହେଉ ଆମମାନଙ୍କ ଠାରୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଯଥାଯଥ ଉତ୍ତର ପାଇବା

ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସେମାନଙ୍କ ମନ ମଧ୍ୟରୁ ଆମମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ରହିଥିବା ଭ୍ରମଧାରଣା ଦୂର ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଆମ ପ୍ରତି କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ-ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅତୁଟ ରହିଥିଲା । ପ୍ରତିଦିନ ଆମେ ଉଗିଟା ବେଳେ ବୁଲିଯିବା ଅବସରରେ ସେମାନେ ଆମକୁ ଅତିଶୟ ଆଗ୍ରହରେ ନିଜ ଘରକୁ ଡାକି ନେଇ ତାଙ୍କ ବାଡ଼ି ବଗିଚାରେ ହେଉଥିବା ମଜା ଓ ଚିନାବାଦାମ ଖାଇବାକୁ ଦେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବାଡ଼ି ବଗିଚାରେ ଫଲୁଥିବା ଜହ୍ନି, ଭେଣ୍ଡି, ବୋଇତାଲୁ ଓ ବାଇଗଣ ଆଦି ପନିପରିବା ମଝିରେ ମଝିରେ ନେଇ ଆମ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଆମକୁ ଚିନାମୂଲ୍ୟରେ ଦେଇ ଆସୁଥିଲେ । ଆମେ ମଧ୍ୟ ଗଣେଶ ପୂଜା, ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜନ୍ମ ଦିବସ ପାଳନ ଅବସରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିଲୁ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରାୟ ଚିତ୍ତଭାଇ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବେଶ୍ ଚାଲିଥିଲା । ମୋର ଏବେବି ମନେପଡ଼ୁଛି ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ଥରେ ଆମେ ପିଲାମାନେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି ଗୋଟିଏ ‘ଅଷ୍ଟପ୍ରହରୀ’ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲୁ । ସେଥିରେ ଆମ ଶିକ୍ଷକମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗ କରିବା ସହିତ ଅନଗୁଳ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥ, ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀ ସମେତ ଆଖପାଖ ଗୁରଙ୍ଗ, ଧୁକୁଟା, ମାଧପୁର ପ୍ରଭୃତି ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ଗ୍ରାମର ଲୋକମାନେ ଯୋଗ ଦେଇ ନିଜ ନିଜର ଯଥାଶକ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପରେ ଗୋଟିଏ ନୂଆକଥା ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି । ପ୍ରଚଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଗଣ ସେମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ‘ସାର୍’ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରିଥାଆନ୍ତି । ଆମେ ସବୁ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଆମ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ‘ଗୁରୁଜୀ’ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରୁଥିଲୁ । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଯେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କୁ ଆମେ ନବୀରତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଯେତେ ‘ସାର୍’ କିମ୍ବା ‘ଗୁରୁଜୀ’ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କଲୁ, ସେ ଆଦୌ ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ଆମେ ସବୁ ଭାରି ବିସ୍ମିତ ହେଲୁ । କଥା କ’ଣ କିଛି ଜାଣିପାରିଲୁ ନାହିଁ । କ’ଣ ହେଲା ? କାହିଁକି ଶୁଣୁ ନାହାନ୍ତି ? ଏହା ହିଁ ବିସ୍ମୟ । ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନା ସଭାରେ ଚିତ୍ତ ଭାଇ କହିଲେ, “ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ନୂଆ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ମୋତେ ‘ସାର୍’ ବୋଲି ଡାକୁଛନ୍ତି । ଆଉ କେତେଜଣ ଗୁରୁଜୀ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ତୁର୍ତ୍ତଗର୍ଭ ଆ ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଆସିଥିବା

ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେତ ମୋ ପାଦ ଛୁଇଁ ମୋତେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।
ସେମାନେ ମୋତେ ଗୁରୁ-ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ ଓ ମହେଶ୍ୱର ରୂପରେ ଦେଖିବାକୁ ଭାରି
ତତ୍ପର । ସେମାନେ ଭାବିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ସାର୍ କିମ୍ବା ଗୁରୁଜୀ ନୁହେଁ ମୁଁ
ତାଙ୍କର ଜଣେ ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଅଭିଜ୍ଞ ବଡ଼ଭାଇ ।”

ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ କେବଳ ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ, ମହେଶ୍ୱର ବୋଲି ଭାବି ନେଇ ଭୟରେ ତାଙ୍କଠାରୁ
ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହିଯିବା ଅପେକ୍ଷା ନିଜ ସାଥରେ ନିଜର ବଡ଼ ଭାଇ ପରି ବିଚାରିବାକୁ
ସେ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାଦର୍ଶନ ଅନୁସାରେ ଶିକ୍ଷକ ତାଙ୍କ
ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ ଓ ମହେଶ୍ୱର ସାଜି ସମ୍ମାନ ଆଦାୟ କରିବା
ପରିବର୍ତ୍ତେ ଶିକ୍ଷକ ଯଥାର୍ଥରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପ୍ରେମ, ଫିଲୋସଫର ଏଣ୍ଡ ଗାଇଡ଼
ହୋଇପାରିଲେ ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷାଦାନ ଅଧିକ ସଫଳ ହେବ ।

ବିଶ୍ୱକବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କ ଶାନ୍ତିନିକେତନରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଦାଦା
(ବଡ଼ଭାଇ) ବୋଲି ସମୋଧାନ କରୁଥିଲେ । ସେହି ନ୍ୟାୟରେ ଆମ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ
ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ ଆମର ସାର୍ କିମ୍ବା ଗୁରୁଜୀ ନହୋଇ ହୋଇଗଲେ ଚିତ୍ତଭାଇ ।
ଏହି ଚିତ୍ତ ଭାଇ ହୋଇ ସେ ଆମ ପାଖରେ ସବୁଦିନ ରହି ଆସିଛନ୍ତି ଓ ରହିଥିବେ
ମଧ୍ୟ । ଆମ ପୂର୍ବବର୍ଷର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ଚିତ୍ତ ଭାଇ ବୋଲି ଡାକିବାରେ ପୂର୍ବରୁ
ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇସାରିଥିଲେ । ଆମକୁ ମଧ୍ୟ ଆଉ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲା ନାହିଁ ।

ସେହି ଧାରାରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ହୋଇଗଲେ, ଯଥା-
ବିନୋଦ ଭାଇ, ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀଭାଇ, ସୁରଭାଇ, ସତ୍ୟବାଦୀ ଭାଇ ଓ ଲବଙ୍ଗ ଅପା ।

ଗୋଟିଏ ପଞ୍ଜୁରୀ ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନଆତୁ ଆସିଥିବା ପକ୍ଷୀମାନେ ଏକତ୍ର ରହିଲେ
ପ୍ରଥମ ପ୍ରଥମ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ପଟିନଥାଏ ଖୁମ୍ପା ଖୁମ୍ପି ହୁଅନ୍ତି, ପରେ
ପୁଣି ମିଳିମିଶି ଏକତ୍ର ରହିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେହିପରି ନାମ
ଲେଖାଇବାର ପ୍ରଥମ କେତେମାସ ମଧ୍ୟରେ ଆମମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବିଶେଷ କରି
ଖଲାରୀ ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ଯାଇଥିବା
ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହିପରି ବାନ୍ଧୁଛ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଅନଗୁଳ
ବାଜିରାଉଡ଼ ଛାତ୍ରାବାସରୁ ଆସିଥିବା କେତେକ ଛାତ୍ର ନିଜର ମୂଳ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ
ଆସିଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ମନରେ ଟିକିଏ ଦମ୍ଭ ଅଧିକ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ତାକୁ ସହିବାକୁ
ଅନ୍ୟମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲେ । ଏହିପରି କିଛି ଦିନ ପରେ ବୀରମାର ପ୍ରାର୍ଥନା ସଭାରେ

ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା । ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ସ୍ନେହ ଓ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିପାଇଲା ଯେ ଭୋଜନ କାଳରେ ପରସ୍ପର ଗୋଟିଏ ଆଳିରେ ଭୋଜନ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଛାଇ ନଥିଲେ ।

ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରାବାସରେ କୌଣସି ଷ୍ଟକର କିମ୍ବା ପୂଜାରୀ (ରୋଷେୟା ନନା,) ରହିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିଲା ।

ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନିଜ ହାତରେ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ଘର ଓ ବାହାର ଝାଡୁ କରିବା, ହଣ୍ଡା ଡେକ୍‌ଡି, କରେଇ ଆଦି ରୋଷେଇ ସରଞ୍ଚାମ ମାଜିବା, କାଠ ଚିରିବା, ମସଲା ବାଟିବା, ପାଣି ଆଣିବା, ପରିବା କାଟିବା ଏବଂ ରୋଷେଇ କରିବା ଆଦି ସବୁ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ଏସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ କେତେଗୋଟି ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ କରିଦିଆଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତି ଆଠ ବା ଦଶ ଦିନରେ ଥରେ ରୋଷେଇ ପାଳି ପଡୁଥିଲା । ସେ ସମୟରେ ଟଂପଟିମୁଣ୍ଡାକୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକ ଯାଇ ନଥିବାରୁ ପ୍ରତିଦିନ ଲଣ୍ଠନ ସଫା କରିବା ଆଉ ଜଙ୍ଗଲରୁ କରଞ୍ଜ ଦାନ୍ତକାଠି ଆଣି ଯୋଗାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ପାଳି କରାଯାଉଥିଲା । ଟଂପଟିମୁଣ୍ଡାରେ ସେତେବେଳେ କୌଣସି ହାଟ କିମ୍ବା ବଜାର ନଥିଲା । କୌଣସି ବଡ଼ ଦୋକାନଟିଏ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଥରେ (ରବିବାର ଦିନ) ସାପ୍ତାହିକ ହାଟ ଅନଗୁଳକୁ ଯାଇ ସେଠାରୁ ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ନିମିତ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ମତେ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ, ପନିପରିବା ଓ ତେଲ ମସଲା ଇତ୍ୟାଦି କିଣିଆଣିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ପ୍ରତି ରବିବାର ସକାଳଓଳି ଅନଗୁଳଠାରେ ଲିଙ୍ଗାରାନଦୀ କୂଳରେ ସାପ୍ତାହିକ ହାଟ ବସେ । ସେହି ହାଟଟିର ନାମ ଥିଲା 'ବଣିଆ ବାହାଲ୍ ହାଟ' ଏହି ହାଟଟି ଖୁବ୍ ବଡ଼ । ହାଟରେ ପନିପରିବା, ଡାଲିଚାଉଳ, ତେଲଲୁଣ, ଲୁଗାପଟା, ବାସନକୁସନ, ମାଛ ମାଂସ, ଅଣ୍ଡା, ଗୁଡ଼, ଝାଡୁ, ଝୁଡ଼ି, ଝାମ୍ପି (ଟୋପରା) ଛେଳି, କୁକୁଡ଼ା, ବତକ, ଗୋରୁଗାଈ, ମହିଷ, ମେଷା, ଇଦ୍ୟାଦି ପ୍ରାୟ ସବୁ ପ୍ରକାର ଜିନିଷ ବିକ୍ରି ହେବାକୁ ଆସୁଥିଲା ।

ଆମେ ସେଠାକୁ ଯାଇ ଆବଶ୍ୟକମତେ ସବୁ ଜିନିଷ କିଣି ଆଣୁଥିଲୁ । ହାଟ ପାଳିଦିନ ଖାଦ୍ୟ ମବାଙ୍କ ସହିତ ଗୁରିଜଣ ଛାତ୍ର ହାଟ ସଉଦା କରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି । ପ୍ରତି ଶନିବାର ସଂଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନା ପରେ ଖାଦ୍ୟ ମବା ହାଟପାଳି ଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କର ନାମ ଘୋଷଣା କରିଦିଅନ୍ତି । ସେମାନେ ଜିନିଷପତ୍ର ଆଣିବାକୁ ଚିଣ ଓ ବସ୍ତା ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖୁଥାଆନ୍ତି । ଶନିବାର ରାତି ପ୍ରାୟ ଚିନିଟା

ବେଳକୁ ଦୁଇଟି ଶଗଡ଼ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ । ହାଟ ପାଲିଥିବା ପିଲାମାନେ
 ଓ ତାଙ୍କ ସହିତ ଜିନିଷ ପତ୍ରର ତାଲିକା ଆଉ ଟଙ୍କା ପଇସା ଧରି ନିଜେ ଖାଦ୍ୟ
 ମନ୍ଦୀ ଯାଇଯାଆନ୍ତି । ଶଗଡ଼ ଆଡ଼େଇବାକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦୁଇଜଣ
 ସାହାଯ୍ୟକାରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଶଗଡ଼ରେ ଯାଇ ଖୁବ୍ ଭୋର
 ଝଟଝଟିଆ ଅନଗୁଳ ହାଟରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ହାଟ ନିକଟରେ ପ୍ରବାହିତ
 ହେଉଥିବା ଲିଙ୍ଗରା ନଦୀଟିରେ ସକାଳର ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷ କରି ଆସି ହାଟରେ
 ଥିବା ଜଳଖିଆ ଦୋକାନରୁ ଗରମ ଗରମ ବରା ଓ ତରକାରି ଖାଇ ଦେବା ପରେ
 ଋଉଳ ଓ ପନିପରିବା ଆଦି କିଣିବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ପାହାଡ଼ ଓ ଜଙ୍ଗଲପୂର୍ଣ୍ଣ
 ଅଞ୍ଚଳ ହୋଇଥିବାରୁ ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ହାଟଗୁଡ଼ିକ ଆମ ଅଞ୍ଚଳ ପରି ଅପରାହ୍ନରେ
 ନ ହୋଇ ସକାଳୁଆ ହୋଇଥାଏ । ଖୁବ୍ ସକାଳୁ ହାଟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଦିନ
 ଗୋଟାଏ ବା ଦୁଇଟା ବେଳକୁ ହାଟ ପଡ଼ିଆ ଖାଲିପଡ଼ିଥାଏ ।

ହାଟରୁ ଆମର ଆବଶ୍ୟକ ପଦାର୍ଥ କିଣାକିଣି ସାରିବା ପରେ ସେ ସବୁ ଜିନିଷକୁ
 ଶଗଡ଼ରେ ଲଦି ଦେଇ ଆସି ଅନଗୁଳ ତାଲିମ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ (ବେସିକ୍ ଟ୍ରେନିଂ
 କଲେଜ୍) ନିକଟସ୍ଥ ମତ୍ସ୍ୟ ବିଭାଗ ପୁଷ୍କରିଣୀରେ ସ୍ନାନ କର୍ମ ଶେଷ କରି ସେହିଠାରେ
 ପଣ୍ଡା ଓ ବଳଦମାନଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡା ଇତ୍ୟାଦି ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ । ଡ଼ରପରେ ଅନଗୁଳ
 ବଜାରସ୍ଥ ବେଣୀଷ୍ଟୋର (ବେଣୀଲାଲ୍ ଅଗ୍ରାଲାଙ୍କ ଦୋକାନ)ରେ ଚିଠା ଓ ଟିଣ
 ଇତ୍ୟାଦି ଦେଇ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସକୁ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ନିମିତ୍ତ ଯିବାକୁ ହୋଇଥାଏ ।

। କେବେ ସେଠାକୁ ଯାଇ ନପାରିଲେ ଅନଗୁଳ ଟାଉନ୍ ହୋଟେଲରେ ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟାହ୍ନ
 ଭୋଜନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାହିତ ହୋଇଥାଏ । ସେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେବାପରେ “ବେଣୀ
 ଷ୍ଟୋର”ରୁ ସାତଦିନ ପାଇଁ ତାଲି, ତେଲ, ମସଲା, ଚିନି, ଅଣା ଓ ସୁଜି ଇତ୍ୟାଦି ଆବଶ୍ୟକ
 ହେଉଥିବା ପଦାର୍ଥମାନ ଧରି ଶଗଡ଼ରେ ବୋଝେଇ କରି ଶଗଡ଼ ଦୁଇଟିକୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା
 ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ସଂଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ଆସି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ପହଞ୍ଚି
 ଯାଉଥିଲୁ । ବର୍ଷା କାଳରେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ହେଲେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ପୂର୍ବରୁ ଗୁଡ଼ିଆ ପଡ଼ା
 ନିକଟରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ମାତିଲିଆ ନଦୀରେ ବନ୍ୟା ଆସେ । ଫଳତଃ
 ବନ୍ୟାଜଳ ନ କମିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନଦୀକୂଳରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ
 ନଥିଲା । କାରଣ ଏହା ପାହାଡ଼ିଆ ନଦୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଏଥିରେ ନୌକାଗଲନା
 ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିଲା ।

ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ଯେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ମିଳିଥିବା କେତେକ ଅଂଚଳରୁ ଜଙ୍ଗଲ ସଫା କରାଯାଇ ସେଠାରେ ଋଷଜମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା । ସେହିସବୁ ତାହି (ତ୍ରିପ) ଜମିରେ ଆଶୁଧାନ, ଚିନାବାଦାମ, କପା, ସାରୁ ଓ ରାଶି ବା ଖଣା ଆଦି ଋଷ କରାଯାଉଥିଲା । ଫସଲ କିଆରୀ ନିକଟରେ ଜଙ୍ଗଲ ଥିବାରୁ ଠେକୁଆ, କୁଟରା, ହରିଣ, ସମର ଓ ବାଉଁଶ ପ୍ରଭୃତି ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଉପଦ୍ରବ ରାତ୍ରିକାଳରେ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ସେମାନେ ଫସଲଗୁଡ଼ିକୁ ଖାଇ ନଷ୍ଟ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ କବଳରୁ ଫସଲଗୁଡ଼ିକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଲ ମଧ୍ୟରେ ଖରିଗୋଟି ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ମଞ୍ଚ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥାଏ । ସଂଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ରାତ୍ରିଭୋଜନ ଶେଷ କରିଦେଇ ସାଥରେ ଲଣ୍ଡନ, ବହିପତ୍ର, ଛୋଟ ଟାଙ୍ଗିଆ ଧରି ପ୍ରତି ମଞ୍ଚକୁ ଦୁଇଜଣ କରି ଏପରି ଖରିଟି ମଞ୍ଚକୁ ଆଠ ଜଣ ରାତିରେ ଜରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ସେମାନେ ମଞ୍ଚ ଉପରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ଘରପାଖକୁ ଉଠି ଯାଇ ଘର ମଧ୍ୟରେ ବିଛଣା ବିଛାଇ ଦେଇ ମଞ୍ଚରେ ଚଞ୍ଚାଯାଇଥିବା ଟିଣକୁ ବଜାଇବା ସହିତ ଖୁବ୍ ପାଟି କରନ୍ତି । ତତ୍ପରେ ପଢ଼ା ପଢ଼ି କରି ନିଦ ଲାଗିଲେ ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ରାତିରେ ଯେତେଥର ନିଦ ଭାଙ୍ଗେ ସେମାନେ ସେତେଥର ଟିଣ ବଜାଇ ପାଟି କରନ୍ତି । ରାତିରେ ଖାଇବାକୁ କେତେଜଣ ମୁଢ଼ି ଚିନାବାଦାମ ବା କେହି କେହି ମକାପୋଡ଼ା ନେଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ଏହିପରି ବନ୍ୟଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ଘଉଡ଼ାଇ ଫସଲ ରକ୍ଷା କରାଯାଉଥିଲା । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ମଞ୍ଚା ଜଗୁଆଳିମାନେ ଫେରନ୍ତି । ଝିଅପିଲାମାନଙ୍କୁ ଫସଲ ଜରିବାକୁ ପଠାଯାଉ ନଥିଲା ।

୧୯୫୫ ମସିହାରେ ଆମେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ବେଳକୁ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଘନଶ୍ୟାମ ରଥ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ସାରିଥିଲେ । କେବଳ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ତଭାଇ ଥିଲେ । ଏହାର ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଦିନ ପରେ ଜଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ, ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଗଣିତ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଶ୍ରୀ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଶତପଥୀ, ହିନ୍ଦୀ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ନିମିତ୍ତ ବିଦୁଷୀ ଲବଙ୍ଗ ଲତା ବର୍ମା ଆସି ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଅଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଆଉ ତିନି ବର୍ଗରା ନୂଆ ପକ୍ଷୀ ଘର । ଘରଗୁଡ଼ିକର କାନ୍ଥ ଓ ଚଟାଣ ପକ୍ଷୀ ଥିଲା । ଉପରେ ଖପର ଛାଉଣୀ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଘର ତିନିବର୍ଗରା ତିଆରି ହେବା ଲାଗି ଆମେ ରାତିରୁ ଉଠି,

ଚୂନଘଣା ପକାଇ ଚୂନ ବାଲି ମିଶାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖୁଥିଲୁ । ସକାଳେ ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଶ୍ରମିକମାନେ ଆସି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଜଣେ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ କିଶୋର ଶତପଥ ସାରୁଆଳି ନାମକ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ରହି ଲୋକ ଲଗାଇ ଚୂନ ଭାଟି ଦେଇ ପୋଡ଼ି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିଲେ । ସେହିପରି ସେହି ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ଭରତ ଚନ୍ଦ୍ର ସେଠା ମଧ୍ୟ ପୁରୁଣା କୋଟ ଜଙ୍ଗଲରେ ରହି ଶ୍ରମିକ ଲଗାଇ କାଠ କଟାଉଥିଲେ । ତିନିବଖରା ପକ୍ଷୀଘର ନିର୍ମିତ ହୋଇସାରିବା ପରେ ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିକରେ ବିଜ୍ଞାନାଗାର, ଗୋଟିକରେ ପାଠାଗାର ଏବଂ ଅନ୍ୟଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ଦିଦୂଷା ଲବଙ୍ଗ ଅପା ଓ ଝିଅପିଲାମାନେ ରହୁଥିଲେ । ପାଠାଗାର ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ଛାତ୍ର ଦ୍ଵୟ ସେହି ପାଠାଗାର ଗୃହ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ ।

ପାଠାଗାର : ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ପାଠାଗାରର ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ପାଠାଗାରର ଉପାଦେୟତା ମୁଁ ନିଜେ ମର୍ମେ ମର୍ମେ ଅନୁଭବ କରିଆସୁଛି । ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲି ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଏକ ସାଧାରଣ ପାଠାଗାର ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେସବୁ ପାଠାଗାର ସହିତ ମୋର ଏତେ ବେଶୀ ସଂପର୍କ ରହିପାରିନଥିଲା । କେବଳ ଗତାନୁଗତିକ ରୀତିରେ ପାଠାଗାରରୁ ମାସେ ମଧ୍ୟରେ ଖଣ୍ଡିଏ କିମ୍ବା ଦୁଇ ଖଣ୍ଡି ପୁସ୍ତକ ନେଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ପଢ଼ିସାରିନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଧାରୁ ଫେରାଇ ଦେବାର ଅଭ୍ୟାସ ରହି ଆସିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ନାମ ଲେଖାଇ ସାରିବା ପରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ରଭାଇ କାହିଁକି କେଜାଣି ମୋତେ ଓ ମୋ ଉପର ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ବନ୍ଧୁ ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ପାଠାଗାରର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ଵ ପ୍ରଦାନ କରିଦେଇଥିଲେ । ହର ଭାଇ ବନ୍ଧୁସରେ ମୋଠାରୁ ଅଳ୍ପ ଛୋଟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଉପରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପିତା ସ୍ଵର୍ଗତ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ଥିଲେ ମୋର ବାଲ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ । ଗୁରୁଜୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର ଥିଲେ ହରିହର ମିଶ୍ର । ସେ ଅନଗୁଳସ୍ଥ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରୁ ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନ ଅଧ୍ୟୟନ ଶେଷରେ ୧୯୫୪ ମସିହାରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ ।

ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ହରଭାଇ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରୁଥିଲି । ସେ ମୋତେ ନାମ ଧରି

ତାକଟି । ସେ ଥିଲେ ଭାରି ବୁଦ୍ଧିମାନ, ଅଧବସାୟୀ, ଅଧୟନ ପ୍ରିୟ, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ମତି, ବ୍ୟବହାର କୁଶଳୀ, ସ୍ବାଭିମାନୀ, ସ୍ବସ୍ବବାଦୀ ହେଲେ ଭାରି କ୍ଷଣକୋପୀ । ମୋର ଯେତେଦୂର ମନେ ହୁଏ ସେ କ୍ଷଣ କୋପୀ ହେବାର ଏକ ବଡ଼ କାରଣ ହୋଇଥାଇପାରେ ସେ ଥିଲେ ଅତି କ୍ଷାଣକାୟ ବା ଦୁର୍ବଳ ଶରୀରଧାରୀ ।

ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ସଂପର୍କ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିବିଡ଼ ଥିଲା । ଦୁହେଁ ମିଳିମିଶି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଯିବାରେ ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏତେ ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଆନ୍ତରିକତା ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ମନ ମଧ୍ୟରେ ଭାରି ଭୟ କରୁଥିଲି ତାଙ୍କର ନିର୍ଭୀକତା ଓ ସ୍ବସ୍ବବାଦିତା ଗୁଣ ପାଇଁ । ପ୍ରତି ସପ୍ତାହର ଡର୍କ ସଭାରେ ସେ ମୋର ପ୍ରତିପକ୍ଷ ହୋଇରହି ମୋତେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଛାଡ଼ୁନଥିଲେ ।

ସେହିବର୍ଷ ପାଠାଗାରକୁ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ନୂତନ ନୂତନ ଉପାଦେୟ ପୁସ୍ତକ ଆସିଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା, ହିନ୍ଦୀ ଓ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ବହୁ ଉପାଦେୟ ପୁସ୍ତକମାନ ଅଣାଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ପାଠାଗାର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମୁଦାୟ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ତିନିହଜାର ଅତିକ୍ରମ କରି ସାରିଥିଲା । ସେଥିମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ପୁସ୍ତକମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ।

ପାଠାଗାରକୁ ଆସିଥିବା ପୁସ୍ତକ ସବୁକୁ ପାଠାଗାରର ଜମାଖାତା ବା ଷ୍ଟକ୍ ବୁକ୍ରେ ଉଠାଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବଛାବଛିକରି ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ଅନୁସାରେ ଭାଗ ଭାଗ କରି ଯଥା - କାବ୍ୟ କବିତା, ନାଟକ ଏକାଙ୍କିକା, ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ ଓ କାହାଣୀ ଧର୍ମୀ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ସମାଲୋଚନା, ଇତିହାସ ଓ ସମାଜ ଶାସ୍ତ୍ର, ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ, ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ, ଜୀବନୀ ଓ ଆତ୍ମ ଜୀବନୀ, ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ପୁରାଣ । ଏହିପରି ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ସେହିପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ଲେଖକମାନଙ୍କର ନାମ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା କ୍ରମରେ ସଜାଇ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପୁସ୍ତକ ତାଲିକା ଥିବା ଖାତାରେ ନମର ଲେଖି ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକରେ ସେହି ନମର ଦେବା ସହିତ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ମୋହର ମାରି ଥାକରେ ସଜାଇ ରଖିବା ଇଚ୍ଛାଦି ବହୁ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଓ ଦିଗ୍ ଦର୍ଶନ ଆମକୁ ଏହିସବୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଗେଇ ନେଉଥିଲା । ବଂଧୁ ଶ୍ରୀ ସୁଶାଲ କୁମାର ସାହୁ ଓ ବନ୍ଧୁ ଆମୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ପାଠାଗାର ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ଚିହ୍ନିତ (ନମରିଂ) ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇଯିବା

ପରେ ପାଠାଗାରର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ବ ନ୍ୟସ୍ତଥିଲା ଆମ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଉପରେ । ଆମେ ଦୁଇଜଣ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପୁସ୍ତକ ବିନିମୟ ଖାତାରେ ନାମ ଦସ୍ତଖତ କରାଇ ପୁସ୍ତକ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲୁ ।

ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳଓଳି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଆମେ ଦୁଇଜଣ ପାଠାଗାରର ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକୁ ଯତ୍ନ ସହ ବନ୍ଧାଇ କଟି ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରୁଥିଲୁ । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ପାଠାଗାର ଗୃହରେ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ଖୋଲାଥାକ (ସେଲଫ) ରେ ସଜା ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ସ୍ବର୍ଗ କରିପାରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ହଜୁନଥିଲା ।

ପାଠାଗାର ଦାୟିତ୍ବରେ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରାୟ ଋଷିବର୍ଷ ରହିବା ଫଳରେ ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା ଓ ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ କେତେକ ଉପାଦେୟ ପୁସ୍ତକ ଏବଂ ସେହି ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ଲେଖକମାନଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ବେଶ ଧାରଣା ଆସିଯାଇଥିଲା । ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକୁ ବାଛିବାଈ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ କରିବାର ବେଶ୍ ଅନୁଭୂତି ହୋଇଥିଲା

ବିଜ୍ଞାନାଗାର: ପାଠାଗାର ପରି ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଜ୍ଞାନାଗାରରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଉପାଦେୟ ବିଜ୍ଞାନ ଉପକରଣ ମାନ ରହିଥିଲା । ଉକ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମ୍ନର ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ବିଜ୍ଞାନ ଉପକରଣ ସହିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଉପଯୋଗୀ ଅନେକ ଉପାଦେୟ ବିଜ୍ଞାନ ଉପକରଣ ରହିଥିଲା । ବିଜ୍ଞାନାଗାରର ଦାୟିତ୍ବ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସେତେବେଳେ ଉନ୍ନତ ବିଜ୍ଞାନାଗାର (ଗୃହ) ନିର୍ମିତ ହୋଇପାରିନଥିବାରୁ ଏକ ସାଧାରଣ ଗୃହରେ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିଲା ।

ଛାତ୍ରାବାସ : ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନରତ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଥିଲେ ଅନ୍ତେବାସୀ । କୌଣସି ଦିବାଧ୍ୟାୟୀ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁ ନଥିଲେ । ପ୍ରତି ସୋପାନରେ ପଚିଶ ଜଣ ଲେଖାଏଁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଏପରି ନବମ, ଦଶମ, ଏକାଦଶ ଓ ଦ୍ଵାଦଶ ଋଶିଗୋଟି ସୋପାନରେ ମୋଟ୍ ଶହେଜଣ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, ଛାତ୍ରାବାସରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ପ୍ରତି ସୋପାନରେ ନାମ ଲେଖାଇଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ରଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରୁ ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନର ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ

ଆସୁଥିଲେ । ଯଥା - ଅନଗୁଳ ଖଲାଚୀ ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଅନଗୁଳସ୍ଥ ଚାଉନ୍ ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, 'ବାଣୀଗ୍ରା' ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ରାଜସୁନାଖଲା ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ବାଲେଶ୍ୱର ତୁଢ଼ିଗଡ଼ିଆ ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ପାଳଦା ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ଭଣ୍ଡାରିପୋଖରୀ, ବାଲେଶ୍ୱର) ଭଞ୍ଜନଗର ଅଭ୍ୟାସ ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ଗଞ୍ଜାମ) ପାନିମରା ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ସମଲପୁର) ମୁରୁରକେଲ ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ସମଲପୁର) ଅଳଗୁମ୍ ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା) ନୂଆ ଗାଁ ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ଆଳି) ଇତ୍ୟାଦିରୁ । ଅବଶିଷ୍ଟ ପ୍ରତି ସୋପାନରେ ପାଞ୍ଚଜଣ ଲେଖାଏଁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଚଳିତ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ହାଇସ୍କୁଲ)ମାନଙ୍କରେ ଥିବା ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଆସୁଥିଲେ । ମୌଳିକ ଓ ପ୍ରଚଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ ମଧ୍ୟରେ ଭାବଗତ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା ।

ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରୁ ଆସିଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନିୟମିତ ମାସିକ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଶିକ୍ଷାବିଭାଗରୁ ମିଳିଯାଉଥିଲା ।

ଅବଶିଷ୍ଟ ପ୍ରତି ସୋପାନରେ ଯେଉଁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ପ୍ରଚଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଆସି ନାମ ଲେଖାଇ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ମିଳୁନଥିଲା । ତାଙ୍କ ସୋପାନରେ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ପାଉଥିବା କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ଯାକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆପଣା ଆପଣା ଘରୁ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ମାସିକ ଆଣି ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ପାଇ ନଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଖାଇବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଚଳାଉଥିଲେ । ଯାହାଫଳରେ $90 \times 8 = 720$ ଟଙ୍କାରେ $720 \div 8 = 90$ କ୍ଷା ହୋଇଯାଉଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ପେୟରେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି ହେଉନଥିଲା । ଏଠାରେ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦିଆଯାଇପାରେ ଯେ ଏଠାର ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଛାତ୍ରୀ କୁମାରୀ କୃଷ୍ଣା ଚୌଧୁରୀ (ତିନୁ) ତାଙ୍କର ଛାତ୍ର ବୃତ୍ତି ନନେଇ ନିଜ ବାପା (ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ) କ୍ଷା ଠାରୁ ମାସିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଆଣି ଦେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଛାତ୍ର ବୃତ୍ତିରେ ଅନ୍ୟ ଛାତ୍ର ଚଳୁଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ଜିନିଷ ପତ୍ରର ମୂଲ୍ୟ ଅତ୍ୟଧିକ ହୋଇନଥିଲା । ଏହା ବାଦ ଜଙ୍ଗଲ ଜାଗା ହୋଇଥିବାରୁ ଜାଲେଣୀ କାଠ କିଣିବାକୁ ପ୍ରାୟ ହେଉନଥିଲା । ଫଳରେ ମାସିକ ଟ 90 କ୍ଷା ଛାତ୍ର ବୃତ୍ତିରେ କୌଣସି ମତେ ଚଳିଯାଉଥିଲା ।

ଛାତ୍ରାବାସର ଖାଦ୍ୟପେୟ : - ଛାତ୍ରାବାସରେ ଦୈନିକ ସକାଳେ ସାତ ଦିନରେ ସାତ ପ୍ରକାର ଜଳଖିଆ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଯଥା - ଚୁଡ଼ା, ଗଜାମୁଗ ଓ ଗୁଡ଼, ମୁଡ଼ି ଚିନାବାଦାମ, ବୁଟ ଛତୁଆ ଓ ଗୁଡ଼, ଖେଚଡ଼ି, ମାଣ୍ଡିଆ ଯାଉ, ମିଲ୍‌କ ପାଉତର ଖିରି, ଦଲିଆ (ଗହମ ଭଜା ଜାଉ) ଇତ୍ୟାଦି । ଦୁଇଓଳି ଯଥା ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଓ ରାତ୍ରି ଭୋଜନ କାଳରେ ଭାତ ଡାଲି, ତରକାରୀ, କେବେକେବେ ଡାଲିମା ଓ ଖଟା ମଧ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ରହିଥିଲା । ପ୍ରତିମାସ ଶେଷାଂଶରେ ଗୋଟିଏ ଭୋଜି ହେଉଥିଲା । ଆମିଷ ଭୋଜିରେ ମାଂସ କିମ୍ବା ଚିକରପଡ଼ା ସ୍ଥିତ ସାତକୋଶିଆ ଗଣ୍ଡର ମାଛ ଅଣାଯାଇ ତରକାରି ହେଉଥିଲା । ପର୍ବପର୍ବାଣୀରେ ନିରାମିଷ ଭୋଜିରେ ଅରୁଆ ଭାତ ସହିତ, ଡାଲି, ଆଳୁକାଙ୍କଡ଼ ରସା, ଖଟା, ଖିରି ଓ ବୁଝିଆ ପ୍ରଭୃତି କରାଯାଉଥିଲା । ରାକ୍ଷା ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଖିରି, ଖଟା ତରକାରି ସହିତ ଚକୁଳି ପିଠା ଏବଂ ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀରେ ଖିରି, ତରକାରି ସହ ଏଣ୍ଡୁରି ପିଠା ହେଉଥିଲା । ଏହି ସବୁ ପିଠା ପାଇଁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଚୂନା କୁଟିବା ଓ ବିରିବାଟିବା ସହିତ ପିଠା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବାହାର ଲୋକଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ନେବାକୁ ପଡ଼ୁ ନଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନ୍ତେବାସୀଙ୍କୁ ନିଜ ଘରକୁ ଚିଠି ଲେଖିବା ପାଇଁ ମାସରେ ଖଣ୍ଡିଏ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ୍ ସହିତ ପୋଷ୍ଟାକ ପତ୍ର ସଫା କରିବାକୁ ମାସିକ ଦେଡ଼ ଖଣ୍ଡ (୧.୫) ସନ୍‌ଲାଭର୍ ସାବୁନ୍ ମଧ୍ୟ ମିଳୁଥିଲା । ସେଠାରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିବାରୁ ଲଣ୍ଟନ ଜାଳିବାକୁ କିରୋସିନ୍ ଓ ଲଗାଇବା ତେଲ ମଧ୍ୟ ଛାତ୍ରାବାସ ତରଫରୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ପ୍ରତିମାସରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଛୁଟିଦିନରେ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଦୁଇଟି ଶଗଡ଼ ନେଇଯାଇ ଶୁଖିଲା ଜାଲେଣୀ କାଠ ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଣୁଥିଲେ । ସେହିପରି ଯୁଦ୍ଧରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ଏକ ସେବା ସଂସ୍ଥା ତରଫରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଗୁଣ୍ଡ ଦୁଗ୍ଧ ବା ମିଲ୍‌କ ପାଉତର ଆସୁଥିଲା । ବଗିଚାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ପନିପରିବା ମଧ୍ୟ ମିଶୁଥିଲା ।

ସେତେବେଳେ ମାସିକ ମାତ୍ର କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଛାତ୍ରବୃତ୍ତିରେ ଯେପରି ମାସଟିଏ ଚଳିଯାଇ ହେଉଥିଲା, ଆଜିକାଲି ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସେ କଥା ବିଶ୍ୱାସ ଯୋଗ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ସ୍ୱପ୍ନ ପରି ଲାଗିପାରେ । କିନ୍ତୁ ଏହା ନିଜେକ ସତ୍ୟ । ମୁଁ ନିଜେ ମାସିକ ଟ. ୨୦ କ୍ୱା ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ପାଇ ଚଳିଥିଲି ।

ଉତ୍ସବ ଓ ପର୍ବପର୍ବାଣୀ : -

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗଣେଶ ପୂଜା, ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା, ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜନ୍ମ ଦିବସ, ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ଛବିଶ ତାରିଖ, ରାକ୍ଷା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଉତ୍କଳ ଦିବସ, ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସ, ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସ, ମିଳିତ ଜାତି ସଂଘ ଦିବସ (ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ୨୪ ତାରିଖ) ଦୀପାବଳୀ ଅମାବାସ୍ୟା, ଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀ, କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଓ ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀ ପ୍ରଭୃତି ପର୍ବପର୍ବାଣୀ ଏବଂ ଜାତୀୟ ଦିବସଗୁଡ଼ିକ ଯଥାଚାରି ପାଳନ କରାଯାଉଥିଲା । ଅଧିକାଂଶ ପର୍ବ ପର୍ବାଣୀରେ ପ୍ରାୟ ନିରାମିଷ ଭୋଜି ହେଉଥିଲା । ଏହିସବୁ ନିରାମିଷ ଭୋଜିରେ ଅରୁଆଭାତ, ତାଲି, ଘାଣ୍ଟିଆ ତରକାରି, ଆଳୁକାଙ୍କଡ଼ ରସା, ଖଟା, ଖୁରି ଓ ବୁଦିଆ ଇତ୍ୟାଦି ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଉଥିଲା ।

ରାକ୍ଷାପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଭଉଣୀମାନେ ଭାଇମାନଙ୍କ ହାତରେ ରାକ୍ଷାବନ୍ଧନ କରୁଥିଲେ । ଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀରେ ନିରାମିଷ ଭୋଜି ହେଉଥିଲା ।

ଶ୍ରୀଷ୍ଟମାସ : ଛାତ୍ରୀ ନିବାସରେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଛାତ୍ରୀ କୁମାରୀ ଇଲାଚାଣୀ ସାହୁ ଜଣେ ଶ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ସଂପ୍ରଦାୟର ଛାତ୍ରୀଥିବାରୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଡିସେମ୍ବର ମାସର ପ୍ରତି ଶୁକ୍ରବାର ସଂଧ୍ୟାରେ ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ଅଗଣା ଲିପାପୋଛା ହୋଇ ଫୁଲରେ କୁଣ୍ଡ ଚିହ୍ନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଉଥିଲା । ସମ୍ମୁଖରେ ମହମବତୀ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ହେଉଥିଲା । ସେଠାରେ ସମସ୍ତେ ସମବେତ ହୋଇ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା, ବାଇବେଲ୍ ପାଠ କରିବା, ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ଜୀବନୀ ଓ ଉପଦେଶ ପଠନ କରି ଆଲୋଚନା କରିବା ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଶେଷରେ ଚୁଡ଼ାଭଜା ସହିତ ଚିନାବାଦାମ ମଞ୍ଜିକୁ ଗୁଡ଼ରେ ପାଗ କରାଯାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା “ମୁଆଁ” ପରିବେଷଣ କରାଯାଉଥିଲା । ସେହି ଡିସେମ୍ବର ମାସର ଶେଷ ଶୁକ୍ରବାର ଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ଛାତ୍ରୀବାସର ଲିପାପୋଛା ଅଗଣା ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଝଙ୍କାଳିଆ ଶାଳତାଳ ପୋତାଯାଉଥିଲା । ସେହି ବୃକ୍ଷ ମୂଳରେ ପୁଷ୍ପଦ୍ୱାରା ବିଶାଳ କୁଣ୍ଡ ଚିହ୍ନଟିଏ ଅଙ୍କିତ ହେଉଥିଲା । ସେହି ବୃକ୍ଷରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ମହମବତୀ ଜଳାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଦୂରରୁ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁଦୃଶ୍ୟ ହେଉଥିଲା, ସେହି ବୃକ୍ଷ ନିକଟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ଓ ବାଇବେଲ୍ ପାଠ କରିବା, ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁଙ୍କ ଜୀବନୀ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଉପଦେଶାବଳୀଗୁଡ଼ିକର ବିଗତ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଥିଲା । ଶେଷରେ ଚୁଡ଼ା

ଭଜା ଓ ଚିନାବାଦାମ ମଞ୍ଜିରେ ଗୁଡ଼ପାଗଦେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିବା ମୁଆଁଗୁଡ଼ିକ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଉଥିଲା ।

ଶିକ୍ଷାଦାନ : - ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସାହିତ୍ୟ, ଗଣିତ, ବିଜ୍ଞାନ, ଇଂରାଜୀ, ସଂସ୍କୃତ, ହିନ୍ଦୀ, ସମାଜ ଶାସ୍ତ୍ର, କୃଷିବିଜ୍ଞାନ ଓ ଚିତ୍ରକଳା ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଥିଲା । ବିଶେଷ ଇଚ୍ଛାଧୀନ ବିଷୟ ବା ବିକଳ (Additional) ବିଷୟଭାବେ ଉକ୍ତ ଓଡ଼ିଆ, ଇତିହାସ, ଦର୍ଶନ ଓ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାର ସୁବିଧା ଥିଲା ।

ପରୀକ୍ଷା : ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ତ୍ରେମାସିକ, ଷାଣ୍ଟାସିକ ଓ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାମାନ ଯଥାଗାତି ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିଲା । ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ସମୟରେ ଅଙ୍କ, ବିଜ୍ଞାନ, ଇଂରାଜୀ, ହିନ୍ଦୀ ଓ ସଂସ୍କୃତ ପରି ବିଷୟଗୁଡ଼ିକରେ ଅଦେଇ ଘଣ୍ଟିଆ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ହେଉଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ବିଶେଷ ଇଚ୍ଛାଧୀନ ବିକଳଗୁଡ଼ିକ ଯଥା - ଉକ୍ତଓଡ଼ିଆ, ଇତିହାସ, ଦର୍ଶନ, ଆଉ ଶିକ୍ଷା ପରି ବିଷୟଗୁଡ଼ିକରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରଶ୍ନମାନ ଦିଆଯାଇ ଘରେ ଉତ୍ତର ଲେଖି ଆଣିବାକୁ ସମୟ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଏହି ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପାଠାଗାରରୁ ଆବଶ୍ୟକ ସହାୟକ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ସହାୟତା ନେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଉଥିଲା ।

ବିସ୍ମୟର କଥା ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଛାତ୍ରାବାସରେ ବସି ନିଜେ ନିଜେ କରି ଆଣିବାକୁ ଦିଆଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଉତ୍ତର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକରେ ନଥିଲା, ସାଧୁପୁସ୍ତକ କିମ୍ବା ପରୀକ୍ଷା ସାଥୀ (ଚେଷ୍ଟପେପର୍) ର ସେତେବେଳେ କୌଣସି କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ପାଞ୍ଚୋଟି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର କରି ଆଣିବାକୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚଦିନ ସମୟ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ବହୁ ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ନିୟମିତ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ ସେମାନେ ଗୁରୁ ଭଲ ଉତ୍ତର ଲେଖୁଥିଲେ । ଅଧ୍ୟୟନ ଆଉ ଅଧ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାସୀନ ରହୁଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ସତ୍ରୋଷଜନକ ଉତ୍ତର ଦେଇନପାରି ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲେ । ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ସଦର୍ଭ ଥିଲା କହିଲେ ଭୁଲ୍ ହେବ ନାହିଁ ।

ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା : ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା ବା ସର୍ବଶେଷ ପରୀକ୍ଷାର ଉତ୍ତର ଖାତାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଥମେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଷୟ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଦେଖି ସାରିବା ପରେ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଖାତା ଉପରେ ଉଲ୍ଲେଖ ନ କରି ଅନ୍ୟତ୍ର ଗୋପନୀୟ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଖାତା ସହିତ ମୂଲ୍ୟାୟନ ତାଲିକା ଦେଉଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ସେହି ଉତ୍ତର ଖାତାଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅନଗୁଳସ୍ଥ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ (ବେସିକ୍ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ୍)ର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା ।

ସେମାନେ ସେହି ଖାତାଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିସାରି ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବା ପରେ ତାହା ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଫେରିଆସୁଥିଲା । ଏଠାରେ ସେମାନଙ୍କର ମୂଲ୍ୟାୟନ ସହିତ ନିଜ ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ବିଷୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମୂଲ୍ୟାୟନକୁ ଯୋଗ କରାଯାଇ ସେହି ଯୋଗଫଳଗୁଡ଼ିକୁ ଦୁଇଭାଗରେ ଭାଗ କରାଯିବା ଫଳରେ ଯେଉଁ ଭାଗଫଳ ମିଳୁ ଥିଲା ତାହାହିଁ ହେଉଥିଲା ସେହି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକୃତ ମୂଲ୍ୟ ।

ଚିତ୍ରକଳା : ଚିତ୍ରକଳା କେବଳ ଏକ ସୌଖିନ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ସାଧାରଣତଃ ଧାରଣା ହୋଇଥାଏ । ମୋର ମଧ୍ୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ସେହିପରି ଏକ ଧାରଣା ରହିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଚିତ୍ରକଳା ଯେ ଏତେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ତାତ୍ତ୍ୱିକତା ଯେ ଏତେ ଅଧିକ, ଏହା ଯେ ଏକ ବିଦ୍ୟା ଏପରି ଧାରଣା ମୋର ପୂର୍ବରୁ ବା କାହିଁକି ଆସିଥାଆନ୍ତା ? ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଛାତ୍ରଭାବେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପରେ ସୌଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଆମେ କଳା ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ପାଇପାରୁଥିଲୁ ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ ରାଉତ୍ରରାୟ (ବିନୋଦ) ଭାଇଙ୍କୁ । ସେ ବିଶ୍ୱକବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବିଶ୍ୱ-ଭାରତୀ ଶାନ୍ତିନିକେତନର ଥିଲେ କଳା ଛାତ୍ର । ସେହିଠାରୁ ସେ କଳାରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରଥମ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରଥମ ହୋଇ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାପରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ପଦକ ସହିତ କଳାବିଦ୍ୟାରେ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଡିଗ୍ରୀ ଲାଭ କରି ଆସିଥିଲେ । ସେ ଆମକୁ କଳା ବିଶେଷକରି ଚିତ୍ରକଳାର ତାତ୍ତ୍ୱିକତା, ଦର୍ଶନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଧାରଣା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ସେଥିରୁ ଆମେ ଉପଲବ୍ଧି କଲୁ ଯେ କଳା କେବଳ ଏକ ସୌଖିନ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ; ଏହା ଜୀବନ ବ୍ୟାପୀ ସାଧନା । ଜୀବନକୁ ସୁସ୍ଥ, ସୁନ୍ଦର, ଉନ୍ନତ ରୁଚି ସଂପନ୍ନ ତଥା ସଂସ୍କୃତି ସଂପନ୍ନ କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିବାରେ କଳାର ଅବଦାନ

ଅତୁଳନୀୟ । ଅବଶ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ କୌଣସି ବିଦ୍ୟାଳୟ କିମ୍ବା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ନଥିଲା । ଏହାର ଅନେକ ପରେ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଖଲ୍ଲିକୋଟ ଠାରେ ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଶାର ଚିତ୍ର-କଳା ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ଯାହାର ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିଲେ ଖଲ୍ଲିକୋଟ ରାଜା ଶ୍ରୀ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ । ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକତା କରିବା ପରେ ବିନୋଦ ଭାଇ ମଧ୍ୟ ଖଲ୍ଲିକୋଟ ଚିତ୍ରକଳା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରୈଖିକ କଳା (ଗ୍ରାଫିକ ଆର୍ଟ) ର ଅଧ୍ୟାପକ ଭାବେ ଯୋଗଦେଇଥିଲେ । ପରେ ସେହି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିସାରିଛନ୍ତି ।

ଶିକ୍ଷକ : ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ଯେ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସ (ବିଭବାଇ) ଏହି ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ସେ କେବଳ ଜଣେ ମାମୁଲି ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ନଥିଲେ, ଥିଲେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆତ୍ମୀୟ । ଶିକ୍ଷାୟତନ ରୂପା ପରିବାରବିତର ସୁଦକ୍ଷ ଅଭିଭାବକ ।

କଟକ ରେଭେନ୍ସା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ବିଶ୍ୱ-ଭାରତୀ, ଶାନ୍ତିନିକେତନରୁ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତି ପରେ ସେ ଯାଇଥିଲେ ସୁଦୂର ଡେନମାର୍କ । ସେଠାକାର ଶିକ୍ଷା ସମାପନାନ୍ତେ ସେ ଫେରି ଆସିଥିଲେ ନିଜ ମାତୃଭୂମି ଓଡ଼ିଶାକୁ ।

ଦେଶୀ ଓ ବିଦେଶୀ ଭାଷା ମିଶି ପନ୍ଦରଟି ଭାଷାରେ ତାଙ୍କର ଅଗାଧ ବିଦ୍ୱତ୍ତା ରହିଅଛି । ସେ ଏକାଧାରରେ ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ଲବ୍ଧ-ପ୍ରତିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ, ପ୍ରବୀଣ ଶିକ୍ଷା-ବିତ୍, ଜଣେ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ବକ୍ତା ଏବଂ ଜଣେ ଚିନ୍ତାନାୟକ ତଥା ପ୍ରାକ୍ୱ୍ୟକ୍ତି ଅଟନ୍ତି । ଉଚ୍ଚ ମନନଶୀଳତାର ପ୍ରତୀକ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ମାନବବାଦୀ ତଥା ବାସ୍ତବ ବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ । ତାଙ୍କ ଉଦାରତା, ମାନବବାଦିତା ଓ ଚିନ୍ତାଶୀଳତାର ତୁଳନା ନାହିଁ । ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଓ ଦେଶ ବାହାରେ ସେ ଏତେ ସୁପରିଚିତ ଓ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିଶେଷଣ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଉନାହିଁ ।

ଶୁଭ୍ର ଖଦଡ଼ ପୋଷାକଧାରୀ, ବେଶ ଭୂଷା ଓ ବ୍ୟବହାରରେ ଏତେ ସରଳ ଏବଂ ଅମାୟିକ ଯେ ବାହାରୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ତାଙ୍କ ଜ୍ଞାନର ଗଭୀରତା କଳ୍ପନା କରିବା ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସାଧାତାତ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବହାର କୁଶଳୀ, ଅତି ଉଦାର ଗଭୀର

ମାନବବାଦୀ ମଧ୍ୟ । ତାଙ୍କ ବେଶଯୋଗ୍ୟକ ପରି ତାଙ୍କ ଖାଦ୍ୟପେୟ ଓ ଗୁଳିଚଳଣ ମଧ୍ୟ ଅତି ନିରାଦୃଶର ତଥା ସାଧାସିଧା । ସେ ଅତି ସହଜରେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ମିଶିଯାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଭିତରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆଭିଜାତ୍ୟ ନଥିଲା ।

ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ ରାଉତ ରାୟ (ବିନୋଦ ଭାଇ)

ବିନୋଦଭାଇ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର କୃତବିତ୍ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ, ଶିଶୁସାହିତ୍ୟିକ ଓ କବି । ସେ ଏକାଧାରରେ କବି ଏବଂ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ କେହି କେହି ସବ୍ୟସାଚୀ ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ ବୋଲି କହିଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର “ବାଟମୟ” ପୁସ୍ତକରେ ତତ୍କାଳୀନ କୃଷକରଣ ବେହେରା କହିଛନ୍ତି , -

“ କବି ହେ, ରଙ୍ଗାଜୀବ, ବରଦା-ଗଙ୍ଗା ଧାରଣେ ଚଙ୍ଗାଶିବ,

ଲେଖନୀ, ଭୂଲିକା, ଜାତି ଧୂପ, ଚନ୍ଦନ,

କବି ବନ୍ଧୁର ଘେନ ଅଭିନୟନ ।”

ସେ ଥିଲେ ଭାରି ସ୍ପଷ୍ଟବାଦୀ, ନିର୍ଭୀକ ଓ ଅଧବସାୟୀ । ସବୁବେଳେ ହସେଇ, ରସେଇ, ମଜେଇ ସବୁକଥା କହନ୍ତି । ଭାରି ମେଲାପା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ସାହିତ୍ୟ ପଢ଼ାଇବା ସମୟରେ ସେ ଯେପରି କବିମାନଙ୍କର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଆନ୍ତି ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନ୍ତ ତଥା ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇଉଠେ । କବିତା ଆବୃତ୍ତି କରିବା ସମୟରେ ସେ ଏପରି ତନ୍ମୟ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଯେ କବିତା ମଧ୍ୟରେ ସେ ନିଜକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହଜେଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଭାବ ବିହ୍ନ ତନ୍ମୟତା ଆମ ପରି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରୁଥିଲା ।

ଶ୍ରୀ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଶତପଥ (ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଗଣିତ ଶିକ୍ଷକ)

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ଶ୍ରୀ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଶତପଥ ଥିଲେ ତତ୍କାଳୀନ ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲା (ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଗତସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲା) ର ବାଗଲପୁର ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତ ଭାଇଙ୍କ ନିଜ ଗ୍ରାମର ବ୍ୟକ୍ତି । ବୟସରେ ସେ ଥିଲେ ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କ ଠାରୁ କନିଷ୍ଠ । ଏଣୁ ଚିତ୍ତଭାଇ ତାଙ୍କୁ ନାମ ଧରି “ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ” ବୋଲି ଡାକନ୍ତି । ସେ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଅଧବସାୟୀ, ପରିଶ୍ରମୀ ଓ ନିଷ୍ଠାପର ବ୍ୟକ୍ତି । ଭାରି ମଜାଦାର ସ୍ଵଭାବର ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ।

ଗଣିତ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବାରେ ସେ ଖୁବ୍ ପାରଦର୍ଶୀ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ଅନେକ ସୂତ୍ର ଏବଂ ଉଦାହରଣ ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟସ୍ଥ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସେ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ବଗିଚା କାମ କରନ୍ତି । ଇଟା ଭାଟିରୁ ଇଟା ବୋହିବା ସମୟରେ ସେ ଏକାଥରକେ ନିଜ ମୁଣ୍ଡରେ କୋଡ଼ିଏଟି ଇଟା ବୋହିଆଣିପାରୁଥିଲେ । ବିଦୃଷ୍ଟୀ ଲବଙ୍ଗ ଲତା ବର୍ମା :

ତାଙ୍କ ଘର କଟକ ଜିଲ୍ଲାର କୁସୁପୁର ଗ୍ରାମରେ । ସେ ଥିଲେ ସାହିତ୍ୟିକ ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର ବର୍ମାଙ୍କ ଭାଉଜ । ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ଲେଖକ ଓ ଚିନ୍ତକାଳୀନ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ସମାଦ ପତ୍ରର ବରିଷ୍ଠ କର୍ମଚାରୀ ଗାଜେନ୍ଦ୍ର ବର୍ମାଙ୍କର ପତ୍ନୀ । ଦିବ୍ୟାଳୟରେ ଲବଙ୍ଗ ଅପା ଥିଲେ ହିନ୍ଦୀ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ଓ ଝିଅ ପିଲାମାନଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ । ସେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଲେଖିକା ଥିଲେ ।

ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁ ଥିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରିଦ୍ର ତଥା ନିଃସ୍ୱ । ଚିତ୍ତ ଭାଇଙ୍କ ଡାକରାରେ ସେ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଜିଲ୍ଲାର କୋରୁଆ ହାଇସ୍କୁଲ ଡ୍ୟାଗନକରି ଟଂପତି ମୁଣ୍ଡାକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ଅବଶ୍ୟ କୋରୁଆ ହାଇସ୍କୁଲଟି ସରକାରୀ ହାଇସ୍କୁଲ ହୋଇ ନଥିଲା । ସେଠାରେ ତାଙ୍କୁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଟିଉସନ ମିଳିଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଟଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ତ ଟିଉସନ୍ କରିବାର ସ୍ୱପ୍ନ କେହି ଦେଖିପାରୁ ନଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଭାଇ ଟଂପତି ମୁଣ୍ଡାରୁ ଯେଉଁ ମାସିକ ଦରମା ପାଉଥିଲେ, ସେଥିରେ ତାଙ୍କର ଅଭାବୀ ସଂସାର ଚଳିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡୁଥିଲା । ହେଲେ ସେ ନିଜର ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ବିଷୟ କେବେ ଚିନ୍ତାଭାଇଙ୍କ ଆଗରେ କହିପାରୁ ନ ଥିଲେ ।

ଚିତ୍ତ ଭାଇ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଥରେ ଶନିବାର ଅପରାହ୍ନରେ ଅନୁଗୁଳସ୍ଥ ବାଜି ରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସକୁ ଯାଆନ୍ତି । ସେଠାରେ ଶନିବାର ରାତ୍ରି ଓ ରବିବାର ଦିନ ଅବସ୍ଥାନ କରି ସୋମବାର ପୂର୍ବାହ୍ନ ନଅଟା ପୂର୍ବରୁ ଟଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଫେରି ଆସୁଥିଲେ । ବାଜି ରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଅବସ୍ଥାନ କାଳରେ ସେ ସେଠାରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପାଠଦାନ କରୁଥିଲେ ।

ଥରେ ଚିତ୍ତ ଭାଇ ସାପ୍ତାହିକ ଅବକାଶରେ ଅନୁଗୁଳସ୍ଥ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଥିବା ସମୟରେ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁ ଟଂପତିମୁଣ୍ଡା ଡ୍ୟାଗ କରିବା

ଉଦେଶ୍ୟରେ ନିଜର ବିଛଣା ପତ୍ର ଧରି ନିଜ ଘରକୁ ବାହାରି ଥିଲେ । ଏ ସମୟରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କଠାରୁ ପାଇବା ପରେ ଚିତ୍ତଭାଇ ତାଙ୍କୁ ବାନ୍ତିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସକୁ ଡକାଇ ପଠାଇଲେ । ସେ ଆସି ଦେଖା କରିବାରୁ ଚିତ୍ତଭାଇ ତାଙ୍କୁ ହସି ହସି ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ, କ’ଣ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ! ତମେ କୁଆଡ଼େ ଘରକୁ ବାହାରିଛ ବୋଲି ଶୁଣିଲି ? ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ହଁ ଯାଉଥିଲି । ଚିତ୍ତଭାଇ ପୁଣି ପଚାରିଲେ, “ତମେ କୁଆଡ଼େ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ ବୋଲି ମନସ୍ତ କରି ନିଜର ସବୁ ବିଛଣା ପତ୍ର ଧରି ବାହାରି ଆସିଛ ?” ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁ ଆଉ କିଛି କହିନପାରି ନୀରବ ରହିଗଲେ । ଚିତ୍ତ ଭାଇ ତାଙ୍କୁ ପୁଣି କହିଲେ ତମେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଫେରି ଚଲ । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁ ଆଉ କିଛି ନ କହି ବାଧ୍ୟ ପିଲାଟିଏ ପରି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଫେରି ଆସିଲେ ।

ସେହିଦିନଠାରୁ ପ୍ରତିମାସରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଚିତ୍ତଭାଇ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ମାସିକ ଦରମା ଟ. ୨୩୦ + ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କର ମାସିକ ଦରମା ଟ. ୧୧୦ ଟଙ୍କା ମିଶା ହେଲା = ୩୪୦ ଟଙ୍କା । ତାହାକୁ ସମାନ ଦୁଇଭାଗ କରି (ଟ. ୨୩୦ + ଟ. ୧୧୦ = ଟ. ୩୪୦ ଟଙ୍କା $\div$ ୨ = ଟ. ୧୭୦ ଟଙ୍କା) ମାସିକ ଟ. ୧୭୦ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ଚିତ୍ତଭାଇ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଭାଇ ବାଣ୍ଟିକରି ନେଉଥିଲେ ।

ସମସ୍ୟା ସେତିକିରେ ତୁଟିଲା ନାହିଁ । କଥାରେ ଅଛି “ବିପଦ କେବେ ଏକାକି ଆସେ ନାହିଁ । ସେ ତାର ସାଙ୍ଗସାଥୀମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆସିଥାଏ ।” ତାହାହିଁ ହେଲା ।

ସେହିବର୍ଷ ଶେଷରେ ଦୀର୍ଘ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଅବସରରେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁ ନିଜ ଗୃହରେ ଅବକାଶ ଅତିବାହିତ କରୁଥିଲେ । ଅତି ଆକର୍ଷକ ଭାବେ ସେହି ବାଗଲପୁର ଗ୍ରାମକୁ ଅତିନିଆଁ ହଇଜା ମାଡ଼ି ଆସିବାରୁ ବ୍ୟାସ କବି ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତିଙ୍କ “ରେବତୀ” ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଗୁମାସ୍ତା ଶ୍ୟାମବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପରିବାର ପରି ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇ, ଭାଇ ଓ ସେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ । ନିଜର ଉପାର୍ଜନକ୍ଷମ ଦୁଇପୁତ୍ର ଓ ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ପୁତ୍ର ବଧୂର ଏପ୍ରକାର ଆକସ୍ମିକ ବିସ୍ଫୋରଣରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ତାଙ୍କ ବୃଦ୍ଧାମାତା ଧୈର୍ଯ୍ୟଧରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଫଳରେ ସେ ଦଉଡ଼ି ଲଗାଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି ବସିଲେ ।

ସେହି ଘରେ ଏକମାତ୍ର ଜୀବିତ ଥିଲେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କର ପତ୍ନୀ । ଏହି ଦାରୁଣ ଦୁଃସମ୍ବାଦ ପାଇ ଚିତ୍ତଭାଇ, ନୁମା ବାଗଲ ପୁରକୁ ଧାଇଁ ଯାଇଥିଲେ । ପୂଜ୍ୟା ନୁମା (ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ) ଏପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ନିଜ ସଙ୍ଗରେ ଅନଗୁଳ ନେଇଆସି ସେଠାରେ ଥିବା ମହିଳା ଡାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ଶିବିରରେ ଡାଲିମ୍ ଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରାଇଥିଲେ ।

ସେହି ସମୟରୁ ଆମେ ଟଫଟିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ପ୍ରତିସପ୍ତାହରେ ଥରେ ସୋମବାର ଦିନ ଛାତ୍ରାବାସରେ ରାତ୍ରିଭୋଜନ ବନ୍ଦ ରଖି ସେହି ଅର୍ଥ ପ୍ରତିମାସରେ ✓ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କ ପରିବାରକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଭାବେ ଦେଉଥିଲୁ । ଏହିପରି ପ୍ରାୟ ଦୁଇବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଚାଲିଥିଲା । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଡାଲିମ୍ ନେଇସାରି ନିଯୁକ୍ତି ପାଇବା ପରେ ଏହା ବନ୍ଦ ହେଲା ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ :-

ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନିୟମିତ ଭାବେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ସହିତ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଶନିବାର ଦିନ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀ ଯଥା ନବମ, ଦଶମ, ଏକାଦଶ ଓ ଦ୍ଵାଦଶ ସୋପାନର ମିଳିତ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ ରହିଥିଲା । ସେହି ସାପ୍ତାହିକ ମିଳିତ ସୋପାନରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଏକ ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ବାଛି ଘୋଷଣା କରାଯାଉଥିଲା । ସେଥିଲାଗି ଜଣେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଦାୟିତ୍ଵ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ସେ ମହାଶୟ ସେହି ବିଷୟରେ ଖୁବ୍ ଭଲଭାବେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲେ ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟରେ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକ, ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ନିଜର ଶିକ୍ଷାଦାନ କରୁଥିଲେ । ଶିକ୍ଷାଦାନ ଶେଷରେ ଉପସ୍ଥିତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ ତାଙ୍କୁ ସେହି ବିଷୟରେ ନାନା ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଯଥା ସାଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ।

ମୋର ଏବେ ବି ମନେ ପଡୁଛି ଥରେ ମିଳିତ ସୋପାନରେ ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ଥିଲା “ଓଡ଼ିଶା” ସେ ଦିନର ମୁଖ୍ୟ ଆଲୋଚକ ଥିଲେ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ଦାସ । ଓଡ଼ିଶା ସଂପର୍କରେ ସେ ତାଙ୍କର ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରି ବକ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିସାରିବା

ପରେ ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚରା ଯାଇଥିଲା, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନଥିଲା, “ଅତୀତ ଉତ୍କଳର ନୌ-ବାଣିଜ୍ୟ ଯଦି ଏତେ ଉନ୍ନତ ଥିଲା, ତେବେ ବିଶ୍ୱ-ପ୍ରସିଦ୍ଧ କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିର ଗାତ୍ରରେ ପଶୁପକ୍ଷୀ, ନଟ ନଟୀ, ବାଦକ, ବାଦିକା, ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ, ବୃକ୍ଷଲତା, ରାଜା, ପାତ୍ର, ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଦିଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତିଖୋଦିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେଉଁଠାରେ ‘ବୋଇତ’ର ଚିତ୍ରଟିଏ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ ନାହିଁ କାହିଁକି ?”

ଆଉ ଥରେ ମିଳିତ ସେପାନର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଥିଲା “ଅଷ୍ଟେଲିଆ” ସେଦିନର ମୁଖ୍ୟ ଆଲୋଚକ ଥିଲେ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାଶ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ସେ ତାଙ୍କର ମିଳିତ ସୋପାନର ଶିକ୍ଷାଦାନ ଶେଷ କରିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଥିଲା; ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷା, ବିଜ୍ଞାନ, ସାହିତ୍ୟ ଓ କଳା ପ୍ରଭୃତିରେ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ଏତେ ଉନ୍ନତି କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମଗ୍ର ଅଷ୍ଟେଲିଆ ମହାଦେଶରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାହିଁକି ଜଣେ ହେଲେ ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ସାହିତ୍ୟିକ କିମ୍ବା ବୈଜ୍ଞାନିକ ବାହାରି ନାହାନ୍ତି ? ଆମ ଦେଶ ଭାରତ ଦୀର୍ଘ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ଧରି ପରାଧୀନ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭାରତରେ ବିଶ୍ୱ-କବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ, ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଆରମ୍ଭ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଭେଙ୍କଟ ରମଣ (ସି.ଭି.ରମଣ)ଙ୍କ ପରି ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ କବି ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଯଦି ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିପାରିଲେ ତେବେ ଅଷ୍ଟେଲିଆରେ ଏହା ସମ୍ଭବ ନହେବାର କାରଣ କ’ଣ ହୋଇପାରେ ?

ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ବହୁ ଆଲୋଚନା, ସମାଲୋଚନା ପରେ ଶେଷରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ନିର୍ଯ୍ୟାସ ବାହାରିଥିଲା ତାହା ହେଲା —

“ ଅଭାବ ହିଁ ଉଦ୍‌ଭାବନ ଓ ଆବିଷ୍କାରର ଜନନୀ” । ଅଭାବ ଅନୁଭୂତ ହେଲେ ତାହାର ପ୍ରତିକାର ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ନୂତନ ଆବିଷ୍କାର ବା ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଅଷ୍ଟେଲିଆରେ ଖାଦ୍ୟପେୟର ବା ବସ୍ତ୍ରର ଆଦୌ ଅଭାବ ଅନୁଭୂତ ହୁଏନାହିଁ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଅଷ୍ଟେଲିଆରେ କ୍ୟାପ୍‌ଟେନ୍ କୁକ୍‌ଙ୍କ ସହିତ ଯେଉଁମାନେ ଯାଇ ପ୍ରଥମ ପଦାର୍ପଣ କରିଥିଲେ କ୍ୟାପ୍‌ଟେନ୍ କୁକ୍‌ଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟମାନେଥିଲେ ପ୍ରାୟତଃ ଅପରାଧୀ । ମାନସିକ ବିକାର ଗ୍ରସ୍ତବ୍ୟକ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବଂଶଧରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ହଠାତ୍ ଏସବୁ ଗୁଣ ମିଳିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ତର୍ଜ ସଭା : ପ୍ରତି ଶନିବାର ରାତ୍ରିରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ତର୍ଜସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିଲା । ସେହି ତର୍ଜ ଥିଲା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂତନ ଧରଣର । ସାଧାରଣତଃ

ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଚର୍ଚ୍ଚ ସଭା ହୁଏ, ସେଥିରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଦୁଇ ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟ ଉପରେ ସପକ୍ଷ ବିପକ୍ଷ ହୋଇ ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଏବଂ ଆଲୋଚନା, ସମାଲୋଚନା କରନ୍ତି । ଆମେ ସବୁ ପୂର୍ବରୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିବା ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଏହିପ୍ରକାର ଚର୍ଚ୍ଚସଭା ସହିତ ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇଆସିଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ହେଉଥିବା ନୂତନ ପ୍ରକାର ଚର୍ଚ୍ଚ ସଭା ହେଲା, ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଦଶଟି କିମ୍ବା ବାରୋଟି ବିଷୟ ନିର୍ବାଚନ କରି ବିଭାଜିତ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଧଳାକାଗଜରେ ଲେଖି ଭାଙ୍ଗି ରଖୁଥିଲେ । ବିଷୟଗୁଡ଼ିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁପ୍ତ ରଖାଯାଉଥିଲା । ସେଦିନ ସଭାପତି ନିର୍ବାଚନ ସରି ସଭା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବା ପରେ ଲେଖାଥିବା ଚିରକୁଚ୍ଚୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟିଏ ଥାଲିରେ ଫୁଲ ଆକୃତିରେ ସଜାଇ ରଖାଯାଉଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ଜଣେ ଛାତ୍ର ଆସି ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ କାଗଜ ଟାଣିନେଇ ଖୋଲି ଦେଇ ସର୍ବ ସମକ୍ଷରେ ବିଷୟଟିର ନାମ ଘୋଷଣା କରି ଦେବା ପରେ ସେହି ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଅନ୍ତରାଳକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା । ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ସେ ବିଷୟରେ ଭାବିସାରିବା ପରେ ସେ ଫେରି ଆସି ସଭାରେ ସର୍ବ ସମକ୍ଷରେ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ସେହି ବିଷୟରେ ନିଜର ବକ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲା । ତତ୍ପରେ ସେ ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରିବାରୁ ଆଉ ଜଣେ ଉଠି ଆସି ଆଉ ଗୋଟିଏ କାଗଜ ଟାଣି ନେଇ ବିଷୟଟି ପ୍ରକାଶ କରି ଦେବା ପରେ ସେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ସେ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଅନ୍ତରାଳକୁ ଯାଉଥିଲା । ସେହି ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ଅବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ବକ୍ତାଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ ଉପରେ ଅନ୍ୟମାନେ ଆଲୋଚନା ସମାଲୋଚନା କରୁଥିଲେ । ତତ୍ ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବକ୍ତା ଜଣକ ଫେରି ଆସି ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ନିଜର ବକ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ ଶେଷରେ ସେ ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ତତ୍ ପରେ ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଆସି ବିଷୟ ଘୋଷଣା କରିଦେଇ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ପାଇଁ ଭାବିବାକୁ ଉଠି ଯିବାରୁ ସେହି ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବକ୍ତାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ବକ୍ତବ୍ୟ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ଓ ସମାଲୋଚନା ହେଉଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ସବୁଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟ ଶେଷ ହୋଇଯିବାପରେ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ସେ ଦିନର ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଉପରେ ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ । ଏହା ଖୁବ୍ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହେଉଥିଲା ମଧ୍ୟ ।

ସେହି ଡକ୍ ବିଷୟରୁ କେତେ ଗୋଟି ଏବେବି ମାନସ ପଟରେ ଅଭୁଲା ହୋଇ ରହିଯାଇଛି । ଯଥା- କହି ଜାଣିଲେ କଥା ସୁନ୍ଦର, ଗାଲୁଆଙ୍କର ବାରବାଟି ଋଷ, ନଈତୁଳ, ଶୁଶାନ, ଷଷ୍ଠ ଖାଇଲା ଧାନ, ତନ୍ତୀ ହେଲା ବନ୍ଧା, ହରି ସାହୁର ଦୋକାନ, ପର ଗାଁ ନଈ ନିଜ ଗାଁ ମଗାଣି ଭୂଇଁ, ଶୀତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବର୍ଷ ହଳଦିଆ, ସୁଧଜ୍ୱର ପଣାଖେଳ, ଜୋର ଯା'ର ମୂଳକ ତାର, ଚେଇଁ ଶୋଇବ ଯିଏ ତାକୁ ଉଠାଇବ କିଏ ? ନୟିବା ଗାଁକୁବାଟ କିଏ ?, ଲୁଟିଛି ନା ଗୋଡ଼ ଦି'ଟା ଦିଶୁଛି, ଝଲି ନଜାଣି ବାଟର ଦୋଷ, ବସିଖାଇଲେ ନଈବାଲି ସରେ, ଗାଁ ପରିମଳ ଧୋବା ତୁଠରୁ, ବୁଡ଼ିଗଲା ଗୋଡ଼ ତଳକୁ ତଳକୁ, ସରଗକୁ ନିଶୁଣି ନାହିଁ ।

ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସ, ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସ, ଉତ୍କଳ ଦିବସ, ଗାନ୍ଧି ଜୟନ୍ତୀ, ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ ଦିବସ ପ୍ରଭୃତିରେ ସେହି ସବୁ ଦିବସର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ବିଶଦ ଭାବେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଥିଲା ।

ଶିକ୍ଷା ସପ୍ତାହ:—

ପ୍ରତିବର୍ଷ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସାତଦିନ ଧରି ଶିକ୍ଷା ସପ୍ତାହ ପାଳନ କରାଯାଉଥିଲା । ପ୍ରତିଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଥିଲା । ସେହି ଆଲୋଚନା ସଭାରେ ପ୍ରତିଦିନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜଣେ ଛାତ୍ର କିମ୍ବା ଛାତ୍ରୀ ସେ ଦିନର ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତା ହେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହିତ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ତାଲିମ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ସେ ଦିନ ସଭାରେ ସଭାପତି ଆସନ ଅଳଂକୃତ କରୁଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତା ସାତଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଭଲଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲେ । ସେହି ଶିକ୍ଷା ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଥିବା କେତେ ଗୋଟି ବିଷୟ ଏବେ ବି ସ୍ମୃତି ପଟରେ ରହିଯାଇଅଛି ।

ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ - ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତା - ସଭାପତି

୧. "ଶହେ ବର୍ଷପରେ ଗାନ୍ଧିବାଦ" - କୁମାରୀ କୃଷ୍ଣା ଚୌଧୁରୀ - ପ୍ରଫେସର ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥ (ଅଧ୍ୟକ୍ଷ)
୨. " ମାନବ ସେବାରେ ସାହିତ୍ୟ - ନନ୍ଦି ଗୋପାଲ ପାଲିତ - ଅଧ୍ୟାପକ ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାଶ
୩. ମାନବ ସେବାରେ ବିଜ୍ଞାନ - ଶ୍ରୀ ହରିହର ମିଶ୍ର - ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାମକୃଷ୍ଣ କର (ଅଧ୍ୟାପକ)
୪. ବିଶ୍ୱ ଶାନ୍ତି ଓ ସର୍ବୋଦୟ - ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ବେହେରା - ଶ୍ରୀ ସର୍ବେଶ୍ୱର ନାୟକ (ଶିକ୍ଷକ)
୫. ଲେନିନ୍, ଷ୍ଟାଲିନ୍ ଓ ଗାନ୍ଧିଜୀ - ଶ୍ରୀ ଆମୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ - ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିବେକାନନ୍ଦ ପତି (ଅଧ୍ୟାପକ)

୨. ଭୂଦାନ ଓ ଭାରତର ଯୁବ ଶକ୍ତି-ଶ୍ରୀ ବଂଶୀଧର ମଲ୍ଲିକ - ଶ୍ରୀ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି

(ସର୍ବୋଦୟ କର୍ମୀ)

୩. ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନ - ଶ୍ରୀ ଆନନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ - ଅଧ୍ୟାପକ ଭାଗୀରଥ ନାୟକ

ଆଉ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବିଷୟ ଥିଲା ଯାହା ଏବେ ସ୍ମରଣକୁ ଆସୁନାହିଁ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ଶିକ୍ଷା ସମ୍ରାହ ପାଳନ ଅବସରରେ ଏହାକୁ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସମ୍ରାହ ଭାବେ ପାଳନ କରାଯାଉଥିଲା । ସେଥି ନିମିତ୍ତ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂପର୍କରେ ଛଅ ଗୋଟି ବିଭାଗ କରାଯାଇ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଛଅ ଗୋଟି ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତିଦଳକୁ ଗୋଟିଏ ବିଭାଗ ଉପରେ ବିଶଦ ଭାବେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସମୟ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଛଅଦିନ ଧରି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ବିଭିନ୍ନ ଦଳର ବୈଠକ ବସି ନିଜ ବିଷୟରେ ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ଛଅଦିନ ଆଲୋଚନା ପରେ ସପ୍ତମ ଦିବସରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସାରାଂଶ ସଂଗ୍ରହ କରି ନିର୍ଯ୍ୟାସ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ରଖାଯାଇଥିଲା । ସେହି ଆଲୋଚନାଚକ୍ରର ସାରାଂଶଗୁଡ଼ିକୁ ଚିତ୍ରଭାଇ ଇଂରାଜୀରେ ଟାଇପ୍ କରି ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରାଳୟକୁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଭାଗରେ, ଦଳରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ଦଳପତି ବା ମୁଖ୍ୟ ଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ପରାମର୍ଶଦାତା ରହିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ରଭାଇ ସବୁ ବିଭାଗକୁ ଦିଗ୍‌ବର୍ତ୍ତନ ଦେଇଥିଲେ ।

ସେହି ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକ ହେଲା - ୧. ଶିକ୍ଷାର ସ୍ୱାଧୀନତା, ୨. ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାବଲମ୍ବନ, ୩. ଶିକ୍ଷାରେ ସାମ୍ୟବଦ୍ଧତା ବା ସମନ୍ୱୟକରଣ, ୪. ଶିକ୍ଷାରେ ପରୀକ୍ଷା ଓ ମୂଲ୍ୟାୟନ ୫. ଶିକ୍ଷା ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ୬. ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାର ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ ସମୀକ୍ଷା ।

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସମୀକ୍ଷା ଛଅଗୋଟି ଆଲୋଚନାଚକ୍ରର ନିର୍ଯ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ଦ୍ୱାରା “ଓଡ଼ିଶାରେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରୟୋଗ” ନାମକ ପୁସ୍ତକରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଅଛି ।

ପତ୍ରପତ୍ରିକା : ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଦୈନିକ ସମାଜ, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ମାତୃଭୂମି ସହିତ ମାସିକ ପତ୍ରିକା, ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ, ଝଙ୍କାର, ଗ୍ରାମସେବକ (ଏବେ ସର୍ବୋଦୟ) ହିନ୍ଦୀରେ

କଲ୍ୟାଣ ଓ ନବନୀତ ପ୍ରଭୃତି ପତ୍ରିକା ଆସୁଥିଲା । ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଏହା ନିୟମିତ ପଠନ କରୁଥିଲେ ।

ସେ ସମୟରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଡାକଘରଟିଏ ନଥିବାରୁ ସେଠାରୁ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ କିଲୋମିଟର ଦୂରସ୍ଥ ପୁରୁଣା ଡାକ ଘରକୁ ଯାଇ ସେଠାରୁ ଦୈନିକ ଚିଠିପତ୍ର ଅଣାଯାଉଥିଲା । ଏହାପରେ ଅବଶ୍ୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଡାକଘରଟିଏ ଖୋଲା ହୋଇଥିଲା ।

ପ୍ରତିମାସରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ର ଭାବେ “ବିକାଶ” ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ଏହି ବିକାଶ ପତ୍ରିକାରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ରହିଥିଲା । ହାସ୍ୟରସ ବିଭାଗରେ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରତିମାସରେ “ବଣରାଇଜ ଖବର” ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । ଏହି ବଣରାଇଜ ଖବରର ପରିବର୍ଷେକ ଥିଲେ - ନେଉଳଭାଇ । ପତ୍ରିକାଟିର ସଂପାଦନା ନିମିତ୍ତ ଗୋଟିଏ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ ରହିଥିଲା । ପତ୍ରିକାର ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ ଶିଳ୍ପୀ ଥିଲେ - ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ବଚ୍ଚୁଷ୍ଟ ନାଥଶର୍ମା, ଶ୍ରୀ ଅନିରୁଦ୍ଧ ମହାନ୍ତି ଓ ଶ୍ରୀ ଦିବାକର ଶତପଥ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଅଂଗମଣ୍ଡନ କରୁଥିଲେ ।

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତି ପରେ ଶ୍ରୀ ଅନିରୁଦ୍ଧ, ଦିବାକର ଓ ବଚ୍ଚୁଷ୍ଟ ତିନି ଜଣଯାକ ଖଲ୍ଲିକୋଟ କଳା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି କୃତିତ୍ବର ସହ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଅନିରୁଦ୍ଧ ମହାନ୍ତି ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର କଳା ବିଭାଗ ଅଧ୍ୟାପକ ଥିଲେ । ଏସେ ସେ ଇହଧାମ ତ୍ୟାଗ କରି ସାରିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ବଚ୍ଚୁଷ୍ଟ ନାଥ ଶର୍ମା ବାଲେଶ୍ବର ଜିଲ୍ଲାର ତୁଡ଼ିଗଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଶ୍ରୀ ଦିବାକର ଶତପଥ, ବଲାଙ୍ଗୀର ଜିଲ୍ଲାର ଚିଟିଲାଗଡ଼ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କଳାଶିକ୍ଷକ ଅଛନ୍ତି ।

ପ୍ରତିବର୍ଷ ‘ବିକାଶ’ ପତ୍ରିକାର ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ବିଶେଷ ସଂଖ୍ୟା ବା ବିଶେଷାଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ଯଥା - ୧୯୫୭ ମସିହାରେ ସଂସ୍କୃତି ବିଶେଷାଙ୍କ ଏବଂ ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ‘ଓଡ଼ିଶା’ ବିଶେଷାଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ସମୟରେ ଅନଗୁଳରେ କୌଣସି ପ୍ରେସ୍ ବା ଛାପାଖାନା ନଥିଲା । ତତ୍ସହିତ କଟକ ଯାଇ ପତ୍ରିକାଟିକୁ ଛପାଇ ଆଣି ପାରିବା ଭଳି ସମ୍ଭବ ଆମର ନଥିଲା । ଏଣୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଏହା ହାତ ଲେଖା ପତ୍ରିକା ଭାବେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ପତ୍ରିକା ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ

ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଛବି ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନିତ ହେଉଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳୀନ ବହୁ ଲକ୍ଷ ପ୍ରତିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ ମଧ୍ୟ ଏହି ପତ୍ରିକା ପାଇଁ ଲେଖା ପଠାଉଥିଲେ । ତତ୍କୁଳ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ପଦ୍ମଶ୍ରୀ କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର, ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରସନ୍ନ (ଶ୍ରୀ କାଙ୍ଗାଳୀ ଚରଣ ପତି) ଅଧ୍ୟାପକ ମନୋଜ ଦାସ, ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ଡରଫରୁ “ଏକାଦଶୀ” ଦ୍ଵାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ଡରଫରୁ “ଦ୍ଵାଦଶୀ” ଛାତ୍ରଲେଖା ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା ।

ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଡିସେମ୍ବର ମାସ ୩୧ ତାରିଖ ଦିନ ସକାଳ ଜଳଖିଆ ଖାଇବା ସମୟରେ ନବବର୍ଷ ଉପଲକ୍ଷେ ଲେଖା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଉଥିଲା । ଶିକ୍ଷକ, ଶିକ୍ଷିକା, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଓ ଶିକ୍ଷାର୍ଥନୀ ମାନେ ନବବର୍ଷ ସଂପର୍କରେ କ୍ଷୁଦ୍ର କବିତା, ଗଳ୍ପ, ଓ ରମ୍ୟ ରଚନାମାନ ଲେଖି ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲେ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଗୋଧନ କରି ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଅକ୍ଷରରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଉଥିଲା । ସେଦିନ ରାତ୍ରିକାଳରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ନିଆଁ ପାଖରେ ବସି ପଦ୍ୟାନ୍ତ କରାଯାଉଥିଲା । ରାତ୍ରି ବାରଟା ପରେ ଇଂରାଜୀ ନବବର୍ଷ କୁ ସ୍ଵାଗତ ଜଣାଇ ସ୍ଵାଗତିକା ଗାନ କରିବା ସହିତ ନବବର୍ଷ ସ୍ମରଣିକା ଉଦଘାଟନ କରାଯାଇ ସ୍ଵାଗତିକା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଶେଷ ହେଉଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦୈନିକ ଛାତ୍ରଲେଖା ସମାପ୍ତ ପତ୍ର “ସାର୍ଜନା” ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ସେଥିରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସନ୍ନିକଟସ୍ଥ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ସମାପ୍ତ ଏବଂ ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାନ ପାଉଥିଲା ।

୧୯୫୭ ମସିହାରେ “ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ” ଜନ୍ମ ଲାଭ କରିଥିଲା । ପଣ୍ଡିତ ନାଳକଣ୍ଠ ଦାଶ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀର ପ୍ରଥମ ସଭାପତି ଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାର ବାଚସ୍ପତି ଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀର ଅନୁକରଣରେ ଆମେ ଟଂପତି ମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ମିଶି “ଶିଶୁ ଏକାଡେମୀ” ଗଠନ କରିଥିଲୁ । ପ୍ରତି ରବିବାର ଅପରାହ୍ନରେ ଚଳକୁଞ୍ଜ ମଧ୍ୟରେ ଶିଶୁ ଏକାଡେମୀ ଅଧିବେଶନ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିଲା । ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ସ୍ଵରଚିତ କବିତା, କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଓ ଏକାଙ୍କିକାମାନ ପାଠକରୁଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଧିବେଶନରେ ପୂର୍ବ ପଠିତ କବିତା, ଗଳ୍ପ ଓ ଏକାଙ୍କିକା ଗୁଡ଼ିକର ସମାଲୋଚନା ହେଉଥିଲା ।

ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ବନ୍ଧୁ ଆନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ ତାଙ୍କ ସ୍ମୃତିତ କବିତାଟିଏ ପାଠ କରିଥିଲେ, ତାହା ଏବେ ବି ମୋ ମନକୁ ଆସୁଛି ।

ଯଥା- “ପ୍ରିୟେ, ତୁମକୁ ମୁଁ ପାଏ ଭାରି ଭଲ,

କିନ୍ତୁ ଏହି ବୃଦ୍ଧରେ ଦେଖି ଲାଗେ ଘୃଣା,

ମୁହିଁ ତିନେ ହେବି ଏହିପରି,

ତୁମ ସ୍ନେହ ହେବନିତ ଉଣା ?”

ସେହିପରି ବନ୍ଧୁ ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କ କବିତାର ଶୀର୍ଷକ ଥିଲା- “ମୁଁ”

“ହାଡ଼ ଦୁଇଖଣ୍ଡ, ମାଉଁସ ଦିପଳ

ଲାଗିଛି କେତେ ଯେ ଦିନର କାଳି”

ଇତ୍ୟାଦି ।

ଆଉଥରେ ସେ ତାଙ୍କର ଆଉ ଗୋଟିଏ କବିତା ମଧ୍ୟ ଆବୃତ୍ତି କରିଥିଲେ

“ସାଧନା ନୁହଁଇ ଅକସ୍ମାତ” ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ :-

ପ୍ରତିବର୍ଷ ବସନ୍ତରତୁରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ବସନ୍ତ ଉତ୍ସବ ପାଳିତ ହେଉଥିଲା । ବନ ଧାତୁକି, ପଲାଶ, ଶାଳୁଳୀ, ମାଧବୀ, ଶାଳପୁଲ, ଆମ୍ବ ବଉଳ, ମହୁଲ ପୁଲର ସୁନ୍ଦର ସାଜ ସଜା ମଧ୍ୟରେ ବସନ୍ତ ଉତ୍ସବ ପାଳିତ ହେଉଥିଲା । କବିଗୁରୁ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କର କବିତା “ଆଜି ବସନ୍ତ ଜାଗ୍ରତ ଦ୍ଵାରେ” ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କବି ସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କର-

“ମଳୟ ଶିଖରୀ, ଶିରୀ ଚୋରି କରି

ବହିଲାଣି ମନ୍ଦ ସମାର ।”

ସେହିପରି ସ୍ଵଭାବ କବି ✓ଗଙ୍ଗାଧର ମୋହେର ଙ୍କର କୀଚକ ବଧ କାବ୍ୟରୁ

“ବସନ୍ତ ବିଜୟ ବାରତା,

ପ୍ରଚରୀଲା ଭୁବନେ,

ପାଦପ ଆନନ୍ଦ ପତର

ପର-ଭୂତ ପଠନେ ।”

ଇତ୍ୟାଦି ଆବୃତ୍ତି କରାଯାଉଥିଲା । ଫଗୁଣେକ ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା ।

ଛୁଟିଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଦିବସରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ପୂର୍ବାହ୍ନ ଦଶଟା ସମୟରେ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ ନିମିତ୍ତ ସତର୍କ ଘଣ୍ଟା ବାଜିଉଠେ । ସେତେବେଳେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ସମବେତ ହୁଅନ୍ତି । ସେଠାରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ତ ଭାଇ ସେଦିନ ଲେଖୁ ଆଣିଥିବା ଲେଖାଟି (ସେ ଦିନର ଅନୁଚିନ୍ତା) ପାଠ କରନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ତାହା ଶୁଣି ଦେଇ ନୀରବରେ ନିଜନିଜ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି । ତାହାପରେ କୌଣସି ଆଲୋଚନା ହୁଏ ନାହିଁ । ହେଲେ ସେହି ଲେଖାଟିର ଚିନ୍ତା ଚେତନା ସାରାଦିନଯାକ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ଆକ୍ଷନ୍ନ କରି ରଖୁଥାଏ । ତାହାର ପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ ଜୀବନ ବ୍ୟାପୀ ହୋଇଥାଏ । -

ଚିତ୍ତ ଭାଇ ପ୍ରତିଦିନ ଖୁବ୍ କମ୍ରେ ଅନ୍ତତଃ ଶେଷ ପୃଷ୍ଠା ପଢ଼ନ୍ତି । ପ୍ରତି ଦିନ ମଧ୍ୟ କିଛି ଲେଖନ୍ତି । ପ୍ରତିଦିନ ନିୟମିତ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଦୁଇଟି ପୃଷ୍ଠା ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାର ଚିନ୍ତା ଚେତନାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ସେ ଦିନ ତାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଥିଲେ ।

ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କର ଦୈନିକ ଏହି ଲେଖିବା ଓ ପଢ଼ି ଶୁଣାଇବାର ଅଭ୍ୟାସକୁ ଆମ ଭିତରୁ କେହି କେହି ଏହା ଚିତ୍ତ ଭାଇଙ୍କର ଏକ “ଖୋଇ” ବୋଲି କହି ନାମ ଦେଇଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କର ଏହି ସ୍ୱଳିଖିତ “ଖୋଇ” ଗୁଡ଼ିକ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରଥମ ଭାଗ ଓ ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ରୂପେ ଆମ୍ଭ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁସ୍ତକ ଉନ୍ନତ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ଦ୍ୱାରା ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇସାରିଛି ବହୁଦିନରୁ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କର ସେହି ନିୟମିତ ଲିଖିତ “ଖୋଇ” ଗୁଡ଼ିକର ସମାହାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଚାଲିଛି “ରୋହିତର ତାଏରୀ” ଏହା ବହୁ ଖଣ୍ଡରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଚାଲିଛି ।

ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂପର୍କରେ ସେତେବେଳେ ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କର ଅନୁଭୂତି ଓ ଅନୁଚିନ୍ତାକୁ ସେ ପ୍ରତି ମାସର ଗ୍ରାମ ସେବକ (ବର୍ତ୍ତମାନର ସର୍ବୋଦୟ) ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ କରି ଚାଲିଥିଲେ । “ଜଙ୍ଗଲ ଚିଠି” ନାମରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସେହି ଜଙ୍ଗଲ ଚିଠି ଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର କରି ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା- “ଜଙ୍ଗଲ ଚିଠି” ପୁସ୍ତକ । ତାହା ମଧ୍ୟ ଉନ୍ନତ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ଭାବେ ପାଠକ ସମାଜରେ ଆଦୃତ ହୋଇ ସାରିଛି ।

ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡାର ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ପ୍ରତ୍ୟହ ନିୟମିତ ଭାବେ ନିଜର ଦିନ ଲିପି ବା ତାଏରୀ ଲେଖୁଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡାକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ମାନେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିବା ମୌଳିକ ଓ ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଦୈନିକ ବିବରଣୀ ଲେଖିବାରେ ବେଶ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲୁ । କିନ୍ତୁ ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡାକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଲେଖୁଥିବା ଦୈନିକ ବିବରଣୀ ଆଉ ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡାରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ସମୟର ଦିନଲିପି ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ପ୍ରଭେଦ ରହି ଯାଇଥିଲା ।

ପୂର୍ବବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଲେଖୁ ଆସୁଥିବା ଦୈନିକ ବିବରଣୀଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଗତାନୁଗତିକ ଥିଲା । ସେଦିନର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବିବରଣୀଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଲିଖିତ ଦିନଲିପି ଥିଲା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ । ସେଥିରେ ସେ ଦିନର ଅନୁଚିନ୍ତା ଓ ନିଜର ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତିଗୁଡ଼ିକ ଅତି ଜୀବନ୍ତ ଭାବରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିଲା । ଯାହା ନିଜ ଜୀବନକୁ ବହୁଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରି ପାରିଥିଲା ଓ ଏବେ ବି କରୁଛି କହିଲେ ଭୁଲ୍ ହେବ ନହିଁ ।

ତାହା ମଧ୍ୟ ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ନିଜର ଆତ୍ମ-ବିଶ୍ଳେଷଣ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଆସୁଥିଲା । ଜୀବନର ଅନେକ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ପାଇଁ ବାଟ ବଢାଇ ଦେଉଥିଲା ।

ଚିତ୍ତଭାଇ ନିଜେ ନିୟମିତ ଏହି ତାଏରୀଗୁଡ଼ିକ ଦେଖୁଥିଲେ ଓ ଭଲଭାବେ ପଢ଼ି ତାଙ୍କର ସୁଚିନ୍ତିତ ମତାମତ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଥିଲେ । ପରାମର୍ଶ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ । ଅନେକ ସମସ୍ୟା ତୁଟାଇ ଦେଉଥିଲେ ।

ପ୍ରଗତି ପତ୍ର :- (ଚିରକୂଟ)

ପ୍ରତି ତିନି ମାସରେ ଥରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କର ପ୍ରଗତି କିମ୍ବା ସ୍ଥାଣୁତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ପ୍ରଗତିପତ୍ର ମିଳୁଥିଲା । ତାକୁ ଆମେ ସବୁ 'ଚିରକୂଟ' ବୋଲି ନାମ ଦେଇଥିଲୁ । ତିନିମାସ ଶେଷରେ ଚିତ୍ତଭାଇ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ 'ସଂପର୍କ'ରେ ତାଙ୍କ ସୁଚିନ୍ତିତ ମତାମତ ତଥା ପରାମର୍ଶ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିରକୂଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିଲେ । ସେହି ଚିରକୂଟଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜେ ଚିତ୍ତଭାଇ ସଂଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନା ପରେ ଆଣି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ହାତରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଇ ଯାଉଥିଲେ । ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ଅନେକ ଚେତାବନୀ, ଉତ୍ସାହ ଓ ଉଦ୍‌ଯତନା ମଧ୍ୟ ମିଳିଯାଉଥିଲା । ଦୁର୍ବଳ ଓ ଆଳସ୍ୟ ପରାୟଣମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ସତର୍କତା ସୂଚାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା ।

ମନୋରଞ୍ଜନ : ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ରବିବାର ସଂଧ୍ୟାରେ ମନୋରଂଜନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଥିଲା । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ନିଜେ ନିଜେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ହସ କୌତୁକ (କେବି କ୍ୟାଚର୍) ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଗଣେଶ ପୂଜା, ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା, ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସ, ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ବିଶେଷ ଦିବସଗୁଡ଼ିକ ସଂଧ୍ୟାରେ ଛାତ୍ରମାନେ ପାଲା ପରିବେଷଣ କରୁଥିଲେ । ଛାତ୍ର ବଚକୃଷ୍ଣ ନାଥ ଶର୍ମା ଥିଲେ ଜଣେ ସାବଲୀଳ ଗାୟକ । ତାଙ୍କ ପାଲାଦଳରେ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଚରଣ ପ୍ରଧାନ ଓ ଶ୍ରୀ ଧ୍ରୁବ ଚରଣ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଭୃତି ଥିଲେ ବାଦ୍ୟକାର । ମୁଁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ କେତେଥର ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଓ ଅନଗୁଳସ୍ଥ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ପାଲା ପରିବେଷଣ କରି ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇପାରିଥିଲି ।

ଛାତ୍ର ଆନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ସାମାଜିକ ନାଟକ “ସନ୍ଦେହର ଶେଷ ପରୀକ୍ଷା” ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଭିନୀତ ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବଙ୍ଗୀୟ ନାଟ୍ୟକାର ସୁକୁମାର ରାୟ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ବ୍ୟଙ୍ଗନାଟକ “ଲକ୍ଷ୍ମଣର ଶକ୍ତି ଭେଦ” ଛାତ୍ର ଆନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁଦିତ ହୋଇ ମଞ୍ଚସ୍ଥ ହୋଇଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ନାମା ବଙ୍ଗୀୟ ଔପନ୍ୟାସିକ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଉପନ୍ୟାସ ‘ରାମେଶ ସୁମତି’ର ନାଟ୍ୟରୂପକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରାକୁମାରୀ କୃଷ୍ଣା ଚୌଧୁରୀ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ । ସେହି ନାଟକଟି ମଧ୍ୟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବେଶ୍ ସଫଳତାର ସହିତ ଅଭିନୀତ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ନିଜେ କୁମାରୀ କୃଷ୍ଣା ଚୌଧୁରୀ (ତିନୁ ଅପା) ରାମ ଭାଉଜ ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରିଥିଲେ । ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ନାଟକଟିର ସଫଳ ଅଭିନୟ ପରେ ବାପି ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଓ ନୁମା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ ୧୯୫୫ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ୪ ତାରିଖ ରାତ୍ରିରେ ଅନଗୁଳସ୍ଥ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା (ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ) ଅଭିନୀତ ହୋଇଥିଲା ।

ଛାତ୍ର ଆନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ନାଟକ “ସଂଦେହର ଶେଷ ପରୀକ୍ଷା” ଟି ମଧ୍ୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଅଭିନୀତ ହୋଇ ସାରିବା ପରେ ୧୯୫୮ ମସିହା

ଅପ୍ରେଲ ମାସରେ ଅନଗୁଳଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ନିଖୁଳ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ସଂଘ
ଅଧିବେଶନ କାଳରେ ଅନଗୁଳ ଚାଉନ୍‌ହଲ୍ (ସଭାଘର) ଠାରେ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା
ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅଭିନୀତ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମନୋରଞ୍ଜନ, ପାଲା ଓ ନାଟକ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉଥିବା
ସମୟରେ ପୂଜ୍ୟ ଚାପି ଓ ପୂଜ୍ୟା ନୁମା ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀଗଣ
ଦର୍ଶକ ଆସନରେ ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହି ଉତ୍ସାହତ କରୁଥିଲେ ।

ଛାତ୍ରାବାସ : ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନବମ, ଦଶମ, ଏକାଦଶ ଓ ଦ୍ଵାଦଶ ସୋପାନ
ରହିଥିଲା । ପ୍ରତି ସୋପାନରେ ପଢ଼ିବା ଜଣ ହିସାବରେ ଚାରିଟି ସୋପାନରେ ମୋଟ
ଶହେ ଜଣ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା ।

ଛାତ୍ରାମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଛଅ ବଖରା ପ୍ରାଚୀର ଘେରା ଛାତ୍ରା ନିବାସ ଥିଲା । ସେହି
ଛଅଟି କୋଠରୀ ମଧ୍ୟରେ ଚାରି ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନରତ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରୀ ଓ ସେମାନଙ୍କ
ଦାୟିତ୍ଵରେ ଥିବା ତତ୍ତ୍ଵାବଧାନିକା ବିଦୂଷୀ ଲବଙ୍ଗଲତା ବର୍ମା ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୋପାନ ଛାତ୍ରାମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର
ଛାତ୍ରାବାସ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ବୁକ୍ଲଗୁଡ଼ିକରେ ପାଞ୍ଚଟି ଲେଖାଏଁ ବଖରା ବା
କୋଠରୀ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏଗୁଡ଼ିକର ନାମ “ପାଞ୍ଚବଖୁରିଆ” ଦିଆଯାଇଥିଲା ।
ପ୍ରତି କୋଠରୀରେ ସେହି ସୋପାନର ଚାରିଜଣ ଲେଖାଏଁ ଏହିପରି ପାଞ୍ଚଟି କୋଠରୀରେ
ମୋଟ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ଛାତ୍ର ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ ।

ଏହିପରି ଋଗୋଟି ଯାକ ପାଞ୍ଚବଖୁରିଆ (ଛାତ୍ରାବାସ) ଅର୍ଦ୍ଧ ବୃତ୍ତାକାରରେ ସଜ୍ଜିତ
ହୋଇ ରହିବାର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିଲା । ୧୯୫୯ ମସିହା ଶେଷ ହେବା
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାତ୍ର ଦୁଇଟି ପାଞ୍ଚବଖୁରିଆ ଛାତ୍ରାବାସ ନିର୍ମିତ ହୋଇସାରିଥିଲା । ଅନ୍ୟ
ଦୁଇଟି ପଞ୍ଚବଖୁରିଆ ନିର୍ମିତ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନେ ପୂର୍ବରୁ
ନିର୍ମିତ ଏଗାର ବଖରା ଗଲଘର ମଧ୍ୟରେ ରହୁଥିଲେ ।

ଶିକ୍ଷକ ନିବାସ : ପ୍ରତି ଛାତ୍ରାବାସର ପୃଷ୍ଠ ଭାଗରେ ସେହିପରି ଅର୍ଦ୍ଧ
ଚନ୍ଦ୍ରାକୃତିରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଶିକ୍ଷକ ନିବାସ ନିର୍ମିତ ହେବାର ପରିକଳ୍ପନା
କରାଯାଇଥିଲା । ୧୯୫୯ ମସିହା ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁଇଟି ପଞ୍ଚବଖୁରିଆ ଛାତ୍ରାବାସ
ପୃଷ୍ଠ ଭାଗରେ ଦୁଇଗୋଟି ଶିକ୍ଷକ ନିବାସ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଗୋଟିକରେ ପ୍ରଧାନ

ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ରରଞ୍ଜନ ଦାସ ସପରିବାର ରହୁଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟତ୍ରିରେ ଅନ୍ୟଜଣେ ସରକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ସପରିବାର ବାସ କରୁଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନେ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରାବାସ (ଏଗାର ବଖୁରିଆ) ର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କୋଠରୀ ନେଇ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ ।

ଛାତ୍ରାବାସ କୋଠରୀ ମଧ୍ୟରେ ରହୁଥିବା ଋଗିଜଣ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତି ତିନି ମାସରେ ଥରେ କୋଠରୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଉଥିଲା । ଏପରି କୋଠରୀ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ନିଜ ସେପାନର ସମସ୍ତ ଛାତ୍ର ପରସ୍ପର ମିଳିମିଶି ରହିବା ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ପରିଚୟ ତଥା ଆତ୍ମୀୟ ଭାବ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ । ଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଋଗିଜଣ ସବୁଦିନ ରହିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସିନା ଆତ୍ମୀୟତା ବୃଦ୍ଧିପାଇବ ହେଲେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ବିଶେଷ ସଂପର୍କ ବୃଦ୍ଧିପାଇବା ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ ।

ଦେଖାଯାଉଥିଲା ଯଦି କାହାର କାହାରି ମଧ୍ୟରେ ମନର ମେଳ ନଥିଲା ତେବେ ଏହିପରି କୋଠରୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବା ଦ୍ଵାରା ପୂର୍ବରୁ ଅମେଳ ଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ଏକତ୍ର ରହିଯିବାରୁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ମନାନ୍ତର ଦୂର ହୋଇଯାଇ ଆତ୍ମୀୟତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗୁଥିଲା ।

ପ୍ରତି ତିନି ମାସରେ ଏହି କୋଠରୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କରାଯାଉଥିଲା ।

ଚିତ୍ରଭାଇ ଯେତେବେଳେ ସପରିବାର (ସସ୍ବାଜ) ଶିକ୍ଷକ ନିବାସରେ ରହୁଥିଲେ ସେତେବେଳେ-ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳଓଳି ଦୁଇଜଣ ଓ ସଂଧ୍ୟାରେ ଦୁଇଜଣ ଏପରି ଋଗିଜଣ ଲେଖାଏଁ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିଲେ । ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଛାତ୍ରଦ୍ଵୟ ଛାତ୍ରାବାସରୁ କେବଳ ନିଜର ଭାତ ନେଇ ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ବସାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ସେଠାରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ନାନା ପ୍ରକାର ତରକାରି ସହିତ ଏକତ୍ର ବସି ଭୋଜନ କରୁଥିଲେ । ଭୋଜନ କାଳରେ ସେମାନେ ଏକତ୍ର ବସି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ । ଏହାଫଳରେ ଚିତ୍ରଭାଇ ଛାତ୍ରାବାସ ସଂପର୍କରେ ଅନେକ କଥା ଜାଣିବାର ସୁଯୋଗ ମଧ୍ୟ ପାଉଥିଲେ । ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସମକ୍ଷରେ ନାନା କଥା ଜାଣିପାରୁଥିଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ: ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରାଯାଇ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ସୁରୁରୂପେ ସଂପାଦନ କରାଯିବାର ଏକ ସୁସ୍ଥ ପରମ୍ପରା ରହିଥିଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧ, ସୁସ୍ଥ ନାଗରିକ ଚେତନା ବୃଦ୍ଧିପାଇବା ସହିତ ଗାଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁଦୃଢ଼ ହୋଇପାରୁଥିଲା । ଆମେ ସବୁ ପୂର୍ବରୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଆସୁଥିବା ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଏ ପ୍ରକାର ମନ୍ତ୍ରୀ-ମଣ୍ଡଳ ଗଠନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ମୁଁ ପୂର୍ବରୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିବା ଅନ୍ୟାୟାପୁର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ବାଣାଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏହି ପ୍ରକାର ମନ୍ତ୍ରୀ-ମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରାଯାଉଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ଛାତ୍ରାବାସ ପରିଚାଳନା ନିମିତ୍ତ ଗୋଟିଏ ସମିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଉଥିଲା । ଏହି ସମିଧାନ ପ୍ରତି ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକ, ଶିକ୍ଷକ୍ଷିତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ସର୍ବ ସମକ୍ଷରେ ପଠିତ, ଆଲୋଚିତ ଓ ସଂଶୋଧିତ ହୋଇ ଗୃହୀତ ହେଉଥିଲା ।

ସେହିପରି ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ଜାବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତି ମାସରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରାଯାଉଥିଲା । ଏହି ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଛାତ୍ର ସଭାରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଉଥିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ ହେବାପରେ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସର୍ବ ସମକ୍ଷରେ ଶପଥ ପାଠ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ସୁଚାରୁ ରୂପେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶପଥ ନେବା ସହିତ ଉଚ୍ଚର ଦାୟିତ୍ୱ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ ।

ଏକମାସ ବା ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ କାଳ ଶେଷରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ରୀକୁ ଆପଣା ଆପଣାର କାର୍ଯ୍ୟ ବିବରଣୀ ଛାତ୍ରସଭା ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ବିବରଣୀ ପାଠ କରି ସାରିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ଉପସ୍ଥିତ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବହୁପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନ ବାଣୀରେ ଜର୍ଜରିତ ହେବାକୁ ହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କ ଉଚ୍ଚର ସତ୍ତୋଷଜନକ ହୋଇ ପାରିଲେ ବିବରଣୀଟି ଗୃହୀତ ହେଉଥିଲା ।

ଉଚ୍ଚମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବା ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଛାତ୍ର ସଭାଦ୍ୱାରା ପ୍ରଶଂସିତ ହେଉଥିଲେ, ଉଚ୍ଚମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିବା ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଛାତ୍ର ସଭାରେ ଭର୍ତ୍ସିତ ହେଉଥିଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ମୁଖ୍ୟକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କୁହାଯାଉଥିଲା । ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଉପମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ରହୁଥିଲେ । ଯଥା -

ଘରୋଇ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଖାଦ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ, ସଫାଳ ମନ୍ତ୍ରୀ, କୃଷିମନ୍ତ୍ରୀ, ସଂସ୍କୃତି ମନ୍ତ୍ରୀ, ବର୍ଗ ମନ୍ତ୍ରୀ,
ଗୋଶାଳା ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ କ୍ରୀଡ଼ା ମନ୍ତ୍ରୀ ଇତ୍ୟାଦି ।

ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳ : ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା
କଳହ ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବାଦବିବାଦଗୁଡ଼ିକର ଉଚିତ୍ ସମାଧାନ କରି ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ
ଆନ୍ତରିକତା, ସଦିଚ୍ଛା ଓ ସହଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି କରାଇବା ଥିଲା ନ୍ୟାୟ ମଣ୍ଡଳର କାର୍ଯ୍ୟ
। ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଠାରେ ଆମେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଏହିପରି
ଗୋଟିଏ ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳ ଥିଲା । ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳର କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ଥିଲା ଏକ ବର୍ଷ ।
ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ଛାତ୍ର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ
ରହୁଥିଲେ । ଯେଉଁ ଛାତ୍ର ବା ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କେବେ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ
ଆସି ନଥିବ ସେହିପରି ଛାତ୍ର ବା ଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ନିଜ ଶ୍ରେଣୀର ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ
ସର୍ବସମ୍ମତ ଭାବେ ନିର୍ବାଚିତ କରି ପଠାଇବେ । ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ
ଦିଗଦର୍ଶକ ଓ ପରାମର୍ଶ ଦାତା ଭାବେ ରହୁଥିଲେ । ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ
କର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ 'ନ୍ୟାୟାଧୀଶ' କୁହାଯାଉଥିଲା । ସେହି ହିଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚର ରାୟ ଶୁଣାଇ
ଦେଇ ପାରୁଥିଲେ ।

ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ପରି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟ
ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୋଇପାରିଥିଲା । ଏହି ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତା ଥିଲେ
ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ରରଂଜନ ଦାସ (ଚିତ୍ରଭାଇ) । ମୁଁ ଅନେକଥର ନ୍ୟାୟମଣ୍ଡଳକୁ
ସଭ୍ୟ ଭାବେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ପାରିଥିଲି ।

କ୍ରୀଡ଼ା : ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଜମିର ଅଭାବ ନଥିଲା ।
ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତମାଳା ବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ବନଭୂମି ।
ସେହି ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ଅଂଶ ବୁଲ୍‌ଡୋଜର ଦ୍ଵାରା ପରିଷ୍କାର କରାଯାଇ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର
ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିର୍ମିତ କ୍ରୀଡ଼ା ପ୍ରାନ୍ତର ସମତଳ
କରାଯାଇ ପାରିନଥିଲା । ଫଳରେ ଫୁଟବଲ୍ ଖେଳିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରୁନଥିଲା ।
ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାରେ କ୍ରିକେଟ୍ ଖେଳର ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାର ହୋଇନଥିଲା ।

ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତିଦିନ ଶ୍ରେଣୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷରେ ଭଲ ଖେଳ ହେଉଥିଲା । ବର୍ଷା
ସମୟରେ ଛାତ୍ରବାସରେ କ୍ୟାମ୍ପ ଖେଳ ହେଉଥିଲା । ବର୍ଷା ଋତୁରେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା

ହେଉଥିବା ସମୟରେ ଛାତ୍ରାବାସର କୌଣସି ଏକ କୋଠରୀ ମଧ୍ୟରେ ବସି ପୁଅ ଝିଅ ମିଶି ରବାହୁ ସଂଗୀତ ଗାନ କରୁଥିଲେ ।

ନିଜେ ଚିତ୍ତଭାଇ ମଧ୍ୟ ଏହି ସଂଗୀତ ଆସରରେ ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥିଲେ । ରବାହୁ ସଂଗୀତ ଗାନ ସମୟରେ ସେ ନିଜେ ଖୁବ୍ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ।

ପରିବର୍ତ୍ତକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଗନ୍ତୁକ ଗଣ :-

୧୯୫୭ ମସିହାରେ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ତତ୍କୁର ବଳଭଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଦିନେ ଅତି ଆକର୍ଷକ ଭାବରେ ଆସି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପନୀତ ହୋଇଥିଲେ । ସେହି ମହାଶୟ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚମାନା, ଉଦ୍ୟମୀ ଓ ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କୌଣସି ଚେୟାର, ଚେରୁଲ୍, କିମ୍ବା ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହରେ ତେସ୍କୁ ବେଞ୍ଚ ଇତ୍ୟାଦି କିଛି ନଥିଲା । ଭୂମି ଉପରେ ବିଛା ଯାଉଥିବା ସପ ଓ ଖଜୁରୀ ପତର ପଟିଆ ଉପରେ ସେ ମହାଶୟ ବିନା ଦ୍ଵିଧାରେ ଉପବେଶନ କରି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସବୁପ୍ରକାର ଅଭାବ ଅସୁବିଧା କଥା ପଚାରି ବୁଝିଥିଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଅଧ୍ୟୟନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

। ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କାଳରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଆସିଥିବା ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରଫେସର ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥଙ୍କୁ ଜଣାଇଥିଲେ, “ଦେଖିବେ ଯେପରି ଏମାନଙ୍କର କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନହୁଏ । ଆମଦ୍ଵାରା ଯେତେ ଯାହା ସମ୍ଭବ ଆମେ ଯେପରି ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବା ।”

ସେହିବର୍ଷ ୧୯୫୭ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶାର ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରବାଣ ଗବେଷକ, ସମାଲୋଚକ, ଶିକ୍ଷାବିତ, ଅବସର ପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରଫେସର ପ୍ରାଚୀ ସମିତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ତତ୍କୁର ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି ହଠାତ୍ ଦିନେ ବଡ଼କେରା ଛକରୁ ଗଲିଗଲି ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ମାଇଲ୍ ଅବଧି ଆସି ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସମୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସାଥରେ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ବରିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସର୍ବେଶ୍ଵର ଦାସ ଏବଂ ସେହି ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର କେତେ ଜଣ ଗୁରୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଆସିଥିଲେ । ସାଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ପରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ

ଚିନ୍ତାଭାବ ଆଗମନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜାଣିବାକୁ ଋହଁବାରୁ ସେ ମହାଶୟ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ: - “ ମୁଁ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ଆସିଥିଲି, ସେଠାରେ ଅବସର ସମୟରେ ତୋ ପିଲାମାନଙ୍କର ଗାତା (ଅନଗୁଳ ବେସିକ୍ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜକୁ ଯାହା ମୂଲ୍ୟାୟନ ନିମିତ୍ତି ଯାଇଥିଲା) କେତୋଟି ଦେଖିବା ପରେ ଭାରି ଇଚ୍ଛା ହେଲା ତୋ’ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲି ଆସିଲି । ଆଉ ପଚାରୁଛୁ କ’ଣ ?”

(ଏହି ବିଷୟ ଅଧ୍ୟାପକ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସ ତାଙ୍କର “ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ” ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଅଛନ୍ତି) ।

୧୯୫୭/୫୮ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଶେଷରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ହେବାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ତତ୍କାଳୀନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ ସମ୍ବଲପୁରରୁ କଟକ ଫେରୁଥିବା ଅବସରରେ ଅତି ଆକସ୍ମିକ ଭାବେ ଆସି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । ସେହି ସମୟ ଥିଲା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଉତ୍ତପ୍ତ ଅପରାହ୍ଣ ଦିନ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଟା ହେବ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ସକାଳୁଆ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେବା ପରେ ଆମେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷ କରି ବିଶ୍ରାମ ନେଇଥାଉଁ । ଏହି ସମୟରେ ତାଙ୍କର ହଠାତ୍ ଆଗମନର ସମ୍ଭାବ ପାଇ ଆମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣ ନିଦ୍ରାତ୍ୟାଗ କରି ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ D.P.I ମହାଶୟ ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥ ଧରିସାରିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଆମ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇପାରିନଥିଲେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ମୟର ବିଷୟ ଯେ ସେ ମହାଶୟ ଆପଣା ଦସ୍ତରକୁ ଫେରିଯିବା ପରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଅତି ବିଚିତ୍ର ପରିଦର୍ଶନ ବିବରଣୀ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇଥିଲେ ତାହା ଥିଲା ଅତି କିମ୍ବଦନ୍ତ କିମାକାର । ପରେ ସେ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଆଲୋଚନା କରିବି ।

ନାସିକ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅର୍ଥନୀତି ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନଗେନ୍ଦ୍ର ପାରିଜୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟତମ ଅର୍ଥନୀତି ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବାନନ୍ଦ୍ର ରଥଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆସିଥିଲେ । ସେହି ଅଧ୍ୟାପକ ଦ୍ଵୟଙ୍କ ନେତୃତ୍ଵରେ କେତେଜଣ ଛାତ୍ର ଅବିଭକ୍ତ କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର ତାରିଣୀ ପଶି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ସେଠାକାର ଆଦିବାସୀ ଯୁଆଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାର ସର୍ବେକ୍ଷଣ (ସର୍ଭେ) କରିଥିଲେ ।

ସୁଦୂର ଫିନଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଅଧିବାସୀ ମିଷ୍ଟର ଉଡ୍ରୋ ଗାନ୍ଧିଦର୍ଶନ ଉପରେ ଗବେଷଣା କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭାରତକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କେତୋଟି ମାସ ଅବସ୍ଥାନ କରି ଗାନ୍ଧି-ଦର୍ଶନ ଉପରେ ଚିତ୍ତ ଭାଇଙ୍କ ଠାରୁ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରିଥିଲେ ।

ସେହିପରି ଜର୍ମାନୀରୁ ଆସିଥିବା ଉର୍ଷୁଲା ବହନ ଓ ଆମେରିକାରୁ ଆସିଥିବା ମେହେର ବହନ ମଧ୍ୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ କେତେମାସ ଅବସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ ।

୧୯୫୪ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ଛବିଶ ତାରିଖ ଦିନ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶ୍ରୀ ଧୀରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ମଜୁମଦାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଉଦଘାଟିତ ହୋଇଥିବାରୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ସେହି ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ଛବିଶ ତାରିଖ ଦିନଟିକୁ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଜନ୍ମ ଦିବସ ରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଇଥାଏ । ୧୯୫୬ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟମାସ ଛବିଶ ତାରିଖ ଦିନ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଜନ୍ମଦିବସ ଅବସରରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଧାଲୀନ ରାଜ୍ୟଶିକ୍ଷା ଓ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ, ସମାଜ ସଂପାଦକ ଡକ୍ଟର ରାଧାନାଥ ରଥ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଆସି ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ ।

ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଅନେକ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନନାଥ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହିତ ସେହି ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ବରିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାପକ ମାନେ ବହୁବାର ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ସେହି ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଗୁରୁ ଛାତ୍ର ଓ ଗୁରୁ ଛାତ୍ରୀମାନେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ସେମାନଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ ପାଠଦାନ (ପ୍ରାକ୍‌ଟିସ୍ ଟିଚିଂ) ପ୍ରଦାନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଆସିଥାଆନ୍ତି ।

ସର୍ବୋଦୟ କର୍ମୀ ଶ୍ରୀ ଗୁଣନିଧି ମହାନ୍ତି ଓ ଶ୍ରୀ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି ପ୍ରଭୃତି ମଧ୍ୟ ଆସି ସର୍ବୋଦୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ତାହାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଅତି ବିଶଦ ଭାବରେ ବୁଝାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତ ରଞ୍ଜନ ଦାସ (ଚିତ୍ତଭାଇ) କି ଯୋଗୁଁ ରାଜ୍ୟ ତଥା ରାଜ୍ୟ ବାହାରୁ ଏବଂ ବିଦେଶରୁ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଶିକ୍ଷାବିତ୍, ସାହିତ୍ୟିକ, ସମାଜ ବିଜ୍ଞାନୀ, ସମାଜସେବୀ ପ୍ରଭୃତି ଜ୍ଞାନୀଗୁଣୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ବାରମ୍ବାର ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ପରିଦର୍ଶନରେ ଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପରାମର୍ଶ, ଶୁଭେଚ୍ଛା

ଓ ଆତ୍ମଚିନ୍ତା ହିଁ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ସମ୍ପଦ ହୋଇଥିଲା କହିଲେ ଆଦୌ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ।

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଗମନାଗମନ ତଥା ଯୋଗାଯୋଗର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିବାରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଆଗ୍ରହୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଆସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆସିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିନଥିଲା ।

ସମାଜ ସେବା : ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଗଣ ନିଜକୁ କେବଳ ପୁସ୍ତକ ଅଧ୍ୟୟନରେ ସୀମିତ କରି ନରଖି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଜନସେବା ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଆପଣାକୁ ନିୟୋଜିତ କରି ଦେଉଥିଲେ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କୌଣସି ଗ୍ରାମରେ ଆକସ୍ମିକ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଘଟିଲେ ସେଠାକୁ ସଦଳବଳ ଯାଇ ଅଗ୍ନିନିର୍ବାପିତ କରୁଥିଲେ । ନିକଟସ୍ଥ ତୁମୁଣୀ ଓ ରଗୁଡ଼ିଆ ପଡ଼ା ଗ୍ରାମରେ ଗୃହଦାହ କାଳରେ ଆମେମାନେ ଯାଇ ଅଗ୍ନିନିର୍ବାପନ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରଗାଢ଼ ଉଦ୍ୟମ କରି ସଫଳତା ହାସଲ କରିପାରିଥିଲୁ ।

ସେହିପରି ନିକଟରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ଏକ ଗ୍ରାମ ଗୁରଙ୍ଗ ହରିଜନ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ଥିବା ବୁଣାକାର ପରିବାରଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ ରକ୍ଷା କରି ସେମାନଙ୍କର ଅଶେଷ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭାଜନ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେ ଜଣ ବନ୍ଧୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା କଲୋନୀରେ ଥିବା ନିରକ୍ଷର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସଂଧ୍ୟା ସମୟରେ ଯାଇ ଲେଖା ପଢ଼ା ଶିଖାଉଥିଲେ ।

୧୯୫୫ ମସିହା ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସରେ ପ୍ରଳୟଙ୍କାରୀ ବନ୍ୟା ନିମିତ୍ତ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ । ସେହିବର୍ଷ ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ପ୍ରବଳରୁ ଅତିପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିବା ଫଳରେ ବନ୍ୟା ଆସିଗଲା । ପ୍ରବଳ ବର୍ଷାରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ବଡ଼କେରାଛକରୁ ଆସିଥିବା ରାସ୍ତାଟିରେ (କଟକ ସମ୍ବଲପୁର ପୂର୍ବତନ ରାସ୍ତା) ରଗୁଡ଼ିଆ ପଡ଼ା ଗ୍ରାମ ନିକଟରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ମାତୁଳିଆ ନଦୀରେ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଆସି ଯାତାୟତ ବନ୍ଦ କରିଦେଲା । ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ଛାତ୍ରାବାରାସ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଥରେ ରବିବାର ଦିନ ଅନଗୁଳ ବଣିଆ ବାହାଳ ହାଟରୁ ଋଉଳ, ପନିପରିବା ଏବଂ ଅନଗୁଳ ବଜାରରୁ ଡାଲି, ତେଲ, ଅଟା, ଚିନି, ସୁଜି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମାଲିମସଲା ମାନ କିଣାହୋଇ ଶଗଡ଼ଦ୍ୱାରା ଆସିଥାଏ । ସପ୍ତାହର ଶେଷ ଭାଗରେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ଓ

ବନ୍ୟା ଦେଖାଦେବାକୁ ଆଉ ହାଟ ବଜାରକୁ ଯିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଛାତ୍ରାବାସ ଖାଦ୍ୟ ଭଣ୍ଡାରରେ ଜଳଖିଆ ପାଇଁ ଆସିଥିବା ପେଷା ମାଣ୍ଡିଆ ଚୂନାରେ ଜାଉ କରି ଖାଇ ଦୁଇଦିନ ବିତିବା ପରେ ଚିତ୍ତଭାଇ ଓ ଆଉ କେତେଜଣ ବଡ଼ ବଡ଼ ପିଲା ଅନ୍ୟ ଏକ ପାହାଡ଼ିଆ ରାସ୍ତାରେ ବୁଲି ବୁଲି ଯାଇ ଅନଗୁଳରୁ କିଛି ଚଳିବା ମୁତାବକ ଋଉଳ, ଡାଲି, ତେଲ ମସଲା ଓ ପରିବା ଧରି ଫେରି ଆସିଲେ । ପରେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ପାଗ ଖୋଲିଯିବାକୁ ସବୁ ଠିକ୍ ଠାକ୍ ହୋଇଗଲା ।

ସେହିବର୍ଷ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ମହାନଦୀ, କାଠଯୋଡ଼ି, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଓ ଖରସ୍ରୋତା ଆଦି ବଡ଼ ବଡ଼ ନଦୀଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଆସି ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳର ଅଶେଷ କ୍ଷତି କରିଦେଇଥିଲା । ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ନାହିଁ ନଥିବା ବନ୍ୟା ଦେଖାଗଲା ।

ମହାନଦୀ, କାଠଯୋଡ଼ି ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀରେ ବନ୍ୟା ହେବା ସହିତ ବିରୁପା, ଲୁଣୀ, ପାଇକା, ଚିତ୍ରୋତ୍ପଳା ପ୍ରଭୃତି ଶାଖାନଦୀ ଓ ଉପନଦୀଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ କମ୍ ବନ୍ୟା ହୋଇନଥିଲା । ସେହି ବର୍ଷ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ପାଞ୍ଚ ତାରିଖ ଦିନ କାଠଯୋଡ଼ି ନଦୀରେ ଦଳେଇ ଘାଇଠାରେ ନଦୀବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗି ବିରାଟ ଘାଇ ହେଲା । ମହାନଦୀ ଓ କାଠଯୋଡ଼ିର ବନ୍ୟାରେ ଦଳେଇ ଘାଇ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଜଗତସିଂହପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଏରସମା ଓ ତିର୍ତ୍ତୋଲ ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳର ବିପୁଳ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ହୋଇଗଲା । ସେହିପରି ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ ବନ୍ଧରେ ଘାଇ ହେବାକୁ ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, ମାର୍ଗାଘାଇ ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳର ବିପୁଳ କ୍ଷୟ କ୍ଷତି ହୋଇଗଲା ।

ବନ୍ୟାଜଳ ସାମାନ୍ୟ ହ୍ରାସ ପାଇବା ପରେ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନେ ଦୁଇଟି ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଦଳ ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ଏରସମା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏହି ଦଳରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପିଲାମାନେ ଯାଇଥିଲେ । ସେହିପରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦଳ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିମିତ୍ତ ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇଥିଲେ ।

ଏରସମା ଯାଇଥିବା ଦଳ ଦୁଇମାସ ପରେ ଓ ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ ଯାଇଥିବା ଦଳ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ମାସ ପରେ ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ କରି ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ ।

ଆଉ ଆମେ ଅଳ୍ପ କେତେଜଣ ରୁଗ୍‌ଟା ଛାତ୍ର ଓ ଛାତ୍ରୀମାନେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରହିଥିଲୁ । ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇକୁ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଯାଇଥିବା ଦଳରେ ମୋ' ନାମ

ରହିଥିଲା । ମୋର ଯିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନରେ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରାୟ ଆଠ ମାସ ଧରି ଚାଉଁଫଣ୍ଡ୍ ଜରରେ ପାଡ଼ିତ ହୋଇଥିବାରୁ ମୋତେ ବନ୍ୟାଞ୍ଚଳକୁ ନେବା ନିମିତ୍ତ ବଡ଼ଗୁରୁଜୀ (ରଷି ବେହେରା) ମନା କରିଦେବାରୁ ମୋ ନାମ ସେଥିରୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ଆମେ ଯେଉଁମାନେ ବନ୍ୟାଞ୍ଚଳକୁ ନଯାଇ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରହିଥିଲୁ, ସେଥିରୁ ଆମେ କେବଳ ପୁଅ ପିଲାମାନେ ଖରିଗୋଟି ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳ ଜଳଖିଆ ଖାଇ ସାରିବା ପରେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କୁ ଖୁଲି ଖୁଲି ଯାଇ ବନ୍ୟାଞ୍ଚଳ ଲୋକମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ସାହାଯ୍ୟ ଭିକ୍ଷା କରି ଆଣୁଥିଲୁ । ଝିଅପିଲାମାନେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରହୁଥିଲେ ।

ଆମେ ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଣିଥିବା ସମସ୍ତ ସାହାଯ୍ୟ ଅର୍ଥ ଓ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାତ୍ରାବାସରେ ମାସିକ ଭୋଜି ନିମିତ୍ତ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିବା ଅର୍ଥ ଏବଂ ଆମର ଦୈନିକ ଖାଦ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ଅର୍ଥ କାଟିଦେଇ ସମୁଦାୟ ଅର୍ଥ ରାଶିକୁ ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବନ୍ୟା ସାହାଯ୍ୟ ପାଣ୍ଠିକୁ ମନିଅର୍ଡ଼ର ଯୋଗେ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲୁ । ବନ୍ୟାଞ୍ଚଳରୁ ସେବାକାରୀ ଦଳ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ କରି ଫେରି ଆସିବା ପରେ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଅବକାଶ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଅବକାଶ ଶେଷରେ ପୁନର୍ବାର ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କ୍ରମରେ ନିୟମିତ ଚାଲିଥିଲା ।

ବିରୋଗ : ୧୯୫୫/ ୫୬ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଶେଷରେ ହୋଇଥିବା ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଶତପଥି ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଉପଭୋଗ କରିବା ନିମିତ୍ତ ନିଜ ଗ୍ରାମ ତତ୍କାଳୀନ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର (ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଗତସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲା) ବାଗଲ ପୁରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ସେହି ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆକସ୍ମିକ ଭାବେ ହଇଜା (କଲେରା) ଲାଗିଗଲା । ସେହି ହଇଜାରେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କ ବଡ଼ ଭାଇ, ଭାଉଜ ଓ ନିଜେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁ ମଧ୍ୟ ଅକାଳରେ ପରପାରିକୁ ଗଲେ ।

ଆପଣାର ଦୁଇପୁତ୍ର ଓ ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ପୁତ୍ର ବଧୂଙ୍କର ଏ ପ୍ରକାର ଆକସ୍ମିକ ବିରୋଗରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମାହତ ହୋଇ ତାଙ୍କର ଜନନୀ (ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କର) ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଥିଲେ । ସମଗ୍ର ପରିବାରଟି ଛାରଖାର ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏ ପ୍ରକାର ଦୁଃସମ୍ବାଦ ପାଇ ନିଜେ ଚିତ୍ତ ଭାଇ ଓ ନୁମା (ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ) ବାଗଲପୁର ଧାଇଁ

ଯାଇ ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥା ଉପଲବ୍ଧି କରିବା ସହିତ ସେହି ଉଜୁଡ଼ା ପରିବାରଟିକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନୁହା ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଘେନିଆସି ଅନଗୁଳସ୍ଥ ମହିଳା ତାଲିମ୍ ଶିକ୍ଷାରେ ରଖି ତାଲିମ୍ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ଦୁଇବର୍ଷ ତାଲିମ୍ ନେଇ ସାରିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ଉତ୍କଳ ନବଜୀବନ ମଣ୍ଡଳ ଅଧୀନରେ ନିଯୁକ୍ତ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ଆମେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାରେ ପ୍ରତି ସୋମବାର ଦିନ ରାତ୍ରି ଭୋଜନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବନ୍ଦ ରଖି ମାସ ଶେଷରେ ସେ ମାସର ସଂଗୃହିତ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥ ✓ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବାବୁଙ୍କ ପରିବାରକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଭାବେ ପଠାଇ ଦେଉଥିଲୁ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରାୟ ଦୁଇବର୍ଷ ଧରି ଚାଲିଥିଲା ।

ବିଦାୟ ପର୍ବ : ୧୯୫୬ ମସିହା ଫେବୃଆରୀ ମାସ ଶେଷାର୍ଦ୍ଧରେ କେରଳ ରାଜ୍ୟର କାଲାଡ଼ି ଗ୍ରାମରେ ଅଶ୍ବଳ ଭାରତ ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । କାଲାଡ଼ି ଗ୍ରାମଟି ହେଉଛି ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ । ସେତେବେଳେ କେରଳ ରାଜ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ଇ.ଏସ୍. ନମ୍ବୁଦ୍ରି ପଦଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ମାର୍କସବାଦୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳ ସରକାର ଶାସନ ଗାଦିରେ ଥାଆନ୍ତି ।

ସେହି ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀ ଉପଲକ୍ଷେ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ତଭାଇ ଓ କଳା ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ ଯାଇଥିଲେ । ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣ ମଧ୍ୟ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ମୋର ମଧ୍ୟ ସେଠାକୁ ଯିବା ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇ ଥିଲେ ବି ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କେତେକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ ବଶତଃ ଯିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଉକ୍ତ ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀକୁ (ବାପି) ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଓ (ନୁହା) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ ଯାଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ବିନୋଦ ଭାଇ ନୁହାଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ନଥିଲେ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରି ସେ ଭୀଷଣ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ । ସମ୍ମିଳନୀ ଶେଷରେ ଅନଗୁଳକୁ ଫେରି ଆସିବା ପରେ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଥିବା କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ ବିନୋଦଭାଇଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ନାନାପ୍ରକାର କଥା କହି ତାଙ୍କ କ୍ରୋଧାଗ୍ନିରେ ଘିଅ ଭାଳି ଚାଲିଲେ । ଯାହାଫଳରେ ନୁହା ଅତ୍ୟଧିକ କୁଦ୍ଧ ହୋଇ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଚିଠି ଲେଖିଲେ ସେଥିରେ ସେ ଲେଖିଥିଲେ, “ ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଆଉ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ମାଟି ମାଡ଼ିବେ ନାହିଁ । ”

ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କର ବିନୋଦ ଭାଇଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବିଦାୟ ଦେବାକୁ ଆନ୍ତରିକ ଇଚ୍ଛା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସେ ନୁହାଁଙ୍କ ଚିଠିଟି ବିନୋଦ ଭାଇଙ୍କୁ ଦେଲେ । ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ବିନୋଦ ଭାଇ ସେହି ୧୯୫୭/୫୭ ମସିହା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ଶେଷରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ ।

ତାଙ୍କର ଅତି ସ୍ୱଷ୍ଟବାଦିତା ଓ ଅତି ଅପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଗୁଣ ହିଁ ତାଙ୍କ ବିଦାୟର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ମନେ ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ ବିଦାୟ ନେଇ ଯିବା ପରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଦାସ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଆସି ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଅମାୟିକ, ଛାତ୍ରବତ୍ସଳ, ମିଷ୍ଟଭାଷୀ ଓ ଖୁବ୍ ମୋଳାପା ବ୍ୟକ୍ତି କିନ୍ତୁ ନରମ ପନ୍ଥା, ସେ ଛାତ୍ର, ଶିକ୍ଷକ ଓ କର୍ମ କର୍ତ୍ତା ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଭାଞ୍ଜନ ଥିଲେ ।

ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଶତପଥ୍ୟଙ୍କର ଅକାଳ ବିୟୋଗ ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗଣିତ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷାଦାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ଅସୁବିଧା ହେଲା । ଏଣୁ ଅନଗୁଳସ୍ଥ ଖଲାରୀ ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସର୍ବେଶ୍ୱର ନାୟକ ଏବଂ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଏଚ୍. ଭି. ଆରତୀ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଅନଗୁଳରୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଆସି ଗଣିତ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଅନଗୁଳ ହାଇସ୍କୁଲର ଜନୈକ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ନୀଳମଣି ବାବୁ ସପ୍ତାହରେ ତିନିଦିନ ଯାଇ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଗଣିତ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ । ଅଳ୍ପ କେତେଦିନ ପରେ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଶ୍ରୀ ଦେବାକର୍ତ୍ତନ ରଥ ଆସି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗ ଦେଲେ ।

ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦାସଙ୍କ ପତ୍ନୀ ବାରମାର ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇପଡ଼ିବାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ବିତାଇବା ପରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ (ସୁରଭାଇ) ୧୯୫୭ / ୫୮ ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଶେଷରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଅନ୍ୟତ୍ର ଯାଇଥିଲେ ।

ତତ୍‌ପରେ ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ଦାସ ଓ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାସ ଆସି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସହକାରୀ ଭାବେ ଯୋଗଦେଲେ । ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଦେବାକର୍ତ୍ତନ ରଥଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛି ।

ଅନଗୁଳସ୍ଥ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସର ହିନ୍ଦୀ ଶିକ୍ଷକ, ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟିକ ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ବରାଳ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ତିନିଦିନ ପାଇଁ ଆସି ହିନ୍ଦୀ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ । ସେହିପରି ଅନଗୁଳ ହାଇସ୍କୁଲର ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ମିଶ୍ର ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ତିନିଦିନ ଲେଖାଏଁ ଆସି ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରୁଥିଲେ ।

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ସେ ସମୟରେ ଥିଲା ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବେସରକାରୀ ଶିକ୍ଷାୟତନ । ଅନଗୁଳ ଗାଉନ୍‌ଠାରୁ ଏହା ଥିଲା ଆଠ ମାଇଲ ବା ବାର କିଲୋମିଟର ବୋଲି ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ କୌଣସି ପକ୍ଷ ରାସ୍ତା ନଥିଲା । ଯାନବାହନ ଚଳାଚଳର କୌଣସି ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ସିନେମା ଗୃହ, ହୋଟେଲ୍ ତ ଦୂରର କଥା ସାଧାରଣ ଋ' ଜଳଖିଆ ଦୋକାନଟିଏ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା ।

ଯୋଗାଯୋଗହୀନ, ପର୍ବତମାଳା ଓ ଅରଣ୍ୟ ବେଷ୍ଟିତ ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବେସରକାରୀ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ କେଉଁ ଭଦ୍ର ଡିଗ୍ରୀଧାରୀ ଶିକ୍ଷକ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବେ ? ପୁଣି ସେତେବେଳେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଆଜି ପରି ବେକାରୀ ଶିକ୍ଷିତ କ୍ଷ ସଂଖ୍ୟା ଏତେ ନଥିଲା । ବି.ଏ.ବି.ଇତି ଓ ବି.ଏସ.ସି. ବିଇତି; ତାଲିମ୍ ପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅତି ଅଳ୍ପ ଥିଲା । ସେଥିଲାଗି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଶିକ୍ଷକ ମିଳିବା ଏକ ସମସ୍ୟା ହୋଇଥିଲା ।

ଯଦିବା କେହି ପ୍ରତାପିତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲେ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ପରେ ସମୟ ସୁବିଧା ଦେଖି ଅନ୍ୟତ୍ର ପ୍ରସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ଶୁଷ୍କ ଆଦର୍ଶ ବାଦର ବନ୍ଧନ ଆଉ କେତେଦିନ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇପାରନ୍ତା ?

ଅବଶ୍ୟ ଏ ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିରୁଦ୍ଧ କଲେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିନ୍ତାଭାଇ ବା ସେହି ଭଳି ଅଳ୍ପ କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ ମିଳିବେ ଯାହାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅତି ବିରଳ । ସେମାନେତ ଏକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକୃତିର ମଣିଷ । ଏକ ଉତ୍ସର୍ଗାକୃତ ଜୀବନାଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାପ୍ତି । ଅତି ସାଧାରଣ ମଧ୍ୟରେ ଅସାଧାରଣ, ଅନନ୍ୟ । ସେଭଳି କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ ଆଜିର ସମାଜରେ ମିଳିପାରିବେ ?

ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରତିବେଶୀ ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗରୁ କତିପୟ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସିଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଅଶୋକ

ମୁଖାର୍ଜୀ ଓ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଶ୍ରୀ ଯୂଥୁକା ମୁଖାର୍ଜୀ ଦୁଇଜଣାଯାକ ପଣ୍ଡିତ ବଙ୍ଗରୁ ଆସି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

୧୯୫୮ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ମାସରେ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏକ ବନ୍ଧୁତା ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଭାଗ ନେବା ନିମିତ୍ତ ସେତେବେଳେ (ଅବିଭକ୍ତ) ଡେକାନାଲ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ହାଇସ୍କୁଲ ଓ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଡେକାନାଲ (ଅବିଭକ୍ତ) ସମଗ୍ର ଡେକାନାଲ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିଲା ଚଉଦଟି ହାଇସ୍କୁଲ । ପ୍ରତି ହାଇସ୍କୁଲରୁ ଦୁଇଜଣ ହିସାବରେ ମୋଟ ଅଠେଇଶ ଜଣ ଏବଂ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଦୁଇଜଣ ଏପରି ସର୍ବମୋଟ ଡିରିଜେକ୍ଟର ପ୍ରତିଯୋଗୀ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଆସିଥିଲେ । ଆମ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ମୁଁ ଏବଂ ମୋର ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନରତ ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ନବଘନ ମଲ୍ଲିକ୍ ଯାଇଥିଲୁ ।

ଅନ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରୁ ଆସିଥିବା ପ୍ରତିଯୋଗୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ କିମ୍ବା ବରିଷ୍ଠ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଆସିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆମ ସହିତ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଅନ୍ୟ କେହି ଆସିନଥିଲେ କେବଳ ଆମେ ଦୁଇଜଣ ମାତ୍ର ଯାଇଥିଲୁ ।

ଅନ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ପ୍ରତିଯୋଗୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଆସିଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପଢ଼ାଇ ଖୁବ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ଆମ ପାଖରେ କେହି ଆମକୁ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବାକୁ ନଥିବାରୁ ଆମ ମନରେ କ୍ଷୋଭ ଆସୁଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଯୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା ସମୟରେ ଆମ ପାଖରେ କେହି ନାହାନ୍ତି । ସହଜେତ ଅପବାଦ ହେଉଛି ଯେ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ପାଠପଢ଼ା ହୁଏ ନାହିଁ ଖାଲି ସୂତାକଟା ଓ ବଗିଚା କାମ ହେଉଥାଏ । ସେଥିରେ ପୁଣି ଆମେ ଯଦି ଏହି ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଭଲ କରିନପାରିବୁ ତେବେ ଅପବାଦ ଆହୁରି ବଳିପଡ଼ିବ ।

ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଆରମ୍ଭ ହେବାର ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଘଣ୍ଟାପୂର୍ବରୁ ବିଷୟଟି ଘୋଷଣା

କରାଗଲା । ସେହି ପ୍ରତିଯୋଗିତାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଥିଲା - “ଇଂରାଜୀ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା ସବୁ ଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମ ହେବା ଉଚିତ୍ ।”

ଅନଗୁଳ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ (General class Hall) ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧୁତା ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେବାର ଆୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ । ବିଚାରପତି ଆସନ ଅଳଂକୃତ କରିଥାଆନ୍ତି ଅନଗୁଳ ଉପଖଣ୍ଡର ତତ୍କାଳୀନ ଅନୁଅଧିକାରୀ (S.D.O) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦିବାକର ମହାନ୍ତି, ଅନଗୁଳ ସଂସ୍କୃତ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ (ଆରାଧ୍ୟ), ଅନଗୁଳର ସ୍ୱପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଆଇନଜୀବୀ ଶ୍ରୀ ଗଗନ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି । ସେହି ପ୍ରତିଯୋଗିତାକୁ ପରିଚାଳନା କରିବା ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥାଆନ୍ତି ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ବରିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ସେର୍ବେଶ୍ୱର ଦାଶ ।

ଦର୍ଶକ ଗ୍ୟାଲେରୀ ଭରପୂର ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଅନଗୁଳ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ, ଅଧ୍ୟାପିକା, ଗୁରୁଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀବୃନ୍ଦ, ବରିଷ୍ଠ ସମ୍ବାଦିକ ଶ୍ରୀ ଦାନବନ୍ଧୁ ତ୍ରିପାଠୀ ଇତ୍ୟାଦି ଦର୍ଶକ ଆସନରେ ଉପବିଷ୍ଟ ହୋଇଥାଆନ୍ତି ।

ଲଟାରୀ ଅନୁସାରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ମୋ ନାମ ଆହ୍ୱାନ କରାଗଲା । ବନ୍ଧୁତା ଦେବାର ସମୟ ରଖାଯାଇଥାଏ ପାଞ୍ଚମିନିଟ୍ ରୁ ସାତ ମିନିଟ୍ ମଧ୍ୟରେ ।

ମୁଁ ଯଥା ସମୟରେ ମୋର ବନ୍ଧବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରି ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ବସିଲି । ତତ୍ପରେ ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ବନ୍ଧା ସେମାନଙ୍କର ବନ୍ଧବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।

। ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଶେଷରେ ଯେଉଁ ଫଳାଫଳ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା, ସେଥିରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ମୁଁ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିଲି । ଅନଗୁଳ ହାଇସ୍କୁଲର ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ବୀଣାକର ପାଣି ଦ୍ୱିତୀୟ ଏବଂ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅନ୍ୟତମ ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ନବଘନ ମଲ୍ଲିକ୍ ତୃତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିଲେ । ଆମ୍ଭେମାନେ ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇ ଫେରିଲୁ ।

ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସକୁ ଫେରିଆସିବା ପରେ ଆମକୁ ବାପି, ନୁମା ଓ ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନେ କହିଲେ “ତମ ସହିତ ଆମେ କେହି ନଯିବା ଖୁବ୍ ଭଲ ହେଲା, ଯାଇଥିଲେ ହୁଏତ କେତେକ ଭାବିପାରିଥାଆନ୍ତେ ଏମାନେ ଆସି ବିଚାରପତିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କଲେ ।” ଏହି କଥାଟା ଅବଶ୍ୟ ଆମ ମନକୁ ପାଇଲା, ତେଣୁ ନୀରବ ରହିଲୁ ।

ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ : ସଂସାରରେ କାହାରି ସବୁଦିନ ସମାନ ଯାଏ ନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନରେ ଯେପରି ସୁଖ ପରେ ଦୁଃଖ, ଦୁଃଖ ପରେ ସୁଖ ଆସିଥାଏ, ସେହିପରି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ଥାନ, ପତନ ଦେଖାଦେଇଥାଏ । ସ୍ୱୟଂ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ

ଗୋଟିଏ ସୃଷ୍ଟି ସବୁଦିନ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରକାରମାନେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ।
ସେଇଥିପାଇଁ ହୋଇଛି “ଭଙ୍ଗା ଗଢ଼ା ସଂସାର” ।

ସତ୍ୟବାଦୀ ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ମଧ୍ୟ ଏହି ଗତି ଦେଖାଦେଇଥିଲା ବୋଲି ପଣ୍ଡିତ
ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ର ତାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ “ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଶା ଓ ତହିଁରେ ମୋ
ସ୍ଥାନ” ପୁସ୍ତକରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ
ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜୀବନଧାରା ଜିଛି ଦିନ ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ଗତିରେ ପ୍ରବାହିତ ହେବା ପରେ ସେଥିରେ
ବ୍ୟତିକ୍ରମ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା ।

୧୯୫୭/୫୮ ମସିହା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗଦେଇ
ଥିବା ଦୁଇଜଣ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀବାସୁଦେବ ଦାସ ଓ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାଶଙ୍କ
ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଆସନ ଲାଭ କରିବାର ଲାଲସା ପ୍ରବଳରୁ ଅତି
ପ୍ରବଳତର ହୋଇଉଠିଲା । ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିବା ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ
ଜଣେ ପ୍ରାଜ୍ଞ, ବହୁଭାଷାବିତ୍, ଶିକ୍ଷାବିତ୍, ସୁସାହିତ୍ୟିକ, ଉଚ୍ଚକୋଟିର ଚିନ୍ତାନାୟକ ଓ
ଗୁଣବତ୍, ଅତି ଅମାୟିକ ତଥା ସାଧାସିଧା ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ଦେଶୀ ଓ ବିଦେଶୀ ଭାଷା
ମିଶି ପନ୍ଦରଟି ଭାଷାରେ ତାଙ୍କର ଅଗାଧ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଥିଲା । ଜଣେ ମାନବବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି
ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ହେଲେ ସରକାରୀ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ନିୟମାନୁସାରେ ବି.ଇଡ଼ି: ଡିଗ୍ରୀଟିଏ
ଲାଗିଥିବା ଦରକାର, ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସେତିକି ନଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସେ ଦୁଇ ଡିନୋଟି-
ବିଷୟରେ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଦାର୍ଶନିକ
ସ୍ଥିନୋଜାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଗବେଷଣା କରି ସେ ବିଦେଶରେ ଡକ୍ଟରେଟ୍ ଉପାଧି
ପାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କେବେ ନିଜ ନାମ ସହିତ ସେହି ଡକ୍ଟର ଉପାଧି ବ୍ୟବହାର
କରନ୍ତି ନାହିଁ କିମ୍ବା କାହାରିକି ସେହି ବିଷୟ ଜଣାନ୍ତି ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କଠାରେ ଯେତେ ଅସାଧାରଣ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବା ସେ ଯେତେ ଜ୍ଞାନୀ
ଆଉ ଗୁଣୀ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଠାରେ ସାଧାରଣ ଅର୍ଥରେ ପାରିବା ପଣିଆଁ
(ଧୂର୍ତ୍ତସ୍ୱଭାବ) ନଥିଲା । ସେ ଥିଲେ ଅତି ସାଧାସିଧା ସରଳ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ।
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେ ଆପଣା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଭଲମଣିଷ ବୋଲି ଅତି ସହଜରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି
ଯାଉଥିଲେ । ଫଳରେ ତାହାହିଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅସୁବିଧାର କାରଣ ହୋଇଥିଲା ।

ତାଙ୍କ ସରଳତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ତାଙ୍କ ଅଜ୍ଞାତରେ ବାସୁ ବାବୁ ଓ ସତ୍ୟବାଦୀ
ବାବୁ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅନଗୁଳସ୍ଥ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଗାତିମତ ଲବି କରିବା

ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ସେଠାରେ ନୁମାଙ୍କ ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ଘେରି ରହିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀବଳମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ କେତେଜଣ ଅସହିଷ୍ଣୁ ହୋଇ ରହିଥିଲେ, ସେମାନେ ସେଥିରେ ସହଯୋଗ କରି ସମସ୍ୟାକୁ କ୍ରମେ ତୀବ୍ରରୁ ତୀବ୍ରତର କରାଇବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ । ସମସ୍ୟା କ୍ରମେ ଜଟିଳ ହୋଇଗଲା ।

୧୯୫୧ ମସିହାରେ ପୂଜ୍ୟ ବିନୋବାଭାବେଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସର୍ବୋଦୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୫୭ ମସିହା ବେଳକୁ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ ସମଗ୍ରଦେଶରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାପକ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା । ଶ୍ରୀ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ଭୂଦାନ, ଗ୍ରାମଦାନ, ସହିତ ଜୀବନ ଦାନ ଆନ୍ଦୋଳନର ଆହ୍ୱାନ ଦେଲେ । ଫଳରେ ଭୂଦାନ, ଗ୍ରାମଦାନ, ତାଲୁକ ଦାନ, ଜିଲ୍ଲାଦାନ, ସଂପତ୍ତିଦାନ, ଶ୍ରମଦାନ, ଜୀବନଦାନ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ମାଡ଼ିଗଲା । ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରଭାବ କିଛି ଉଣା ନଥିଲା ।

୧୯୪୨ ମସିହାରେ ଭାରତ ଛାଡ଼ି ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରେ ସମଗ୍ର ଦେଶର ସ୍କୁଲ, କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟୟନରତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଯେପରି ଅଧ୍ୟୟନ ଛାଡ଼ି ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଝାସ ଦେଇଥିଲେ, ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚିରୀ ଛାଡ଼ି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ, ସେହିପରି ୧୯୫୭ ମସିହାରେ ସ୍କୁଲ, କଲେଜର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଅଧ୍ୟୟନ ତ୍ୟାଗ କରି ଦେଶର ସମସ୍ୟା ସମାଧାନରେ ସକ୍ରିୟ ସହଯୋଗ କରିବାକୁ ସର୍ବୋଦୟ ନେତୃତ୍ୱ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ସେହି ଆହ୍ୱାନର ଧ୍ୱନି ବେଶ୍ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା । ସେହି ଆହ୍ୱାନରେ “ବାଣୀଶ୍ରୀ” ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରଠାରେ ଗଢ଼ିଥିବା ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ପୋଷ୍ଟବେସିକ୍ ସ୍କୁଲ) ର ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ ପରିଚଳକଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ୍ରମେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ସୁଦୂର କୋରାପୁଟ ଗ୍ରାମଦାନ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଗଲିଗଲେ ସର୍ବୋଦୟ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସାମିଲ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟକରିବାକୁ ।

ସେତେବେଳେ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ଦୁଇଟି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ବେସରକାରୀ ଭାବେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲେ । ଯଥା - ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା “ବାଣୀଶ୍ରୀ” ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଓ ଡେକାନାଲ ଜିଲ୍ଲାର ଅନଗୁଳସ୍ଥ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରବାସ ଓ ତତ୍ସଂଲଗ୍ନ ଶାଳାରା ଉକ୍ତ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ । ସେଠାରେ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ ତଥା ସର୍ବୋଦୟ

ଆନ୍ଦୋଳନରେ ପ୍ରବଳ ଧାରା ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଉଭୟ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ପ୍ରକାର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଗଲିଥିଲା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ପୁଣି ସମୟେ ସମୟେ ଏହି ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଅତି ଚାନ୍ଦୁତର ହେଉଥିଲା ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅଧ୍ୟୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ତ୍ୟାଗ କରି କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ଗ୍ରାମ ଦାନ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ଯାଇ ସର୍ବସେବା ସଂଘ ଅଧୀନରେ ସର୍ବୋଦୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ବ୍ୟାପୃତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ । ଏଣୁ ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ତ୍ୟାଗ କରି ଯାଇ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାରେ ସର୍ବସେବା ଅଧୀନରେ ସର୍ବୋଦୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ ବୋଲି ଅନୁଷ୍ଠାନର ମୁଖ୍ୟ ପରିଚାଳିକା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ (ନୁମା) ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ତଭାଇ ଏଥିରେ ସମ୍ମତି ପ୍ରକାଶ କଲେ ନାହିଁ, ତାଙ୍କର ଯୁକ୍ତି ଥିଲା, ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ବହୁଦୂରରୁ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଏଠାକୁ ଆସିଛନ୍ତି ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅଧ୍ୟୟନରତ ଛାତ୍ରଜୀବନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣକ୍ଷେପ ପକାଇ ଦେଶସେବାରେ ମାତିବା ଆଦୌ ସମାଚୀନ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କର ଯୁକ୍ତି ଥିଲା, “ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷ ଭୂମି ଉପରେ ଦୃଢ଼ଭାବେ ଦଣ୍ଡାୟମାନେ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଅସମର୍ଥ, ସେ ବୃକ୍ଷ ଅନ୍ୟକୁ କିପରି କି ଛାୟା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବ ?”

ତାଙ୍କୁ (ଚିତ୍ତଭାଇଙ୍କୁ) ନିଜେ ଯିବାକୁ କହିବାକୁ ସେ କହିଥିଲେ, “ମୋର ଯିବାରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଅଧ୍ୟୟନରେ ଯେପରି କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନହୁଏ ସେ ଦାୟିତ୍ବ କେହି ନେବା ଦରକାର ।” କାରଣ ଅନେକ ଅଭିଭାବକ ମୋ ଉପରେ ଭରସା ରଖି ସେମାନଙ୍କ ପିଲାଙ୍କୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି ।”

ସେହିଠାରୁ ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନର ପରିଚାଳିକା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ (ନୁମା)ଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦର । ଏହିପରି ଏକ ଚିତ୍ତତା, ମତାନ୍ତର ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ମନାନ୍ତର ରୂପନେଲା । ଏହା ସହିତ ଆଉ କେତେଗୁଡ଼ିଏ କାରଣ ମଧ୍ୟ ଜୁଟିଥିଲା ଅବସ୍ଥାକୁ ଗୁରୁତର କରିବା ନିମିତ୍ତ । ଏଣେ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ଦାସ ଓ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାଶଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହେବାର ଲାଲସା ପ୍ରବଳରୁ ଅତିପ୍ରବଳ ହୋଇଗଲିଲା । ସେ ଦୁହେଁ ପୃଥ୍ବୀର ଦ୍ବିତୀୟ ବିଶ୍ବ

ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ପଞ୍ଚମ ବାହିନୀ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଚାଲିଲେ । ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ନୁହାନ୍ତି ତତ୍ତ୍ୱରେ ବେଢ଼ି ରହିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ଭୂମିକା ବିବାଦକୁ ତାହାରୁ ତାହାତର କରିବାରେ ବେଶ୍ ଖୋରାଜ୍ ଯୋଗାଇ ଚାଲିଲା ।

ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତ ରଞ୍ଜନ ଦାସ ଥିଲେ ଏକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକୃତିର ବ୍ୟକ୍ତି । ଛାତ୍ର ଅବସ୍ଥାରୁ ହିଁ ସେ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ସ୍ୱାଧୀନ ଚେତା । ତେଣୁ ସେ ରେଭେନ୍ସା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କାଳରୁ ଅଧ୍ୟୟନ ତ୍ୟାଗ କରି ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦାନ କରି କାରାବରଣ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର କଟକ ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଜେଲ୍ ବ୍ୟତୀତ ସେ ବିହାର ରାଜ୍ୟର ହଜାରାବାଗ ଜେଲ୍ରେ ରହିଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ, ଶ୍ରୀ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ, ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ, ମା' ରମାଦେବୀ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଦେବୀ, ରକ୍ଷି ପ୍ରତିମା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହରଙ୍କ ସହିତ କାରାଗାର ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରିଥିଲେ ।

ଜଣେ ଅତି ବାଧା ବିନାତ କର୍ମଚାରୀ ଜୀବନ ବିତେଇ ଚାଲିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସ୍ୱସ୍ଥ ମତାମତ ଓ ନିର୍ଭୀକତା ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଅପ୍ରିୟ କରାଇ ଦେଉଥିଲା । ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଥିଲା ଭିନ୍ନ ।

ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁଛି ଥରେ ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ତୃତୀୟ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଅବକାଶ ହୋଇଥାଏ । ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଅବକାଶ ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲା ହେବାକୁ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I)ଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସିଥିଲା ନଭେମ୍ବର ମାସ ୨୦ ତାରିଖରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ ଦିବସ ପାଳନ କରିବା ନିମିତ୍ତ । ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଏହି ପ୍ରକାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଯାଇଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ କେହି ଏହାର ପ୍ରତିବାଦ କରିନଥିଲେ ।

ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ ଅତି ସ୍ୱସ୍ଥ ଭାବେ ଲେଖୁ ଜଣାଇ ଦେଲେ ଯେ “ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ ଦିବସ ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ଦିନଟି ପ୍ରକୃତରେ ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ଚବିଶ ତାରିଖରେ ହୋଇଥାଏ । ସେଦିନ ଆମେ ଏହି ଦିବସ ପାଳନ କରି ସାରିଥିବାରୁ ଆଉ ନଭେମ୍ବର ମାସ କୋଡ଼ିଏ ତାରିଖ ଦିନ ଏହା ପାଳନ କରାଯିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।”

ଏହି ଉତ୍ତର ଶିକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ମହାଶୟଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇଥିବ ।

୧୯୫୮ ମସିହାରେ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସାହ ପାଳନ କରାଯାଉଥାଏ । ଏହି ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶାଳୀନ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାର ବାଚସ୍ପତି ପଣ୍ଡିତ ନାଳକଣ୍ଠ ଦାସ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଆସନ ଅଳଙ୍କୃତ କରିଥିଲେ । ସଭାପତି ଆସନରେ ଉପବିଷ୍ଟ ଥିଲେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶାଳୀନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ ।

ସଭାପତିଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ କାଳରେ ବାମାଚରଣ ଅନେକ ଆକାଶଛୁଆଁ କଥା କହିଲେ । ତାଙ୍କ ଭାଷଣର ସାରମର୍ମ ଥିଲା, “ଆମେ ଗୋଟିଏ ପାଦ ଆଗେଇଲା ବେଳକୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଦେଶ ଯଥା - ଆମେରିକା, ଇଂଲଣ୍ଡ ଓ ରଷିଆ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶ ଦଶପାଦ ଆଗକୁ ମାଡ଼ି ଚାଲିଯାଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଆମେ ଏକାଧରକେ ଏଗାର ପାଦ ଆଗେଇ ନପାରିଲେ ସେମାନଙ୍କ ସମକକ୍ଷ ହୋଇପାରିବା ନାହିଁ । ଆମେ ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛୁଁ । ସେଥିରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ନ ହୋଇ ସବୁପ୍ରକାର ସରକାରୀ ପ୍ରଗତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ମଥା ପୋତି ମାନିନେବା ଦରକାର । ତେବେ ଯାଇ ଆମ ପ୍ରଗତି ରଥ ଆଗକୁ ମାଡ଼ିଚାଲିବ ।”

ଶେଷରେ ସଭାପତି ଓ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବାର ପାଳି ପଡ଼ିଲା ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କ ଉପରେ । କାରଣ ସେ ଥିଲେ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ପରାମର୍ଶ ଦାତା କମିଟିର ଜନୈକ ସଦସ୍ୟ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏହି ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା କାଳରେ ସେ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନ (କମ୍ୟୁନିଟି ଲାଇଫ୍) ପରୀକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ।

ଅତ୍ୟନ୍ତ ଧୀର ଓ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ଭଦ୍ରଭାବେ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଚିନ୍ତାଭାଇ “ମଧୁରେଣ ସମାପୟେତ୍” ହେବା କଥା; କିନ୍ତୁ ଏହା ମଧୁର ହେବ କି ତିକ୍ତ ହେବ ଜାଣେ ନାହିଁ । ଆଜି ଆମର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ଯେ ଆମେ ଏହି ଉତ୍ସବରେ ଜଣେ ଜ୍ଞାନଦୀପ୍ତ ପ୍ରବୀଣ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଓ ଜଣେ ପ୍ରବୀଣ ଶିକ୍ଷାବିତ୍‌ଙ୍କୁ ସଭାପତି ରୂପେ ପାଇପାରିଛୁଁ । ସଭାପତି ମହାଶୟ ତାଙ୍କ ବହୁ ସମୟ ଦେଇ ଅନେକ ଅମୂଲ୍ୟ ଉପଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିସାରିଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଶ୍ଚୟ କୃତଜ୍ଞ ରହିବୁ । ତେବେ ମନରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ।

ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁପିଲା ପାଠ ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ହୋଟେଲ୍ ଓ ଜଳଖିଆ ଦୋକାନମାନଙ୍କରେ ବାସନ ମାଜି, ଋ ଦୋକାନରେ ଋ' କପ୍ ଧୋଇ ଅନ୍ୟର ଘର ଝାଡୁ କରି ଅନେକ ଶିଶୁ ପ୍ରତିଭା ଅକାଳରେ ମଉଳି ଯାଉଛି । ଆମ ଦେଶରେ କୋଟି କୋଟି ଶିଶୁ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହୁଥିବା ବେଳେ ଅଳ୍ପ କେତେକ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ପବ୍ଲିକ୍ ସ୍କୁଲ୍, ଜନଭେଣ୍ଟ୍, ସ୍କୁଲ୍ ଖୋଲାଯାଇ ଅଜସ୍ର ଅର୍ଥ ସ୍ରୋତ ଭଳି ବହିର୍ଭୁଲିଛି । ମଫସଲ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ସାଇକେଲଟିଏ ପଛରେ କେତେ ଲଙ୍ଗଳା ପିଲା ଗୋଡ଼ାଇ ଯାଉଛନ୍ତି । କିଏ ତା'ର ହିସାବ ରଖୁଛି । ତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଯଦି ଆମେ କହିବା ଆମେ ଏକାଧରକେ ଏଗାର ପାଦ ଆଗେଇ ପ୍ରଗତି ପଥରେ ଲମ୍ପ ପ୍ରଦାନ କରିଛୁଲିଛୁ, ତେବେ ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ଉପହାସର କଥା କ'ଣ ଅଛି ? ଏଠାରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚରା କିଏ ? ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ନା ଏ ଦେଶର ଉଚ୍ଚ ସରକାରୀ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ରାଜନେତା ଗଣ ? ଆମର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ ପରାଧୀନ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚ ସରକାରୀ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ବିଦେଶୀ ଶାସକମାନଙ୍କର ସ୍ତ୍ରାବକ ସାଜି ଏ ଦେଶର ବିଦେଶୀ ଶାସନ ରଥକୁ ସୁଚ୍ଛନ୍ଦରେ ଚଳାଇ ନେଉଥିଲେ । ଆଉ ଅଧିକ ପକ୍ଷଣ କି ଶହେ ବର୍ଷ ଦେଶରେ ବିଦେଶୀ ଶାସନ ବଜାୟ ରହୁବୋଲି ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ କରିଆସୁଥିଲେ; ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ସେହିମାନେ ହିଁ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ବିଭାଗରେ ଶାସନ ତୋରି ଧରି ବସିଛନ୍ତି ।"

ଏସବୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ବାଣୀ ଶୁଣି (D.P.I) ବାମା ବାବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କର ଗୌର ମୁଖମଣ୍ଡଳ କ୍ରୋଧ ଓ ଲଜ୍ୟାରେ ଆରତ୍ନ ହୋଇଉଠିଲା । ସେ ଆଉ କିଛି କହି ନପାରି କୁହ ମନରେ ନାରବରେ ବିଦାୟ ନେଇଥିଲେ ।

ମୁଁ ଏଥି ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ଯେ ୧୯୫୭ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଶେଷରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ ହଠାତ୍ ଦିନେ ଉତ୍ତପ୍ତ ଅପରାହ୍ନରେ ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡାରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ । ସେ ମହାଶୟ ତାଙ୍କ ଦପ୍ତରକୁ ଫେରିଯିବା ପରେ ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ପରିଦର୍ଶନ ବିବରଣୀ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ କଲେ ସେଥିରେ ସେ ଅନେକ ମନଗଢ଼ା ବିଚିତ୍ର କଥାମାନ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ । ସେ ଲେଖୁଥିଲେ ଯେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କିଛି ହେଉ ନାହିଁ । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମନରେ

ସୁଖ ନାହିଁ । ଦେଖୁଲି ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଖ ଶୁଷ୍କ ଦିଶୁଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଅତି ନୈରାଶ୍ୟରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇଥିବା ପରି ମନେ ହେଲା । ଏହି ପରି ଅଜବ ଅଜବ କଥାମାନ ଥିଲା ।

ସେହି ପରିଦର୍ଶନ ବିବରଣୀର ଅବିକଳ ନକଲ ତାଙ୍କ ଦପ୍ତରରୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଦପ୍ତରକୁ ଆସିଥିଲା । ସେହି ପରିଦର୍ଶନ ବିବରଣୀର ଅନୁପାଳନ ପତ୍ର ଆମ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଲେଖି ପଠାଇଥିଲେ ସେଥିରେ (D.P.I) ମହୋଦୟ ଆହୁରି କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇ ଉଠିଲେ ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ତାଙ୍କ ଅନୁପାଳନ ପତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ “ ଆପଣ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ଅଗ୍ନିଜ୍ୱାଳିତ ଭାବରେ ଆସି ଧୂସର ଅପରାହ୍ନରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲେ । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳୀନ ସକାଳୁଆ ଶ୍ରେଣୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେବା ପରେ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷାକର୍ମଚାରୀ ସ୍ନାନ ଓ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷ କରି ବିଶ୍ରାମଗତ ଥିଲେ । ଆପଣ ଅନ୍ୟତ୍ର ଯିବା ପଥରେ ହଠାତ୍ ଝଲିଆସି ଏଠାରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିବାରୁ ଶାନ୍ତ ଫେରିଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ଏଠାରେ ଅଧିକ ସମୟ ଅବସ୍ଥାନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରେ ନଥିଲା । ଯଦି ଆପଣ ଅଧିକ ସମୟ ଧ୍ୟେୟଧରି ରହି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ହେବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରିଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ସୁଖ ଥିଲା କି ଦୁଃଖ ଥିଲା ବେଶ୍ ଜାଣିପାରିଥାନ୍ତେ । ରାଜ୍ୟର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାକୁ ବହୁ ଦୂରଦୂରାନ୍ତରୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ କାହିଁକି ଆସିଛନ୍ତି ? ଏଠାରେ ସେମାନେ କ’ଣ ସବୁ କରୁଛନ୍ତି ? ସେ ସବୁ ବିଷୟ ଆପଣ ବେଶ୍ ଅତି ସୃଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରିଥାଆନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ତାହା’ ନ କରି ଏହି ପ୍ରକାର ବିଚିତ୍ର ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇ ଆମକୁ ବ୍ୟଥିତ କରିଅଛନ୍ତି । ଯାହାହେଉ ଆପଣଙ୍କୁ ଅବଶେଷରେ ଆମର ବିନମ୍ର ନିବେଦନ ଆପଣ ଆଉ ଏପ୍ରକାର ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରି ଆମକୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରାନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଦୟାକରି ଆମକୁ ଆମର ନିଜ ଚଳାପଥରେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ଝଲିଯିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଅନ୍ତୁ ।”

ଏପ୍ରକାର ଅନୁପାଳନ ପତ୍ର ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମହାଶୟଙ୍କୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଉତ୍ସିହ କରାଇଦେଲା ।

କଥାରେ ଅଛି ବିପଦ ବା ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ କେବେ ଏକାକି ଆସେ ନାହିଁ । ନିଜ ସଙ୍ଗରେ ତା’ ସାଙ୍ଗ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଧରି ଦଳବଳ ହୋଇ ଆସିଥାଏ । ଠିକ୍ ତାହାହିଁ ହେଲା ।

ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷରେ ଉଚ୍ଚ ସରକାରୀ କର୍ମକର୍ତ୍ତା (D.P.I) କ୍ଷୁଦ୍ର, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ପରିଚାଳନା ମାଳତୀ ଦେବୀ ମଧ୍ୟ କ୍ଷୁଦ୍ର । ସହକର୍ମୀ ବାସ୍ତବରୁ ଓ ସତ୍ୟବାଦୀବାଦକୁ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର କ୍ରୋଧାଗ୍ନିରେ ଘୁଡ଼ାହୁଡ଼ି ପ୍ରଦାନ ସଦୃଶ ହୋଇଉଠିଲା । କ୍ରମେ ଚିନ୍ତା ଅଧିକ ହେବାରେ ଲାଗିଲା ।

ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଭାଷାରେ “ହାଡ଼ ଫାଟିଗଲେ ଯୋଡ଼ି ହେବା ସହଜ କିନ୍ତୁ ଥରେ ମନ ଫାଟିଗଲେ ତାହା ଆଉ ସହଜରେ ଯୋଡ଼ି ହୁଏ ନାହିଁ । ତାହାହିଁ ହେଲା । (ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଶା ଓ ତହିଁରେ ମୋ ସ୍ଥାନ ପୁସ୍ତକରୁ ଗୃହୀତ) ।

ଅନୁଷ୍ଠାନର ପରିଚାଳନା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ (ନୁମା) ଓ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତ ରଂଜନ ଦାସ (ଚିତ୍ତ ଭାଇ) କି ମଧ୍ୟରେ ମତାନ୍ତରରୁ ମନାନ୍ତର ହୋଇ ମନ ଫଟାଫଟି ତାହାରୁ ତାହାରେ ହୋଇଉଠିଲା । ନୁମା ଆଉ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଅନୁଷ୍ଠାନର କୌଣସି କଥା ବୁଝିଲେ ନାହିଁ । ଏପରିକି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଅର୍ଥ ନିମିତ୍ତ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ବା ଅନ୍ୟଆଡ଼ୁ ଯେଉଁ ସବୁ ଟଙ୍କା ଆସିଲା ସେଥିରେ ସେ ମଧ୍ୟ ତନ୍ତ୍ରଗତ କଲେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ସେ ଜଣାଇ ଦେଲେ ଯେ “ଚିତ୍ତ ରଂଜନ ଦାସ ଚଂପତି ମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ (ନୁମା) ଆଉ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ମାଟି ସ୍ପର୍ଶ କରିବେ ନାହିଁ ।”

ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ତଥା ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ଥିବା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ (ବାପି) ଅତି ଅମାୟିକ ତଥା ଉଦାର ପ୍ରକୃତିର ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଚିତ୍ତ ଭାଇଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନ୍ତରରେ ଖୁବ୍ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ରହିଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ପତ୍ନୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଦେବୀ (ନୁମା) ପ୍ରକୃତରେ ସବୁ କିଛି କରୁ ଥିବାରୁ ସେ ତାଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରି କିଛି କରିବାକୁ ଚାହୁଁଲେ ନାହିଁ । ପକ୍ଷାନ୍ତେ ମଉନେ ସମ୍ମତି ଲକ୍ଷଣ ପରି ସେ ନାଟକରେ ନୁମାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇବା ପରି ଆଚରଣ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ ।

ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇଥିବା ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେତେପ୍ରକାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇ ପାରିବା କଥା ସେଥିରେ ସେ ଆଦୌ ଉଣା କରିନଥିଲେ । ଏପରିକି ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ଛାତ୍ରାବାସ, ପରିଚାଳନା ଓ ଅଫିସ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ ସରକାରୀ ଅର୍ଥ ମିଳିବା କଥା ତାହାକୁ ଜାଣିଶୁଣି ବନ୍ଦ ରଖିଲେ । ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଏକତ୍ରିଶ

ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ଯାହା ମିଳିବା କଥା ନଚେତ୍ ସରକାରୀ ରାଜକୋଷକୁ ଫେରିଯିବା ନିୟମ ରହିଥିଲା, ତାହାକୁ ସେ ଭଲ ଭାବେ ଜାଣିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଶୁଣି ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଶେଷ ହୋଇଯିବାପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ଅର୍ଥ ବାବଦ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ପଠାଉଥିଲେ । ଫଳରେ ସେହି ଅର୍ଥ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ନମିଳି ସରକାରଙ୍କ ରାଜକୋଷକୁ ଫେରିଯାଉଥିଲା ।

ଏହି ପ୍ରକାର ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରିଚାଳନା କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁରହ୍ନ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଛାତ୍ରାବାସରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଆଉ ମାସିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ନିୟମିତ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ନିଜେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ତାଙ୍କର ଅତିମୂଲ୍ୟବାନ ହାତ ବନ୍ଧା ଘଷା ଓ ଟାଇପ୍ରାଇଟର ବନ୍ଧା ରଖି ଧାର୍ ସୂତ୍ରରେ ଛାତ୍ରାବାସ ନିମିତ୍ତ ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ଅନଗୁଳର ବ୍ୟବସାୟୀ ବେଶାଷୋର କୁ ପଠାଇ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେହି ଭଦ୍ରଲୋକ ବେଶାଲାଲ ଅଗ୍ରୱାଲଙ୍କ ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀ ସାତାରାମ ଅଗ୍ରୱାଲ ସେହି ହାତଘଷା ଓ ଟାଇପ୍ର ମେସିନ୍ ଫେରସ୍ତ କରି ଦେବା ସହିତ ଧାର୍ ସୂତ୍ରରେ ଛାତ୍ରାବାସ ନିମିତ୍ତ ଆଉ ଦୁଇ ତିନି ମାସ ଧରି ସବୁ ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଏହିସବୁ ଅସହଯୋଗ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆଉ ଅଧିକ ଦିନ ସମ୍ଭାଳିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

୧୯୫୭ / ୫୮ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ର ଅଭିଭାବକ ମାନଙ୍କର ଏକ ସମ୍ମିଳନୀ ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଆହ୍ୱାନ କରିଥିଲେ । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀକୁ ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ଅଭିଭାବକ ଆସିଥିଲେ । ଏହି ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କ ସମ୍ମିଳନୀରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସ ତତ୍କାଳୀନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉପସ୍ଥିତ ସମସ୍ତ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ଅଭିଭାବକମାନେ ସବୁ ବିଷୟ ଜାଣିସାରିବା ପରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଳ୍ପ କେତେଜଣ ଅଭିଭାବକଙ୍କୁ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ବାଛିଥିଲେ । ସେହି ଅଭିଭାବକ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ବାଲ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ✓ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ✓ ବାସୁଦେବ ମହାନ୍ତି ଏବଂ ମୋର ପିତା ଗଦାଧର ପାଲିତ୍ ମଧ୍ୟ ଯାଇଥିଲେ । ସେହି ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଅନଗୁଳକୁ ଯାଇ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ (ବାପି) ଓ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ (ନୁମା)ଙ୍କ ସହିତ ଦୀର୍ଘ ସମୟଧରି ସବୁ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ବିଶିଷ୍ଟ ସର୍ବୋଦୟ

କର୍ମୀ, ମଧୁସାଗର ବିଦ୍ୟାପୀଠର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ରାମଣି ସ୍ବାଇଁ ସେହି ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ସହିତ ଯାଇଥିଲେ । ସେମାନେ ପରିଚାଳିକା ନୁହାଁ ଓ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ତିକ୍ତଭାବ ଦୂର କରି ସଦ୍‌ଭାବ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ବହୁଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ନିଷ୍ଫଳ ହେଲା । ସେମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଫେରି ଯାଇ ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କୁ ସମସ୍ତ କଥା ଜଣାଇ ଦେଇ ଆପଣା ଆପଣା ରାସ୍ତା ଧରିଲେ ।

କାଳର ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଗତି ଅଛି । ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ଯାହା ହେବାର ଥିବ ତାହା ନିଶ୍ଚୟ ଘଟିବ । ଶତ ଚେଷ୍ଟା କରି କେହି କାଳର ନିଜସ୍ବ ଗତିକୁ ରୋଧ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏହା ଧୂର ନିଶ୍ଚିତ ।

ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଅସହଯୋଗ ଓ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାର ପ୍ରାଣପ୍ରତିମ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ଅନ୍ୟତ୍ର ଗଲିଯିବାକୁ ଚିତ୍ର ଭାଇ ମନସ୍ଥ କରିନେଲେ । ଚିତ୍ରଭାଇ ଯେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରୁ ବିଦାୟ ନେଉଛନ୍ତି ଏହି ସମୟ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବେଗରେ ପ୍ରସରିତ ହୋଇ ଗଞ୍ଜଲ୍ୟ ଖେଳାଇ ଦେଇଥିଲା ।

ସେତେବେଳକୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଫଳରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରହଣୀକାଳ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ତଥାପି ଅନୁଷ୍ଠାନର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭବିଷ୍ୟତ କଥା ଚିନ୍ତା କରି ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ ।

ସେମାନଙ୍କ ବିଦାୟ ପରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲୁ ଆମ ଶ୍ରେଣୀର ଆମେ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନେ । ଉତ୍ତର ଦାୟାଦ୍ ଆମ ଉପରେ ପଡ଼ିବା ଅତି ସ୍ବାଭାବିକ । ତାହାହିଁ ହୋଇଥିଲା ।

ଯୋଗାଯୋଗହୀନ ବନପର୍ବତଘେରା ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆକର୍ଷଣ ଥିଲେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ରରଞ୍ଜନ ଦାସ । ଏହା କହିଲେ ଆଦୌ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ତାଙ୍କର ବିଦାୟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ କେତେ ମର୍ମାହତ କରିଥିଲା ତାହା ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିହେବ ନାହିଁ । କେବଳ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ କାହିଁକି ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଆଖପାଖ ଅଞ୍ଚଳରେ

ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କର ଯେଉଁ ଲୋକପ୍ରିୟତା ରହିଥିଲା ସେଥିରେ ସେମାନେ ଅତ୍ୟଧିକ ମର୍ମାହତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଝଙ୍କିରା କରୁଥିବା ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପରି ଚିତ୍ରଭାଇ ଯଦି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାପ୍ରକାଶ କରିନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ହୁଏତ ସହଜେ ଯାଇନଥାନ୍ତେ ବା ତାଙ୍କୁ ବିଦାୟ କରିଦେବା କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଭ୍ରମିକା (ନୁମା)ଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏତେ ସହଜ ହୋଇ ପାରିନଥାନ୍ତା ବୋଲି ମନେହୁଏ ।

ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ଯେ ଚିତ୍ରଭାଇ ଥିଲେ ଏକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକୃତିର ମଣିଷ । ସେ କେବଳ ଝଙ୍କିରା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଆସି ନଥିଲେ । ଝଙ୍କିରା କରିବା ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ସେ ତେଜମାର୍କରୁ ଫେରିବା ପରେ ଆମ ଦେଶର ବୈଦେଶିକ ବିଭାଗରେ ଜଣେ ଅନୁବାଦକ ହେବା ନିମିତ୍ତ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଆକାଶବାଣୀ କଟକ କେନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍ ପ୍ରତ୍ୟୁସର୍ ପଦ ତାଙ୍କୁ ଯତ୍ନାୟାଚ୍ଛା । ଦୀର୍ଘବର୍ଷ ଧରି ସେହି ପଦଟି ଶୂନ୍ୟ ରହିବା ପରେ ଚିତ୍ରଭାଇ ସେଠାକୁ ନଯିବାକୁ କବି କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ସେହି ପଦ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଉଥିବା “ଓଡ଼ିଆ ଜ୍ଞାନକୋଷ” ସଂକଳନରେ ଯୁଗ୍ମ କମ୍ପାଇଲର୍ ପଦଟି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଯତ୍ନ ଯାଇଥିଲା । ହେଲେ ସେ ସବୁ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ପଦବୀ ସହିତ ମୋଟା ଅଙ୍କର ମାସିକ ପାରିଶ୍ରମିକ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ସରକାରୀ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗକୁ ଭୂକ୍ଷେପ ନ କରି ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷକ ଜୀବନକୁ ସାଦରେ ଆଦରି ନେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଲିଖିତ ପୁସ୍ତକ “ଶିଳା ଓ ଶାଳଗ୍ରାମ” ରେ ଥିବା ପ୍ରବନ୍ଧ “ଓଡ଼ିଶାରେ ଆସ୍ଥାନ କାହିଁ” ଯେଉଁ ପାଠକମାନେ ପଢ଼ିଥିବେ ସେମାନେ ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭଲ ଭାବେ ବୁଝିପାରିଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଥରେ ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ତତ୍କାଳୀନ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଡକ୍ଟର ମାୟାଧର ମାନସିଂହ ସେହି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ର “ମେହେର ପ୍ରଦୀପ”ରେ ଲେଖିଥିଲେ, “ବହୁ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଜଙ୍ଗଲରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଅନ୍ୟତ୍ର ଆସନ୍ତୁ ଯଦି କିଛି କରିବାର ଅଛି ।” ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ଚିତ୍ରଭାଇ ତାଙ୍କର ଜଙ୍ଗଲ ଟିପିରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ, “ଆମେ ଜଙ୍ଗଲରେ ରହି ଖୁଣ୍ଟା ତାଡ଼ିବା ଓ ଘର ଲିପିବାକୁ ଆଦରି ନେଇସାରିଲୁଣି ।”

(ଜଙ୍ଗଲ ଚିଠି ତତ୍କାଳୀନ ଗ୍ରାମସେବକ ପତ୍ରିକା ବା ବର୍ତ୍ତମାନର ସର୍ବୋଦୟ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରତି ପନ୍ଦର ଦିନରେ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ପରେ ଏହା “ଜଙ୍ଗଲ ଚିଠି” ନାମକ ଏକ ପୁସ୍ତକ ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି ।)

ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ବିଦାୟ ଘଟଣାରେ ଯେଉଁ ଛାତ୍ରମାନେ ଅତ୍ୟଧିକ ମର୍ମାହତ ଓ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ ଚିତ୍ରଭାଇ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ବିଦାୟ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକାତରେ ପାଖକୁ ଡାକି ଅନେକ ବୁଝାଇଥିଲେ । ବ୍ୟସ୍ତ ବିରୁତ ହୋଇ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅପ୍ରିୟ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ନକରିବାକୁ କହିଥିଲେ । ଅନୁଷ୍ଠାନର ହିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ତ୍ୟାଗ ସ୍ବାକାର କରିବା ଉଚିତ୍ ବୋଲି ସେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ହୋଇଗଲା । ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଉପଭୋଗ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଗୃହକୁ ଯାତ୍ରାକଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଚିତ୍ରଭାଇ ଥାଆନ୍ତି, ଆମେ ପ୍ରାୟ ଆଠ ଦଶ ଜଣ ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଆରମ୍ଭରେ ନିଜ ଗୃହକୁ ନ ଆସି ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ବିଦାୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଠାରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାଉଁ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ ତାଙ୍କୁ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଦାୟିତ୍ୱମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ପରିଚାଳିକା ନୁହାଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ପତ୍ର ଲେଖି ଜଣାଇବା ପରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପଦ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥା ଥିବା ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ଦାସ କିମ୍ବା ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାଶ ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ତାଙ୍କଠାରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ନୈତିକ ସାହସ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅବଶେଷରେ ଅନଗୁଳ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ଶ୍ରୀ ରକ୍ଷି ବେହେରା (ବଡ଼ଗୁରୁଜୀ)ଙ୍କୁ ନୁହା ପଠାଇଲେ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାକୁ । ସେ ଆସି ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ଠାରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅସୁବିଧା ହୋଇନଥିଲା । ତେଣୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅପ୍ରିୟ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ନହୋଇ ସବୁ କଥା ବନ୍ଧୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ହସ ଖୁସିରେ ସମାହିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ବିଦାୟ ପରେ ଆମେ ସବୁ ସେହି ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷାର୍ଦ୍ଧରେ ଆପଣା ଆପଣା ଘରକୁ ଚାଲିଆସିଥିଲୁ । ଏହିଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଗୋଟିଏ ଅଧ୍ୟାୟ ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଶ୍ରୀକ୍ଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ପତ୍ରପ୍ରେରଣା ହେବ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା । ଯେଉଁ ଛାତ୍ରମାନେ ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ବିଦ୍ୟାୟରେ ମର୍ମାହତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ବିଷୟ ଦୃଷ୍ଟି ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲା । କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେମାନେ ଥିଲେ ଅବାଧ, ଉଚ୍ଚତ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ତେଣୁ ଏହି ଅବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଦୂରେଇ ଦେବା ନିମିତ୍ତ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଗଲା ।

ଶ୍ରୀକ୍ଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପଦ ନିମିତ୍ତ ଅତ୍ୟଧିକ ଆଶାୟୀ ଥିବା ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ଦାସ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଆସନ ମଣ୍ଡନ କଲେ । ସେ ବଡ଼ ଗୁରୁଜୀ ରକ୍ଷି ବେହେରାଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ହେଲେ ତାଙ୍କ ମଞ୍ଚକରେ ଏହି ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶିରପା ଅଧିକ ଦିନ ରହିପାରିଲା ନାହିଁ । ଶ୍ରୀକ୍ଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷ ହେବା ପରେ ପରେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ନେଇ ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପଦ ଲାଗି ଆଗ୍ରହୀ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାଶ ପରିଷ୍କଳିକାଙ୍କ ନିକଟରେ ବାସୁବାବୁଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ରାତିମତ ଲଢ଼ି କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଫଳରେ ବାସୁ ବାବୁ ପରିଷ୍କଳିକା (ନୁମା)ଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଆସ୍ଥା ହରାଇ ବସିଲେ । ଗୋଟିଏ ମାସ ପୂରିଛି କି ନାହିଁ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାଶଙ୍କ ମଞ୍ଚକକୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପରାଡ଼ି ଚାଲିଆସିଲା ।

ଗଭୀର ଦୁଃଖ ଓ ଅଭିମାନରେ ବିଚରା ବାସୁବାବୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ତ୍ୟାଗ କରି ଚାଲିଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ଏହା କରିବା ବ୍ୟତୀତ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଅନ୍ୟ କିଛି ପନ୍ଥା ନଥିଲା ।

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏ ପ୍ରକାର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ଦେଖାଦେବା ପୂର୍ବରୁ ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଅଚଳ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ସାରିଥିଲା କହିଲେ ଆଦୌ ଭୁଲ୍ ହେବ ନାହିଁ ।

୧୯୫୭ ମସିହାରେ ସର୍ବୋଦୟ ନେତା ଶ୍ରୀ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ଆହ୍ୱାନ କ୍ରମେ ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନେ ଯେତେବେଳେ ଯାଇ କୋରାପୁଟ ଗ୍ରାମଦାନ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ଶ୍ରୀ ଆନ୍ନାସାହେବ

ସହସ୍ରବୁଦ୍ଧେକ ନେତୃତ୍ୱରେ ଭୂଦାନ, ଗ୍ରାମଦାନ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥିଲେ ତାଙ୍କ ସହିତ ସେହି ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ କେତେଜଣ ପଦ ତ୍ୟାଗ କରି ଅନ୍ୟତ୍ର ଗଲିଗଲେ ।

ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବରିଷ୍ଠ ଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବୋଦୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଭୁବନା ନନ୍ଦ ସ୍ୱାଇଁ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ଓ ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସଂପାଦକ ହେବା ପରେ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ମଧ୍ୟ ସଂପାଦକ ହୋଇଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ସେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ବିଦ୍ୟାୟ ନେଇ ଉତ୍କଳ ଖଦୀମଣ୍ଡଳର ସଂପାଦକ ହୋଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହିଲେ । ସେହିଠାରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି । ଅନ୍ୟତମ ବରିଷ୍ଠ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଫକୀର ମିଶ୍ର କିଛିଦିନ କଟକ ଗୁଣନିଧି ଭବନରେ ରହି ଗ୍ରାମସେବକ (ବର୍ତ୍ତମାନର ସର୍ବୋଦୟ) ପତ୍ରିକା ସଂପାଦକ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ କରିଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଶକ୍ତି ଶେଖର ଦାସ କିଛିଦିନ କୋରାପୁଟରେ ରହି ସର୍ବୋଦୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାପରେ ଉତ୍କଳ ଖଦୀ ମଣ୍ଡଳର ସଂପାଦକ ହୋଇଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ତାହା ତ୍ୟାଗ କରି ଆପଣା କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଜୟକୃଷ୍ଣ ବିଶ୍ୱାଳ ରାଉରକେଲା 'ଗାନ୍ଧି-ଶାନ୍ତି ମିଶନ' କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଲେ । ଶ୍ରୀ ଅମରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ତ୍ୟାଗ କରି କଲ୍ୟାଣପୁର (ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲା) ବାଲିକା ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ଅବରାସ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ତାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଅଛି । ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ମହାନ୍ତି ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରୁ ବିଦ୍ୟାୟ ନେଇ ନିଜ ଗୃହ ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଯଖପୁରାଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିବାର କିଛି ବର୍ଷ ପରେ ଦେହାନ୍ତ ହେଲା । ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଜନିଷ୍ଠ ତଥା ନବୀନ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଆସି ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରେ ଶିକ୍ଷକତା କରିଗଲିଲେ ।

ପରିବର୍ତ୍ତନ : - ୧୯୫୮/ ୫୯ ମସିହା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏକ ଘଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଗଲା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ପ୍ରାକ୍ତନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କ ବିଦାୟ ପରେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ଦାସ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପଗଡ଼ିଧାରଣ କରିଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଅଗତ୍ୟା ପଦତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ।

ନୂତନ ଭାବେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଆସନ ଲାଭ କରିଥିବା ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାଶଙ୍କର ବହୁଦିନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଫଳବତୀ ହୋଇଥିଲା । ସେ ମହାଶୟ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଆସନ ଅଧିକାର କରିବା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର କରିସ୍ବା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶୂନ୍ୟଥିବା ଶିକ୍ଷକ ପଦଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ ହେଲା । ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଦେବାକର୍ତ୍ତନ ରଥ ଥିଲେ ବିଦ୍ୟାୟା ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ଦାସଙ୍କର ଅତି ଅନ୍ତରଙ୍ଗ । ବାସୁଦାସୁ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ଆଣିଥିଲେ । ତେଣୁ ବାସୁଦାସୁଙ୍କ ବିଦ୍ୟାୟପରେ ସେ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟାୟ ନେବା ସ୍ବାଭାବିକ । ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଦେବାକର୍ତ୍ତନ ରଥ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ପଦତ୍ୟାଗ କରି ଯାଇ ତେଜାନାଳ ଜିଲ୍ଲାର ମାର୍ଥାପୁର ହାଇସ୍କୁଲରେ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଯୋଗ ଦେଲେ ।

ନୂତନ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ପ୍ରତିବେଶୀ ପକ୍ଷିମ ବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟରୁ ଶ୍ରୀମତୀ ଯୁଧିକା ମୁଖାର୍ଜୀ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ବାମୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଶୋକ ମୁଖାର୍ଜୀ ଆସି କଳା ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ପୂର୍ବରୁ ଅନଗୁଳରୁ ଆସୁଥିବା ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ମିଶ୍ର ସ୍ବାୟାତ୍ମାବେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗଦାନ କଲେ । କୃଷି ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଶ୍ରୀ ଜୟନାରାୟଣ ଦାସ ଓ ବୟନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ପୂର୍ବତନ ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ନାଳାୟର ଗମାଙ୍ଗ ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ । ଏଥିପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କୌଣସି ଅଫିସ୍ ସହାୟକ (କ୍ଲର୍କ) ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ନଥିଲେ । ଏଥିପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଫିସ୍ ସହାୟକ (କ୍ଲର୍କ) ଭାବେ ଯଥାକ୍ରମେ ଶ୍ରୀ ଅଖିଳ ମୋହନ ଦାଶ ଓ ତାଙ୍କ ପରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଧର ମିଶ୍ର ଅଳ୍ପ ସମୟ ନିମିତ୍ତ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ କ୍ଲର୍କ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଅନ୍ୟତ୍ର ସରକାରୀ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇବାରୁ ସ୍ବଇଚ୍ଛାରେ ପଦତ୍ୟାଗ କରି ବିଦ୍ୟାୟ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର ସେଠୀ ଆସି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନୂତନ ଅଫିସ୍ ସହାୟକ (କ୍ଲର୍କ) ଭାବେ ଯୋଗ ଦେଲେ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷରେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଫେରିଯିବା ନିମିତ୍ତ ଆମମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ପତ୍ର ଦ୍ବାରା ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ ବୋଲି ଆମକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲା ହେବା ପରେ ଅନେକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଫେରି ଆସିଲେଣି ବୋଲି ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ ପତ୍ରପାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କଠାରୁ ମୋ ନିକଟକୁ କୌଣସି ପତ୍ର ଆସିନଥିଲା ।

ମୋତେ ତାକରା ଆସିବ ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ଆଶଙ୍କା କରିଥିଲି ତାହା ସତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେଲା । ଫଳରେ ମୁଁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ମନସ୍କ କରି ମୋ ବାବାଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଗଲି ନିଜର ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିତ୍ୟାଗ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ଆଣିବାକୁ ।

ସେହିବର୍ଷ ୧୯୪୮ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସ ଶେଷାଂଶରେ ଯାଇ ଅନଗୁଳ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲି । ଦୈବଯୋଗକୁ ସେଠାରେ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଦେଖାହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇବା ପରେ ସେ ମୋତେ ପରିଚାଳିକା ନୁମାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଡାକି ନେଇଗଲେ । ମୁଁ ନୁମାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ସତ୍ୟବାଦୀ ବାବୁ କହିଲେ “ନୁମା, ବାଦଲ (ନନିଗୋପାଲ୍) ଆସିଛି ।” ନୁମା ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ମୋତେ କୁର ଦୃଷ୍ଟିରେ ନିରିକ୍ଷଣ କରି କହିଲେ - “ତମେ କିପରି ଚାଲି ଆସିଲ ? ଆମେ ତ ତମକୁ ଚିଠି ଦେଇନାହିଁ । କହିଥିଲୁ ଚିଠି ପଠାଯିବ ବୋଲି ।” ମୁଁ ବିନମ୍ର ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେଲି, “ଚିଠିକୁ ତ ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ଏତେ ଦିନ ବିତିଗଲା ତଥାପି ଚିଠି ମିଳିଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୋ ବାବା ମୋତେ ପଠାଇଲେ, କହିଛନ୍ତି ଯଦି ମୋର ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡାରେ ରହିବାର ନହୁଏ ତେବେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିତ୍ୟାଗ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ନେଇ ଫେରିଯିବି । ଅନ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନାମ ଲେଖାଇ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବି । ସେଥିପାଇଁ ଆସିଛି ।” ନୁମା ପୁଣି ବଜ୍ର ଗମ୍ଭୀର କୁନ୍ଦ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ “ତମ ଭଳି ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ନେଇ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଚଳିପାରିବ ନାହିଁ । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ସୃଷ୍ଟି ହେବ ।” ମୁଁ ଉତ୍ତରରେ କହିଲି “ମୋର ଅପରାଧ ?” ତା’ପରେ ସେ କହିଲେ, “ତମେ ତମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପତ୍ରିକା “ବିକାଶ”ରେ ମୋ ନାମରେ ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି ନାନା କଥା ଲେଖିଲ । କ’ଣ ଯେ ‘ବିକାଶ’ ମୁଁ ଜାଣେନାହିଁ; ସେହି ପତ୍ରିକାଟା ବିକାଶ ନା ନିଆଁଶୁଷ୍କ ?”

ମୁଁ ପୁଣି ଉତ୍ତର ଦେଲି “ ମୁଁ ପତ୍ରିକାରେ କ’ଣ ଲେଖିଛି ଆପଣ ତାହା ନିଜେ ପଢ଼ିଛନ୍ତି କି ?” ସେ ପୁଣି କହିଲେ, “ମୁଁ କାହିଁକି ପଢ଼ିବି ? ମୋତେ ଅନ୍ୟମାନେ ସବୁ ପଢ଼ି କହିଲେ ।” ମୁଁ କହିଲି ଆପଣାତ ମୋତେ ଅନେକ ଥର ଦେଖିଛନ୍ତି । ପଚାରିଲେ ନାହିଁ ଏପରି ସବୁ କ’ଣ ମୋ’ ନାମରେ ଲେଖିଛ ? ସେ କହିଲେ, “ମୋର ମାନ୍ଦ୍ର ସମ୍ମାନ ନାହିଁ । ତମକୁ ଦେଖିଲି ବୋଲି ମୁଁ ପଚାରିଥାନ୍ତି ? ତମେ ଆସି ଆଗରୁ ନିଜେ ମୋ ପାଖରେ ସଫାଇ ଦେଲ ନାହିଁ ?”

ମୁଁ ମନେ ମନେ ଭାବିଲି ବୋଧହୁଏ ମୋର ଆଗତୁରା ଆସି ହାଜର ହୋଇ ନିଜଆତ୍ମ ସଫାଇ ଦେବା ଜରୁରୀ ଥିଲା । କିଛି ନ କହି ନୀରବରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲି । ସେ ମଧ୍ୟ ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । କେବଳ ମୋତେ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ମୁଁ ମନେମନେ ସ୍ଥିର କରିନେଲି ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିତ୍ୟାଗ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ନେଇ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିବି ।

ମୁଁ ଆଉ କିଛି ନ କହି ମୁହଁ ଫେରାଇ ଖଲିଆସୁଥିବା ସମୟରେ ନୁମା କ'ଣ ଭାବିଲେ କେଜାଣି ମୋତେ ପୁଣି ସତ୍ୟବାଦୀ ବାବୁଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଡକାଇ ନେଇ କହିଲେ, “ ଏଠାରେ କିଛି ନାହିଁ, ତମେ କାଲି ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଗଲ ।”

ତାଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ମୁଁ ତତ୍ ପରଦିନ ସକାଳେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାକୁ ଗଲି । ସେଠାରେ ରହିଲି । ତତ୍ ପରଦିନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସତ୍ୟବାଦୀ ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ସେ କହିଲେ , “ନୁମା କହିଛନ୍ତି ତମେ ଗୋଟାଏ ଲେଖୁଦିଅଯେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରହିଲେ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିଶୁଦ୍ଧିଲା ସୃଷ୍ଟି କରିବ ନାହିଁ ।”

ମୁଁ ତ ଆଗରୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲି, ତେଣୁ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଉତ୍ତର ଦେଲି, “ମୁଁ କି ପ୍ରକାର ବିଶୁଦ୍ଧିଲା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଆପଣ କହନ୍ତୁ ? ଆପଣ ଯାହା କହିବେ ମୁଁ ତାହା ଲେଖୁ ଦେବି ଯେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ମୁଁ ଏହା ଲେଖୁଛି ।”

ବାସ୍ ସେତିକିରେ ସେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଉ ଉଠିଲା ନାହିଁ କିମ୍ବା ମୋତେ ଆଉ କିଛି ଲେଖୁଦେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଆମ ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ୟ ଯେଉଁ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ମୋ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସତ୍ୟବାଦୀ ବାବୁ ଲେଖୁଦେବାକୁ କହିଥିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଉ କେହି ଲେଖୁ ଦେଲେ ନାହିଁ ।

ଯାହା ହେଉ ୧୯୫୮ / ୫୯ ଶିକ୍ଷାବର୍ଷଟି ଆମ ପାଇଁ ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବା ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ଶିକ୍ଷାର ଶେଷ ବର୍ଷ । ଆମର ଦ୍ଵାଦଶ ସୋପାନ । ତେଣୁ ମନରେ ଅନ୍ୟ କିଛି ନଭାବି ଅନ୍ତତଃ ଏହି ବର୍ଷଟି ଏଠାରେ କୌଣସିମତେ ବିତାଇଦେବାକୁ ସ୍ଥିର କରିନେଲି ।

ଆମେ ସମସ୍ତେ ପୁରାତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଛାତ୍ରୀବାସରେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କଲୁ । ସେହିବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଆସି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନବମ ସୋପାନରେ

ନାମ ଲେଖାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ଏଥିପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତି ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଆସି ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ଯେପରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ ଏହି ବର୍ଷ ଠାରୁ ସେଥିରେ ଭଙ୍ଗାପଡ଼ିବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିୟମିତ ଅଧ୍ୟୟନ ଅଧ୍ୟାପନା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମଧ୍ୟ ଯଥାଗତି ଚାଲିଥାଏ । ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବା ପରେ ବାପି ଓ ନୁମା ବାରମ୍ବାର ଟ୍ୟୁଟିମୁଣ୍ଡାକୁ ଆସୁଥାଆନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ସେମାନେ ଆମ ଦ୍ଵାଦଶ ସୋପାନର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ ନେଇ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରୁଥିଲେ । ବାପିଙ୍କ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁରୁ ସରଳ ଓ ଉତ୍ସାହଜନକ ହେଉଥିଲା । ଆମ ଦେଶର ଆର୍ଥନୀତିକ ପ୍ରଗତି ଓ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ସଂପର୍କରେ ସେ ଯେଉଁ ସରସ ବକ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ ହୋଇଥିଲା । ଯାହା ଏବେ ବି ମୋ ସ୍ମୃତି ପଟରେ ଅଲିଭା ହୋଇ ରହିଅଛି ।

ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଅଫିସ୍ ଗୃହ ବା ଦପ୍ତର ନଥିଲା । ଏହି ବର୍ଷ ଠାରୁ ନୂତନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ବାବୁ ଗୋଟିଏ ଅଫିସ୍ ଗୃହ (ଦପ୍ତର) ଅଲଗା କରି ବେସ୍ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ସେଠାରେ ଅଫିସ୍ ସହାୟକ (କ୍ଲର୍କ)ଙ୍କୁ ଅଲଗା କରି ବସାଇଲେ । ଅଫିସିଆଲ୍ ଆଦେଶକାଳ୍ପନା ରୀତିମତ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିବା ଅନେକ ମୌଖିକ ରୀତି ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ବାତିଲ କରି ଦେଇ ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ କେବଳ କାଗଜ କଲମ ମାଧ୍ୟମରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଫଳରେ ପ୍ରତିଦିନ ଏକାଧିକ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ବା ନୋଟିସ୍ ଜାରୀ ହେବାରେ ଲାଗିଲା । ହେଲେ ପ୍ରତିକଥାରେ ଓ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଉପହସିତ ହେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର କୌଣସି ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟତ୍ରୀ ଓ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଆଦୌ ପସନ୍ଦକୁ ଆଣିଲେ ନାହିଁ ।

ସମାଜରେ ମନୁଷ୍ୟର ଧନଜୀବନର ନିରାପତ୍ତା ରକ୍ଷା କରିବା ନିମିତ୍ତ ଆଇନ୍ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ସମାଜ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନାନା ପ୍ରକାର ଅସୁବିଧାରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ହେଉଛି ଆଇନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଆଇନ୍ ମନୁଷ୍ୟକୁ ନାନା ଅସୁବିଧାରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅଧିକ ଅସୁବିଧା ଭିତରକୁ ଟାଣିନିଏ, ସମାଜରେ ଧନଜୀବନର ନିରାପତ୍ତା ରକ୍ଷା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଫଳ ହୁଏ, ସେ ପ୍ରକାର ଆଇନ୍‌କୁ “କଳା ଆଇନ୍” ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କ’ଣ କୁହାଯାଇପାରିବ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସତ୍ୟବାଦୀ ବାବୁଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଥିବା ନିୟମଗୁଡ଼ିକ ଠିକ୍ ସେହିପ୍ରକାର ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଯାହାଫଳରେ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ, ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଜାହାରି ସେ ଆପଣାର ହୋଇ ରହିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଯାହାହେଉ କୌଣସି ମତେ ସେଠାରେ ବର୍ଷଟିଏ ଅତିବାହିତ କରିଦେଇ ଏଠାକାର ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରି ଦେଇ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଯଥାଶୀଘ୍ର ବିଦାୟ ନେଇଯିବାକୁ ଆମେ ଦ୍ଵାଦଶ ସୋପାନର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଏହି ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ହେବା ସମୟରୁ ସ୍ଥିର କରି ନେଇ ସାରିଥିଲୁ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ତତକାଳୀନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସତ୍ୟବାଦୀ ବାବୁ ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ କିପରି ଏହି ବର୍ଷଟି ଶେଷ ହୋଇଗଲେ ଏହି ବିଦ୍ରୋହୀ ଆତ୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ଟିକିଏ ନିଃଶ୍ଵାସ ମାରିବେ । ନବୀରାମାନଙ୍କୁ ସେ ତାଙ୍କର ଯେପରି ଇଚ୍ଛା ସେପରି ଅଡ଼େଇ ନେଇ ପାରିବେ ବୋଲି ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲେ । ତେଣୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ କେବଳ ଯତ୍ନବତ୍ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ବା ଆନ୍ତରିକତା ଆଦୌ ନଥାଏ କହିଲେ ଭୁଲ୍ ହେବ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀମତ୍ ଭଗବତ୍ ଗୀତାର ମତାନୁସାରେ “ଶ୍ରଦ୍ଧା ବିରହିତ ଯଜ୍ଞଃ, ମନ୍ଦହୀନ ମଦକ୍ଷିଣମ୍” ନ୍ୟାୟରେ ସବୁଗୁଡ଼ିକ ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ ଭାବରେ ଚାଲିଲା । ପୂର୍ବ ଆଗ୍ରହ, ଉତ୍ତକଣ୍ଠା, ଅନୁରାଗ ଆଦି ରହିଲା ନାହିଁ । ଛାତ୍ର-ଶିକ୍ଷକ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମେ ଆନ୍ତରିକତାର ଅଭାବ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲା ।

ସବୁଠାରୁ ଦୁଃଖଦାୟକ ହୋଇଉଠିଲା ପୂର୍ବରୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଥିବା ସବୁପ୍ରକାର ଅଭାବ ଅନଟନ ମଧ୍ୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅଧିବ୍ୟାୟ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ପ୍ରବଳ ଆବେଗ, ଆଗ୍ରହ ଓ ଉତ୍ତକଣ୍ଠା ରହିଆସିଥିଲା ତାହା ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ହ୍ରାସ ପାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଯାହାହେଉ ୧୯୫୮/୫୯ ମସିହା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ଶେଷରେ ଆମେ ଦ୍ଵାଦଶ ସୋପାନର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇସାରି ବିଦାୟ ନେଇ ଆସିଥିଲୁ ।

ପୂର୍ବ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅନୁସୂତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଧାରାନ୍ତରାଳରେ ଆମର ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷାର ଉତ୍ତର ଗୀତାଗୁଡ଼ିକୁ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର

ଶିକ୍ଷକମାନେ ଦେଖୁ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଉଲ୍ଲେଖ ନ କରି ଅନଗୁଳସ୍ଥ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ମୂଲ୍ୟାୟନ ନିମିତ୍ତ ପଠାଯାଇଥିଲା । ସେମାନେ ଖାତାଦେଖୁ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରି ସାରିବା ପରେ ଉଭୟ ନମରକୁ ମିଶାଇ ଦେଇ ସମାନ ଦୁଇ ଭାଗ କରାଯିବା ପରେ ଯାହା ଭାଗଫଳ ହେଲା ତାହା ହିଁ ହେଲା ଉତ୍ତର ଖାତାଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାୟନ । ସେହି ମୂଲ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଘୋଷିତ ହେଲା ।

ସମାବର୍ତ୍ତନ ଉତ୍ସବ: -

୧୯୫୯ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ୍ ମାସ ଶେଷରେ ଆମେ ସବୁ ଦ୍ଵାଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ଅତିମ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ସାରିବା ପରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ନିଜ ନିଜ ଘରକୁ ଚାଲିଆସିଥିଲୁ । ସେହି ୧୯୫୯ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ମାସ ଶେଷ ଭାଗରେ ଆମମାନଙ୍କର ସମାବର୍ତ୍ତନ ଉତ୍ସବ କରିବା ନିମିତ୍ତ ବାପି, ନୁମା ଓ ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସ୍ଥିର କଲେ । ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ପାଖକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ର ଆସିଥିଲା । ତତ୍ପୂର୍ବରୁ ନୁମା ମୋତେ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଲେଖି ଜଣାଇଥିଲେ ଯେ ସେଦିନ କଟକରୁ ଓଡ଼ିଶା ତାଳଗୁଡ଼ ସମିତିରୁ ଗାଡ଼ି ନେଇ ସେହି ଗାଡ଼ିରେ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ କଟକରୁ ନେଇ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ପହଞ୍ଚାଇବାକୁ । ସେହି ଚିଠିଟି ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ କଟକ ଥୋରିଆ ସାହିସ୍ଥିତ ଗୁଣନିଧି ଭବନରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ନୁମାଙ୍କ ସହିତ ଦେଖା ହୋଇଯିବାରୁ ମୋତେ ସେ ତାଙ୍କ ଚିଠି କଥା କହିଲେ ।

ମୁଁ ତଦନୁସାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ଖୁବ୍ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଯାଇ ବିହାରୀ ବାଗ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ବୀରେନ୍ ମିତ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖା କଲି । ତାଙ୍କ ବରାଦ୍ ମତେ ରାଜ୍ୟ ତାଳଗୁଡ଼ ସମିତିର ଏକ ଭ୍ୟାନ୍ ନେଇ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ତକ୍କର ରାଧାନାଥ ରଥ (ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟର ମନୋବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରଫେସର)ଙ୍କୁ ଆଣିଲି । ତତ୍ପରେ ଥୋରିଆ ସାହି ଭୂଦାନ ଅଫିସରୁ ଶ୍ରୀ ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀ (ବୁଲୁଭାଇ) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ସୁମିତ୍ରା ଚୌଧୁରୀ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରଣା (ରୁନି ଅପା) ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଚାଲିଲୁ ଅନଗୁଳ ଅଭିମୁଖେ । ପ୍ରାୟ ପୂର୍ବାହ୍ନ ଏଗାରଟା ସମୟରେ ଆମେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲୁ ଅନଗୁଳ ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରବାସରେ । ସେଠାରେ ଅଳ୍ପ ସମୟ

ଅବସ୍ଥାନ ପରେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡାରେ ପହଞ୍ଚି
ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷକରିବା ପରେ ଅତିଥିମାନେ ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ
ନେଇଥିଲେ ।

ଅପରାହ୍ନ ଦୁଇଟା ଡିରିଶ ମିନିଟ୍ରେ ଉତ୍ସବ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସେଦିନର
ଉତ୍ସବର ସଭାପତି ଆସନ ଅଳଂକୃତ କରିଥିଲେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ପୂର୍ବତନ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହେଶଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ । ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଭାବେ ଯୋଗଦାନ
କରିଥିଲେ ତତ୍କାଳୀନ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ
ପ୍ରଫେସର ଡକ୍ଟର ରାଧାନାଥ ରଥ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବରେଣ୍ୟ ଅତିଥିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ
ଥିଲେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ (ବାପି) ଶ୍ରୀ ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀ
(ବୁଲୁଭାଇ) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରଣା (ଚୁନିଅପା) ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍
ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଅନଗୁଳ
ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ ଗଣ, ଖଲାରୀ, ଉଚ୍ଚମୌଳିକ
ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷକଗଣ, ଓଡ଼ିଶା ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂଗଠକ ଶ୍ରୀ ଆଦିକନ୍ଦ ନାୟକ
ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ।

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଭାଷଣ ତଥା ଅତିଥିମାନଙ୍କ ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଅନୁଷ୍ଠାନର
ପରିଚାଳିକା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ (ନୁମା) । ନୁମାଙ୍କର ସେଦିନର ଭାଷଣ
ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ହୋଇଥିଲା । ମୋ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ରହଣୀ
କାଳରେ ନୁମାଙ୍କର ଏପରି ସାରଗର୍ଭକ ଭାଷଣ ପୂର୍ବରୁ କେବେ ଶୁଣିନଥିଲି ।

ସମାବର୍ତ୍ତନ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ଆମକୁ ଖଦଡ଼ ଧୋତି କିମ୍ବା ଗ୍ରୀଭଜର ସହିତ
ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗର ଖଦଡ଼ ପଞ୍ଜାବି ପିନ୍ଧି ଆସିବାକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା । ଆମେ ମଧ୍ୟ
ତଦନୁସାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲୁ । ସେଠାରେ ଆମକୁ ପୋଷ୍ଟବେସିକ୍ ପାସ
କରିଥିବା ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ମିଳିଥିଲା । ସେହି ପ୍ରମାଣ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଇଂରାଜୀ ପରିବର୍ତ୍ତେ
ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା ହିନ୍ଦୀରେ ହିଁ ଛପାଯାଇଥିଲା । ସେହି ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ଅନୁସାରେ ମୁଁ ଅତିମ
ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ବା ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା କଥା ଜାଣିଲି ।
ଉତ୍ସବ ସମାପନାନ୍ତେ ଆମେ ସବୁ ନିଜ ନିଜର ଗତବ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ବାହୁଡ଼ିଲୁ । ମୁଁ
ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି କଟକ ଫେରିଆସିଥିଲି ।

ସଂକ୍ଷେପେ ଦିନ :-

ଅଧ୍ୟୟନ କାଳରେ ମୁଁ ମନସ୍ତ କରି ନେଇଥିଲି ଯେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାର ଶେଷ ସୋପାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତି ପରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ନ କରି ନିଜ ଘରେ ରହି ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ଋଷ ବାସ କରିବି । ନିଜ ଗ୍ରାମରେ ରହି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରିବା ସହିତ ଗ୍ରାମ ସଂଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆପଣାକୁ ନିୟୋଜିତ କରିବି । କିନ୍ତୁ ସେ କଥା ହେଲା ନାହିଁ । କଥାରେ ଅଛି, “ମନ ବିଘରେ ଆନ, କର୍ମ ବିଘରେ ଆନ ।” କବିଗୁରୁ ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କ ଭାଷାରେ - “ଯା’ ଋଷ ତା’ ଭୁଲ୍ କରେ ଋଷ, ଯା’ ଋଷ ତା’ ପାଇନା ।”

ବୋଧହୁଏ ତାହାହିଁ ହେଲା ।

ଉତ୍ତର ମୌଳିକ (Post Basic) ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତି ପରେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଆଉ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାରେ ଅଧିକ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ନଥିଲା । ଉତ୍ତମ ବୁଦ୍ଧିଯାତ୍ରୀ (ଡିଗ୍ରୀ) ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ସେବାଗ୍ରାମ (ଝୁର୍ଜା) କିମ୍ବା ବିହାର ରାଜ୍ୟର କୁମାରବାଗ ଯିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ବାଣୀଗ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଆମର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ଚଉଦ ଜଣ ଛାତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେବାଗ୍ରାମ ଯାଇ ସେଠାରେ ଉତ୍ତରମୌଳିକ (ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍) ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରିବା ପରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବାରଜଣ ସେହି ଗ୍ରାମରେ ରହି ଉତ୍ତମ ବୁଦ୍ଧିଯାତ୍ରୀ (ଡିଗ୍ରୀ) ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ସମ୍ପର୍କୀୟ କକା ଶ୍ରୀ ସୁପ୍ରଭାତ ଦେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ।

ସେହିପରି ବାଣୀଗ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ତିନିଜଣ ଛାତ୍ର ବିହାରର କୁମାରବାଗ ଯାଇ ସେଠାରେ ଉତ୍ତର ବୁଦ୍ଧିଯାତ୍ରୀ (ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍) ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରିସାରି ଉତ୍ତମ ବୁଦ୍ଧିଯାତ୍ରୀ (ଡିଗ୍ରୀ) ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ସେବାଗ୍ରାମ କିମ୍ବା ବିହାରର କୁମାର ବାଗରେ ଉତ୍ତମ ବୁଦ୍ଧିଯାତ୍ରୀ (ଡିଗ୍ରୀ) ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ମୋ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ମିଳିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନଥିଲା । ହେଲେ ସେ ଦିଗରେ ପ୍ରଧାନ ଅନ୍ତରାୟ ଭାବେ ଦେଖା ଦେଲା ଆମ ପରିବାରର ତତ୍କାଳୀନ ଆର୍ଥିକ ଦୁରବସ୍ଥା । ସେତେବେଳେ ମୋ’ ବାବା କହିଲେ, “ତୋତେ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ

ମୋର ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ତୋତେ ନିୟମିତ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ପାରିବା ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହେଉନାହିଁ । ତେଣୁ ତୁ ଯଦି କୌଣସି ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ଯାଇ ଦୂରରେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରିବୁ ତେବେ ମୋର ସେଥିରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ରହିବ ନାହିଁ ।”

ହେଲେ ମୋତେ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବ କିଏ ? ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ସେବାଗ୍ରାମ କିମ୍ବା ବିହାରକୁ ଯାଇ ଉତ୍ତମବୁନିୟାଦୀ (ଡିଗ୍ରୀ) ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ ଛାତ୍ର ବୃତ୍ତି ଦେବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ବନ୍ଦ କରିସାରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତର ବୁନିୟାଦୀ (ପୋଷ୍ଟ ଟେକ୍ନିକ୍) ପରେ ଉତ୍ତମ ବୁନିୟାଦୀ (ଡିଗ୍ରୀ) ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ କୌଣସି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇନଥିଲା ।

ଚଂପଡ଼ିମୁଣ୍ଡାରେ ଉତ୍ତର ବୁନିୟାଦୀ (ପୋଷ୍ଟ ଟେକ୍ନିକ୍) ପାସ୍ ପରେ ଉନ୍ନତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ ଉତ୍ତମ ବୁନିୟାଦୀ (ଡିଗ୍ରୀ) ଖୋଲିଯିବାର କଞ୍ଚନା ବହୁପୂର୍ବରୁ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବଂ ସେଥିନିମିତ୍ତ ଜମି ସଂରକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚିରାଂଜନ ଦାସଙ୍କର ସେଠାରୁ ବିଦ୍ୟାୟ ପରେ ସେ ସବୁ କଞ୍ଚନା କେବଳ କଞ୍ଚନାରେ ହିଁ ରହିଯାଇଥିଲା ।

ନିଜର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ବା ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନମାନଙ୍କୁ ଯାହା ବା ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ନିମିତ୍ତ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥାଆନ୍ତା । ସେଠାରୁ ସହାୟତା ମିଳିବାର ଆଶା ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ଅନିଚ୍ଛା ଓ ବାରମ୍ବାର ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ମୋ ବାବା ✓ ଗଦାଧର ପାଲିତ୍ ମୋତେ ମୌଲିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଛାଡ଼ିଥିଲେ । ବୋଧହୁଏ ସେଇଥିପାଇଁ ମୋ ବାବା ଏବଂ ମୁଁ ଥିଲୁ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ତଥା ଅପାତ୍ତକ୍ରେୟ । ଆଉ ମୁଁ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିବି କାହାକୁ ? ଦେବ ବା କିଏ ?

ଆମ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷରୁ କେହି ପ୍ରାୟ ସରକାରୀ କିମ୍ବା ବେସରକାରୀ ଚାକିରୀ କରିନଥିଲେ । ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଆମର ଜମିଦାରୀ ଥିଲା । ଆମ ପରିବାର ଥିଲା ଏକ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମିକ ଜମିଦାର ପରିବାର । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କାଳ ୧୯୫୨ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ ଉଚ୍ଚେଦ ଆଇନ୍ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାରେ ପାସ୍ ହୋଇଗଲା । ତଦନୁସାରେ ସମଗ୍ର ରାଜ୍ୟରୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ ତଥା ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥାର ଉଚ୍ଚେଦ ହେଲା ।

ଆମେ ଅବଶ୍ୟ ଶୁଭ୍ ବଡ଼ ଜମିଦାର ନଥିଲୁ । ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ଥିଲୁ । ତତ୍କାଳୀନ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ବଡ଼ ବଡ଼ ଜମିଦାରମାନଙ୍କ ପରି ଆମ ପରିବାର ପ୍ରଜାପାତକ ବା ପ୍ରଜା ଶୋଷଣକାରୀ ନଥିଲେ । ଗ୍ରାମର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆମ ପରିବାର କଣ କରିଛନ୍ତି ବା ନକରିଛନ୍ତି ତାହା ସେ ସମୟର ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ହିଁ କହିପାରିବେ । ମୋ ନିଜର ସବୁ ମତାମତ ଠାରୁ ସେମାନଙ୍କର ମତାମତ ହିଁ ଅଧିକ ନିର୍ଭରଶୀଳ ।

ମୋ ବାବା ଗଦାଧର ପାଲିତ୍ ଥିଲେ ଆମ ପରିବାରର ତଥା ଗ୍ରାମର ସର୍ବଶେଷ ଜମିଦାର । ସେ ଥିଲେ ଏକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ । ବିଶେଷ କରି ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ କାଳରେ ସେ ପୂଜ୍ୟ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ ଓ ପୂଜ୍ୟ ରମାଦେବୀ, ରକ୍ଷି ପ୍ରତିମ ଆଖ୍ୟାୟିକା ହରିହର, ଶ୍ରୀ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାରଣା, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରଣା(ବୁନିଦେବୀ) ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ରଞ୍ଜାଧର ଦାସ, ଧୂବ ଚରଣ ରାୟ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଆସିବା ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ । ଯାହାଫଳରେ ବାବା ଜମିଦାର ଥିବା ସମୟରେ ୧୯୪୨ ମସିହାରେ ଆମ ଘର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଦଳର ଏକ କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇଯାଥିଲା । ସେତେବେଳେ ପ୍ରତିଦିନ ରାତ୍ରି ସମୟରେ ଆସି ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଗରିଜଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଆମ ଦାଣ୍ଡଘରଟିରେ ରାତ୍ରିଭୋଜନ କରି ଆଶ୍ରୟ ନେଉଥିଲେ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଉତ୍ତାପିତ କରି ରଞ୍ଜାଧର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେମାନେ ହଠାତ୍ ପୁଲିସ୍ ହାତରେ ଧରା ନପଡ଼ିବା ପାଇଁ ଆତ୍ମଗୋପନ କରୁଥିଲେ । ରାତ୍ରି ଶେଷ ଭାଗରେ ମୋ ବାବା ସେମାନଙ୍କୁ ନେଇ ନିରାପଦ ରାସ୍ତାରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସୁଥିଲେ ।

୧୯୪୨ ମସିହା ଶ୍ରାବଣ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଗହ୍ମା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା) ଦିନ ରକ୍ତତୀର୍ଥ କଳାମାଟିଆ ଠାରେ ଯେଉଁ ନାରାୟଣ ଗୁଳିକାଣ୍ଡ ସଂଘଟିତ ହୋଇଥିଲା ସେତେବେଳେ ସେ ସ୍ଥାନରେ ମୋ ବାବା ଏବଂ ମୋ ଜେଠାଙ୍କର ଦୁଇ ପୁତ୍ର (ଭାଇ) ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ମୋର ଜଣେ ଜେଠାପୁଅ (ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ପୁଅ) ଭାଇ ✓ ମଧୁସୂଦନ ପାଲିତ୍ ୧୯୪୨ ମସିହା ଭାରତଛାଡ଼ି ଆନ୍ଦୋଳନ କାଳରେ ସ୍ଥାନୀୟ କାଇପଡ଼ା ଡାକଘର ପୋଡ଼ିରେ ସଂପୃକ୍ତ ଥିବାରୁ ଯଥାକ୍ରମେ କଟକ ଜେଲ୍ ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଜେଲ୍‌ରେ ଦେଢ଼ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ କାଳ ବନ୍ଦୀ ଥିଲେ । ସେ ଜେଲ୍ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କୁ ଏବଂ ସଂଗ୍ରାମୀ ଧୂବ ରାୟଙ୍କୁ

ଧରିନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆମ ଘରକୁ ଦୁଇଥର ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ଖାନ୍ତଲାସ କରି ନିରାଶରେ ଫେରି ଯାଇଥିଲେ ।

୧୯୫୨ ମସିହାରେ ରାଜ୍ୟରୁ ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥାର ଉଚ୍ଛେଦ ହେଉଥିବାରୁ ନିଶ୍ଚିତ ସୂଚନା ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ତତ୍କାଳୀନ କେତେକ ଜମିଦାର ଯେପରି ଆପଣା ଜମିଦାରୀ ଅଧୀନସ୍ଥ କେତେକ ଚୋଟା, ବଗିଚା ଓ ଅନାବାଦୀ ଜମି ରାତାରାତି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ପକାଇ ଦେଇ ଥିଲେ ମୋ ବାବା କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରକାର କିଛି କରିପାରିନଥିଲେ । ବୋଧ ହୁଏ ସେ ପ୍ରକାର ଧୁର୍ତ୍ତ ସ୍ୱଭାବ ତାଙ୍କ ଠାରେ ନଥିଲା । ପାରିବା ପଣିଆ ତାଙ୍କୁ ଜଣା ନଥିଲା ।

ସେ ଯାହାହେଉ ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ ହେବା ପରେ ରାଜ୍ୟର ଅଧିକାଂଶ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଜମିଦାର ପରିବାରଗୁଡ଼ିକର ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା ହେଲା ଆମ ପରିବାର ବା ସେଥିରୁ ବାଦ୍‌ଆତା କିପରି ? ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ ହେବା ପରେ ଜମିଦାରୀ ବାବଦ କ୍ଷତିପୂରଣ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ମିଳିବାରେ ବହୁ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଜମିଦାରୀ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଆମ ପରିବାରରେ ଆମ ଦୁଇ ଜେଠା (ବଡ଼ ବାପା)ଙ୍କର ଡିନିପୁତ୍ର ସରକାରୀ ଉକ୍ତିକରା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆବଶ୍ୟକମତେ ସହାୟତା ମିଳିପାରିଲା ନାହିଁ । ମୋ ବାବା ଯେତେବେଳେ ଡେକାନାଲ ଜିଲ୍ଲା ହାଇକ୍ସଲ୍‌ରେ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ ସେତେବେଳେ ମୋ ମେଝ ଜେଠା (ମଝିଆ ବଡ଼ ବାପା ଜଗନ୍ନାଥ ପାଲିତ୍‌ଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ତତ୍‌ପୂର୍ବରୁ ବଡ଼ଜେଠା (ବଡ଼ ବାପା) ପ୍ରଭୁରାମ ପାଲିତ୍‌ଙ୍କର ପରଲୋକ ହୋଇ ସାରିଥିଲା ।

ଫଳରେ ସେହି ଦିନରୁ ମୋ ବାବାଙ୍କର ଅଧ୍ୟୟନରେ ତୋଟି ବନ୍ଧା ହେଲା । ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କର ବୟସ ମାତ୍ର ସତର ବର୍ଷ । ଡେକାନାଲରୁ ବିଦ୍ୟା ନେଇ ଆସି ନିଜ ଗ୍ରାମରେ ରହି ନିଜ ଜମିବାଡ଼ି ଖବର ଓ ଜମିଦାରୀ ଖବର ବୁଝିଲେ । ସେତେବେଳେ ପୁତୁରା (ବଡ଼ ବାପାଙ୍କ ପୁଅ)ମାନେ ନା'ବାଳକ ଥିଲେ । ବାବା ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳି ଯଥା ଶକ୍ତି ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଦୁଇ ବଡ଼ ବାପାଙ୍କର ଦୁଇଟି କନ୍ୟାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବିବାହ ଦେଇଥିଲେ । ପୁତୁରାମାନେ ସରକାରୀ ଉକ୍ତିକରା କରିବା ପରେ ବାବା ଆଶା କରିଥିଲେ ଆମ ଦୁଇବସ୍ତ୍ରୀର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବ । କିନ୍ତୁ ଫଳତଃ ତାହା ହେଲା ନାହିଁ । ପୁତୁରାମାନେ ବିବାହ କରି ସାରିବା ପରେ ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଉକ୍ତିକରା ଜାଗାରେ ପରିବାର ଧରି ରହିଲେ । ତେଣୁ ଘରକୁ

ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ବା ସାହାଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ଆଚରିକ ଇଚ୍ଛା ଉଣା ହୋଇ ଯାଇ ପାରିଥାଏ । ସେ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଆଉ ସମୟାନୁସାରେ ଆଶାନୁରୂପ ସାହାଯ୍ୟ (ଆର୍ଥିକ) ମିଳି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ମୋ ବାବାଙ୍କର ମୁଁ ବଡ଼ପୁଅ । ମୋ ତଳେ ଆଉ ତିନିଭାଇ ଓ ଗରିବି ଭଉଣୀ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ଅଧ୍ୟୟନ ରତ ।

ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ଅଛି ଯେ ଆମ ଅଞ୍ଚଳ ଏକ ଚିରବନ୍ୟା ଓ ମରୁଡ଼ି ପ୍ରପାଡ଼ିତ ଅଞ୍ଚଳ ଭାବେ ଖ୍ୟାତ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ବନ୍ୟା କିମ୍ବା ମରୁଡ଼ି ଦ୍ଵାରା ଏହି ଅଞ୍ଚଳ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ହୋଇ ଗଲିଛି । ଆମ ଗ୍ରାମର ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ଵରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ନଦୀ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, ପୂର୍ବ ପାର୍ଶ୍ଵରେ ମହାନଦୀର ଶାଖା ନଦୀ ରୂପେ ବିରୂପା ପ୍ରବାହିତ ହେଉଅଛି । ଏଥିରୁ ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ବାସୀଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ସହଜରେ ଅନୁମେୟ । ବୋଧହୁଏ ଏହି ସବୁକାରଣରୁ ଉତ୍କଳ ଗାନ୍ଧି-ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ ସରକାରୀ (ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍) ଗୁଜରାଟ୍ୟାଗ କରି ବରୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆଶ୍ରମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ଦୁର୍ଗତ ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କର ସେବା କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପତ୍ନୀ ମା ରମାଦେବୀ, କନ୍ୟା ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରଣା, ଜାମାତା ଶ୍ରୀ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାରଣା, ପୁତ୍ର ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀ ସମେତ ସମଗ୍ର ପରିବାର ଦେଶ ସେବାରେ ବ୍ରତ ନେଇ ବରୀ ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କର ଉନ୍ନତି ନିମିତ୍ତ ମନପ୍ରାଣ ଢାଳି ଦେଇଥିଲେ ।

ପୂର୍ବରୁ ମୋ ବାବା ଗୁରି ହଳ ବଳଦ କରି ଚାଷବାସରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସେ ଗୁଷ୍ଠରେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି କରିଗଲିଥିଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା ୧୯୫୫ ମସିହା ବନ୍ୟା ପରେ କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ବନ୍ୟା, ମରୁଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିବା ସହିତ ଗୁଷ୍ଠ ନିମିତ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ସମୟରେ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ନମିଳିବାରୁ ଯଥାଯଥ ବେଉଷଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଫଳରେ ଉତ୍ପାଦନ ହ୍ରାସ ହେଲା । ଯାହା କିଛି ସ୍ଵଳ୍ପ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହେଲା ତାହା ପରିବାର ପୋଷଣ ନିମିତ୍ତ ଯଥେଷ୍ଟ ନଥିଲା ।

ବାହାରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଆଶା କରିବା ବିଫଳ ହେଲା, ଏପରି ଆର୍ଥିକ ସଙ୍କଟ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା ଯେ ମୁଁ ଟ୍ୟାପିମୁଣ୍ଡାରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା

ସମୟରେ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଅବକାଶ ଓ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ସ୍ୱଗୃହକୁ ଆସି ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କାଳରେ ଆବଶ୍ୟକ ରାସ୍ତା ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ସହଜ ହୁଏ ନାହିଁ । ମୋ ବାବା ଆମ ବାଡ଼ିରୁ କୌଣସି ଜାଳେଣୀ କାଠ ଗଛ କିମ୍ବା ବାଡ଼ିରେ ଥିବା ବାଉଁଶ ବିକ୍ରୟ କରି ମୋତେ ରାସ୍ତା ଖର୍ଚ୍ଚ ଯୋଗାଇ ଆଆନ୍ତି ।

ଏସବୁ ଅଭାବ ଅସୁବିଧାରୁ ଉକ୍ଷ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଯନ୍ ଅଭାବରୁ କେତେ ବଳଦ ମରିଗଲେ ବା ଅଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି ହୋଇଗଲେ । ଶେଷକୁ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ବଳଦ ରହିଥିଲା, ଯାହାକୁ ବିକ୍ରୟ କରି ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ରାସ୍ତା ଖର୍ଚ୍ଚ ନେଇ ମୋ' ବାବା ଅଭିଭାବକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଯାଇଥିଲେ ।

ଏପ୍ରକାର ପାରିବାରିକ ଚରମ ଆର୍ଥିକ ଦୁର୍ଗତି ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ଅଧିକ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେବାଗ୍ରାମ କିମ୍ବା ବିହାର ରାଜ୍ୟର କୁମାରବାଗ ଯାଇ ପାରିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ସୁତରାଂ ସେ ଦିଗରୁ ମନମାରି ଦେଇ ଉଜୁଡ଼ା ପରିବାରକୁ କିଛି ସହଯୋଗ କରି ସଙ୍କଟ ସମୟକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେବା ନିମିତ୍ତ ମନସ୍ଥ କରି ନେଲି ।

କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଉକିରୀ କରିବାକୁ ମନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିର କରିନେବା ପରେ ମୋର ଜଣେ ବଡ଼ ବାପାଙ୍କ ପୁଅ ଭାଇ ଅମରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ପାଲିତ୍ ଯେ କି ସେ ସମୟରେ ରାଜ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗରେ ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଥିଲେ, ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଦୁଇଟି ଫର୍ମ ପଠାଇ ଦେଲେ ତାହା ପୂରଣ କରି ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବାକୁ । ତାହା ପଠାଇ ଦେଲେ ମୋତେ ରାଜ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ବୋର୍ଡ଼ରେ ନିଯୁକ୍ତି ମିଳିଯିବ । ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥାରୁ ଅଦ୍ୟାବଧି ଖର୍ଚ୍ଚ ବସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରିଆସୁଅଛି । ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ ସମୟରେ ନିୟମିତ ସୂତା କାଟିବା, ଲୁଗା ବୁଣିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଭ୍ୟାସ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ବୋର୍ଡ଼ରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ନାହିଁ । ଉତ୍କଳ ନବ ଜୀବନ ମଣ୍ଡଳରେ ଜଣେ କର୍ମୀ ଭାବରେ ଯୋଗଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ତତ୍କଳୀନ ଉତ୍କଳ ନବଜୀବନ ମଣ୍ଡଳର ଯୁଗ୍ମ ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀ ଜୟକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି ମୋତେ ଅନଗୁଳ ନବଜୀବନ ମଣ୍ଡଳ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡି ପତ୍ର ଲେଖି ତକାଇଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କ ପତ୍ରରେ ମୋତେ ଲେଖି ଥିଲେ ଯେ “ତମେମାନେ ଅର୍ଥକୁ ଆଗରେ ନରଖି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆଗରେ ରଖି

ଆଗେଇ ଗଲିବାକୁ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିଅଛ । ତେଣୁ ତମେ ନିଷ୍ପତ୍ତ୍ୟ ଏ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆସି ଯୋଗ ଦେବ ବୋଲି ଆମେ ପୂର୍ବ ଭରସା ରଖୁଛୁ ।”

ଉତ୍ତରରେ ମୁଁ ବିନମ୍ର ଭାବେ ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେଲି ଯେ, “ଯେଉଁମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଭୋଗ କରିବାକୁ ସମସ୍ତ ସୁଯୋଗ ସୁବିଧା ରହିଛି, ସେମାନେ ତାକୁ ଭୋଗ ନ କରି ତ୍ୟାଗ କଲେ ତାହାହିଁ ହେବ ତାଙ୍କ ଯଥାର୍ଥ ତ୍ୟାଗ । ଆଉ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଭୋଗ କରିବାର କୌଣସି ଅବକାଶ ନାହିଁ, ସେମାନେ ତ୍ୟାଗ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଯଦି ବୁଝା ଆସ୍ଥାଳନ କରନ୍ତି ତାହାକୁ କ’ଣ ପ୍ରକୃତରେ ତ୍ୟାଗ କୁହାଯିବ ?”

୧୯୪୯ ମସିହା ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳରେ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକ ହେବା ନିମିତ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ନେବାକୁ ଦୈନିକ ସମ୍ଭାବ ପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ବିଜ୍ଞାପନ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ସେହି ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ ଯୋଗ୍ୟତା ରଖାଯାଇଥିଲା ମାଟ୍ରିକୁଲେସନ୍ । ଆଇ.ଏ, ଆଇ.ଏସ୍.ସି. କିମ୍ବା ତତ୍ତ୍ୱଲ୍ୟ ଯୋଗ୍ୟତା ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆବେଦନ କରିପାରିବେ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା । ତତ୍କାଳୀନ ଓଡ଼ିଶାରେ ଛଅଟି ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟ ରହିଥିଲା । ମୋ’ ସହପାଠୀ ବନ୍ଧୁମାନେ ବିଭିନ୍ନ ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କେବଳ ତତ୍କାଳୀନ ଅବିଭକ୍ତ ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାର ବରଗଡ଼ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଆବେଦନ କରିଥିଲି । ଆବେଦନ ପତ୍ର ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କାର (ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ) ସମୟରେ ଖାଦ୍ୟପେୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ମନିଅର୍ଡ଼ର କରି ରହିଦ୍ ପଠାଇଥିଲି ।

ଯଥା ସମୟରେ ଯାଇ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲି । ସାକ୍ଷାତକାର (ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ) ଦେବା ନିମିତ୍ତ ମୋ ପାଖକୁ ପ୍ରବେଶ ପତ୍ର ଆସିଗଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ନିଜର ଆବଶ୍ୟକ ପୋଷାକ ପତ୍ର ବିଛଣାପତ୍ର ଧରି ତିନିଦିନ ପାଇଁ ବରଗଡ଼ ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଗଲି । ସେଠାରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲି । ସେଠାରେ ସେହି ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଦୁଇଜଣ ସହାଧ୍ୟାୟୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲି । ସେମାନେ ଟ୍ରାପିଡ଼ମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୋର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋ ପରି ସେଠାକୁ ସାକ୍ଷାତକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆସିଥିଲେ । ଆମ ତିନିଜଣଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ସାକ୍ଷାତକାର ନିମିତ୍ତ ଆସିଥିଲେ ସେମାନେ ଥିଲେ କିଏ ମାଟ୍ରିକୁଲେଟ୍, କିଏ ଆଇ.ଏ ଆଉ କିଏ ଆଇ.ଏସ୍.ସି ଯୋଗ୍ୟତାଧାରୀ ।

ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଡିନିଟିନ ଧରି ଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷା, ମୌଖିକ ପରୀକ୍ଷା, ସଫାଇ, କୃଷି, ରନ୍ଧନ, ସଂଗୀତ, ନୃତ୍ୟ ମନୋରଂଜନ ଓ ଅଭିନୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଇତ୍ୟାଦି ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲି । ଚୂଡ଼ାୟ ଦିନ ଥିବା ସର୍ବଶେଷ ପରୀକ୍ଷା ମୌଖିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ପ୍ରସଙ୍ଗ କ୍ରମେ ମୁଁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଭୟ ଏବଂ ଭକ୍ତି ସଂପର୍କରେ ଯେଉଁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲି ତାହା ସେମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ପସନ୍ଦ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ପରେ ଅନ୍ୟ ସାଥୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲି ।

ସମସ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ ଯେଉଁ ନିର୍ବାଚିତ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ନାମ ତାଲିକା ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ସେଥିରେ ମୋ ନାମ ସର୍ବାଗ୍ରେ ଥିବା ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି ।

ପରୀକ୍ଷାରେ ଯେଉଁମାନେ ଉନ୍ନତ ହେଲେ ସେମାନେ ଏକ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାର ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର, ବିଛଣା ଓ ପୋଷାକପତ୍ର, ବାସନ ଇତ୍ୟାଦି ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଆସି ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଥିଲା । ଫଳାଫଳ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ପରେ ସମସ୍ତେ ଆପଣା ଆପଣା ଗନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଉଲ୍ଲିଗଲେ । ମୁଁ ନିଜ ଗୃହକୁ ଫେରିଆସିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବା ସମୟରେ ହଠାତ୍ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଖରୁ ଡାକରା ଆସିଲା । ଡାକରା ପାଇବା ପରେ ମୁଁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ସରକାରୀ ବାସ ଭବନରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖାକଲି । ଏଥିପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଆଦୌ ପରିଚୟ ନଥିଲା ।

ସେହି ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସୋମନାଥ ରଥ ଖୁବ୍ କଠା ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ଆଉ ଖୁବ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷ, ନୀତିବାଦୀ, ସାହସୀ ଏବଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଭୀକ ତଥା ସ୍ଵଷ୍ଟବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ଅନ୍ୟାନ୍ୟମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ ଶୁଣିଥିଲି ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ମୋତେ କହିଲେ, “ଦେଖ, ପୂର୍ବରୁ ପୋଷ୍ଟବେସିକ୍ ପାସ୍ କରିଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ବିଭିନ୍ନ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରୁ ଦୁଇବର୍ଷ ଧରି ତାଲିମ୍ ନେଇ ଏବେ ବିଭିନ୍ନ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷକତା କରୁଛନ୍ତି । ତତ୍ ପୂର୍ବରୁ ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ପାଇ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷକତା କରିଆସୁଛନ୍ତି ।

ଏଥିରେ ସରକାର ଏହି ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ ସର୍ବନିମ୍ନ ଯୋଗ୍ୟତା ଭାବେ ମାଟ୍ରିକ୍ ପାସ୍, ଆଇ.ଏ, ଆଇ.ଏସ୍.ସି. ରଖିଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ରାଜସୁନାଖଳା ଓ ତୁଟିଚଢ଼ିଆ ପ୍ରଭୃତି ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକମାନେ ମାଟ୍ରିକ୍, ଆଇ.ଏ, ଆଇ.ଏସ୍.ସି ଯୋଗ୍ୟତା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତକାର ନିମିତ୍ତ ଡକାଇ ନାହାନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପ୍ରକାଶ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କଡ଼ା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି । କେବଳ ସେଥିରେ ତତ୍ତ୍ୱଲ୍ୟ ଶର ଥିବାରୁ ମୁଁ ତମମାନଙ୍କୁ ଡକାଇଥିଲି ।

ପରୀକ୍ଷାରେ ତମେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛ, ତାହା ମୁଁ ଦୟା ପରବଶ ହୋଇ କରିନାହିଁ । ସମଗ୍ର ପରୀକ୍ଷକ ମଣ୍ଡଳୀ ତମ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପରେ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରି ଏହି ପ୍ରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି ।

ତେବେ ସମସ୍ୟା ହେଉଛି ତାଲିମ୍ କାଳରେ ଡି.ପି.ଆଇ ବାମାବାରୁ ତମ ପାଇଁ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି (ଝାଇପେଣ୍ଡ୍) ଦେବାରେ ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରନ୍ତି । ତମକୁ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି(ଝାଇପେଣ୍ଡ୍) ନମିଳିଲେ ବି ମୁଁ ତମକୁ ଏଠାରେ ଛାତ୍ରାବାସରେ ରଖି ଚଳାଇ ନେଇପାରିବି । ତେବେ ତାଲିମ୍ ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ନିଯୁକ୍ତି କାଳରେ ସେ ପୁଣି ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରିବେ । ତେଣୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାତ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତୁମକୁ ଏଥିପାଇଁ ଏକ ମାସ ସମୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି । ତମେ ଗୋଟିଏ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରି ଆସିଲେ ତୁମକୁ ଏଠାରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ଆଉ କିଛି ସମସ୍ୟା ରହିବ ନାହିଁ ।”

ମୁଁ ତାଙ୍କଠାରୁ ଏ ପ୍ରକାର ପରାମର୍ଶ ଶୁଣି ଫେରିଆସିଲି । ଅନଗୁଳ ଆସି ବାପି (ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ) ଓ ନୁମା (ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ)ଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଅବଗତ କରାଇ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଆସିଲି । ଘରେ ଥିବା ସମୟରେ ନୁମାଙ୍କଠାରୁ ଚିଠି ପାଇଲି ଯେ ଏ ସଂପର୍କରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥ ଓ ତତ୍କାଳୀନ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂଗଠକ ଶ୍ରୀ ଆଦିକନ୍ଦ ନାୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଉଛନ୍ତି । ଠିକ୍ ହୋଇଗଲେ ଆଦିକନ୍ଦ ବାବୁ ତୁମକୁ ବରଗଡ଼ ପରିବର୍ତ୍ତେ (ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା)ର ରାଜସୁନାଖଳା ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ନେଇ ଆସିବେ ।

ଘରେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ପରେ ମାସ ପୂରିବାକୁ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଦିନ ବାକିଥାଏ । ମୁଁ ପୁନର୍ବାର ଅନଗୁଳ ଗଲି । ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ନୁମାଙ୍କୁ

ଦେଖା କରିବା ପରେ ସେ ମୋତେ କହିଲେ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥ ଓ ରାଜ୍ୟମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂଗଠକ ଆଦିକନ୍ଦ ନାୟକଙ୍କୁ ଦେଖାକରି କ'ଣ ହେଲା ବୁଝିବାକୁ । ନୁମାଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଯାଇ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥଙ୍କୁ ଦେଖାକଲି । ସେ ମହାଶୟ ଅତି ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ, “କ'ଣ କରିବୁ ? ଆମ କଥା ତ D.P.I ମହାଶୟ ଶୁଣୁ ନାହାନ୍ତି । ଆମେ ତମ ପାଇଁ ଲଢ଼ି ଲଢ଼ି ଆମ ଶିକ୍ଷ ଭାଙ୍ଗିଗଲାଣି । ଆଉ କ'ଣ କରିପାରିବୁ କୁହ ? ଆମେ ନାଚାର ।”

ତତ୍ପରେ ମୁଁ ଯାଇ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂଗଠକ ଶ୍ରୀ ଆଦିକନ୍ଦ ନାୟକଙ୍କୁ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଦେଖାକରି ପଚାରିଲି, “ଆମ କଥା କ'ଣ କଲେ ?” ସେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଏଣେ ନୁମାଙ୍କୁ ସତରୁଷ୍ କରିବା ପାଇଁ କହିଦେଇଛନ୍ତି, “ମୁଁ ସବୁ କଥା ଖୁବ୍ ବୁଝା ସୁଝା କରୁଛି ।” କିନ୍ତୁ ଯାହା ବୁଝାଗଲା ପ୍ରକୃତରେ ସେ କୌଣସି ଚେଷ୍ଟା କରିନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା କିଛି କରିବା ମତଲବରେ ମଧ୍ୟ ନାହାନ୍ତି । କାରଣ ଡି.ପି.ଆଇ. କୁ ତାଙ୍କର ଭାରି ଭୟ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ଆଗରେ କିଛି ଭରସି କରି କହିପାରିବା ଭଳି ସତ୍ୟାହସ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଆଦୌ ନଥିଲା । ଅନେକ ଦୁର୍ବଳତା ତାଙ୍କର ଥିଲା ।

ସେ ମୋତେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ “ପୋଷ୍ଟ ଟେସିକ୍ ପାସ୍ କରିଛ ବୋଲିଲେ କ'ଣ ? ଶ୍ରେଣୀ ପରୀକ୍ଷାରେ ନା ସାଧାରଣ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପଚାରିଲି, ପୋଷ୍ଟ ଟେସିକ୍ ସାଧାରଣ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ସରକାର, ଆପଣ କିମ୍ବା ଆପଣଙ୍କ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି କି ?

ଏଠାରେ ସ୍ମରଣଯୋଗ୍ୟ ଯେ ୧୯୪୪ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବ କାଳରେ ରାଜ୍ୟ ଅର୍ଥ ଓ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ରଥଙ୍କ ସମୟରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରି ଥିଲେ ଯେ — ପୋଷ୍ଟ ଟେସିକ୍ ବା ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ମିତ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସାଧାରଣ ପରୀକ୍ଷା ପଦ୍ଧତି ରାଜ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ।

କିନ୍ତୁ ଚରମ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା ପୂଜ୍ୟ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ୧୯୪୬ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବ ପଦରୁ ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ପଦତ୍ୟାଗ କରି ସକ୍ରିୟ

ରାଜନୀତିକୁ ସନ୍ନ୍ୟାସ ନେବା ପରେ ପରେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ସେହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରକାରଙ୍କର ଶାତଳ ଭଣ୍ଡାର ମଧ୍ୟକୁ ନିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ଠିକ୍ ଯେପରି ସରକାର ତାଙ୍କ ରାଜକୋଷରୁ ବହୁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରି ଯେଉଁ ସବୁ କମିଟି ବା କମିଶନ ବସାନ୍ତି ସେହି କମିଟି ବା କମିଶନ୍‌ଗୁଡ଼ିକର ସୁପାରିଶ ସରକାରୀ ଶାତଳ ଭଣ୍ଡାରରେ ପଡ଼ିରହି କଠିନ ବରଫ ପାଲଟିଯାଏ । ଆଉ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୁଏ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ଭଞ୍ଜଦେଓଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା (୧୯୬୨ ମସିହା) ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କମିଟି ରିପୋର୍ଟ ଏହାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ ।

ପୁଣି ଆଦିକନ୍ତ ବାବୁ ମୋତେ କହିଲେ “ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରକାର ସାଧାରଣ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନକରିଛନ୍ତି ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତମେମାନେ ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେବ ବୋଲି ଡି.ପି.ଆଇ. କହୁଛନ୍ତି ।” ଏହି କଥାରେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଉତ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ କହିଲି “ଡି.ପି.ଆଇ. ବାମାବାବୁଙ୍କର ଏ ପ୍ରକାର ଅନୁଗ୍ରହ କାହିଁକି ? ଆଉ ଆପଣ ନିଜେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂଗଠକ ହୋଇ କିପରି ଏହା କହୁଛନ୍ତି ମୁଁ ଶୁଣି ବିସ୍ମିତ ହେଉଛି । ଯଦି ଆମେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାରେ ଦୀର୍ଘବାରବର୍ଷ ଧରି ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପରେ ଶେଷରେ ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେବା କଥା ତେବେ ଆମ ଘର ପାଖରେ ବା ନିଜ ଗ୍ରାମରେ କ’ଣ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ନଥିଲା ? ଯେଉଁଠି କି ଆମେ ଆପଣା ଘରୁ ଶାଗ ପଖାଳ ଖାଇ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ପାରିଥାଆନ୍ତୁ । ତେବେ ଆପଣା ଆପଣା ଘର ଛାଡ଼ି ଆମେ ସବୁ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଏତେ ଦୂରକୁ ଆସିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ’ଣ ଥିଲା ? ଏଠାରେ ସରକାର ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ସ୍କୁଲ୍ ଖୋଲିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ’ଣ ? ସେତେବେଳେ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ଶେଷରେ ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେଉଥିବା ବେଳେ ଆମେ ଏଠାରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଅଧିକ ତଥା ଦ୍ୱାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲୁ କାହିଁକି ? ଏଠାରେ ଅଧ୍ୟୟନ କାଳରେ ଆମମାନଙ୍କୁ ଋଗିବର୍ଷ ଧରି ମାସିକ ନିୟମିତ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି (ସ୍କଲପେଣ୍ଡ୍) ଦେଉଥିଲେ କ’ଣ ପାଇଁ ?”

ମୋର ଏ ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନବାଣରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ ସେ ନୀରବ ଓ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଗଲେ । କାରଣ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହାର କୌଣସି ଯଥୋଚିତ ଉତ୍ତର ନଥିଲା ।

ମୁଁ ଦେଖୁଲି ଏଠାରେ ଆଉ ଜଳହ କରି କୌଣସି ଲାଭ ନାହିଁ ତେଣୁ ବାଜିରାଉଡ଼ ଛାତ୍ରବାସକୁ ଫେରିଆସି ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କଲି ।

ଏହାର ଅଳ୍ପ ଦିନ ପରେ ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କାଳ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ୍ ଅନଗୁଳ ବିଜ୍ଞାନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦଘାଟନ ନିମିତ୍ତ ଆସୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣିଲୁ । ସେ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦଘାଟନ କରିବା ସହିତ ସେହି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଏକ ନୂତନ ଗୃହର ଶିଳାନିର୍ମାଣ କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଥିଲା ।

ନୁମାଙ୍କ ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ ମୁଁ ବଡ଼ଗୁରୁଜୀ (ଶ୍ରୀ ରକ୍ଷି ବେହେରା)ଙ୍କ ସହିତ ଯାଇଥିଲି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ସବୁ କଥା ଜଣାଇବାକୁ କିନ୍ତୁ ଆମେ ସେଠାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ହୋଇ କ’ଣ ଜଗୁରୀ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସେ ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରି ଫେରିଯାଇଥିଲେ । ତେଣୁ ଦେଖା ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ନିରାଶରେ ଫେରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲୁ । ଏହାର ଷ୍ଟି ଦିନ ପରେ ନୁମାଙ୍କ ଠାରୁ ଏକ ପତ୍ର ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଗଲି । ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କାଳ ମହତାବ୍ଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ନୁମାଙ୍କ ପତ୍ରଟି ଦେଲି । ପତ୍ରଟିକୁ ଭଲ ଭାବେ ପଢ଼ିସାରିବା ପରେ ସେ କହିଲେ, “କେହି ତ କିଛି କରୁନାହାନ୍ତି ।” ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି, “ଆପଣ ତ ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଣି ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ଆପଣଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରେ, ଏଣୁ ଆପଣ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତା । ଆଉ କରିବ କିଏ ?”

ମୋ କଥା ଶୁଣିବା ପରେ ସେ କହିଲେ, “ତମେ ଯାଅ ମୁଁ ପରେ ଚିଠି ଦେଉଛି ।” ତାଙ୍କ କଥାବାଚାରୁ ମୋର ମନେ ହେଲା ସେ ଯେପରି ଖୁବ୍ ଆପଣାତ । ମୁଁ ଅନଗୁଳରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ପରେ ତାଙ୍କ ଉତ୍ତର ମିଳିଯିବ । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ପରେ ବି କୌଣସି ଉତ୍ତର ଆସିଲା ନାହିଁ । ପ୍ରାୟ ଏକ ମାସ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ନୁମାଙ୍କଠାରୁ ପୁନରାୟ ଗିମାଇଶ୍ୱର (ସ୍ମାରକ ପତ୍ର) ପଠାଗଲା । ତଥାପି ଉତ୍ତର କାହିଁ ? ଆସିଲା ନାହିଁ ।

ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ସବୁ ରାଜ୍ୟର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଏକ ସମ୍ମିଳନୀ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କାଳ କେ. ଏଲ୍. ଶ୍ରୀମାଳିକା ଦ୍ୱାରା ଆୟତ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କାଳ ମହତାବଜୀ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ନୁମା (ମାଳତୀ ଦେବୀ) କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମାଳିକାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଏକ ତାରବାଣୀ (ଟେଲିଗ୍ରାମ୍) ପଠାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଟେଲିଗ୍ରାମ୍ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସମ୍ମିଳନୀ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ

ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରାଳୟରେ ଆପଣା ଆପଣା ରାଜ୍ୟକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିସାରିଥିଲେ । ତେଣୁ କେହି ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରାଳୟ ମନ୍ତ୍ରାଳୟକୁ କେବଳ ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ୱୀକାର ଆସିଥିଲା ।

ତତ୍ପରେ ନୁମା କେହି ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରାଳୟ ତରଫରୁ କେ.ଏଲ୍. ଶ୍ରୀମାଳି (କାଲୁଲାଇ ଶ୍ରୀମାଳି)ଙ୍କ ନିକଟକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ପୋଷ୍ଟାଫିସ୍ ଶିକ୍ଷା ସମସ୍ୟା ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଦୀର୍ଘ ପତ୍ର ପଠାଇଥିଲେ । ଏହି ପତ୍ରଟି ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାରେ ଗଢ଼ାଯିବା ପରେ ପଠାଯାଇଥିଲା । କେହି ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରାଳୟ ନୁମାଙ୍କ ପତ୍ର ପାଇବା ପରେ ଜଣାଇ ଦେଲେ ଯେ ସେ ଏ ବିଷୟରେ ବିଚାର କରି ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଯେହେତୁ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ହେଉଛି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ନିୟନ୍ତ୍ରଣାଧୀନ ବିଭାଗ ।

ଏହି ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟ ସବୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ସମୟରେ ବରଗଡ଼ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ମୋତେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଏକମାସ ସମୟ ଅତିବାହିତ ହୋଇସାରିଥିଲା । ସେ ବର୍ଷ ଆଉ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ନାମ ଲେଖାଇବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନଥିଲା ।

ମୋତେ ନୁମା ତାଜି କହିଲେ, “ଏହି ବର୍ଷଟି ତମେ ଏହିଠାରେ (ବାଜି ରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ) ଶିକ୍ଷକ ଭାବରେ ରହିଯାଅ । ଆସନ୍ତା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷରେ ଆମେ ତମକୁ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ ନିଶ୍ଚିତ ପଠାଇଦେବୁ । ତାଲିମ୍ ସମୟରେ ଯଦି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସାହାଯ୍ୟ ବୃତ୍ତି (ସ୍କାଇପେଣ୍ଡ) ନ ଦିଅନ୍ତି ତେବେ ତମର ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଆମେ ବହନ କରିବୁ । ଦୁଇ ବର୍ଷ ତାଲିମ୍ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଶେଷ କରିବା ପରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ତମେ ଆସି ଖଲ୍ଲାରା ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଯୋଗଦାନ କରିବ । ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହିବ ।” ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଆଉ କିଛି ନ କହି ନୀରବ ରହିଗାଲି ।

ତଦନୁସାରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦୈନିକ ପାଠ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ରୁଟିନ୍)ରେ ମୋ' ନାମ ରଖାଗଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଦିନ ଖଲ୍ଲାରା ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଇ ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ସୋପାନର ଛୋଟ ଛୋଟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବା ସହିତ ଅଷ୍ଟମ ସୋପାନରେ ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣ ପଢ଼ାଇଲି । ଛାତ୍ରାବାସରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସକ୍ରିୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଗଲି । ସେଠାରେ କଳାଭବନରେ ଥିବା ପାଠାଗାରଟିର ମଧ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ର ନେଉଥିଲି । ମୁଁ ସେହି କଳାଭବନରେ ହିଁ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲି ।

କିନ୍ତୁ କାହିଁକି କେଜାଣି ମୋତେ ସେଠାରେ ବିଶେଷ ଭଲ ଲାଗୁନଥିଲା । କିପରି ଖାପ ଛଡ଼ା ଖାପ ଛଡ଼ା ବୋଧ ହେଉଥିଲା । ତେଣୁ ମନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନିମିତ୍ତ ମଝିରେ ମଝିରେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ରହିଯାଉଥିଲି । ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ମଧ୍ୟ ଥିବା ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ଅପରାହ୍ନ ଋଷିଟା ସମୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ ଅନଗୁଳସ୍ଥ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ (ବେସିକ୍ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ୍) କୁ ଯାଉଥିଲି । ସେହି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର କଳା ଅଧ୍ୟାପକ ଥିଲେ ଶିକ୍ଷା ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ । ବିନୋଦ ଭାଇ ପୂର୍ବରୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆମ କଳା ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ବୋଲି ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି । ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ତାଙ୍କ ବସାକୁ ଯାଏଁ । ଆମେ ଗୁରୁଛାତ୍ର ଦୁଇଜଣାଯାକ ଭ୍ରମଣରେ ବାହାରି ପଡ଼ିଥାଉଁ । ହସେଇ ରସେଇ ମନକୁ ମଜେଇ କଥା କହିବାରେ ବିନୋଦ ଭାଇ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଧୁରନ୍ଧର । ଥରେ ତାଙ୍କ ମୁଖରୁ କଥା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲେ ତ ଆଉ ବିରାମ ନଥାଏ । କୌଣସି ଅବାଚ୍ଚର କଥା ସେ କେବେ କହନ୍ତି ନାହିଁ । ମଜାରେ ମଜାରେ ଅନେକ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ତଥା ଖୁବ୍ ଓଜନଦାର କଥା ମଧ୍ୟ ସେ କହିଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା । ତାଙ୍କ ଭିତରେ ସ୍ନେହ ଓ ଆନ୍ତରିକତା ମଧ୍ୟ କିଛି ଉଣା ନଥିଲା ।

୧୯୫୯ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ଚଉଦ ତାରିଖ । ସେତେବେଳକୁ ଅନଗୁଳ ଜିଲ୍ଲା ହୋଇନଥିଲା । ତେଜାଲାଳ ଜିଲ୍ଲାର ଏକ ସର୍ବତ୍ତ୍ୱିଜନ୍ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସେହି ସମୟରେ ସେ ବର୍ଷ ଅନଗୁଳରେ ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରାଯିବାର ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥାଏ । ଏବଂ ଏହି ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବରେ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଭାବେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଆସିଥାଆନ୍ତି ସାହିତ୍ୟିକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର (ମୋସିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ତଗର'ର ସଂପାଦକ) ସେ ମଧ୍ୟ କାନ୍ତ କବି ✓ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ସୁଯୋଗ୍ୟ ଉତ୍ତର ଦାୟଦ । ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁ ଆସି ଅବସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ ଅନଗୁଳ ସର୍ବତ୍ତ୍ୱିଜନାଲ ଅଫିସର୍ (S.D.O) କ୍ଷ ସରକାରୀ ବାସଗୃହରେ ଥିବା ଅତିଥିଶାଳାରେ । ବିନୋଦ ଭାଇଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବରୁ ଭଲ ସଂପର୍କ ରହିଥିଲା । କାରଣ ବିନୋଦ ଭାଇ ଥିଲେ ଜଣେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ଏବଂ ଜଣେ କବି ତଥା ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟିକ । ତଗର ପତ୍ରିକାରେ ତାଙ୍କର ବହୁ ଲେଖା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ସାରିଥାଏ । ତଗରର ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଶିଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ବିନୋଦ ଭାଇ, ତଗର ସହ ସେ ଜଡ଼ିତ ଥିଲେ ।

ସେଦିନ ଅପରାହ୍ନରେ ମୁଁ ଯାଇ ବିନୋଦ ଭାଇଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାପରେ ସେ ମୋତେ କହିଲେ “ଋଣ ଯିବା ନିତେଇ ଭାଇଙ୍କ ପାଖକୁ ।” ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଇ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ଭେଟିଲୁ ଅନଗୁଳ S.D.O (ଅନୁବିଭାଗ ଅଧିକାରୀ)ଙ୍କ ସରକାରୀ ବାସଭବନରେ । ସେଠାରେ ବିନୋଦ ଭାଇ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଆଳାପ ଆଲୋଚନାରେ ମଗ୍ନଥିବା ଅବସରରେ ହଠାତ୍ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଗଲେ କବି ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ । କବି ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକଙ୍କ ପୈତୃକ ବାସଗୃହ ଅନଗୁଳର ତଳମୂଳ ଅଞ୍ଚଳରେ କଲଣା ପାଳଠାରେ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଅନଗୁଳରେ ରହନ୍ତି ।

ଟ୍ରେନ୍ କିମ୍ବା ବସରେ ଯାତ୍ରା କରୁଥିବା ସମୟରେ ଯେପରି ଦୁଇ ବ୍ୟବସାୟୀ ବନ୍ଧୁ (ବିଶେଷ କରି ମାରାଓଡ଼ିଂ) ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ କଥା କିମ୍ବା ଦୁଇ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କାର ଭେଟ ହୋଇଗଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଋଣେ ସୁନା, ରୂପା ଦରଦାମ କଥା, ଦୁଇଜଣ ରାଜନୀତିବାଲାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାକ୍ଷାତ ହେଲେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ଦଳାୟ ରାଜନୀତି କଥା, ସେହିପରି ଦୁଇଜଣ କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କର ମିଳନ ହୋଇଗଲେ ଯେ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେବ ହିଁ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ଆଉ ବିସ୍ମୟ କ’ଣ ?

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର ଓ କବି ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ ହେଉଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଶାର ସୁନାମଧନ୍ୟ କବି ତଥା ଲକ୍ଷପ୍ରତିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ । ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେଦିନ ସେହି ମିଳନ ଅବସରରେ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଆଦର ସମ୍ପାଞ୍ଚଣ ପରେ ଆଲୋଚନା ଋଣିଲା ବୈଷ୍ଣବ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ । କବି ଗଡ଼ନାୟକ ଭକ୍ତ କବି ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ସହିତ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥଙ୍କର କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରାନନ ଚମ୍ପୂକୁ ନେଇ ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା ଚଳାଇଥାଆନ୍ତି ।

ଆଲୋଚନା କାଳରେ ଉତ୍ତୁତି ନିମିତ୍ତ କବି ଗଡ଼ନାୟକଙ୍କର କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରାନନ ଚମ୍ପୂର ‘ଲ’ ଗୀତଟି ମନେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ସେ ଖୁବ୍ ଚିନ୍ତା କଲେ । ଏହା ଦେଖୁ ମୁଁ ଆପଣାଛାଏଁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲି ଚମ୍ପୂର - ‘ଲ’ ଗୀତଟି

ଯଥା — “ଲୀଳାନିଧି ହେ, ଲାଜେ ମୁଁ ଗଲିଟି ସଦ୍ଧି,

ଲୁଚାଇଛ କାହିଁ ଶ୍ୟାମ ହେ ଦିଅ ମୋ ଲାଗି ଶାଢ଼ୀ”

ତତ୍ପରେ ପୁନଶ୍ଚ ଆଲୋଚନା ସମୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲା 'ଚ' ଗୀତଟି । ମୁଁ
ତତ୍ତ୍ୱଶାତ୍ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ଜିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରାନନ ଚମ୍ପୂର 'ଚ' ଗୀତ

"ଋହଁ ଋହଁ ତୋ' ସରଣା,

କକୁଭକୁ ରେ ତରୁଣା,

ଚିତ୍ରାର୍ପିତ ପ୍ରାୟେ ଥିଲି ବସି ।"

ପୁନରାୟ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲା ଚମ୍ପୂର 'ଝ' ଗୀତଟିର । ମୁଁ ପୁଣି ଗାଇଦେଲି
ଜିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରାନନ ଚମ୍ପୂର 'ଝ' ଗୀତଟି ।

"ଝଗଡ଼ି ମାତ୍ର ହେଲ ହେ ଶ୍ୟାମ,

ଝିମିଟ ହେବାକୁ ସହସ୍ତ୍ରେ ଯାମ ।"

କିଛି ସମୟଧରି ଉଭୟ କବିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ବିଦଗ୍ଧ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଥିଲା,
ଆମେ ପାଖରେ ବସି ମୁଁ ଓ ବିନୋଦ ଭାଇ କେବଳ ଅତି ତନ୍ମୟ ହୋଇ
ଶୁଣିଯାଉଥାଉଁ ।

ଆଲୋଚନା ଶେଷ ହେବା ପରେ ଗଡ଼ନାୟକ ମହାଶୟ ମୋତେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି
ବିନୋଦ ଭାଇଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ, "ଏ କେଉଁ କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି ? ବିନୋଦ
ଭାଇ ତତ୍ତ୍ୱଶାତ୍ ହସି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ଟିବିଭାଇଙ୍କ କଲେଜରେ ।" ତତ୍ପରେ
ନିତ୍ୟାନନ୍ଦବାବୁ ଆହୁରି ମଜାକରି କହିଉଠିଲେ, "ଇଏ ଗାନ୍ଧିବାଦର ଏକ ଅପବାଦ",
ସେଠାରେ ବିନୋଦ ଭାଇ ମୋ ସଂପର୍କରେ ଯାହାସବୁ କହିବା କଥା ସବୁଗୁଡ଼ିକ ବୁଝାଇ
କହିଦେଲେ । ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁ ଓ ଗଡ଼ନାୟକ ବାବୁ ଉଭୟ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ସ୍ୱାଧୀନତା
ସଂଗ୍ରାମୀ । ଉଭୟ ମଧ୍ୟ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଆଦର୍ଶରେ ବିଶେଷ ଅନୁପ୍ରାଣିତ
ହୋଇସାରିଥିଲେ । ତେଣୁ ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ସରକାରଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ଶିକ୍ଷାନୀତି ଉପରେ
ସେମାନେ କରୁଛି ପ୍ରକାଶ କରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ।

ତତ୍ପର ଦିନ ଅନଗୁଳସ୍ଥ ସଭାଘର (ଟାଉନହଲ୍) ଠାରେ ହୋଇଥିବା ସାଂସ୍କୃତିକ
କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପାଳିତ ହୋଇଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ
ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଓ ସ୍ୱାଭାବ କବି ✓ ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବରେ ମଧ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ
ଦୁଇ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ କବି ଯଥାକ୍ରମେ ସଭାପତି ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥିଭାବେ ଯୋଗ

ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଉଭୟ ସଭାରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ସେମାନଙ୍କ ସାରଗର୍ଭକ ବକ୍ତବ୍ୟ ଶ୍ରବଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିଥିଲି ।

ବାଜିରାଉତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ସେହି ବର୍ଷ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ଶେଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିବା ପରେ ମୋତେ ଆଉ କାହିଁକି ସେଠାରେ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ମୋ ମନରେ ସର୍ବଦା ଉଠିଲା ଯେପରି ନିରୁପାୟ ହୋଇ ସେଠାରେ କେବଳ ପଢ଼ିରହିଛି । ତେଣୁ ସେଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଗୁଲିଆସିବାକୁ ମନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିର କରିନେଲି ।

ଘରକୁ ଆସିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇସାରି ଯାଇ ‘ନୁମା’କୁ ଦେଖାକଲି । ମୁଁ ଆଉ ସେଠାରେ ରହିବି ନାହିଁ ବୋଲି ଘରକୁ ଯିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିସାରିଛି ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇଦେଲି । ସେ ମୋ କଥା ଶୁଣି ପଚାରିଲେ କାହିଁକି ଯିବ ? ତମେ ଏଠାରେ ରହିବ ବୋଲି ଆମେ ସ୍ଥିର କଲୁ ଏବଂ ଆସନ୍ତା ବର୍ଷ ତମକୁ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ ନିଶ୍ଚିତ ପଠାଇବୁ । ତମେ ଗୁଲିଆଉଛ କାହିଁକି ? ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ମୋତେ ଭଲ ଲାଗୁ ନାହିଁ । ନିଜକୁ ଶିକ୍ଷକ ହେବା ନିମିତ୍ତ ଯୋଗ୍ୟତା ଲାଭ କରିସାରିବା ପରେ ଯାଇ ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସିପାରେ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଠାରେ ରହିଲେ କେବଳ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହର ପାତ୍ର ହୋଇ ରହିଲା ପରି ଲାଗିବ । ତେଣୁ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଠାରେ ରହିବି ନାହିଁ ।

ମୋ କଥା ଶୁଣି ନୁମା ଆଉ କିଛି ନକହି ନୀରବ ରହିଲେ । ସେ ମନେ ମନେ ଭାରି ଦୁଃଖିତ ହେଲେ । ସେଠାରେ ସେତେବେଳେ ବାପି ନଥିଲେ, ସେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଗୁଲିଯାଇଥିଲେ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ସେଠାରେ ନୀରବରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେବା ପରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବିନମ୍ର ପ୍ରଣାମଟିଏ ଜଣାଇ ନୀରବରେ ଗୁଲିଆସିଲି । ମୋ ଆସିବା ପରେ ନୁମା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ, “ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଆଶାକରିଥିଲୁ, ସେମାନେ ଏହିପରି ଗୋଟିଗୋଟି କରି ଗୁଲିଯାଉଛନ୍ତି ।” ମୁଁ ଏହା ଶୁଣିବା ପରେ କହିଥିଲି, “ଆମେ କାହିଁକି ଗୁଲିଯାଉଛୁ ? ସେ କଥା ସେ ଯେଉଁଦିନ ଠିକ୍‌ଭାବେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବେ, ସେହିଦିନ ଆମେ ସବୁ ପୁଣି ଫେରିଆସିବୁ ।” ମୋ ମନରେ ମଧ୍ୟ ସେଦିନ କିଛି କମ୍ ଦୁଃଖ ହୋଇନଥିଲା ।

ତେବେ ଅନଗୁଳରୁ ବିଦ୍ୟାୟ ନେଇ ଆସିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ବାପି ଆଉ ନୁହାନ୍ତି
ପ୍ରତି ମୋ ଭିତରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅସୁଯ୍ୟ ଭାବ ନଥିଲା । ସମ୍ମାନ ଓ ଭକ୍ତି ଅସ୍ପଷ୍ଟ
ରହିଥିଲା, ଯାହା ଏବେ ବି ଅତୁଟ ରହିଛି ।

ଅନଗୁଳରୁ ଫେରିଆସି କଟକସ୍ଥ ମେରିଆ ବଜାରରେ ଭାଇଙ୍କ ବସାରେ
ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ସେଦିନ ରାତିରେ ଏକ ଦୁଃସମ୍ବାଦ ଭାଇ ଦେଲେ । ଆମର ଦାଣ୍ଡଘର
(ଚଉପାଢ଼ୀ)ଟି ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ଓ ପବନରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିବା ଫଳରେ ସେଠାରେ ଥିବା
ମୋ ବାବା ଓ ଦୁଇ ସାନ ଭାଇ ଖୁବ୍ ଆହତ ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି । ମନ ଆଦୌ ଭଲ
ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ତତ୍ପରଦିନ ଖୁବ୍ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଅନ୍ୟଜଣେ ବଡ଼ଭାଇଙ୍କଠାରୁ
କିଛି ଔଷଧପତ୍ର ଧରି ଘରକୁ ଚାଲିଆସିଲି । ଘରେ ଆସି ଯାହା ଦେଖିଲି ସେଥିରେ
ବିଶେଷ ଚିନ୍ତିତ ହୋଇପଡ଼ିଲି । ସେହି ଦାଣ୍ଡଘର (ଚଉପାଢ଼ୀ)ଟି ନୂତନ ଭାବେ ନିର୍ମିତ
ହୋଇଥିଲା । ଘରଟି ବିଶେଷ ଦୀର୍ଘ ଥିଲା । ଗୁରିପାଖରେ କାନ୍ଥ ମଧ୍ୟ ତିଆରି
ହୋଇନଥିଲା । ଖୋଲା ରହିଥିଲା ।

ସେହି ଘରଟି ଥିଲା ବାବାଙ୍କର ବୈଠକ ଖାନା । ବାହାର ଲୋକମାନଙ୍କର
ବସାଉଠା ତଥା ବାବାଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା ନିମିତ୍ତ ଆସୁଥିବା ଆଗନ୍ତୁକମାନଙ୍କ
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଖୁଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକ କଷି ଶାଳ କାଠରେ ହୋଇଥିବାରୁ
ମୂଳ ମାଟି ଖାଇ ପଡ଼ିଯାଇଥିବାରୁ ପ୍ରବଳ ଝଡ଼ ବର୍ଷାରେ ଘରଟି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଲା ।

। ସେହି ଘର ମଧ୍ୟରେ ମୋ ବାବା ଓ ମୋର ଦୁଇ ଭାଇ ଋପି ହୋଇଗଲେ ।
ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଗ୍ରାମର କେତେକ ଲୋକ ଆସି ସେମାନଙ୍କୁ ସେହି ଭଙ୍ଗା ଘର ମଧ୍ୟରୁ
ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ । ମୋର ସର୍ବ କନିଷ୍ଠ ଭାଇ (ତାଙ୍କ ନାମ ଭାନୁ) ର ବେକପାଖ
ଦୁଇ ହାଡ଼ (କଲର ବୋନ୍) କାଠ ଓରା ତଳେ ଋପି ହୋଇ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିଲା । ନିକଟସ୍ଥ
ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ଓ ବ୍ୟାଣ୍ଡେଜ୍ ହେବା ପରେ ତାଙ୍କୁ
କଟକ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ନେବାର ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ଦେଖାଦେଇଥିଲା ।

ମୁଁ ସାନଭାଇ ଓ ମା'ଙ୍କୁ ନେଇ କଟକ ଗଲି । କଟକ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ମୋର
ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାଶ ମୋତେ କହିଥିଲେ ଯେ “ମାସିକ ନବଜୀବନ”
ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତାମଣି ମିଶ୍ର ନବଜୀବନ ପ୍ରେସ୍ ନିମିତ୍ତ ଜଣେ
କର୍ମୀ ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ଯାହାଙ୍କର କି ସାହିତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ତଥା ସାହିତ୍ୟାନୁରାଗ ରହିଥିବ ।

ତମେ ଯାଇ ତାକୁ ଦେଖାକର । ମୁଁ ତାଙ୍କଠାରୁ ଏ ସମାଦ ପାଇବା ପରେ ଚିନ୍ତାମଣି ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଲେଖି ଦେଇଥିଲି । କଟକ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଯିବା ଅବସରରେ ଦିନେ ଯାଇ ଚାହିନୀ ଚୌକ ଛକ ସ୍ଥିତ ନବଜୀବନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ତାକୁ ଦେଖାକଲି । ମୁଁ ମୋ ପରିଚୟ ତାକୁ ଦେବା ପରେ ସେ ମୋତେ କହିଲେ “ତମ ଚିଠିଟି ପାଇଛି, ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା । ତେବେ କାଲି ଠାରୁ ଆସି ଏଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦିଅ । ଏଠାରେ ତମେ ପୁଅ ସଂଗୋଧନ ଶିଖୁବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୁଇମାସ ପାଇଁ ଆମେ ତମକୁ କେବଳ ଖାଇବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଦେବୁ । ତତ୍ପରେ ମାସିକ ଟ ୮୦ କ୍ୱା ଲେଖାଏଁ ପାରିଶ୍ରମିକ ଛଅମାସ ପାଇଁ ଦେବୁ । ତମର କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଦେଖିବା ପରେ କ୍ରମେ ତମର ମାସିକ ପାରିଶ୍ରମିକ ବୃଦ୍ଧିପାଇବ ।”

ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି “ମୋ ଚିଠିଟି ସିନା ଆପଣଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିଲା, ମୋ କାର୍ଯ୍ୟ ଆପଣଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି କି ନାହିଁ ଦେଖନ୍ତୁ । ଆଉ ଆପଣଙ୍କ କାମ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ କି ନାହିଁ ଦେଖନ୍ତୁ । ସେ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, “କାହିଁକି ପାରିବ ନାହିଁ ? ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ତମେ ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବ ।”

ମୁଁ ତାକୁ ମୋର ଅସୁବିଧା କଥା କହିଲି, “ମୁଁ ମୋ ସାନଭାଇକୁ ନେଇ ଡାକ୍ତରଖାନା ଆସିଛି । ଏଠାରେ ତାହାର ପରୀକ୍ଷା ଓ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ କରି ସାରିବା ପରେ ସାନ ଭାଇ ଓ ମା'ଙ୍କୁ ନେଇ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଯିବି । ପୁଣି ଦୁର୍ଗାପୂଜା ନିକଟ ହୋଇଆସିଲାଣି । ଆମ ନିଜ ଘରେ ଦୁର୍ଗା ପୂଜା ହୁଏ, ଏହା ଆମର ଏକ କୌଳିକ ପର୍ବ । ତେଣୁ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ପୂର୍ବରୁ ଆସି ଏଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେବା ମୋ ପକ୍ଷେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।” ସେ କହିଲେ, “ଠିକ୍ ଅଛି ତମେ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ପରେ ଆସି ଯୋଗଦେବ ।”

ଦୁର୍ଗାପୂଜା ପରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ କାମଳ (ଜଣ୍ଡିସ୍) ହୋଇଥିବା କଥା ଜଣାପଡ଼ିଲା । ସେତେବେଳେ ଆମ ଗ୍ରାମରେ କିମ୍ବା ଗ୍ରାମ ନିକଟରେ କୌଣସି ଡାକ୍ତରଖାନା ନଥିଲା । କବିରାଜ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନାଥ (ଆମର କୌଳିକ କବିରାଜ ଥିଲେ) । ତାଙ୍କରି ଚିକିତ୍ସା ଦ୍ୱାରା ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ରୋଗମୁକ୍ତ ହେଲି । ଘରେ ଅସୁସ୍ଥ ଥିବା ସମୟରେ ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତାମଣି ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଲେଖି ମୋ ଯିବାରେ କିଛି ସମୟ ବିଳମ୍ବ ହେବ ବିଳମ୍ବର କାରଣଟି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଲେଖି ଜଣାଇ ଦେବା ସହିତ ମୋତେ ଅନ୍ତତଃ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ସମୟ ଦେବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି ।

ଅଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ରୁତ ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଭ କରି କଟକ ଗଲି । ସେହିଦିନ ଅପରାହ୍ନରେ ଯାଇ ଚିନ୍ତାମଣି ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖାଇଲି ।

ସେ ମୋତେ କହିଲେ, “ତମେ ପୂଜା ପରେ ପରେ ଆସିଲ ନାହିଁ; ତେଣୁ ମୁଁ ଅନ୍ୟଜଣଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସେହି ସ୍ଥାନଟି ପୂରଣ କରିନେଲି ।” ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଚିଠି ଲେଖି ମୋର ବିଳମ୍ବର କାରଣ ଜଣାଇଥିବା କଥା କହିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କହିଲେ, “ମୁଁ ତମ ଚିଠି ପାଇ ନାହିଁ ।” ସେଠାରୁ ନିରାଶରେ ଫେରି ଆସିଲି । ପରେ ଅବଶ୍ୟ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି ଯେ ଚିନ୍ତାମଣି ମିଶ୍ର ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ସଚିବ ଥିବା ସମୟରେ ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଜଣେ ଚୂଡ଼ାୟ ଶ୍ରେଣୀ କର୍ମଚାରୀ (କିରାଣୀ)ଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ଭଲ ପରିଚୟ ଥିଲା । ଚିନ୍ତାମଣି ବାବୁ ସରକାରୀ ଉକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଦିବ୍ୟ ନେତ୍ର ଆସି କଟକରେ ନବଜୀବନ ପ୍ରେସ୍ ସ୍ଥାପନ କରି ‘ନବଜୀବନ’ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କଲେ । କେତେବର୍ଷ ପରେ ଉକ୍ତ ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତି (ସଚିବାଳୟ କିରାଣୀ) ମଧ୍ୟ କୌଣସି କାରଣରୁ ଉକ୍ତିଚାରୀ ନିଲମିତ ହୋଇଗଲେ । ସେ ବାରମ୍ବାର ଆସି ଚିନ୍ତାମଣିବାବୁଙ୍କୁ ବିନାତ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ ସେ ତାଙ୍କୁ ନବଜୀବନ ପ୍ରେସ୍‌ରେ ଥଇଥାନ କରିଦେଲେ । ଫଳରେ ମୋ ନିମିତ୍ତ ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଲା ନାହିଁ । ମୋ ଚିଠି ସେ ପାଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ସେ କଥା ଈଶ୍ଵରଙ୍କୁ ହିଁ ଜଣା ।

ଏହାପରେ ମୋ ବାବାଙ୍କ କହିବାନୁସାରେ ମୁଁ ଆଉ ଗ୍ରାମକୁ ଫେରି ନଆସି କଟକରେ ମେରିଆ ବଜାରରେ ମୋର ଜଣେ ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ପୁଅ ଭାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରସାଦ ପାଲିତ୍‌ଙ୍କ ବସାରେ ରହିଲି । ନବଜୀବନ ପ୍ରେସ୍‌ରେ ରହିପାରି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ନବଜୀବନ ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଯାଇ ଚିନ୍ତାମଣି ମିଶ୍ରଙ୍କ ସହିତ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ କରିଥାଏ ।

କଟକରେ ଥିବା ସମୟରେ ଦିନେ ହଠାତ୍ ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ ରାତଉରାୟ (ବିନୋଦ ଭାଇ) କି ଠାରୁ ଚିଠି ପାଇଲି ଯେ “ତୁମକୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର (ତଗର ପତ୍ରିକାର ସମ୍ପାଦକ) ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ତମେ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଶାନ୍ତ ଦେଖାକର ।” ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାରେ ଏକମାତ୍ର ସ୍ଵାଧୀନ ସଭ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି । ଚିଠିଟି ପାଇବା ପରେ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ଵର ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସରକାରୀ ବାସଭବନରେ ଭେଟିଲି । ସେ ମୋତେ ଦେଖିଲାମାତ୍ରେ କହି ଉଠିଲେ “ମୁଁ ତୁମକୁ ଭାରି ଖୋଜୁଥିଲି । ତମେ ତଗର ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ପୁସ୍ତକ ସଂଗ୍ରହନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ତମକୁ ପ୍ରାୟ ଦିନିମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି ପାରିଶ୍ରମିକ

ଦେଇପାରିବୁ ନାହିଁ । ତିନିମାସପରେ ପ୍ରଥମେ ମାସିକ ୮୦ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ପାରିଶ୍ରମିକ ଦେବୁ । ତତ୍ପରେ ତମ ଉପରେ ଅନେକ ଦାୟିତ୍ବ ନ୍ୟସ୍ତ କରି ଅଧିକ ପାରିଶ୍ରମିକ ଦେଇପାରିବୁ । କାଳକ୍ରମେ ତମେ ତଗର ପ୍ରେସର ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ବ ବୁଝିବ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ତମେ କଟକରେ ଥିବା ସମୟରେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ଥିବା ପୁରାତନ ପତ୍ରିକା, ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ, ସହକାର ଓ ମୁକୁର ପ୍ରଭୃତିରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବା ମୋ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି କାଗଜରେ ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ବରେ ଲେଖି ମୋତେ ଦେବ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ପୁସ୍ତକ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରାଇବି । ତଦନୁସାରେ ମୋର ପୁଅ ସଂଶୋଧନ ଶିକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ତଗର ପ୍ରେସରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଲାଗି ହାସ୍ୟରସିକ ଫତୁରାନନ୍ଦଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଟି ଲେଖିଲେ । ଅନ୍ୟ ଏକ ଟିରେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ଉଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିକଟକୁ ଲେଖି ଦୁଇଟିଯାକ ମୋ ହାତରେ ଦେଲେ ।

ମୁଁ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଟି ଦୁଇଟି ନେଇ କଟକ ଫେରିଆସିଲି । ତତ୍ପରେଦିନ କଟକ ପାଠାପୁରସ୍ଥ ତଗର ପ୍ରେସକୁ ଗଲି । ସେଠାରେ ଫତୁରାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କୁ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଟିଟି ଦେଲି । ସେତେବେଳେ ଫତୁରାନନ୍ଦ ବାବୁହିଁ ତଗର ପ୍ରେସର ସବୁକଥା ବୁଝୁଥିଲେ । କାରଣ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁ ବିଧାୟକ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ସେ ଭୁବନେଶ୍ବରରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ନିଜ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ଲୋକମାନଙ୍କ କଥା ବୁଝିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହୁଥିଲେ । ତେଣୁ ତଗର ପ୍ରେସ ଓ ତଗର ପତ୍ରିକା କଥା ବୁଝିବାକୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସମୟ ନଥିଲା ।

ଫତୁରାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଏଥିପୂର୍ବରୁ ସାକ୍ଷାତ ଓ ପରିଚୟ ହୋଇସାରିଥିଲା । ମୁଁ ଟଫତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଦ୍ଵାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ (ଶେଷ ବର୍ଷ) ରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଅଦ୍ଵିତୀ ଭାଗରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଗବେଷଣାମୂଳକ ସନ୍ଦର୍ଭ ଲେଖି ଦାଖଲ କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା । ତଦନୁସାରେ ମୋର ଗବେଷଣାମୂଳକ ସନ୍ଦର୍ଭ ଥିଲା “ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ହାସ୍ୟରସ” । ସେହି ସନ୍ଦର୍ଭ ପ୍ରସ୍ତୁତି ନିମିତ୍ତ ମୋତେ କାତ କଟି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ଏ ଗୋପାଳ ପ୍ରହରାଜ, ଫତୁରାନନ୍ଦ, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ଶ୍ରଦ୍ଧାକର ସ୍ଵପକାର, ସୁନାଲ ମିଶ୍ର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟଙ୍ଗ-ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଲେଖା ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ହୋଇଥିଲା । ସେହି କାର୍ଯ୍ୟ ଉପଲକ୍ଷେ ମୁଁ ଅନଗୁଳରୁ କଟକ ଆସିଥିଲି । କଟକରେ ବିନୋଦ ଭାଇ

ମୋତେ ଫତୁରାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ପରିଚୟ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଫଳରେ ତାଙ୍କରି ସାହାଯ୍ୟରେ ମୁଁ ତଗର ପ୍ରେସ୍‌ରେ ଥିବା ପୁରାତନ ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକରୁ କାନ୍ଥକବି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ଓ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ହାସ୍ୟ ରସାତ୍ମକ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇପାରିଥିଲି । ସେହି ସମୟରେ ଫତୁରାନନ୍ଦ ବାବୁ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ତାଙ୍କର ଏକ ବ୍ୟଙ୍ଗ କବିତା ପୁସ୍ତକ “ନିଲଠା କବି” ଉପହାର ଦେଇଥିଲେ । ଏଣୁ ଏଥର ଆଉ ତାଙ୍କ ପରିଚୟ ଖୋଜିବା ଦରକାର ହେଲାନାହିଁ ।

ଫତୁରାନନ୍ଦ ବାବୁ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ପତ୍ନୀ ପଦ୍ମିସାରିବା ପରେ ତତ୍କାଳୀନ ତଗର ପ୍ରେସ୍‌ର ମ୍ୟାନେଜର୍ ମହାଶୟଙ୍କୁ ତାଙ୍କି ଆଣି ମୋ ସହିତ ପରିଚୟ କରାଇଦେଲେ । ତତ୍ପର ଦିନରୁ ମୋ ପୁଫ୍ ସଂଶୋଧନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖିବା ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା । ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଚରାତ ମତେ ତାଙ୍କ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ସଂଗ୍ରହ କରି ଉତ୍ତାରିବା ନିମିତ୍ତ ମୋତେ ତଗର ପ୍ରେସ୍‌ରୁ ଏକ ମୋଟା ଖାତା ସିଲାଇ କରି ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା ।

ତତ୍ପରଦିନ ସକାଳୁ ମୁଁ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦବାବୁଙ୍କ ଅନ୍ୟ ପତ୍ରଖଣ୍ଡିକ ନେଇ କଟକସ୍ଥ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ (ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭବନ) କୁ ଗଲି । ସେଠାରେ ଦୀର୍ଘଦୂରରେ ଥିବା ରାମବାବୁଙ୍କୁ ପତ୍ନୀ ଦେଲି । ତତ୍ତଦ୍ବେଳରେ ସେ ମୋତେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ସୁରକ୍ଷିତ ଥିବା ପୁରାତନ ପତ୍ରିକାଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ ।

ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳୁ ନିଜର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଜଳଯୋଗ ପରେ ଉତ୍କଳ ସମାଜକୁ ଯାଏ । ସେଠାରେ ଥିବା ପୁରାତନ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ, ସହକାର, ଓ ମୁକୁର ପତ୍ରିକାଗୁଡ଼ିକରୁ ଖୋଜି ବାଛି ବାଛି ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇଥିବା ଖାତାରେ କାଗଜର ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ବରେ ଉତ୍ତାରି ଝଲିଥାଏ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାୟ ପୂର୍ବାହ୍ନ ନଅଟା ବା ସାଢ଼େ ନଅଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲେ । ତତ୍ପରେ ସେଠାରୁ ଭାଇଙ୍କ ବସାକୁ ଫେରିଆସି ସ୍ନାନ ଓ ଭୋଜନ ଶେଷ କରି ତଗର ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ପୁଫ୍ ସଂଶୋଧନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରେ । ପ୍ରେସ୍‌ର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସବୁ ମଧ୍ୟ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଥାଏ । ଅପରାହ୍ନ ତିନିଟାରୁ ସାଢ଼େ ତିନିଟା ମଧ୍ୟରେ ବସାକୁ ଫେରିଆସେ । ସାମାନ୍ୟ ଜଳଯୋଗ କରିସାରିବା ପରେ ସମାଜ ପ୍ରେସ୍ ଓ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ଥିବା ଅଧ୍ୟୟନ ଗୃହରେ ବସି ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ର ପତ୍ରିକା ଓ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥାଏ ।

ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ କଟକ ଟାଉନ୍ ହଲ୍, ଶହୀଦ ଭବନ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସିଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ସାହିତ୍ୟ ସଭା ବା କୌଣସି ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗ ଦେଇ ରାତ୍ରି ପ୍ରାୟ ନଅଟା ବେଳକୁ ଫେରି ଆସିଥାଏ । କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳ କିମ୍ବା ରାଜନୈତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହିତ ମୋର ସଂପର୍କ ରହି ନଥିଲା ।

ସମୟେ ସମୟେ ସୁଯୋଗ ସୁବିଧା ଦେଖି କଟକ ଥୋରିଆ ସାହି ସ୍ଥିତ ଭୂତ୍ୟାନ ଅଫିସ୍ (ସର୍ବୋଦୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ) କୁ ଯାଇଥାଏ । ସେଠାରେ ପୂଜ୍ୟ ରକ୍ଷି ପ୍ରତିମ ଆରାଧ୍ୟ ମହାଶୟ, ମା' ରମାଦେବୀ , ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାରଣା, ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରଣା (ଚୁନିଆ) ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ଦେଖା କରୁଥାଏ । କେବେ କେବେ ପୂଜ୍ୟ ବାପି ଓ ନୁମା ଅନଗୁଳରୁ କଟକ ଆସିଲେ ସେହିଠାରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ଖୁବ୍ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ଯାଇଥାଏ ।

ସେହି ସମୟରେ ଦିନେ ଶ୍ରୀ ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀ (ବୁଲୁଭାଇ) ମୋତେ ପାଖକୁ ଡାକି କହିଲେ, 'ତମେ ଭାଇଙ୍କ ବସାରେ କାହିଁକି ରହୁଛ ? କାଲିଠାରୁ ଆସି ଏହିଠାରେ ରହ । ସର୍ବୋଦୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦିଅ । ଦିନେ ନିଶ୍ଚୟ ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇପାରିବ । ଘରପାଇଁ ତମର ଏତେ ଚିନ୍ତା କାହିଁକି ?' ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ମୋର ଜଣେ ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପୁରରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ସମୟର ପୂର୍ବତନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଫକିର ମିଶ୍ର ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ବୁଲୁଭାଇଙ୍କ କଥାରେ ସମସ୍ତର ଦେଇ ମୋତେ ବୁଝାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେ ଦୁହେଁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ବୁଝାଇ ଥିଲେ । ସବୁ ଶୁଣିସାରିବା ପରେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲି “ମୋତେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ ।” ସେମାନେ ସମ୍ମତ ହେଲେ ।

ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ଅତିବାହିତ ହେବା ପରେ ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ସେଠାକୁ ଗଲି ବୁଲୁଭାଇ ପଚାରିଲେ କ'ଣ ଠିକ୍ କଲ ? ମୁଁ ଖୁବ୍ ସଂକ୍ଷେପରେ ଉତ୍ତର ଦେଲି, “ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି, ଏଠାକୁ ଆସିଲେ ଆଉ ଅଧିକ କ'ଣ କରିପାରିବି ?” ଗୁରୁଜୀ ଫକିର ମିଶ୍ର କହିଲେ ତୁ ମରିଗଲେ ତୋ ପରିବାର କିପରି ଚଳିବ ? ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ଏ କଥା ନିଶ୍ଚିତ ଯେ ମୁଁ ମରିଗଲେ ମୋ ପାଇଁ ମୋ ପରିବାରର କେହି ମରିବେ ନାହିଁ, ସଂସାରରେ କେଉଁଠି ଏପରି ଘଟେ ନାହିଁ । ତେବେ ମୁଁ ଜୀବିତ ଥାଇ

ଆଉଁ ଯଦି ମୋ ପିତା, ମାତା ତଥା ପରିବାର ପ୍ରତି ଥିବା ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ ନ କରେ ତେବେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞ ହେବି ନାହିଁକି ?” ମୋଠାରୁ ଏ ପ୍ରକାର ଉତ୍ତର ଶୁଣିବା ପରେ ଶ୍ରୀ ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀ (ବୁଲୁଭାଇ) ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଗଲେ, ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ସେହି ଦିନଠାରୁ ସେ ପ୍ରାୟ ଅନେକ ଦିନ ଧରି ମୋ ସହିତ ଆଉ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସମୟ ସୁବିଧା ଦେଖି ଯେତେବେଳେ ସର୍ବୋଦୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଏଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିଥାଏ । ବୁଲୁଭାଇ ଦେଖାହେଲେ ତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିଥାଏ । ହେଲେ ସେ ମୋତେ କିଛି କହନ୍ତି ନାହିଁ କି ନମସ୍କାର ର ପ୍ରତିନମସ୍କାର ମଧ୍ୟ ଜଣାନ୍ତି ନାହିଁ । ନମସ୍କାରର ପ୍ରତି ନମସ୍କାର ନ କରିବା ତାଙ୍କର ଏକ ସ୍ୱଭାବ ସୁଲଭ ଗୁଣ ବୋଲି କେତେକ କହିଥାଆନ୍ତି ।

ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟସମାଜକୁ ଯାଇ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରିକାରୁ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦବାଚୁଙ୍କ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ସଂଗ୍ରହ କରି ଫେରିଥିବା ସମୟରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଗଲା ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ ସମ୍ମୁଖ ଭାଗରେ ଅନତି ଦୂରରେ ଥିବା ରାୟ ବାହାଦୁର ଭିକାରୀ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଦରିଦ୍ର କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ (ପୁଅର ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି) ଉପରେ । ଏଥିପୂର୍ବରୁ ଭିକାରୀବାବୁଙ୍କ ଅଭଙ୍ଗା କଷେଇ, ଏଣ୍ଡି ବସ୍ତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି କଥା ଶୁଣିଥିଲି । ଆକାଶ ବାଣୀ କଟକ କେନ୍ଦ୍ର ତରଫରୁ ପ୍ରସ୍ତରିତ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କ ଜୀବନୀ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ଆକାଶବାଣୀର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ସହିତ ଭିକାରୀ ବାବୁଙ୍କ ସାକ୍ଷାତକାର ଇତ୍ୟାଦି କଥା । ଭାରି ଇଚ୍ଛା ହେଲା ଖୋଲା ଦ୍ୱାର ଦେଖି ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି । ସେହି କାରଣାନା ଭିତରେ ତିଆରି ହେଉଥିବା କାଗଜ ପତ୍ତରେ ଅଭଙ୍ଗା କଷେଇ, ଉଚ୍ଚାବଚମାନଚିତ୍ର (ରିଲିଫ୍ ମ୍ୟାପ) ଗ୍ଲୋବ୍, ନଡ଼ିଆକତାର ପା ପୋଛ, କିଆ ପତ୍ର ଆସନ, ବାଉଁଶ ଠୋଲାରେ ତିଆରି ବ୍ୟାଗ୍ ଓ ମନିପର୍ସ, କଦଳୀ ପଟୁଆରେ ତିଆରି ପଞ୍ଜା, ବାବୁ ଇତ୍ୟାଦି ବୁଲି ବୁଲି ଦେଖୁଥାଏ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଦେଖିଲି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆଣି ଅନ୍ୟ କେହିଜଣେ ସକାଳର ନରମ ଖରାରେ ଗୋଟିଏ ବେତ ନିର୍ମିତ ଆରାମ ଚେୟାରରେ ବସାଇ ଦେଇଗଲେ । ସେତେବେଳେ ତିସେମର ମାସ, ତାରିଖର ଅବଶ୍ୟ ମୋର ଠିକ୍ ମନେ ପଡୁନାହିଁ । ଶାନ୍ତ ସକାଳ ପ୍ରବଳ ଥଣ୍ଡା ପଡ଼ିଥାଏ । କଅଁଳ ଖରା ଦେହକୁ ବେଶ୍ ଆରାମ ଲାଗୁଥାଏ । ଅଗଣାଟିରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସେହି ବେତ ଚେୟାରରେ ଉପବେଶନ କରିଥିବା ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିଜଣକ ମୋତେ ହାତ ଠାରି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଡାକୁଛନ୍ତି ।

ନିକଟକୁ ଗଲି । ପୂର୍ବରୁ କେବେ ଦେଖିନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବହିରୁ ଦେଖୁଥିବା ଫଟୋରୁ ବେଶ୍ ଅନୁମାନ କରିନେଲି ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ଆଉ କେହି ନୁହଁନ୍ତି, ସେ ହେଉଛନ୍ତି ରାୟବାହାଦୁର ଭିକାରୀ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ । ଜୀବନ ସଂଧ୍ୟାରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଚକ୍ଷୁର ଦୀପ୍ତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପତ୍ତ ହୋଇନଥାଏ । ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଆଶା ଓ ହତାଶାର ମିଶ୍ରିତ ଭାବ ଉକୁଟି ଉଠୁଥାଏ । ନିକଟକୁ ଯାଇ ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଣାମଟିଏ ଜଣାଇଲି । ସେ ସଂଗେ ସଂଗେ ତାଙ୍କର ଅନୁଚରକୁ ଇଚ୍ଛିତ ଦେବାରେ ସେ ଗୋଟିଏ ବେତରୁଣୀ ମାଷ୍ଟ୍ରଆ ଆଣି ଦେଲେ । ମୋତେ ସେଥିରେ ବସିବାକୁ କହିଲେ । ମୁଁ ବସିବାପରେ ଭିକାରୀବାବୁ ମୋ ପରିଚୟ ଏବଂ ସେଠାକୁ ଯିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ସଂପର୍କରେ ପଚାରିଲେ । ମୁଁ ମୋ ପରିଚୟ, ତତ୍କାଳୀନ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ମୋର ସେଠାକୁ ଯିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେବା ପରେ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ଅନେକ ସମୟ ଧରି ମୋ ସହିତ ଆଳାପ ଆଲୋଚନା କରି ଚାଲିଲେ । ତାଙ୍କ ଜୀବନ କାହାଣୀ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭୂତି ଇତ୍ୟାଦି ସଂପର୍କରେ ଅନେକ ଜଥା କହିଲେ । ତାଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତାରୁ ଅନୁଭବ କଲି ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରୀତି ଭରି ରହିଛି । ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ, ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ବିଚାରଧାରା ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁରକ୍ତ । ନଷ୍ଟ ବସ୍ତୁରୁ ଆବଶ୍ୟକ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଥିଲା ତାଙ୍କର ଧର୍ମ ।

ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ଆମେ ବାଣୀଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା କାଳରେ ଆମ ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀର ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷକ ଥିବା ଶ୍ରୀ ଜୟକୃଷ୍ଣ ବିଶ୍ୱାଳ ଅନେକ ସମୟରେ ଭିକାରୀ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏବଂ ତାଙ୍କର କୁଟାର ଶିଳ୍ପ ସମୟରେ ଅନେକ କଥା କହନ୍ତି । ସେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ କହନ୍ତି, “ଆସ ନଷ୍ଟରୁ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।” ଆହୁରି ଗୋଟିଏ କଥା ସେ ମଧ୍ୟ କହୁଥିଲେ “ଯାଏ ନା ଜୀବନେ ବିଫଳ କିଛି ।” ଏବେ ମୋର ସେହି ସବୁ କଥା ମନେରହିଛି । ତେଣୁ ଭିକାରୀ ବାବୁଙ୍କ ଅନୁଭୂତି ବର୍ଣ୍ଣନା ଅଧିକ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସରକାରୀ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାର ଅଭାବ, ସରକାରୀ କଲର ଚରମ ଉଦାସୀନତା ଯୋଗୁଁ ଭିକାରୀ ବାବୁଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ବିଶେଷ ଅଗ୍ରଗତି କରିପାରୁ ନାହିଁ ଜାଣି ବିଶେଷ ମର୍ମାହତ ହେଲି । ଆକାଶ ବାଣୀରୁ ତାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତକାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଚାର କାର୍ଯ୍ୟରୁ ମୋର ଧାରଣା ହୋଇଥିଲା ଯେ ଭିକାରୀ ବାବୁଙ୍କ କୁଟାର ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ସରକାରୀ

ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଭରି ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ସବୁ କଥା ଶୁଣିସାରିଲା ପରେ ମୋର ସେହି ଧାରଣା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭ୍ରମାତ୍ମକ ବୋଲି ଅନୁଭବ କଲି । ବୁଝିଲି ସରକାରୀ ପ୍ରଚର ଯାହା, ସରକାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ତାହା ନୁହେଁ । ଯଥାର୍ଥରେ -

“କହନ୍ତି ଯେତେ, ନୁହନ୍ତି ତେତେ ।”

ସେ ଯାହାହେଉ ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ଆସି ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଲେଖା ସଂଗ୍ରହ କରୁଛି ଜାଣି ସେ ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ ଏବଂ ତତ୍ ସହିତ ପୁରାତନ ପତ୍ରିକାଗୁଡ଼ିକରୁ ତାଙ୍କ ନିଜ ଲେଖା (ଭିକାରୀ ବାବୁଙ୍କର) ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିଦେବାକୁ ମୋତେ କହିଲେ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରତିଦିନ ଅନ୍ତତଃ ନିଜର ସମୟ ସୁବିଧା ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ଦେଖାକରିବାକୁ କହିଲେ । ମୁଁ ସମ୍ମତି ଜଣାଇ ସେଦିନ ଫେରି ଆସିଲି । ଫେରିବା ସମୟରେ ହଠାତ୍ ଦେଖି ଦେଲି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଲେଖା ହୋଇଛି -

“ଜୀବନ କହିଲେ କାମ ବୁଝାଇ,

କାମ ନାହିଁ ଯହିଁ ଜୀବନ ନାହିଁ ।”

ଲେଖାଟି ମନକୁ ପାଇଲା । ପ୍ରକୃତରେ ଭିକାରୀ ବାବୁଙ୍କ ଜୀବନ ଯେ ନିଷ୍ଠୁର ଏକ କର୍ମାତ୍ମକ ଜୀବନ ଏଥିରେ ଆଉ ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ ।

ତତ୍ ପରଦିନ ଠାରୁ ପ୍ରାୟତଃ ପ୍ରତିଦିନ ନିଜର ସମୟ ସୁବିଧା ଦେଖି ମୁଁ ଭିକାରୀ ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଉଥିଲି । ସେ ମୋତେ ପାଖରେ ବସାଇ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଅନେକ ଅନୁଭୂତି ବର୍ଣ୍ଣନା କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ରହିବା ଘର ଥାଏ ମଧ୍ୟରୁ ଫାଇଲ୍ ଭିତରେ ବନ୍ଦା ହୋଇ ରହିଥିବା ତାଙ୍କର ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଅପ୍ରକାଶିତ ପାଣ୍ଡୁଲିପି କାଢ଼ି ଆଣି ମୋତେ ପଢ଼ିବାକୁ କହନ୍ତି । ମୁଁ ପଢ଼ିଗଲେ ସେ ବସି ବସି ଶୁଣୁଥାଆନ୍ତି । ସେହିପରି ତାଙ୍କର ଅପ୍ରକାଶିତ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଆବୃତ୍ତି କରୁଥିବା ସମୟରେ ସେ ମନ ଦେଇ ଶୁଣୁଥାଆନ୍ତି । ଥରେ ତାଙ୍କର କବିତାଗୁଡ଼ିକ ଆବୃତ୍ତି କରୁଥିବା ସମୟରେ ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ କବିତା ପାଇଗଲି ଯେଉଁଟିକି ମୋତେ ଖୁବ୍ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସେ କବିତାଟିର ଶୀର୍ଷକ କିମ୍ବା କବିତାଟି ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ତେବେ ତାହାର ସାରାମର୍ମ ଥିଲା, “ଘର ଝାଡ଼ୁ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଅଳିଆଗଦା ମଧ୍ୟରୁ ଯଦି କେହି ପାଇ ମୋ ଲେଖାଟିକୁ ପାଠ କରେ ତେବେ ମୋର ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ହେଲା ବୋଲି ମଣିବି । ତେଣୁ ମୁଁ ନିଷ୍ଠୁର ଲେଖକ, ଲେଖକଲିବି ।”

ଏହିପରି ଭାବରେ ମୁଁ କଟକ ଛାଡ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ନିୟମିତ ଯାଉଥିଲି ।

ତଗର ପ୍ରେସ୍‌ରେ ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଅ ସଂଶୋଧନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖିବା ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିଲି ମୋତେ କେହି କିଛି କହୁନାହାନ୍ତି । ଫତୁରାନନ୍ଦ ବାବୁ ମଧ୍ୟ କିଛି କହୁ ନଥିଲେ । ମୋର ମନେ ହେଲା ସେ ଯେପରି ମୋର ତଗର ପ୍ରେସ୍‌ରେ ରହିବାରେ ଖୁସି ନୁହନ୍ତି; କେବଳ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁ ଚାହୁଁ ଥିବାରୁ ସେ କିଛି କହିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏ ପ୍ରକାର ହାବଭାବ ମୋତେ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏ ବିଷୟରେ କାହାରିକୁ କିଛି ନ କହି ନୀରବରେ ତଗର ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଯିବା ବନ୍ଦ କରିଦେଲି । କିନ୍ତୁ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦବାବୁଙ୍କର ସମସ୍ତ ଲେଖା ସଂଗ୍ରହ କରିସାରିବା ପରେ ସେହି ଖାତାଟିକୁ ନେଇ ତଗର ପ୍ରେସ୍‌ରେ ଫତୁରାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଇ ଆସିଲି । ତତ୍‌ସହିତ ଲେଖା ସଂଗ୍ରହ କରି ଫତୁରାନନ୍ଦବାବୁଙ୍କୁ ଦେଇଥିବା କଥା ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାଇଥିଲି ।

ତଗର ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଯିବା ବନ୍ଦ କରିବା ପରେ କଟକ ପେଟିନ ସାହିରେ ଥିବା ଦୁଇଟି ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ ପିଲାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଚିଉସନ୍ କରୁଥିଲି । ସେହି ଦୁଇଟି ପିଲା ହେଉଛନ୍ତି କଟକସ୍ଥ ପ୍ରଭାତ୍ ସିନେମା ହଲ୍ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ସେହି ବିଜୟ ମହାନ୍ତି ଓ ତାର ଭଉଣୀ ପୁଷ୍ପା ମହାନ୍ତି । ପିଲାଦିନେ ବିଜୟ ଖୁବ୍ ଦୁଷ୍ଟ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଚତୁର ଥିଲା ।

ଅପରାହ୍ନ ଋଷିଟା ପରେ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଭବନକୁ ଯାଇ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଅଧ୍ୟୟନ କରେ । ସେତିକିବେଳେ ଦିନେ କଟକ ଟାଉନ୍ ହଲ୍‌ରେ ଗୋଟିଏ ସଭା ହେଉଥାଏ । ସଭାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲେ କଟକ ଗାନ୍ଧିତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଚାର କେନ୍ଦ୍ରର ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଚାରକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ (ସେ ଅବଶ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଡେକାନାଲ ଆସନରୁ ସାଂସଦ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ) ।

ସେଦିନର ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତା ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ (ପୂଜ୍ୟ ବାପି) । ସେଦିନର ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ବୋଧହୁଏ ଥିଲା, “ଭାରତର ଜାତୀୟ ସଂହତି” ମୋର ମନେ ହେଉଛି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେହି ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି ।

ସଭା ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ ବାପି ବାହାରକୁ ଆସିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରିବା ମାତ୍ରେ ସେ ମୋତେ କହି ପକାଇଲେ “ବାଦଲ, ତମକୁ ବେସିକ୍ ଟ୍ରେନିଂ

ଇଣ୍ଡରଭ୍ୟୁକୁ ଡାକିଥିଲେ ବୋଲି ବରଗଡ଼ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ତାଲମ୍ ଭବନର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସୋମନାଥ ରଥଙ୍କ ଉପରେ ଡି.ପି.ଆଇ ବାମାଚରଣ ଦାସ ଅତ୍ୟଧିକ ଖୁସ୍ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ (ସୋମନାଥ ରଥଙ୍କୁ) କୈଫିୟତ ମଗାଇଛନ୍ତି ଯେ "ସେ କାହିଁକି ତମକୁ ଇଣ୍ଡରଭ୍ୟୁ ପାଇଁ ଡାକିଲେ ଏବଂ ତମେ ପୁଣି ସେଠାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ନିର୍ବାଚିତ ହେଲ ।" ଡି.ପି.ଆଇ ତାଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଇନ୍‌କ୍ରିମେଣ୍ଟ୍ ବନ୍ଦ କରିବେ ବୋଲି ଧମକ ଦେଇଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସୋମନାଥ ରଥ ଡରିବାର ବ୍ୟକ୍ତି ନୁହଁନ୍ତି । ସେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ମତାମତ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଯଥାଯଥ ଉତ୍ତର ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଏହା ଶୁଣିବା ପରେ ମୋତେ ଭାଷଣ ରାଗ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ମନେ ମନେ ଚିନ୍ତା କଲି ଆମମାନଙ୍କୁ ତ ବାମା ବାବୁ ଯାହା ହଇଚାଣ କରିବାର କଲେ, ପୁଣି ଏତିକିରେ ତାଙ୍କ ମନ ମାନିଲା ନାହିଁ ଯେ, ଯିଏ ଆମ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇଲା, ତାକୁ ମଧ୍ୟ ନାନା ଭାବେ ହଇଚାଣ କରିବାକୁ ପଛାଉ ନାହାନ୍ତି । କେତେ ମାରାତ୍ମକ ଲୋକ ସତେ ।

ଏଭଳି ଅନ୍ୟାୟ, ଅବିଚାରକୁ ଆଉ ମଥା ପାତି ସହିନେବାର ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହାର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିବାଦ ଜରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ମନେ ପଡ଼ିଲା କବିଗୁରୁ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁରଙ୍କ ସେହି କବିତାଟି

“ଅନ୍ୟାୟ ଯେ କରେ ଆଉ

ଅନ୍ୟାୟ ଯେ ସହେ

ବବଘୁଣୀ ତାକୁ ଡେଶୁ

ତୁଣ ସମଦହେ ।”

ସେଦିନ ବସାରୁ ଫେରିଆସି ରାତିରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖା ଲେଖିଲି, ସେହି ପ୍ରତିବାଦ ଲେଖାଟିର ଶୀର୍ଷକ ଥିଲା “ଏ ଅବିଚାର କାହିଁକି ?” ଲେଖାଟିରେ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ସଂକ୍ଷେପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲି । ସେହି ଲେଖାଟିର ଗୁରୁଗୋଟି ପ୍ରତିଲିପି (ଅବିକଳ ନକଲ) କରିଥିଲି । ତତ୍‌ପରଦିନ ପୂର୍ବାହ୍ନରେ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ନେଇ ଦୈନିକ ସମାଜ, ଦୈନିକ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ଦୈନିକ ମାତୃଭୂମି ଓ ଦୈନିକ ଗଣତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ପ୍ରକାଶନ ନିମିତ୍ତ ଦେଇଥିଲି । ସେହିଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ମୋ ପ୍ରତିବାଦମୂଳକ ଲେଖାଟି ମାତୃଭୂମି ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ର ସମାଦ ପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବାର ଦେଖିଲି ।

‘ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର’ ଲେଖାଟିକୁ ଛାପିଲା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ସମ୍ପାଦକ ଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦକୁ ନେଇ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରାମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ତତ୍କୃତ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଆସନରେ ଆସାନ । ସେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରକ୍ଷର ସମିତିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପାଦକପତ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା । ତେଣୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଆଉ ସରକାର ବିରୋଧୀ କଥା ଛାପିବ କିପରି । ଜାନକୀ ବାବୁ ଲେଖାଟି ରଖିଲେ, ପ୍ରକାଶ କରିବେ ବୋଲି କହି ଆଉ ପ୍ରକାଶ କଲେ ନାହିଁ । ସେହିପରି ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ରଥ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରାମଣ୍ଡଳରେ “ବିକାଶ” ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିବାରୁ ସରକାର ବିରୋଧୀ ଲେଖା ସମାଜରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରେସ୍‌ରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପାଦ ପତ୍ରର ସହସମ୍ପାଦକ ଥିବା ଶ୍ରୀ ଲୋକନାଥ ମିଶ୍ର (✓ ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ର) ସେ ମହାଶୟ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟସଭାର ସଦସ୍ୟ ଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସେ ରାଜ୍ୟପାଳ ହୋଇଥିଲେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ । ସେ ମହାଶୟ ମୋ’ ଲେଖାଟିକୁ ପଢ଼ିସାରିବା ପରେ ଆମ ପ୍ରତି ଖୁବ୍ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରକାଶ କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କୃତ ମହତାବଜୀଙ୍କ ଉପରେ ଖୁବ୍ କଟୁ ମତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରତିବାଦ ସୂଚକ ଲେଖା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇସାରିବା ପରେ ମୋ ଉଦ୍ୟମ ଶେଷ ହେଲା ନାହିଁ, ବରଂ ସଂଗ୍ରାମୀ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା କହିଲେ ଚଳିବ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା-

“କାର୍ଯ୍ୟ ବା ସାଧନେତ୍,

ଶରୀର ବା ପାତନେତ୍ ।”

ତତ୍ ପରଦିନ ଡି.ପି.ଆଇ ଅଫିସ୍‌କୁ ଯାଇଥିଲି । ସେତେବେଳେ ଡି.ପି.ଆଇ ଅଫିସ୍ କଟକ ରାଧାନାଥ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ ନିକଟସ୍ଥ ନାଲି ଦୋ ତାଲା କୋଠାରେ ଚାଲିଥାଏ । ସେହି ସମୟରେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ମାତ୍ର ଜଣେ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ରହୁଥାଆନ୍ତି । ସେହି ସମଗ୍ର ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ ଓ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସବୁଗୁଡ଼ିକର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସର୍ବମୟ କର୍ତ୍ତା । ସେହିପରି ଏକ ଆସନ ଅଧିକାର କରି ବସିଥିଲେ ତତ୍କାଳୀନ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ସହିତ ଦେଖା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦୁଇଥର ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଦେଖା ନକରି ଫେରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ପୁନରାୟ ଚୂଡ଼ାୟ ଥର ଯାଇ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ତାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଚିଠା (ସୁପ୍) ଲେଖି ପଠାଇବା ପରେ ସେ ତାଙ୍କ ପିଅନ୍ ଦ୍ଵାରା ଜଣାଇ ଦେଲେ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.D.P.I) ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ନାୟକଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ । ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ନାୟକ ସେତେବେଳେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଦାୟତ୍ଵରେ ଥିଲେ ।

ତାଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବାରୁ ସେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂଗଠକ ଆଦିକନ୍ଦ ନାୟକଙ୍କ ସେହି ପୁରୁଣା କଥାଗୁଡ଼ିକ ହିଁ କହିଲେ । ଯାହାଥିଲା “ତମ ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ପାସ୍ କରିଛ, ଏହା ତମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରୀକ୍ଷା ନା ସାଧାରଣ ପରୀକ୍ଷା ? ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ସାଧାରଣ ପରୀକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ତଥା ଆପଣମାନେ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି କି ?” ସେ ପୁଣି କହିଲେ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୋଷ୍ଟବେସିକ୍ ସାଧାରଣ ପରୀକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ସରକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇନପାରିଛି ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତମେମାନେ ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେବା କଥା ।”

ମୁଁ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି ଏପ୍ରକାର ଅନୁଗ୍ରହ କାହିଁକି ? ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାର ଥିଲେ ଆମ ଘର ପାଖରେ କ’ଣ ହାଇସ୍କୁଲ ନଥିଲା ? ଆମେ ଏତେଦୂରକୁ ଯାଇ ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଲୁ କାହିଁକି ? ଆମକୁ ସରକାରୀ ବୃତ୍ତି କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦିଆଯାଉଥିଲା ? ପୁଣି ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାର ଥିଲେ ତ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ଶେଷରେ ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇପାରିଥାଆନ୍ତୁ । ସେଠାରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ଦ୍ଵାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲୁ କ’ଣ ପାଇଁ ।

୧୯୫୪ ମସିହାରୁ ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବା ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ନିମିତ୍ତ ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଇ ସରକାରୀ ଭାବେ ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବା ଲାଗି ସରକାରୀ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହୋଇସାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଦ୍ୟାବଧି ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା ନାହିଁ କାହିଁକି ? କରିବ କିଏ ? ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ଆମମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଥମରୁ କୌଣସି ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଥିଲା କି ? ନବମ, ଦଶମ, ଏକାଦଶ ଓ ଦ୍ଵାଦଶ ସୋପାନ ଏହିପରି କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଋତ୍ତବର୍ଷ ଅଧ୍ୟୟନ କରିସାରିବା ପରେ ଆଜି ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି କାହିଁକି ? ପୂର୍ବରୁ ତ ଏସବୁ କଥା ଆମକୁ ବେଶ୍ ସୂଚାଇ ଦିଆଯାଇପାରିଥାନ୍ତା, ଆମ ପୂର୍ବରୁ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଥମ ଦଳ ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ସାରି ବିଦାୟ ନେଇଗଲେଣି ।

ବନ୍ଧୁ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ଆମ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତ ରଞ୍ଜନ ଦାସ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପରିଚାଳନା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ ବହୁବାର ପତ୍ର ଲେଖି ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗକୁ ଜଣାଇ ଆସିଛନ୍ତି ଯେ ସରକାର ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅତିମ ପରୀକ୍ଷା କରି ମୂଲ୍ୟାୟନ କରନ୍ତୁ । ହେଲେ ସେହି ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକର କୌଣସି ଉତ୍ତର ମଧ୍ୟ ଆପଣମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । କି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇଛି ?

ମୋର ଏହିସବୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣିବା ପରେ ସେ ଆଉ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିନଥିଲେ । ଉତ୍ତର ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ କିଛି ନଥିଲା । ଶେଷରେ ସେ କହିଲେ, “ଏସବୁ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଆଉ କିଛି ଅଧିକ ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।” ମୁଁ ପୁଣି ପଚାରିଲି, ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ତେବେ ମୁଁ କେଉଁଠାରୁ ପାଇପାରିବି ? ଡି.ପି.ଆଇ ଦେବେ ? ସେ କହିଲେ, “ନାହିଁ, ମୁଁ ଯାହା କହିଲି ତାହାହିଁ ହେଉଛି ତାଙ୍କର (D.P.I କର) ଅଭିମତ । ସେ ଆଉ ଏହା ଠାରୁ ଅଧିକ କିଛି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲି “ତେବେ ମୁଁ କାହାଙ୍କ ଠାରୁ ଏହା ଉତ୍ତର ପାଇପାରିବି ?” ସେ କହିଲେ, “ଆପଣ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତୁ ସେ ହୁଏତ ଉତ୍ତର ଦେଇପାରନ୍ତି ।”

ମୁଁ ବିଚିତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରି କହିଦେଇ ଆସିଲି, ଯାହା ହେଉ ଆପଣମାନେ ଖବର ନ ପିନ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଚାଳନା କରିପାରୁଛନ୍ତି ଏଥିରୁ ଆଉ ଅଧିକ କ’ଣ ଆଶା କରାଯାଇ ପାରିବ ?

ତତ୍ପରଦିନ ଠାରୁ ଭଲିଲା ମୋର ରୀତିମତ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଅଭିମୁଖେ ଅଭିଯାନ । କଟକରେ ତ ଭାଇଙ୍କ ବସାରେ ରହୁଥିଲି ଓ ଖାଉଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ମୋର କଟକରେ ରହିବା, ଖାଇବା ଖର୍ଚ୍ଚ ପଡୁନଥିଲା । ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ ପିଲାଙ୍କୁ ଟିଉସନ୍ ପଢ଼ାଉଥିଲି ସେ ବାବଦ ପାଉଥିବା ମାସିକ ପାରିଶ୍ରମିକ ବାରଟଙ୍କା ସେତିକି ଥିଲା ମୋର କଟକରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାତାୟତ ଖର୍ଚ୍ଚ । ସେତେବେଳେ କଟକ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ରେଲୱେଷ୍ଟେସନ୍ ଯାଏ ଗୋଟିଏ ପଚେ ଯିବା ନିମିତ୍ତ ଟିକେଟ୍ ମୂଲ୍ୟ ପଡୁଥିଲା ପରାଷ ପଇସା ମାତ୍ର । ତେଣୁ ଯାତାୟତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଗୋଟିଏ ଥରରେ ଲାଗୁଥିଲା ଏକ ଟଙ୍କା ।

ଯେଉଁଦିନ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଉଥିଲି କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷରେ ପ୍ରାୟତଃ ସେହି ଦିନ ହିଁ ରାତ୍ରିସୁଦ୍ଧା କଟକକୁ ଫେରିଆସୁଥିଲି । ମୋର ଜଣେ ମାମୁଁ ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟରେ ଆଇନ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଆସି ନପାରିଲେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟାଗରେ ରହିଯାଉଥିଲି । ନଚେତ୍ ଭୁବନେଶ୍ୱରସ୍ଥ ଗ୍ରାମ ସେବକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମୋର ସହପାଠୀ ବାଲ୍ୟ ବନ୍ଧୁ ଯାହାଙ୍କ ଘର କି ଆମ ଘର ସମ୍ମୁଖରେ, ସେହି ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଓଝା ସେହି ସମୟରେ ଗ୍ରାମ ସେବକ ତାଲିମ୍ ନେଉଥିଲେ । ସେହି ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ମୋର ଆଉ ଦୁଇ ତିନିଜଣ ସହପାଠୀ ତାଲିମ୍ ନେଉଥିଲେ । ତେଣୁ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ରହିଯିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟ, ଗ୍ରାମ ସେବକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏକାମ୍ର ନିବାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଦରେ ଖଲି ଖଲି ଯାତାୟତ କରୁଥିଲି ।

ପ୍ରଥମେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇ ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ତତ୍କଳୀୟ ହରେକୃଷ୍ଣ ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖା କରିଥିଲି । ସେ ମୋ ଠାରୁ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଶୁଣିବା ପରେ ସେ ବିଷୟ ବୁଝିବେ ବୋଲି କହିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଯିବାରୁ ପୁନରାୟ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଅବଗତ କରାଇଥିଲି । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ତତ୍ତ୍ୱାଳୀନ ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ପବିତ୍ର ମୋହନ ପ୍ରଧାନ, ବିଧାୟକ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଶ୍ରୀ ନୀଳାମ୍ବର ଦାସ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ସ୍ୱାଧୀନ ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଅବଗତ କରାଇଲି । ସେମାନେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଏ ପ୍ରକାର ମନମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟର ତାତ୍ତ୍ୱ ନିନ୍ଦା କରିବା ସହିତ ଏ ଦିଗରେ ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପ ନେବେ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କଳୀୟ ମହତାବଜୀଙ୍କୁ ମୁଁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ସାକ୍ଷାତ କରିବାପରେ ସେ ମହାଶୟ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ଶ୍ରୀ ବାମନଚରଣ ଦାସଙ୍କୁ ଡକାଇ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । D.P.I ମହାଶୟ ତାଙ୍କର ସେହି ପୁରୁଣା ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିଜଠିକେ କେବଳ ଦୋହରାଇ ଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନକାରାତ୍ମକ ମତାମତ ଦେଇଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କଳୀୟ ମହତାବଜୀ ମୋ ନିଜ ନାମରେ ଏକ ସରକାରୀ ଚିଠି ଅନଗୁଳ ଠିକଣାରେ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ଅନଗୁଳରେ ନଥିବାରୁ ସେଠାରୁ ମୋ ଚିଠି ମୋ ଘର ଠିକଣାରେ

ଆମ ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଥିଲା । ଗ୍ରାମରୁ ମୋ ବାବା ଚିଠିଟି ପାଇ ପୁଣି ମୋ ପାଖକୁ କଟକ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ବିଳମ୍ବରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଚିଠିଟି କଟକରେ ପାଇଲି । ସେହି ଚିଠିରେ ମୁଖ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ D.P. କର ଯେଉଁ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ D.P. ବାମାବାବୁ ଯେଉଁ ନକାରାତ୍ମକ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ କେବଳ ତାହା ହିଁ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଚିଠିଟି ପାଇବାପରେ ମୁଁ ତତ୍ ପରଦିନ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇ ଡି.ପି.ଆଇ ମହାଶୟକ ଯୁକ୍ତିର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିବାଦ କରିବା ସହିତ ମୋର ଯଥାଯଥ ଯୁକ୍ତି ଦୃଢ଼ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନା କରି ଲିଖିତ ଭାବେ ଜଣାଇ ଦେଇଥିଲି ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ବାରମ୍ବାର ଯିବା ଅବସରରେ ଭଦ୍ରଖର ସ୍ୱାଧୀନ ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର, ବାଲେଶ୍ୱରର ପ୍ରଜା ସମାଜ ବାଦୀ ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ରବୀନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ଦାସ (ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ) ଆମ ବିଂଧାରପୁର ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ବାଙ୍କବିହାରୀ ଦାସ (ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ପ୍ରଜା ସମାଜ ବାଦୀ) କୁ ସାକ୍ଷାତ କରି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଅବଗତ କରାଇ ସାରିବା ପରେ ସେମାନେ ଆମ ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାରେ ବାରମ୍ବାର ବୈଧାନିକ ତଥା ଧାନ ଆକର୍ଷଣକାରୀ ପ୍ରଶ୍ନମାନ ଉତ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ମହତାବଜୀ ଏ ବିଷୟରେ ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ଯେ କି ପୂର୍ବରୁ ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତା ଥିଲେ ସେହି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓ (ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ) କୁ ଦେଖାକରିଥିଲି । ସେତେବେଳକୁ ସେ ରାଜ୍ୟର ତତ୍କାଳୀନ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା କଂଗ୍ରେସ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦର ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇସାରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମୋ କଥା ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଶୁଣିସାରିବା ପରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ “ଆମେ ତ ବର୍ତ୍ତମାନ ସରକାରୀ ଦଳରେ ରହିଯାଇଛୁ ଏଣୁ ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କିଛି ମତାମତ ଦେବା ବା ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।”

ବିଧାନ ସଭାର ତତ୍କାଳୀନ ଉପବାଚସ୍ପତି ଶ୍ରୀ ଯଦୁମଣି ମଙ୍ଗରାଜଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ସମସ୍ତ କଥା କହିବାକୁ ସେ କହିଲେ, “ତମେ ତ ପିଲାଲୋକ, ନବବାବୁ କିମ୍ବା ମାଳତୀ ଦେବୀ ଏଥିପାଇଁ ଅଧିକ ଲାଗିବା ଦରକାର ।” ତିର୍ତ୍ତୋଲ ବିଧାୟକ

ଶ୍ରୀ ନିଶାମଣି ଖୁଣ୍ଟିଆ (ପ୍ରଜା ସମାଜବାଦୀ)ଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖାକରି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଅବଗତ କରାଇସାରିବା ପରେ ସେ କହିଲେ “ତମେ ଯାଇ ମାଳତୀ ଦେବୀଙ୍କୁ କୁହ, ସେ ଏ ବିଷୟରେ ଲିଖିତ ଆକାରରେ ଦିଅନ୍ତୁ । ତେବେ ମୁଁ ବାମାଚରଣ ଦାସଙ୍କୁ ଦେଖିବି, କ’ଣ ସେ କରୁଛନ୍ତି ?” ନିଶାମଣି ବାବୁ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଜଣେ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ।

ମୁଁ ନୁହାଁଙ୍କୁ ନିଶାମଣି ବାବୁଙ୍କ କହିଥିବା କଥା କହିଲି, ସେ କିନ୍ତୁ କିଛି ଲେଖି ଦେଲେ ନାହିଁ । କହିଲେ ତାଙ୍କର ଯାହା କରିବାର କଥା କରନ୍ତୁ ।

କଟକରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ଅପରାହ୍ଣ ସମୟରେ କଥାକାର ଶ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କୁ କଟକଚଣ୍ଡୀ ରୋଡ୍ ସ୍ଥିତ ତାଙ୍କ ବାସଭବନରେ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲି । ସେତେବେଳେ ସେ ଡେକାନାଲ ଲୋକସଭା ଆସନରୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ ଟିକେଟ୍ରେ ଲୋକସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ (M.P.) ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ତତ୍କାଳୀନ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ ଦଳର ମୁଖପତ୍ର ଦୈନିକ ‘ଗଣତନ୍ତ୍ର’ର ମଧ୍ୟ ସଂପାଦକ ଥାଆନ୍ତି ।

ତାଙ୍କୁ ଭେଟିବା ଅବସରରେ ସେ ବୋଧ ହୁଏ ସେହିକ୍ଷଣି ନିଦ୍ରାକୁ ଉଠିଥିଲେ କି କ’ଣ ଜାଣେ ନାହିଁ ହଠାତ୍ କୁର ସ୍ବରରେ ମୋ କଥା ଶୁଣି କହି ଉଠିଲେ “ମୁଁ କ’ଣ କରିବି ?” ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ଆମ ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ଆପଣ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବେ । ଆମ ନିମିତ୍ତ ଲୋକ ସଭାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ତରାପନ କରିବେ । ସେ ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ଲୋକ ସଭାରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ କ’ଣ ହେବ ?

ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ଆମ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ବାଟ ଫିଟିଯିବ ।

ସେ ମୋ କଥା ଶୁଣିବା ପରେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ନୀରବରେ କିଛି ସମୟ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଅବିଚଳିତ ଭାବେ ନୀରବରେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦକ୍ଷାୟମାନ ହୋଇ ରହିଥାଏ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ପ୍ରାୟ ତିନି ଚାରି ମିନିଟ୍ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ମୁଁ ମନେ ମନେ ଭାବି ନେଲି ଏଠାରେ ମୋ କଥା ରହିବ ନାହିଁ । ଏଣୁ ନୀରବରେ ବାହୁଡ଼ି ଆସିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେବା ସମୟରେ ସେ’ କ’ଣ ଭାବିଲେ କେଜାଣି ହଠାତ୍ ମୋ ପଛରୁ ତାଜି ପକ୍ଷରିଲେ, “କ’ଣ ଚାଲିଗଲା ?”

ମୁଁ ଫେରି ପଢ଼ିବାକୁ ସେ ପୁଣି ପଞ୍ଜରିଲେ ହଁ କ'ଣ କହୁଥିଲ ? ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଆମ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ବୁଝାଇ କହିବା ପରେ ସେ ମୋତେ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ସଂପର୍କରେ ପଚାରିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ସଂପର୍କରେ ଅବଗତ କରାଇବାକୁ ସେ ମୋତେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନ, ଭୂଗୋଳ, ଇତିହାସ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଯଥାଯଥ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲି । ଫକୀରମୋହନ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ ମୁଁ ତାର ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି । ତତ୍ପରେ ତାଙ୍କ ନିଜ ଲେଖା ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କ'ଣ କ'ଣ ତମେ ପଢ଼ିଛ ବୋଲି ପଚାରିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କର (ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କର) ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ପାଠ କରିଥିଲି ସେହି ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ନାମ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲି । ତତ୍ପରେ ସେ କହିଲେ, “ହଉ ତମେ ଯାଅ” । ମୁଁ ସେଠାରୁ ଫେରି ଆସିଲି । ହେଲେ ସେ ଆମ ପାଇଁ କିଛି ପଦକ୍ଷେପ ନେବେ ସେ ଭରସା ମୋର ଆଦୌ ହେଲା ନାହିଁ ।

ଉପଯୁକ୍ତ ଘଟଣାର ଏକ ସପ୍ତାହ ପରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ତଗର ପ୍ରେସ୍‌ରେ ଜଣେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଭେଟ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ନଥିଲି । ସେ କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଦେଖି ଚିହ୍ନିପାରିଛନ୍ତି । କହିଲେ “ଆପଣଙ୍କୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି, ଆପଣ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଦେଖାକରନ୍ତୁ ।” ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି, “କେଉଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ?” ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ‘ଆପଣ ସେଦିନ ଯାହାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲେ ସେହି (M.P) ତଥା ଗାନ୍ଧିଜୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ।’ ମୁଁ ପୁଣି ସେହି ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପରିଚୟ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁବାରୁ ସେ କହିଲେ “ମୋ ନାମ ଗୋପାଳାଧର ମହାନ୍ତି । ମୁଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କର ଚିଠି ପତ୍ର ଓ ଲେଖା ଇତ୍ୟାଦି ଟାଇପ୍ କରେ । ମୁଁ ଦେଖୁଛି ସେ ଆପଣମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଡକ୍ଟର କେ.ଏଲ୍ ଶ୍ରୀମାଳିଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଟାଇପ୍ କରି ନେଇଛନ୍ତି ।

ସେହି ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କଥାାନୁସାରେ ମୁଁ ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ଶ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି । ସେ ମୋତେ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ କହି ଉଠିଲେ, ମୁଁ ତମମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ଲୋକ ସଭାରେ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ଟାଇପ୍

କରି ନେଉଛି । ଆଜି ରାତିରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଉଛି ସେଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁ ଉତ୍ତର ଦେବେ ତାହା ମୁଁ ଜଣାଇବି ।

ତାଙ୍କଠାରୁ ଏହି ଉତ୍ତର ଶୁଣିବା ପରେ ମୁଁ ବସାକୁ ଫେରିଆସିଥିଲି । ସତକୁ ସତ ସେଥର ଲୋକ ସଭାର ଅଧିବେଶନ କାଳରେ ସେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ସମ୍ପର୍କରେ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ । ଉତ୍ତରରେ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କାଳୀନ ଶ୍ରୀମାଳିନୀ କହିଥିଲେ, “ଶିକ୍ଷା ହେଉଛି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦାୟିତ୍ବ । ମୁଁ ପୋଷ୍ଟ ଟେଲିଗ୍ରାଫ୍ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହିଛି । ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ସେ ସଂପର୍କରେ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ବିଚାର କରିବେ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।”

ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଫେରିଆସିବା ପରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସେହି ସମ୍ବାଦ ଦେଇଥିଲେ । ଆମ ପାଇଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଦୁଇ ଦୁଇ ଥର କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ବାରମ୍ବାର ଆମ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ମତାମତ ଜଣାଇବା ସହିତ ଦ୍ରୁତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ସମୟରେ ମୁଁ ଭାରତର ତତ୍କାଳୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ତତ୍କାଳୀନ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦଙ୍କୁ ଏକ ଆବେଦନ ପତ୍ର ଲେଖିବାକୁ ମନସ୍ଥ କଲି । ଓଡ଼ିଶାରେ ପୋଷ୍ଟ ଟେଲିଗ୍ରାଫ୍ ପାସ୍ କରିଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ସେଥିରେ ସବିଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଓଡ଼ିଆରେ ଲେଖିଥିଲି । ମୋ ଲିଖିତ ସେହି ଆବେଦନ ପତ୍ରଟିକୁ ମୋର ମାମୁଁ ତତ୍କାଳୀନ କଟକ ଶ୍ରୀକ୍ଷ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଇଂରାଜୀ ଅଧ୍ୟାପକ ଥିବା ଶ୍ରୀ ସୁଭାଷ କୁମାର ବୋଷ ଓ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଜଣେ ସହକର୍ମୀ ଇଂରାଜୀ ଅଧ୍ୟାପକ ବନ୍ଧୁ ଦୁହେଁ ମିଶି ଇଂରାଜୀରେ ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ । ସେହି ଆବେଦନ ପତ୍ରଟିକୁ ମାମୁଁ ମଧ୍ୟ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଇଂରାଜୀରେ ଟାଇପ୍ କରାଇ ଆଣି ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀ ସ୍ଥିତ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭବନ ଠିକଣାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇ ଦେଲି ।

ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମହୋଦୟ ମୋ ଆବେଦନ ପତ୍ର ପାଇବା ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦପ୍ତରକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନିମିତ୍ତ ପଠାଇଦେଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ତାହା ପାଇବା

ପରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଦୂତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରେରଣା କରିଥିଲେ ।

ତତ୍ ସହିତ ମୁଁ ନିଜେ ବାରମ୍ବାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କାଳୀନ ମହତାବଜୀଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ସହିତ ମୋ ଆବେଦନର ବିଷୟ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇ ଚାଲିଥିଲି । ଦୂତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନିମିତ୍ତ ଅବଗତ କରାଉଥିଲି ।

ବାରମ୍ବାର ସାକ୍ଷାତ୍ ପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ “ଅପେକ୍ଷାକର, ଏଥର ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ବୈଠକ ବସିଲେ ସବୁକଥା ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଯିବ ନିଶ୍ଚୟ ।” ରାଜ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦର ସଭାପତି ନିଜେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ, ଆଉ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଥିଲେ ଉପସଭାପତି ଏବଂ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂଗଠକ ଥିଲେ ସଂପାଦକ ।

କଟକରେ ଥିବା ସମୟରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ଚୌଧୁରୀ ବଜାରରେ ଦେଖା ହୋଇଗଲା ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ସ୍ୱଳ୍ପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ଗୋକୁଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀଙ୍କ ସହିତ । ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଜାଣିନଥିଲି । ସେ କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଦେଖି ଚିହ୍ନିଥିଲେ । ହଠାତ୍ ପଛରୁ ମୋ ନାମ ଧରି ଡାକିଦେଲେ । ମୁଁ ପଛକୁ ଫେରି ସେହି ଅପରିଚିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦେଖିଲି । ସେ ପୂର୍ବ ପରିଚିତ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସଂଭ୍ରମର ସହିତ ପ୍ରଣାମଟିଏ ଜଣାଇଲି । ସେ କହିଲେ, “ତମେ ଯେଉଁଦିନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କାଳୀନ ମହତାବଜୀଙ୍କ ଦସ୍ତରକୁ ଯାଇଥିଲେ ସେଦିନ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ନିଜେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲି । ତମ କଥା ସବୁ ଶୁଣିଛି । ତମ ଆବେଦନ ପତ୍ରଟି ମଧ୍ୟ ମୋତେ ପଢ଼ିବାକୁ ଦେଇ ସବୁକଥା କହିଛନ୍ତି । ତମମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ କ’ଣ କରାଯାଇପାରିବ ଆମେ ତାହା ହିଁ ଚିନ୍ତାକରି ଦେଖୁଛୁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ତ ଉତ୍ତର ବୁନିୟାଦୀ (ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାର ତିନିଟି) ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଯୋଗ ସୁବିଧା ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ, ତେଣୁ ତମମାନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ସଂପର୍କରେ ଆମକୁ ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ ହେବ । କି’ ପ୍ରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇପାରିବ ଆମେ କେବଳ ସେହି କଥା ହିଁ ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖୁଛୁ ।”

ତତ୍ପରେ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ଯାଇ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ନାୟକଙ୍କୁ ଦେଖାକଲି ସେତେବେଳେ ସେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ଦାୟିତ୍ୱରେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ତେବେ ଏଥର କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସ୍ୱର ଭିନ୍ନ ଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି । ପୂର୍ବରୁ ସେ ସ୍ୱର ନଥିଲା । ଏଥର ଥିଲା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ବେଶ୍ ନରମ ସ୍ୱର । ଆମ ପ୍ରତି ସେ

ଏଥର ଅନେକ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କଠାରୁ ଫେରିବା ପରେ ମୁଁ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ରାଜବନ୍ଦୀ ଭାବେ ପରିଚିତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଜକୃଷ୍ଣ ବୋଷଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ଥିଲି । ରାଜକୃଷ୍ଣ ବାବୁ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସଭାପତି ଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାପରିଷଦର ଜନୈକ ସଦସ୍ୟ ଥିଲେ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମହାମଣ୍ଡଳରେ ରାଜକୃଷ୍ଣ ବାବୁ ପୂର୍ବ ଓ ପରିବହନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ସେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାଷା ପ୍ରଚାର ସମିତିର ସଭାପତି (ଓଡ଼ିଶା ଶାଖାର) ଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି । ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଆନ୍ତରିକତା ରହିଥିଲା । ସେ ରାଜ୍ୟ ପୂର୍ବମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କର ପୁତ୍ର ଓ କନ୍ୟାଙ୍କୁ “ବାଣୀଶ୍ରୀ” ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପୁର ଉଚ୍ଚ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଛାଡ଼ିଥିଲେ ।

ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦରେ ଆତ୍ମମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କାଳୀନ ମହତାବଜୀ, ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଯୁଗ୍ମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ଗୋକୁଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ, ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ନାୟକ, ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥ, ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦର ସଦସ୍ୟ ଥିବା ଶ୍ରୀ ରାଜକୃଷ୍ଣ ବୋଷ, ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ନୀଳାମର ଦାସ, ଶ୍ରୀ ପବିତ୍ରମୋହନ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଭୃତି ଦୃଢ଼ ଯୁକ୍ତିବାଦିବେ ଜାଣି ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ (D.P.I) ବୈଠକକୁ ବାରମ୍ବାର ଜିଦ୍ କରି ଅତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଭାବରେ ଘୁଞ୍ଚାଇ ଘୁଞ୍ଚାଇ ଚାଲିଥାଆନ୍ତି ।

ବାମାଚରଣ ଦାସ ଜଣେ ଦୃଢ଼ ପ୍ରଶାସକ ବୋଲି ତାଙ୍କର ସୁନାମ ଥାଇପାରେ, ସେ ମଧ୍ୟ ରେଭେନ୍ସା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗଣିତ ବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଫେସର ଏବଂ ତତ୍ପରେ ରେଭେନ୍ସା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଆସନରେ ଆସାନ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଯେତେ ଅପ୍ରିୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏକାନ୍ତ ଅନସ୍ୱାକାର୍ଯ୍ୟ ଯେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ କଳ୍ପସ୍ତ୍ର ପ୍ରବେଶ କରାଇବାରେ ସେ ହିଁ ଥିଲେ ମୁଖ୍ୟକର୍ତ୍ତା । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ପରି ଏକ ନିର୍ମଳ ପୁଷ୍କରିଣୀକୁ ପଙ୍କଜ କରିବାରେ ତାଙ୍କର କ୍ଷମତା ପ୍ରମତ୍ତ ଥିଲା ମୁଖ୍ୟ । ତାଙ୍କରି ସମୟରୁ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ବଢ଼ିଓଲିଲା ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର । ଯାହା ତାଙ୍କ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ତତ୍କାଳୀନ ବଳଦତ୍ତ ପ୍ରସାଦଙ୍କ ସମୟରେ

ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ତତ୍କୃତ ବଳଭଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଥିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାର, ନୀତିନିଷ୍ଠ ଓ ମାନବବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଅତି ଆନ୍ତୋଶମୂଳକ ଭାବେ ବାମାବାବୁ କିପରି ଅଧଃପତନ କର୍ମରାମାନଙ୍କୁ ନାନାପ୍ରକାର ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଦେଉଥିଲେ ତାହାର ଅନେକ ଉଦାହରଣ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଘଟଣାର ଅବତାରଣା କରିବା ଆୟୋଜିକ ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ମନେ କରୁଛି ।

ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ବରିଷ୍ଠ ବିଜ୍ଞାନ ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ରାମକୃଷ୍ଣ କର ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ସଂପର୍କରେ ଉଚ୍ଚଜ୍ଞାନ ଆହରଣ ନିମିତ୍ତ ଆମେରିକା ଯିବାର ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇ ସାରିବା ପରେ ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କୁ ନପଠାଇବା ନିମିତ୍ତ ବାମାବାବୁଙ୍କର ଯାବତୀୟ ଅପକୌଶଳ ଶେଷରେ କରବାବୁଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ବିରୋଧାଳୟକୁ ଯିବା ଧମକରେ ହାରମାନି ପଦାରେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା ।

ସେହିପରି ରାଜ୍ୟର ସର୍ବପ୍ରଥମ ମୂଳବଧୂର ଶିକ୍ଷା ତଥା ମୂଳବଧୂର ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିବା ଶ୍ରୀ ବିପିନ ବିହାରୀ ଚୌଧୁରୀ ଥରେ ଅନଗୁଳ ଆସି ବାପି ଓ ନୁମାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ତାଙ୍କୁ ବାମାବାବୁ କିପରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଭାବେ ହଇରାଣ କରିଛନ୍ତି ତାହାର କରୁଣା ବର୍ଣ୍ଣନା ନିଜେ କାହିଁ କାହିଁ କରୁଥିବା ଦେଖାଯାଇଛି ।

ଏଠାରେ ପାଠକମାନଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିପାରେ ଆମ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍) ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ବାମାବାବୁ ଏପରି ହଇରାଣ କରିବାର କାରଣ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ? ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ସନ୍ଦେହମୋଚନ ନିମିତ୍ତ କେତେଗୋଟି କାରଣର ଅବତାରଣା ଏଠାରେ କରିବାକୁ ଯାଉଅଛି । ଯାହା ଅମୂଳକ ହେବନାହିଁ ।

ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସଙ୍କର ଇର୍ଷା ଓ କ୍ରୋଧର ଦୁଇଟି କାରଣ ହୋଇପାରେ ବୋଲି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି ।

ପ୍ରଥମତଃ ମୁଁ ଏଥିପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ଯେ ୧୯୫୮ ମସିହା ରେ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ (ବେସିକ୍ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ୍) ର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବରେ ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ ସଭାପତି ଓ ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥିଭାବେ ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ , ସେହି ସଭାରେ ବାମାବାବୁ ତାଙ୍କ ସଭାପତି

ଅଭିଭାଷଣରେ ବହୁ କିମୂତ କିମାକାର କଥାମାନ କହିଥିଲେ । ଶିକ୍ଷା ତଥା ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ମନଗଢ଼ା ଅଦ୍ଭୂତ କଥାମାନ ବଖାଣି ଉଲ୍ଲିଥିଲେ, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ବହୁ ଅଯୌକିକ ଆକ୍ଷେପମୂଳକ ମତବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଛାଇ ନଥିଲେ । ସଭାଶେଷରେ ସଭାପତି ଓ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ତଥା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଧନ୍ୟବାଦ ଅର୍ପଣ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଥିଲା ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସଙ୍କ ଉପରେ । କାରଣ ସେ ଅନଗୁଳ ବେସିକ୍ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ ପରାମର୍ଶ ଦାତା କମିଟିର ସଦସ୍ୟ ଥିଲେ । ସଭାରେ ଚିତ୍ତଭାଇ ବାମାବାବୁଙ୍କ ଭାଷଣର ଯେଉଁ ତୀବ୍ର ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲେ ତାହା ବାମାବାବୁଙ୍କୁ ଅଧିକ କ୍ଷୁବ୍ଧ କରାଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ଗୌର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଲଜ୍ଜା ଓ କ୍ରୋଧରେ ଆରତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏ ସଂପର୍କରେ ବିଶଦ ଭାବେ ପୂର୍ବରୁ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବା ସ୍ଥାନରେ ମୁଁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ କାରଣଟି ଥିଲା ଶ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ କାଳରେ ବୁର୍ଲାରେ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜ ଖୋଲାଯିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପର୍ବ ଉଲ୍ଲିଥାଏ । ସେହି ବୁର୍ଲା ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ହେବା ନିମିତ୍ତ ବାମାଚରଣ ଦାସ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ସୁପାରିଶ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନଗୁଳ ଧାଇଁ ଆସିଥିଲେ । ବାପି (ନବବାବୁ) ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ତାଙ୍କୁ କହିଦେଲେ ଯେ “ଆପଣ ତ ଇଞ୍ଜିନିୟର ନୁହଁ, ମୁଁ କିପରି ଆପଣଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ହେବା ନିମିତ୍ତ ସୁପାରିଶ କରିପାରିବି ?” କାରଣ ବାପି ଥିଲେ ଅତିଶୟ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦୀ ଓ ନୀତିନିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ତ କିଛି କରିପାରିଲେ ନାହିଁ ବାମାବାବୁ “ମାର ମାର ଚଣ୍ଡାରିଆକୁ ମାର” ନ୍ୟାୟରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଗଣ ହୋଇଗଲେ ବାମାବାବୁଙ୍କ ରୋଷର ଶିକାର ।

ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସ ବିଦାୟ ନେଇସାରିବା ପରେ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇଥିବା ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ଦାଶଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକତ୍ୱ କାଳରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ ୧୯୫୮ ମସିହା ଶେଷ ଭାଗରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ନିମିତ୍ତ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେହି ଅବସରରେ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ

ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ଆମ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ସଂପର୍କରେ ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ । ଆମେମାନେ ନାନା ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଥିଲୁ । ସେତେବେଳେ ସେ ଆମକୁ ଅନେକ ଆପାତ ମଧୁର ମନୋରମ ଆଶ୍ୱାସନା ବାଣୀ ଶୁଣାଇ କହିଥିଲେ “ତମେ ସବୁ ମନ ଦେଇ ଅଧ୍ୟୟନ କର । ଏଠାରେ ଅଧ୍ୟୟନ ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କର । ତା’ପରେ ସିନା ଯାଇ କହିବ, ଏବେ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ?”

କିନ୍ତୁ ଅତି କୌତୁହଳର ବିଷୟ ଯେ ତାଙ୍କ ଦସ୍ତରକୁ ଫେରି ଯାଇ ପତ୍ରଦ୍ୱାରା ଜଣାଇ ଦେଲେ ଯେ, “ତମେମାନେ ସବୁ E.T. (ଏଲିମେଣ୍ଟାରୀ) ଟ୍ରେନିଂ ନେବାକୁ ମୁଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଛି ।”

ସେ ସମୟରେ ମାଟ୍ରିକ୍ ପାସ୍ କରି ନଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ହିଁ E.T. (ଏଲିମେଣ୍ଟାରୀ ଟ୍ରେନିଂ) ନେଇ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷକତା କରୁଥିଲେ । ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆମ ପକ୍ଷେ ଆଦୌ ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇପାରିନଥିଲା । ତତ୍ତ୍ୱେ ଆମେମାନେ ସେହି ମତାମତକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ସହିତ ତାହାର ତାତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରତିବାଦ ମଧ୍ୟ ଜଣାଇ ଦେଇଥିଲୁ ।

ଏହିପରି ସରକାରୀ କଲର ଅନ୍ୟାୟ ଅବିଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋର ଅବିରାମ ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥାଏ । ସେହି ସମୟରେ ମୁଁ କେବେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ମୋ ନିଜ ନିମିତ୍ତ କିମ୍ବା ନିଜର ନିଯୁକ୍ତି ନିମିତ୍ତ କିଛି ହେଲେ କହିନଥିଲି କିମ୍ବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲି ।

ଯେଉଁଠାକୁ ଯାଉଥାଏ, ବା ଯାହାକୁ ସାକ୍ଷାତ କରୁଥାଏ ସେ ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ ପୋଷ୍ଟ ଟେସିକ୍ ସମସ୍ୟାମାନ ହିଁ ଉତ୍ଥାପନ କରି ପ୍ରତିକାର ଦାବୀ କରିଥାଏ ।

ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ସାକ୍ଷାତକାର ଓ ଆଲୋଚନା କାଳରେ ମୋର ଏକମାତ୍ର ପରିଚୟ ଥିଲା - ନନିଗୋପାଲ ପାଲିତ୍ (ପୋଷ୍ଟ ଟେସିକ୍ ପ୍ରତିନିଧି)

ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିତାପର ସହିତ ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ଏହି ଉଦ୍ୟମରେ ମୋତେ ଆର୍ଥିକ ନୁହେଁ କେବଳ ମାନସିକ ତଥା ନୈତିକ ସାହାଯ୍ୟ ସମର୍ଥନ ଯୋଗାଇଦେବା ନିମିତ୍ତ ମୁଁ ସେତେବେଳର ମୋର କେତେଜଣ ସହାଧ୍ୟାୟୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ ସେମାନେ

ସାହାଯ୍ୟ କରିବାତ ଦୂରର କଥା ମୋ ପତ୍ରର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଦେଖିନଥିଲେ ।
ସେବାଗ୍ରାମ ଓଷା ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ବଳରାମପୁରର ପୋଷ୍ଟବେସିକ୍
ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରୁ ଉଚ୍ଚାଧିକାରୀ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପତ୍ରଦ୍ୱାରା ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇ
ନିଷ୍ପଳ ହୋଇଛି ।

କଟକରେ ଭାଇଙ୍କ ବସାରେ ରହିବା ଖାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଉଥିଲା ଏବଂ
ଦୁଇଟି ପିଲାଙ୍କୁ ଚିତ୍ରସନ୍ ପଢ଼ାଇ ମାସିକ ପାଉଥିବା ମାତ୍ର ବାରଟଙ୍କା ମୋର କଟକରୁ
ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଯାତାୟତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଥିଲା ବୋଲି ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ।

ମୋର ଏବେ ବି ମନେ ଅଛି ଥରେ ଏହି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଉପଲକ୍ଷେ ମୋତେ କଟକରୁ
ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଯାଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ
ମୁଁ ଭାଇଙ୍କ ବସାରୁ ସାମାନ୍ୟ ଜଳଯୋଗ କରିସାରି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଅଭିମୁଖେ
ସଂଧ୍ୟାଟ୍ରେନ୍ରେ ଚାଲିଲି । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗକୁ ସେଦିନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ
ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ସ୍ଥାନକୁ
କାର୍ଯ୍ୟୋପଲକ୍ଷେ ଯାଇ ରାତ୍ରି ପ୍ରାୟ ଦଶଟା ବେଳକୁ ମାମୁଁଙ୍କ ବସାକୁ ଯାଇଥିଲି ।
ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟର ଆଇନ୍ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସେହି ମାମୁଁ ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ
ସେନଙ୍କ ସରକାରୀ ବସାକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲି ମାଉଁ ନାହାନ୍ତି । ସେ ନିଜ ଗ୍ରାମ
ପୁରୁଷୋତ୍ତମପୁରକୁ ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି । ମାମୁଁ ଭାଷଣ ଜ୍ୱରରେ କମ୍ପୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର
ଏପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ମୁଁ ନିଜ ଆତ୍ମକହିପକାଇଲି ମୋ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଦରକାର
ନାହିଁ । ମୁଁ ଖାଇଦେଇ ଆସିଛି । ନିଜେ ବିଛଣା ପାରି ଶୋଇଲେ ମଧ୍ୟ ପେଟରେ
ଭୋକ ଥିବାରୁ ଭଲ ନିଦ ହେଉନଥାଏ । ଯାହା ହେଉ ତତ୍ପରଦିନ ଖୁବ୍ ସକାଳୁ
ଉଠି ନିଜର ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷ କରି ଚାଲିଲି ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଗ୍ରାମସେବକ ତାଲିମ୍
କେନ୍ଦ୍ରକୁ । ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ଯେ ସେହି ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମୋର ଦୁଇଜଣ
ସହାଧ୍ୟାୟୀ ବନ୍ଧୁ ଗ୍ରାମ ସେବକ ତାଲିମ୍ ନେଉଥାଆନ୍ତି । ଆଶା ଥିଲା ସେମାନଙ୍କ
ପାଖକୁ ଗଲେ ଅନ୍ତତଃ ଭୋଜନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇପାରିବ । କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ
ହୋଇ ଅବଗତ ହେଲି ଯେ ସେହି ବନ୍ଧୁଦ୍ୱୟ ଛୁଟି ନେଇ ନିଜ ଘରକୁ ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି ।

ନାଗବରେ ସେଠାରୁ ଚାଲିଗଲି ଭୁବନେଶ୍ୱର ବିମାନ ବନ୍ଦର ରାସ୍ତାଦେଇ ଆସି
ଏକାମ୍ର ନିବାସରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ସେଠାରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି ଯେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ରାଜ୍ୟ
ସଚିବାଳୟରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ପ୍ରକୋଷ୍ଠକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ମଧ୍ୟାହ୍ନ

ଗୋଟାଏରୁ ଅଧିକ ହେଲାଣି । ଭୀଷଣ ଭୋକ ହେଉଥାଏ । ପାଖରେ ବିଶେଷ ପଇସା ନାହିଁ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ କଟକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିବା ରେଳଭଡ଼ା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅନ୍ଧ କିଛି ଅଧିକ ପଇସା ଥାଏ । ସେତିକିରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଉତ୍ଖୁଡ଼ାରୁ ଶହେଗ୍ରାମ ମାତ୍ର କିଣିନେଇ କେଦାର ଗୌରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଲି । କେଦାରଗୌରୀସ୍ଥ କୁଣ୍ଡ ନିକଟରେ ବସି ସେତିକି ଖାଇବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କଲି । ପୂର୍ବ ରାତିରୁ ଭୋକିଲା । ଏଣେ ପଥଶ୍ରମ ହେତୁ ଶରୀର ଅବଶ ହୋଇପଡ଼ୁଥାଏ । ମୁଣ୍ଡବୁଲାଇ ବାନ୍ତି ଲାଗୁଥାଏ । କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ କେଦାରଗୌରୀ ମନ୍ଦିର ନିକଟସ୍ଥ ମରିଚ କୁଣ୍ଡ ନିକଟରେ ଥିବା ପଣସ ଗଛମୂଳରେ ପଥର ଚଉତରା ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲି । ଉତ୍ଖୁଡ଼ାତକ ମଧ୍ୟ ସବୁ ଖାଇପାରିଲି ନାହିଁ । ପାଣି ପିଇସାରି ଚଉତରା ଉପରେ ଗଛକୁ ଆଉଜି କିଛି ସମୟ ବସିରହିଲି । ମନ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ ଅନେକ କଥା ଉଦ୍ଧୃତ ମାଗୁଥାଏ ।

ମନକୁ ଆସିଲା ମୋତେ ଏତେ ପ୍ରକାର ସଂଗ୍ରାମରେ ମୋର କୌଣସି ବନ୍ଧୁ ସହଯୋଗ କରୁନାହାନ୍ତି । ସରକାର ମଧ୍ୟ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ନାହାନ୍ତି । ତେବେ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ମୁଁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବି, ଏତେ କଷ୍ଟ ସହିବି କାହିଁକି ? କ'ଣ ଦରକାର ? ବରଂ କାହାରିକି ଧରାଧରି କରି କେଉଁଠାରେ ମୋ ନିଜ ନିମିତ୍ତ ଶକ୍ତିଏ କର୍ମସଂସ୍ଥାନ ଧରିପାରିଲେ ଚଳିଯିବ ।

ଏହି ଚିନ୍ତାର ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପୁନର୍ବାର ମନରେ ଜାଗିଲା ବିପ୍ଳବୀ କ'ଣ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିବ ? ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ ବିପ୍ଳବ ହେବ କିପରି ? ସେହି ସମୟରେ ମନକୁ ଆସିଲା କବିଗୁରୁ ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଠାକୁର ପ୍ରାୟ ସ୍ୱାଧୀନତା କାଳ ୧୯୪୬ ମସିହାରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ଭାରତରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା (ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ) କୁ ନିର୍ବାପିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନୂଆଖାଲି ପଦଯାତ୍ରା କାଳରେ ଯେଉଁ ଗାତ ରଚନା କରିଥିଲେ,

“ଯଦି ତୋ'ର ଡାକ୍ ଶୁନେ କେଉଁ ନା' ଆସେ

ତବେ ଏକ୍‌ଲା ଚଲୋରେ ।

ଏକ୍‌ଲା ଚଲୋ, ଏକ୍‌ଲା ଚଲୋ, ଏକ୍‌ଲା ଚଲୋରେ ।”

ମନରେ ବଳ ଓ ସାହସ ଭରିଗଲା । ଉଠି ଉଲ୍ଲିଲି ଆପଣା ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ । ସଚିବାଳୟରେ ଆଉ ଜଣେ ସହପାଠୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସହ ଦେଖା ହୋଇଗଲା । ସେ

ମୋତେ ବାରମାର ଅନୁରୋଧ କଲେ ତାଙ୍କ ବସାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବାକୁ । ମୁଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷରେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବିବୋଲି କହି ରଖିଲି ।

ସଚିବାଳୟରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ ଓ ଆଲୋଚନା ସରିବା ପରେ ରାତ୍ରି ପ୍ରାୟ ନଅଟା ସମୟରେ ବହୁଙ୍କ ବସାରେ ଯାଇ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲି । ସେଠାରେ ରାତ୍ରଭୋଜନ ଶେଷରେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ତତ୍ପରଦିନ ସକାଳେ କଟକ ଫେରଆସିଥିଲି ।

ମୁଁ ଏହିପରି ଭାବରେ ବାରମାର କଟକରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଯାତାୟତ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କଟକ ବସାରେ ଭାଇ କିମ୍ବା ଭାଉଜଙ୍କୁ ଏ ସଂପର୍କରେ କେବେ କିଛି ଜଣାଇ ନଥିଲି । ସେମାନଙ୍କର ଧାରଣା ଥିଲା ଯେ ମୁଁ ମୋ ନିଜ ନିମିତ୍ତ ଗୁଜିରାଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଏତେ ଥର ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ମୋ ନିଜ ଲାଗି ଖଣ୍ଡେ ଗୁଜିରା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନୁହେଁ ବରଂ ସରକାରୀ କଲର ଚରମ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅବିଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ଯାଉଛି ସେ କଥା ସେମାନେ ଅବା ଭାବିବେ କାହିଁକି ?

ହେଲେ ମୋ ଅସଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଜଣା ପଡ଼ିଗଲା, ଯେଉଁଦିନ ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତତ୍କଳ ମହତାବ ଜୀ ମୋ ନିଜ ନାମରେ ପଠାଇଥିବା ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ ପତ୍ର ଯାହା ଆମ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇଥିଲା । ମୋ ବାବା ସେହି ପତ୍ରଟିକୁ କଟକ ପଠାଇଦେଇଥିଲେ । ମୋ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଭାଇ ଚିଠିଟିକୁ ଖୋଲି ପଢ଼ି ଦେବାରୁ ସବୁକଥା ଜଣାପଡ଼ିଗଲା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗଦାଧର ଦତ୍ତ ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ନିଷ୍ଠାପର ଗାନ୍ଧିବାଦୀ । ସେ ଥିଲେ ତତ୍କାଳୀନ ବିଧାୟକ । ଆସେମ୍ବ୍ଲି କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସମ୍ପାଦକ, ଓ ସରକାରଙ୍କ ପବ୍ଲିକ୍ ଆକାଉଣ୍ଟସ୍ କମିଟିର ସଦସ୍ୟ, ପବ୍ଲିକ୍ ଅଣ୍ଡରଟେକିଂ କମିଟିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମହତାବଙ୍କର ଖୁବ୍ ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି । ବିରୋଧୀ ଦଳର ବରିଷ୍ଠ ବିଧାୟକମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ବସାକୁ ଆସି ଆଳାପ ଆଲୋଚନା କରନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ମହଲରେ ବିଶେଷକରି ସଚିବାଳୟରେ ତାଙ୍କର ଖୁବ୍ ଆଦର ଓ ସମ୍ମାନ ରହିଥିଲା । କାରଣ ସେ ଥିଲେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି । ଅବାଚର କଥା ସେ କେବେ କହନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସମ୍ପର୍କରେ ଗଦାଧର ଦତ୍ତ ଥିଲେ ମୋର ପିତୃସା ପୁଅ ଭାଇ (ବଙ୍ଗଳାରେ ଦାଦା) ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେବେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଉନଥିଲି । କାରଣ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ଯେ ସେ ସରକାରୀ ଦଳର ଲୋକ । ମୁଁ ସରକାର ବିରୋଧୀ ଯେଉଁ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇଛି ସେଥିରେ ସେ କ'ଣ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ? ଏଣୁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବି କାହିଁକି ?

ସେହି ସମୟରେ ବଡ଼ଭାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରସାଦ ପାଲିତ ତାଙ୍କର ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟୋପଲକ୍ଷେ ଦୈନିକ କଟକରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଯାଉଥିଲେ ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଭାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରସାଦଙ୍କ ସହିତ ଗଦାଧର ବାବୁଙ୍କର ଭେଟ ହୋଇଗଲା । କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଭାଇ ତାଙ୍କୁ କହିଦେଲେ ଯେ ବାଦଲ ଆଜିକୁ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ମାସ ହେଲା କଟକ ଆସି ଆମ ବସାରେ ରହୁଛି । ସେ କାର୍ଯ୍ୟୋପଲକ୍ଷେ ବାରମ୍ବାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସୁଛି ।”

ଏହାଶୁଣି ଗଦାଧର ଦାଦା ଉତ୍ତର ଦେଲେ “ବାଦଲ କଟକରେ ଅଛି, ବାରମ୍ବାର କଟକରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସୁଛି, କାହିଁ ସେ କେବେତେ ମୋତେ କଟକ କିମ୍ବା ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଦେଖା କରିନାହିଁ ? ଆଜ୍ଞା ହଉ ତାକୁ କହିବ ସେ ଆସି ମୋତେ ଦେଖାକରିବ ।” ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଭାଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଫେରିଆସି ମାତେ କହିଲେ “ତୁ ଏତେଥର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଉଛୁ କେବେ ଗଦାଧର ଦାଦାଙ୍କୁ ଦେଖା କରିନାହୁଁ ।” ମୁଁ ମନା କଲି । ସେ ପୁଣି କହିଲେ “ଗଦାଧର ଦାଦା କହିଛନ୍ତି କାଲି ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ।”

ମୁଁ ନାରାବ ରହିଗଲି, ତତ୍ପରଦିନ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇ ଗଦାଧର ଦାଦାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସରକାରୀ ବାସଭବନରେ ସାକ୍ଷାତ କଲି । ସେ ମୋତେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ, “ତୁ ଏତେ ଦିନ ହେଲା ଗ୍ରାମରୁ ଆସିଲୁଣି, କଟକରେ ରହୁଛୁ । ବାରମ୍ବାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସୁଛୁ ବୋଲି ଶୁଣିଲି, କାହିଁ କେବେବି ତୁ ମୋତେ କଟକ କିମ୍ବା ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଦେଖା କରିନାହୁଁ ?” ମୁଁ ନାରାବ ରହିଗଲି ।

ସେ ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ କ'ଣ କରୁଛୁ ।

ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ନାହିଁ, କିଛି କରିନାହିଁ । ଏହା ପରେ ପୁଣି ପଚାରିଲେ କ'ଣ କିଛି କରିବୁ ? ମୁଁ ମଉନେ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଥିଲି ।

ସେ କହିଲେ ଏବେ ଗ୍ରାମସେବକ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ ସମାପ୍ତ ପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଦେଖୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଦରଖାସ୍ତ କର ହୋଇଯିବ ।

ତାଙ୍କ କହିବାନୁସାରେ ଗ୍ରାମ ସେବକ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ ଦରଖାସ୍ତଟିଏ କରିଦେଲି ସିନା ଗ୍ରାମ ସେବକ ହେବା ନିମିତ୍ତ ମୋର ଆନ୍ତରିକ ଇଚ୍ଛା ନଥିଲା । ମୋର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ଶିକ୍ଷକ ହେବାକୁ ।

ଯେଉଁଦିନ କଟକ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଗ୍ରାମସେବକ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ ସାକ୍ଷାତକାର (ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ) ହେଉଥିଲା, ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲି । ମୋର ସେଥିନିମନ୍ତେ ଆନ୍ତରିକତା ନଥିବାରୁ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ସମୟରେ ଆନ୍ତରିକତା ବିହୀନ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି ।

ଶ୍ରୀ ଗଦାଧର ଦତ୍ତଙ୍କର ଯେଉଁଭଳି ପରିଚୟ ଥିଲା ଓ ଖ୍ୟାତି ଥିଲା ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇଥିଲେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ମୋର ମନୋନୟନ ହୋଇଥାଆନ୍ତା । ଅବଶ୍ୟ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ସମୟରେ ଗଦାଧର ଦାଦା ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ନଥିଲେ । କାର୍ଯ୍ୟୋପଲକ୍ଷେ ରାଜ୍ୟ ବାହାରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ଏକ ସପ୍ତାହ ପରେ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ସେ ଫେରିଲା ପରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ସଂପର୍କରେ କିଛି ଜଣାଇନଥିଲି । ସେଦିନ ମୋର ଉତ୍ତର ଦାନରୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ଜାଣିପାରିଥିଲି ଯେ ମୋର ମନୋନୟନ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଗ୍ରାମସେବକ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ସାକ୍ଷାତକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯାଇଥିବା ସମୟରେ ସେହିଠାରେ ଅବଗତ ହେଲି ଯେ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତ ହେବେ । ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ଆବାସିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ । ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ।

ମୋର ପୂର୍ବରୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଥିଲା, ମୁଁ କିପରି ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ହେବି । ମୁଁ କୌଣସି ପ୍ରଚଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିନଥିଲି । କେବଳ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାରେ ପ୍ରଥମରୁ ଦ୍ୱାଦଶ ଯୋଗ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ବାରବର୍ଷ ଧରି ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଆସିଥିବାରୁ ଗୋଟିଏ ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷକ ହେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ବରଗଡ଼ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ

ଇଣ୍ଡରଭ୍ୟୁ ଦେଇଥିଲି । ସେହି ଇଣ୍ଡରଭ୍ୟୁରେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନମର ରଖି ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ମନୋନୀତ ହୋଇସାରିଥିଲି । ହେଲେ ତତ୍କାଳୀନ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସଙ୍କ ଅପାର ମହିମାରୁ ସେ ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ତେବେ ଯଦି ସୁଯୋଗ ମିଳେ ଆଦିବାସୀ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଅଧୀନରେ ଶିକ୍ଷକତା ନକରିବି କାହିଁକି ? ନହେଲେ ମୋର ଶିକ୍ଷକ ହେବାର ସ୍ୱପ୍ନ ସାକାର ହେବ କିପରି ?

ଶିକ୍ଷକତାକୁ ମୁଁ କେବଳ ଏକ ଅଧମ ଧାରଣା ପନ୍ଥା ବୋଲି କେବେ ବି ଭାବି ପାରି ନାହିଁ । ଶିକ୍ଷକତାକୁ ମୁଁ ଏକ ପବିତ୍ର ଜାତୀୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାର କରି ଆସିଛି । ଶିକ୍ଷାଦାନ ଦ୍ୱାରା ଦେଶ ଓ ଜାତିର ଅଧିକ ସେବା କରିପାରିବି ବୋଲି ମୋର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥିଲା । ଯାହା ଅନ୍ୟ ଋକ୍ତିରୀ ମାଧ୍ୟମରେ କରିବା ଏତେ ସହଜ ନୁହେଁ ।

ସତ୍ୟବାଦୀ ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ତତ୍କାଳୀନ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସଂତ୍ରାସବାଦୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଚଳାଇ ବୋମା ତିଆରି କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ବିଦେଶୀ ଇଂରେଜ ସରକାର ସନ୍ଦେହ କରି ସେଠାରେ ଗୋଇନ୍ଦା ପୋଲିସ୍ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ କି ନିସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ରାତ୍ରିକାଳରେ ଛାତ୍ରାବାସ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଗୁପ୍ତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଛାତ୍ରାବାସ ଗୃହଗୁଡ଼ିକର ପକ୍ଷାତ୍ ଭାଗରେ ନିୟମିତ ପଦଘରଣା କରୁଥିଲେ ।

କେତେକ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ର ନିଶଢ଼ ରାତ୍ରିରେ ସେମାନଙ୍କର ପରଘରଣା ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସେମାନଙ୍କୁ ଭୂତ ଭାବି ଭୟଭୀତ ହେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅସଲ କଥା ବୁଝାଇ ଦେଇ ଭୟ ଦୂର କରୁଥିଲେ ।

ପୂଜ୍ୟ ଦାସେ ଆପଣେ (ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ) ସରକାରୀ ଗୋଇନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଜଣାଇ ଦେଉଥିଲେ ଯେ “ଆମେ ଏଠାରେ ହାତ ତିଆରି ବୋମା ତିଆରି କରୁନାହିଁ । ଆମେ ଏଠାରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବୋମା ତିଆରି କରୁଛୁ ତାହା ହେଉଛି ମାନବ ବୋମା ।

ସେହି ସବୁ ବୋମା ଯେଉଁଦିନ ବିସ୍ଫୋରିତ ହେବ, ସେହିଦିନ ଏହି ଦେଶରୁ ବିଦେଶୀ ଶାସନ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବ, ଆମ ଜନନୀ ଜନ୍ମଭୂମି ହାତରୁ ପରାଧୀନତାର ଶୃଙ୍ଖଳ ଛିଡ଼ିପଡ଼ିବ ନିଶ୍ଚୟ ।”

ଏହି କଥା ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ ମଧ୍ୟ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ଚାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ସେ କାଳର ସତ୍ୟବାଦୀ ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ମାନବବାଦୀ ବୋମା ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା ତାହା କେତେକ କ୍ଷେତ୍ର ବା ଅକ୍ଷେତ୍ରରେ ବିସ୍ଫୋରିତ ହୋଇପାରିଛି ତାହା ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ଗଣ ହିଁ ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରୁଥିବେ ।

ଶିକ୍ଷା ମାଧ୍ୟମରେ ସାମାଜିକ ଚେତନା, ଦୃଢ଼ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟତାବୋଧ ପ୍ରଭୃତିର ବୀଜ ବଫଳ କରାଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ମୋର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମିଥିଲା ।

ଆମର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ରରଞ୍ଜନ ଦାସ (ଚିତ୍ର ଭାଇ) ବିଦେଶରୁ ଉଚ୍ଚ ଅଧ୍ୟୟନ ଶେଷରେ ସ୍ୱଦେଶକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ପଦପଦବୀ ଯନ୍ତ୍ରଣାକଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେସବୁ ପ୍ରତି ଆଦୌ ଆକୃଷ୍ଟ ନହୋଇ ଅତି ଆଦରରେ ବଢ଼ି ନେଇଥିଲେ ଶିକ୍ଷକତାକୁ । ସେଥିନିମିତ୍ତ ପଞ୍ଚ ପର୍ବତ ବେଷ୍ଟିତ ଯୋଗାଯୋଗହୀନ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡାରେ ଥିବା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପଦଗ୍ରହଣ କରିନେଇଥିଲେ ।

ତତ୍କାଳୀନ ସମ୍ବଲପୁର ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିବା ତତ୍କୁଳ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ର ‘ମେହେର ପ୍ରତାପ’ରେ ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରି ଲେଖିଥିଲେ, “ଯୁବ ବନ୍ଧୁ ଚିତ୍ରରଞ୍ଜନ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ପଢ଼ିରହିଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଖୁଲି ଆସନ୍ତୁ ପ୍ରଶଂସା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ।” ଯାହାର ଉତ୍ତର ଚିତ୍ରଭାଇ ତତ୍କାଳୀନ ଗ୍ରାମସେବକ (ବର୍ତ୍ତମାନର ସର୍ବୋଦୟ) ପତ୍ରିକାରେ ଲେଖି ଦେଇଥିଲେ, “ଆମେ ଜଙ୍ଗଲରେ ରହି ଖୁଣ୍ଟା ଚାଡ଼ିବା ଓ ଘର ଲିପିବାକୁ ଆଦରି ନେଇ ସାରିଲୁଣି ।”

ଚିତ୍ରଭାଇଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ଯେ ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିଶ୍ଚୟ ପଡ଼ିଥିବ ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଗଙ୍ଗାଧର ଦାଦାଙ୍କୁ ମୋର ଶିକ୍ଷକତା ପ୍ରତି ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ରହି ଆସିଛି ବୋଲି ଜଣାଇଦେଲି । ସେ ମୋ କଥା ଶୁଣିବା ପରେ କହିଲେ, “ଆଜ୍ଞା ଠିକ୍ ଅଛି ତେବେ ଏଥି ନିମିତ୍ତ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଉପଶାସନ ସଚିବ (ଡେପୁଟି ସେକ୍ରେଟେରୀ)ଙ୍କ ପାଖକୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖି ଆଣି ମୋତେ ଦିଅ ।”

ତାଙ୍କ କଥାନ୍ତୁସାରେ ମୁଁ କଟକ ଆସି ସେଦିନ ବସାରେ ବସି ଓଡ଼ିଆରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖୁଥିବା ଅବସରରେ ମୋର ଜଣେ ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ପୁଅ ଭାଇ ଶ୍ରୀ ଅମରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ପାଲିତ୍ (ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷ ବିଭାଗ ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ) ଆସି ପଚାରିଦେଲେ କ'ଣ କରୁଛୁ ? ଉତ୍ତରରେ ମୁଁ ଜଣେଇଦେଲି ଯେ “ମୁଁ ଖଣ୍ଡିଏ ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖୁଛି ।” ସେ ମୋ ହାତରୁ ଦରଖାସ୍ତଟିକୁ ନେଇ ପଢ଼ିଲେ ଏବଂ ସଂଗେ ସଂଗେ ତାକୁ ଇଂରାଜୀରେ ଲେଖି ନେଇଗଲେ । ସେହିଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ତାଙ୍କ ଅଫିସରୁ ଇଂରାଜୀରେ ଟାଇପ୍ କରି ମୋ ଦରଖାସ୍ତର ଦୁଇକିତା ନକଲ ଆଣି ମୋତେ ଧରାଇ ଦେଲେ । ତତ୍ପରଦିନ ବଡ଼ଭାଇ ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରସାଦ ପାଲିତ୍ ଦରଖାସ୍ତ ଦୁଇଟିରେ ମୋର ଦସ୍ତଖତ କରାଇ ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଗଲେ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଦରଖାସ୍ତ ଦୁଇଟି ଗଦାଧର ଦତ୍ତଙ୍କୁ ଦେବାରୁ ସେ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ମୋର ଦରଖାସ୍ତ ଉପରେ ତାଙ୍କର ସୁପାରିଶ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଗୋଟିକୁ ଆଦିବାସୀ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଡେପୁଟି ସେକ୍ରେଟାରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପଦ୍ମନାଭ ମିଶ୍ରଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇ ଦେବା ସହିତ ଅନ୍ୟଟିକୁ ମୋ ନିକଟକୁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ଉପଶାସନ ସଚିବ (ଡେପୁଟି ସେକ୍ରେଟାରୀ) ଶ୍ରୀ ପଦ୍ମନାଭ ମିଶ୍ର (I.A.S) ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲୋକ । ଶ୍ରୀ ଗଦାଧର ଦତ୍ତଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ଭଲ ସଂପର୍କ ଥିଲା । ସେ ସତ୍ୟବାଦୀ ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ଥିଲେ ବୋଲି ଶୁଣିଛି । ଯାହା ହେଉ ମୋ' ଦରଖାସ୍ତଖଣ୍ଡିକ ତାଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରେ ସେ ନିଜର ସୁପାରିଶ ସହିତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇଦେଇ ସେ ଜିଲ୍ଲାର କୌଣସି ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ସ୍ଥାନ ଖାଲିଥିଲେ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ମୋତେ ନିଯୁକ୍ତିଦେଇ ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇବାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ।

ଦୁଃଖର କଥା ଦରଖାସ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତିର ପ୍ରାୟ ତିନିମାସ ପରେ ମୟୂର ଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଠାରୁ ଉତ୍ତର ଆସିଲା ଯେ ପ୍ରାର୍ଥକର ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ସଂପର୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବା ପୋଷ୍ଟବେସିକ୍ ବୋଲି ଜାଣିଲୁ । ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍‌ର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଆମେ ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରୁ ଉତ୍ତର ଆସିବା କୁ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିବାରୁ ପଦ୍ମନାଭ ବାବୁ ଦେବାନାଳ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ମୋ ବିଷୟରେ ସୁପାରିଶ କରି ମଧ୍ୟ ପତ୍ର

ଲେଖୁଥିଲେ । ତାହାର ଉତ୍ତରରେ ଜଣାଇ ଦେଲେ ଯେ, “ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ଜିଲ୍ଲାରେ କୌଣସି ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ସ୍ଥାନ ଖାଲି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆପଣ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ସେବାଶ୍ରମରେ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇପାରିବୁ । ଆସନ୍ତା ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ସ୍ଥାନ ଖାଲି ହେଲେ ଆମେ ପୁଣି ସେହି ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ କରି ନେଇଆସିବୁ ।”

ତତ୍କାଳୀନ ଆଦିବାସୀ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଟି ସ୍ତରରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ଯଥା - ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀଠାରୁ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିବା ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଥିଲା ସେବାଶ୍ରମ । ପ୍ରଥମରୁ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିମ୍ନ ସେବାଶ୍ରମ, ଚତୁର୍ଥ ଓ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ ସେବାଶ୍ରମ ଥିଲା । ସେବାଶ୍ରମର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସେବକ ଓ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନ ସେବକ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା ।

ଚତୁର୍ଥ, ପଞ୍ଚମ, ଷଷ୍ଠ ଓ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିବା ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଥିଲା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ନାମରେ ନାମିତ କରାଯାଉଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ହିନ୍ଦୀ ଶିକ୍ଷକ, କୃଷିବିଜ୍ଞାନ, ସାବନ ଶିକ୍ଷକ, ବନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ କାଷ୍ଠ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷକମାନେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଯାହାକି ସେବାଶ୍ରମମାନଙ୍କରେ ସେହି ସବୁ ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତି ପାଉନଥିଲେ ।

୧୯୬୪ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପରୋକ୍ତ ବିଭାଗରେ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ନଥିଲା । ସେହି ୧୯୬୪ ମସିହାରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟ ବା ହାଇସ୍କୁଲ୍‌ରେ ଉନ୍ନୀତ କରାଗଲା । ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟ (ହାଇସ୍କୁଲ୍)ଗୁଡ଼ିକ ଆବାସିକ ଥିଲା ।

ବାଳିକାମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କନ୍ୟାଶ୍ରମ ଓ ଉଚ୍ଚବାଳିକା ବିଦ୍ୟାଳୟ କରାଯାଇଥିଲା । କନ୍ୟାଶ୍ରମ ଓ ଉଚ୍ଚବାଳିକା ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଏହି ବିଭାଗର ଆବାସିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହୋଇ ରହିଆସିଛି ।

ମୁଁ ପଦ୍ମନାଭ ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖାକରି କହିଲି “ ଯଦି ମୋତେ କୌଣସି ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ମିଳିବ ତେବେ ମୁଁ ଯିବି ନଚେତ୍ ସେବାଶ୍ରମରେ ସେବକ ହୋଇ ଯିବି ନାହିଁ ।”

ସେ ମହାଶୟ ମୋ କଥା ଶୁଣିବା ପରେ କହିଲେ, “ ମୁଁ ତମକୁ ନିର୍ଭର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ରଖୁଛି ଆସନ୍ତା ଜୁଲାଇ ମାସରେ ନିଶ୍ଚୟ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ କରି ନେଇଆସିବି, ତମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ସେବକ ଭାବେ ଢେଙ୍କାନାଳ ଜିଲ୍ଲାର କୌଣସି ସେବାଶ୍ରମରେ ଯାଇ ଯୋଗଦିଅ ।”

ତାଙ୍କ କଥାଶୁଣି ମୁଁ ନୀରବ ରହିଲି । ମଉନେ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଦେଲି । କିନ୍ତୁ ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ପୁଣି କ’ଣ ଭାବିଲେ କେଜାଣି ମୋତେ କହିଲେ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷାକର ।”

ସଂଗେ ସଂଗେ ମୋ ଉପସ୍ଥିତିରେ ପୁଣିଥରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନିକଟକୁ ଚେଲିଫୋନ୍ କରି ଜଣାଇ ଦେଲେ ଯେ “ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ଯୋଗ୍ୟତା ଅର୍ଥ ଉଚ୍ଚ ମାଧ୍ୟମିକ (ଦ୍ଵାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ଶେଷରେ) ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହା ସରକାରୀ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ।”

ତତ୍ ପରେ ମୋତେ ପୁଣି କହିଲେ “ତମେ ଯାଅ, ଅପେକ୍ଷାକର ଯଦି ପନ୍ଦର ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାପାଳ କୌଣସି ଉତ୍ତର ନି ଦିଅନ୍ତି ତେବେ ତମେ ସେବକ ହୋଇ ଢେଙ୍କାନାଳ ସ୍କୁଲକୁ ଯିବ, ଆସନ୍ତା ଜୁଲାଇ ମାସରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସିବ ।”

ତାଙ୍କଠାରୁ ଏ ପ୍ରକାର ନିର୍ଭର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପାଇବା ପରେ ମୁଁ ଆସି ଗଦାଧର ଦାଦାଙ୍କୁ ସବୁକଥା ଜଣାଇଲି । ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କହି ରଖିଲି ଯେ ମୁଁ ଆସନ୍ତାକାଲି ଗ୍ରାମକୁ ଯାଉଛି । ଯଦି କୌଣସି ନିୟୁକ୍ତି ପତ୍ର ଆସେ ତେବେ ଆମ ଗ୍ରାମକୁ ମୋ ଠିକଣାରେ ପଠାଇଦେବେ ।”

ଗ୍ରାମରେ ଆସି ରହିଥିବା ସମୟରେ ୧୯୬୦ ମସିହାରେ ଅପ୍ରେଲ ମାସ ଚଉଦ ତାରିଖ ଦିନ ଗଦାଧର ଦାଦାଙ୍କଠାରୁ ଚିଠିଟିଏ ପାଇଲି । ସେହି ଚିଠିରେ ସେ ମୋତେ ଲେଖିଥିଲେ ଯେ, “ମୟୂର ଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଠାରୁ ତୋ’ର ନିୟୁକ୍ତି ପତ୍ର ତେପୁଟି ସେକ୍ରେଟାରୀ ପଦ୍ମନାଭ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲା ।

ସେ ମୋତେ ଏହି ସମ୍ବାଦ ଚେଲିଫୋନ୍ ଯୋଗେ ଜଣାଇବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଚେଲିଫୋନ୍ ଯୋଗେ ଜଣାଇ ଦେଇଛି ସେହି ନିୟୁକ୍ତି ପତ୍ରଟି ତମ ଗ୍ରାମକୁ ତୋ’ ଠିକଣାରେ ପଠାଇ ଦେବାକୁ । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ପଠାଇ ଦେଇଥିବେ । ତୁ ତାହା

ପାଇବା ପରେ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଯାଇ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାରେ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଯୋଗଦାନ କରିବୁ ।”

ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ରକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷା କରି ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଅତିବାହିତ ହୋଇଗଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଆଉ ମୋ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିଲା ନାହିଁ । ଏକମାସ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷା ଶେଷରେ ମଇମାସ ସତର ତାରିଖ ଦିନ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଗଲି । ମୋତେ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ଗଦାଧର ଦାଦା କହି ଉଠିଲେ, “କିରେ ତୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଯାଇନାହିଁ ?” (ବିସ୍ମୟ ଭାବରେ)

ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ‘ଅଦ୍ୟାବଧି ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ର ତ ମିଳିଲା ନାହିଁ, ଆଉ ଯାଇଥାଆନ୍ତି କିପରି ? ତାଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ ମୁଁ ପୁଣିଥରେ ପଦ୍ମନାଭ ବାବୁଙ୍କ ନିକଟକୁ ଗଲି । ପଦ୍ମନାଭ ବାବୁ ମୋତେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ବିସ୍ମୟ ଭରା ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ପଚାରି ଦେଲେ, “କିହୋ, ତମେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗଲ ନାହିଁ କି ?”

ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଲି, “ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ର ତ ମିଳିଲା ନାହିଁ ଯାଇଥାଆନ୍ତି କିପରି ?”

ମୋ କଥା ଶୁଣି ସଂଗେ ସଂଗେ ବିଭାଗୀୟ ସହାୟକ (କୂର୍ଜ) ଶ୍ରୀ ବୈକୁଣ୍ଠ ନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କୁ ଡାକି ପଚାରିଲେ କ’ଣ ଚିଠି ଯାଇନାହିଁ କି ? ବୈକୁଣ୍ଠ ବାବୁ କହିଲେ “ଗଦାଧର ବାବୁଙ୍କ କହିବା ମତେ ଆମେ ଏହାଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ରଟି ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଡାକ ଗ୍ରାମ ଠିକଣାରେ ପଠାଇ ଦେଇସାରିଛୁ ।” ସେହି ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ରର ଆଉ ଏକ ନକଲ ଆଣି ମୋତେ ଦେବାକୁ ପଦ୍ମନାଭ ବାବୁ ତାଙ୍କୁ କହି ଦେଇ ବୈଠକରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଗଲେ ।

ବିଭାଗରୁ ଚିଠିଟି ଟାଇପ ହୋଇ ଆସିବା ପରେ ମୁଁ ଦେଖିଲି ଯେ ସେହି ଚିଠିର ଠିକଣାରେ ମୋ ନାମ, ମୋ ବାବାଙ୍କ ନାମ, ଗ୍ରାମ ଏବଂ ଡାକଘର ନାମ ଠିକ୍ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାର ନାମ କଟକ ପରିବର୍ତ୍ତେ ହୋଇଯାଇଛି ପୁରୀ । ବୋଧ୍ ହୁଏ ସେହି କାରଣରୁ ଚିଠିଟି ମୋତେ ମିଳିପାରିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ତୁଟିଟି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ପରେ ସେମାନେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଗଦାଧର ବାବୁ ଆମକୁ ତମର ଯେଉଁ ଠିକଣା ଦେଇଥିଲେ ଆମେ ତ ସେହି ଠିକଣାରେ ଚିଠିଟି ପଠାଇଦେଲୁ ।

ମୁଁ ପୁଣି କହିଲି “ ଗଦାଧର ଘର ମୋର ପିତୃସା ପୁଅ ଭାଇ, ତାଙ୍କ ଘର ଆମ ଘରଠାରୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସେ ମୋର ଭୁଲ୍ ଠିକଣା ଦେବେ କିପରି ?

ଯାହାହେଉ ଚିଠି ପୁନର୍ବାର ସଂଶୋଧିତ ଠିକଣାରେ ଗାଇପ୍ ହୋଇ ଆସିଲା ।
ବିଭାଗରେ ଥିବା ଡକ୍ଟାଳାନ ସହକାରୀ ଶାସନ ସଚିବ (ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସେକ୍ରେଟାରୀ)
ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ନିକଟକୁ ସ୍ୱାକ୍ଷର ନିମିତ୍ତ ଯିବାରୁ ସେ ମହାଶୟ ସ୍ୱାକ୍ଷର
କରିବାକୁ ନାରାଜ ହେଲେ ।

ମୁଁ ତେପୁଟି ସେକ୍ରେଟାରୀ ପଦ୍ମନାଭ ବାବୁଙ୍କ ଲୋକ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ବୈକୁଣ୍ଠଚାରୁ
ସୂଚାଇ ଦେବାରୁ ସେ ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ରରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରି ମୋତେ ଦେଇ ଦେଲେ ।

ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର କପିପଦା ସର୍ବତ୍ରିଭିଜନସ୍ଥ
ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଯୋଗଦାନ କରିବାକୁ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା ସଂପର୍କରେ ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରୁ ପଢ଼ିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଜିଲ୍ଲା ସଂପର୍କରେ ମୋର କୌଣସି ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତି ନଥିଲା । ମୋ
ମନେ ହେଲା ବୋଧ ହୁଏ ବିଦ୍ୟାଳୟଟିର ନାମ “ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ” ଏବଂ
ଏହା କପିପଦାରେ ହିଁ ଅବସ୍ଥିତ ।

ମୁଁ ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ର ପାଇ ସାରିବା ପରେ ପୁନର୍ବାର ପଦ୍ମନାଭ ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖାକଲି ।
ସେତେବେଳକୁ ସେ ବିଭାଗୀୟ ବୈଠକରୁ ଫେରିଆସାନ୍ତି । ସେ ମୋତେ କହିଲେ,
“ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଖୁବ୍ ଭଲ ଜାଗା, ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି କପିପଦାର ଖୁବ୍ ନିକଟରେ
ଅବସ୍ଥିତ । ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟରେ ଅଧିକାଂଶ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ
ଅନୁରୂପ ଧାରଣା ରହିଥିବା ଜାଣିଲି । ସେଠାରୁ ଆସି ଗଦାଧର ଦାଦାଙ୍କୁ
ଦେଖାକରିବାରୁ ସେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଶୀଘ୍ର କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳକୁ ଯିବା ନିମିତ୍ତ କହିଲେ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ କଟକସ୍ଥ ଭାଇଙ୍କ ବସାକୁ ଫେରିଆସି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଯିବା ନିମିତ୍ତ
ସବୁ ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପର୍ବ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ସବୁ ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପର୍ବ ଶେଷରେ
ସେଦିନ ରାତିରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ସେହି ସମୟରେ
ଭୁବନେଶ୍ୱର କିମ୍ବା କଟକରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜକୁ ସିଧା କୌଣସି ବସରେ ଯାତାୟତ
କରିପାରିବାର ସୁବିଧା ନଥିଲା । ତେଣୁ କଟକ ରେଳ ଷ୍ଟେସନରୁ ବାଲେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନ୍
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟିକେଟ୍ କରି ରେଳଗାଡ଼ିରେ ବସିଲି । ମନ ମଧ୍ୟରେ ଉକ୍ତି ମାରୁଥାଏ
ଅସରନ୍ତି ଭାବନା, ନୂତନ ସ୍ଥାନ, ସେହି ସ୍ଥାନରେ ମୁଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରିଚିତ । କିପରି
ଚଳିବ ? କିଏ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ? ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ତଥାପି ମନ ମଧ୍ୟରେ
ସାହସ ଥାଏ, କାହିଁକି ଚଳି ହେବ ନାହିଁ ? ଆଜ୍ଞା ଯାଏ ଦେଖିବା ।

ତତ୍ପର ଦିନ ସକାଳେ ବାଲେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନରେ ଟ୍ରେନରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ନିଜର ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷ କରିବା ପରେ ସାମାନ୍ୟ ଜଳଯୋଗ କରି ସକାଳ ସାତଟା ସମୟରେ ଯାଇ ଟିକେଟ କରି ବାରିପଦା ବସ୍ରେ ବସିଲି । ବସ୍ ଛାଡ଼ିବାକୁ କିଛି ସମୟ ବାକି ଥାଏ । ମୋର ପୂର୍ବରୁ ଧାରଣା ଥାଏ ଯେ ବସ୍ରେ ବାରିପଦା ଗଲେ ସେଠାରୁ କଞ୍ଚିପଦାକୁ ବସ୍ ମିଳିଯିବ । ବସ୍ରେ ବସିଥିବା ସମୟରେ ହଠାତ୍ ଜଣେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହିତ ଆଳାପ କରୁଥିବା ସମୟରେ ସେ ଜାଣିଲେ ଯେ ମୁଁ କଞ୍ଚିପଦାକୁ ଯିବି । ସେହି ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଜଣକ କଞ୍ଚିପଦା ଓ ଶରତ ସହିତ ବେଗ୍ ପରିଚିତ । ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜଣେ ଭୂତପୂର୍ବ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁତା ଥିଲା ବୋଲି କହିଲେ ।

ସେହି ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଜଣକ ଭୁବନେଶ୍ୱରସ୍ଥ ରାଜ୍ୟ କୃଷି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ଥିଲେ ।

ସେ ମୋତେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ, “ଆପଣଙ୍କ କହୁଛନ୍ତି କଞ୍ଚିପଦା ଯିବେ ତେବେ ବାରିପଦା ବସ୍ରେ ବସିଲେ କାହିଁକି ?”

ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି, “ବାରିପଦା ଗଲେ ସିନା ସେଠାରୁ କଞ୍ଚିପଦାକୁ ବସ୍ ମିଳିଯିବ ।”

ସେ ପୁଣି ମୋତେ କହିଲେ, “ସେହି ରାସ୍ତାରେ ଗଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅଧିକ ସମୟ ଲାଗିବ ଏବଂ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚାତ ହେବେ । ତେଣୁ ଆପଣ ଏଠାରୁ ସିଧା କଞ୍ଚିପଦା ବସ୍ରେ ନ ଯିବେ କାହିଁକି ?”

ମୁଁ ସେତେବେଳେ ବାରିପଦା ବସ୍ରେ ଟିକେଟ୍ କରିସାରିଥାଏ । କଣ୍ଡକ୍ତର ଟିକେଟ୍ ଫେରସ୍ତ ନେବାକୁ ମନା କରିଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ସେହି ଯୁବ ବନ୍ଧୁଜଣକ ସଂଗେ ସଂଗେ ମୋ ଟିକେଟ୍‌କୁ ନେଇ ଅନ୍ୟଜଣେ ବାରିପଦା ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ବିକ୍ରୟ କରି ମୋତେ ଟଙ୍କା ଧରାଇ ଦେଲେ । ବିଚରା ନିଜେ ବସ୍ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ ମୋ’ ଟ୍ରଙ୍କ୍ ଓ ବେଡ଼ିଂ ଓହ୍ଲାଇ ଆଣିଲେ । ସେତେବେଳକୁ କଞ୍ଚିପଦା ବସ୍ଟି ବାଲେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନ୍, ଛାଡ଼ି ବାହାରିଆସି ସାରିଥାଏ । ସେହି ଭଦ୍ରଲୋକ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଗୋଟିଏ ଗିକ୍ସା ତାକି ଆଣି ମୋତେ ମୋ ବିଛଣା ପତ୍ର ଓ ଟ୍ରଙ୍କ୍ ସହ ବସାଇ ଦେଇ ବାଲେଶ୍ୱର ଥାନା ସମ୍ମୁଖରେ କଞ୍ଚିପଦା ବସ୍ରେ ନେଇ ବସାଇ ଦେବାକୁ ଗିକ୍ସା ବାଲାକୁ ତାରିଦ୍ କରି କହିଦେଲେ ।

ମୁଁ ସେହି ଅପରିଚିତ ଉପକାରୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଗଭୀର କୃତଜ୍ଞତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ନମସ୍କାରଟିଏ ଜଣାଇ ରିକ୍ତାରେ ବସି ବାଲେଶ୍ଵର ଥାନା ସମ୍ମୁଖରେ ଅଟକି ଥିବା ବାଲେଶ୍ଵର -କଞ୍ଚିପଦା ବସ୍ (ଦିଲ୍ଲୀଜାନ୍ କମ୍ପାନୀର ଘରୋଇ ବସ୍) ରେ ବସି ଖଲିଲି କଞ୍ଚିପଦା ଅଭିମୁଖେ । ବସଟି ବାଲେଶ୍ଵରରୁ କଞ୍ଚିପଦା ଯିବା ସମୟରେ ଭାୟା-ରାଜନୀଳଗିରି ଦେଇ ଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ ନୀଳଗିରିଠାରେ କିଛି ସମୟ ଅଟକିଲା । ସେହିଠାରେ କଞ୍ଚିପଦାର ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସହ ଭେଟ ହୋଇଗଲା । ସେମାନେ ବାଲେଶ୍ଵରରୁ ନିଜ ବ୍ୟବସାୟ ଉପଯୋଗୀ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ନେଇ କଞ୍ଚିପଦା ଫେରି ଆସୁଥିଲେ ।

ମୁଁ ଶରତ ଯାଉଛି ଜାଣି ସେମାନେ ଖୁବ୍ ବିସ୍ମିତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ମୁଁ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ଯାଉଥିବା କଥା ଜାଣି ସେମାନେ ମୋତେ ଅତି କୌତୁହଳର ସହ ପଚାରିଦେଲେ, “ଆପଣ ସେଠାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ସତ ହେଲେ ଆପଣ କ’ଣ ସେଠାରେ ରହିପାରିବେ ।

ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଚାରି ଦେଲି “କାହିଁକି ?”

ସେମାନେ ପୁଣି କହିଲେ ଆପଣ ତ କହୁଛନ୍ତି କଟକରୁ ଆସିଛନ୍ତି । ଶରତ ହେଉଛି ନିପଟ ମଫସଲ ଅଞ୍ଚଳ, ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ଘେରା ଭୀଷଣ ଜଙ୍ଗଲ ଜାଗା । ସେଠାକୁ ଯାତାୟତର କୌଣସି ପ୍ରକାର ସୁବିଧା ନାହିଁ ।

ଶରତରେ କୌଣସି ଦୋକାନ ବଜାର ନାହିଁ । ଜଙ୍ଗଲରେ ବାଘ, ଭାଲୁ, ବାର୍ହା ପୂରି ରହିଛନ୍ତି । ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିବାସୀମାନେ ହେଲେ ଆଦିବାସୀ କୋହ୍ଲୁ ସାତାଳ ଜାତିର । ସେମାନେ ଆପଣଙ୍କ କଥା ବୁଝିବେ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ଆପଣ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଭାଷା ଆଦୌ ବୁଝିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ସେହି ବ୍ୟବସାୟୀ ବନ୍ଧୁଦ୍ଵୟଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା ଥିଲା କିମ୍ଭୂତ କିମାକାର । ଠିକ୍ ବାଲ୍ମୁକି ରାମାୟଣରେ କିଷ୍କିନ୍ଧ୍ୟା କାଣ୍ଡ ବା ଲଙ୍କାକାଣ୍ଡର ବର୍ଣ୍ଣନା ପରି ମନେହେଲା ।

ମୁଁ ଆଉ କିଛି ନ କହି ନୀରବରେ ବସି ସବୁ ଶୁଣି ଯାଉଥାଏ । ମନରେ କିନ୍ତୁ ପରତେ ଆସୁନଥାଏ । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡର ପର୍ବତମାଳାବେଷ୍ଟିତ ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଖରିଟ ବର୍ଷ ଅତିବାହିତ କରିଆସିଛି, ତାହା ନିକଟରେ ଆଉ ଜଙ୍ଗଲ, ବାଘ, ଭାଲୁର ଭୟ କ’ଣ ?

ଯାହାହେଉ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସମୟରେ ଆସି କଞ୍ଚିପଦାରେ ବସ୍ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେତେବେଳେ କଞ୍ଚିପଦା ବଜାର ନିକଟରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ଶୋଣ ନଦୀରେ କୌଣସି ପୋଲ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇନଥିଲା । ତେଣୁ ବସ୍ଟି କଞ୍ଚିପଦା ବଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସି ନପାରି ନଦୀକୂଳସ୍ଥ ଝରଣାଘାଟି ନିକଟରେ ଅଟକିଲା । ଏଠାରେ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦିଆଯାଇପାରେ ଯେ ଏହି ଝରଣାଘାଟି ଗିରି ଅରଣ୍ୟ ହେଉଛି ମହାନ ବିପ୍ଳବୀ ବାଘାୟତାନ୍ତର ଆତ୍ମଗୋପନର ସ୍ଥଳ ।

ବସ୍ତରୁ ଓହ୍ଲାଇବା ପରେ ନିଜର ଟ୍ରଙ୍କ୍ ଓ ବେଡ଼୍ିଂ ବସ୍ତ୍ରା ଧରି ନଦୀ ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଆସି କଞ୍ଚିପଦା ବଜାରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲି । ଅବଶ୍ୟ ସହାଯାତ୍ରୀ ଦୁଇଜଣ ବନ୍ଧୁ ମୋର ଜିନିଷପତ୍ର ବୋହି ଆଣିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

କଞ୍ଚିପଦାରେ ପହଞ୍ଚି ଯାହା ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି ସେଥିରେ ମନ ବିଷଷ ହୋଇ ଉଠିବା ସ୍ବାଭାବିକ ଥିଲା । ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି ଯେ କଞ୍ଚିପଦାରୁ ଶରତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାର ଦୂରତ୍ୱ ୧୮ ମାଇଲ୍ ବା ୨୭ କିଲୋମିଟର । ରାସ୍ତା ଅତି ଦୁର୍ଗମ କରୁ ରାସ୍ତା ହୋଇଥିବାରୁ ସେହି ରାସ୍ତାରେ କୌଣସି ବସ୍, ଟ୍ରେକର୍, ଅଟୋ କିମ୍ବା ଚିକ୍କା ମଧ୍ୟ ଯାତାୟତ କରେ ନାହିଁ । କେବଳ ଜଙ୍ଗଲକୁ କାଠ ଆଣିବାକୁ ଯାଉଥିବା ଟ୍ରକ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଯାତ୍ରାର ଏକମାତ୍ର ଭରସା । ପୁଣି ସେହି ଟ୍ରକ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ବାଲେଶ୍ୱର ଆଡୁ ଆସି କଞ୍ଚିପଦା ଦେଇ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟକୁ କେବଳ ଭୋର୍ ସମୟରୁ ଦିନ ଏଗାରଟା ମଧ୍ୟରେ ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ଉପରଓଳି ଆଉ କୌଣସି ଟ୍ରକ୍ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟକୁ ଯାଉନଥାଏ । ଦିନ ବାରଟା ଠାରୁ ସଂଧ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସକାଳେ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଯାଇଥିବା ଟ୍ରକ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ଶାଳ, ପିଆଶାଳ ଆଦି ବଡ଼ ବଡ଼ କାଠ ଗଣ୍ଡି ବୋଝେଇ କରି ଫେରି ଆସିଥାଆନ୍ତି । ମୁଁ କଞ୍ଚିପଦାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ବେଳକୁ ଦିନ ପ୍ରାୟ ବାରଟା ଗଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ ସେଦିନ ଆଉ ଶରତ ଯିବା କୌଣସି ମତେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ବାଧ୍ୟହୋଇ ଗୋଟିଏ ଦୋକାନରେ ନିଜର ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ପତ୍ର ରଖି ଶୋଣ ନଦୀରେ ସ୍ନାନ କରି ଆସି ଏକ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷ କରିନେଲି । ସେ ସମୟରେ କଞ୍ଚିପଦା ବଜାରରେ ଯେଉଁ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ହୋଟେଲ୍ ଥିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ପୂର୍ବରୁ ବରାଦ ଦେଇନଥିଲେ ମିଲ୍ ମିଳିବା ସମ୍ଭବ ହେଉନଥିଲା । ଯାହାହେଉ ମୁଁ ପୂର୍ବରୁ ବରାଦ ଦେଇନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ହୋଟେଲ୍ ମାଲିକଙ୍କ ସୌଜନ୍ୟରୁ ମୋତେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ମିଳିଗଲା । ଭୋଜନ ପରେ ସାମାନ୍ୟ ବିଶ୍ରାମ ନେଲି ।

ଉପରଓଳି ଜଳଯୋଗ ଓ ରାତ୍ରିଭୋଜନରେ ଗୁଟି ଏବଂ ଡାଲ୍‌ମା ଖାଇ ସାରି ସେହି ଦୋକାନ ବାରନ୍ଦାରେ ପଡ଼ିଥିବା ବେଷ୍ଟ ଉପରେ ବେଶ୍ ଆରାମରେ ଶୋଇଗଲି । ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ବଜାରରେ ବୁଲିବା ସମୟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ସେହି ବଜାରଟି ବଡ଼ ନଥିଲା, ଥିଲା ଛୋଟ ।

ତତ୍ପରଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ଶଯ୍ୟାତ୍ୟାଗ କରି ନିଜର ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷ କଲି । ଶୋଣ ନଦୀରୁ ସ୍ନାନ କରି ଫେରିଆସିବା ପରେ ଦୋକାନରେ ବସି ଜଳଖିଆ ଖାଇଥାଏ । ଟ୍ରକ୍ ଆସିଗଲେ ସେହି ଦୋକାନୀ ଟ୍ରକ୍ ଅଟକାଇ ମୋତେ ସେଥିରେ ବସାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେବେ ବୋଲି ପୂର୍ବରୁ ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇସାରିଥାଆନ୍ତି । ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ଜଣେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସାଥରେ ଆଳାପ କରିବାରୁ ଜଣାଗଲା ସେହି ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଜଣକ ହେଉଛନ୍ତି ଜଣେ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷକ । ସେ ମହାଶୟ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆହୁରି ନିଘଷ୍ଟ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିବା ନୋଟ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯିବେ । ସେ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ।

ଡାକ୍ତରୀରୁ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି ଯେ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସେହି କପ୍ରିପଦାର ବଜାରସ୍ଥ ଅନ୍ୟ ଏକ ହେଟେଲରେ ଗତ କାଲିଠାରୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି ମୋ ପରି ସକାଳେ ଟ୍ରକ୍‌ରେ ଶରତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବେ ବୋଲି । ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ତତ୍‌କାଳୀନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସହିତ ଏହି ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷକ ବନ୍ଧୁ ମୁଦୁଲି ବାବୁଙ୍କର ବେଶ୍ ପରିଚୟ ଅଛି ବୋଲି ଜାଣିଲି ତେଣୁ ଡାକ୍ତର ସହିତ ଯାଇ ଯାତ୍ରା ଅପେକ୍ଷାରତ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିଥିଲି ।

ଡାକ୍ତର ମୋର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପରେ ସେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ ମୋତେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ “ଆପଣଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ରର ପ୍ରତିଲିପିତ ଆମ ପାଖକୁ ଅନେକ ଦିନ ହେବ ଆସିଲାଣି, ଆପଣ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ’ଣ କରୁଥିଲେ ?”

ମୋତେ ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ର ମିଳିବାରେ ବିଳମ୍ବ ହେବାର କାରଣ ମୁଁ ଜଣାଇଲି । ସେ ପୁଣି କହିଲେ “ଆପଣ କାଲିଠାରୁ ଆସି ଏଠାରେ ରହିଛନ୍ତି । କାହିଁ ମୁଁ ତ ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ ।” ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ଆପଣ ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ବା ଜିପରି ଜାଣିବି ? ମୁଁ ତ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନବାଗତ ତଥା ଅପରିଚିତ । ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟ ମୋର

ପୂର୍ବରୁ କେବେ ସାକ୍ଷାତ ହୋଇନଥିଲା ।” ଯାହାହେଉ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାତ୍ରାବାସ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ମହାଶୟ ଗୋଟିଏ କ୍ୟୁଣ୍ଡାଲ୍ ଗଢ଼ାଇ, କିଛି ପରିମାଣ ତାଲି, ଲୁଣ, ଶୁଖିଲା ଲଙ୍କା ଏବଂ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ କାଗଜ ରଖୁଥିଲେ ନେଇଯିବାକୁ ।

ସକାଳୁ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଯିବା ନିମିତ୍ତ ଟ୍ରକ୍ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ସେହି ଟ୍ରକ୍ରେ ଗଢ଼ାଇ, ତାଲି, କାଗଜ ଇତ୍ୟାଦି ରଖୁଥିବା ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ, ମୁଁ ଆଉ ସେହି ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷକ ବଂଧୁ ମୁଦୁଲି ବାବୁ ଟ୍ରକ୍ରେ ବସିଲୁ । ନିର୍ଜନ ଜଙ୍ଗଲ, ପର୍ବତ ଘେରା ଶିଳାବନ୍ଧୁର ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରି ଟ୍ରକଟି ଆସି ଅଟକିଗଲା କଟୁଆ ନିକଟରେ । କଟୁଆ ନିକଟରୁ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ସ୍କୁଲ ଆହୁରି ଛଅ ମାଇଲ୍ ବା ନଅ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସେହି ଟ୍ରକ୍ଟି କଟୁରିଆ ନିକଟରୁ ବାଟ ଭାଙ୍ଗି ଖଲିଗଲା କାଠ ଆଣିବାକୁ ।

ମୁଁ ଶରତକୁ ଆସିବା ସମୟରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ କପ୍ପିପତା ବଜାରର ସେହି ଦୋକାନ ଘରେ ଟ୍ରକ୍ ଓ ବେଡ଼ି ଆଦି ରଖୁଥିବା କେବଳ ଗୋଟିଏ ଝୁଲ୍ଲା ବ୍ୟାଗରେ ମୋର ଲୁଗା, ଗାମୁଛା, ଲୁଙ୍ଗି, ସାର୍ଟ ଓ ଗଞ୍ଜି ଇତ୍ୟାଦି ନିତ୍ୟବ୍ୟବହାରୀୟ ପୋଷାକପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଧରି ଆସିଥିଲି ।

କଟୁରିଆ ଛକରୁ ମୁଦୁଲି ବାବୁଙ୍କ ସାଇକେଲରେ ଗଢ଼ାଇ ଏବଂ କାଗଜ ଲଦି ଦେଇ ତାଲି, ଲୁଣ ପିଆଜ ଓ ଲଙ୍କାକୁ ଗାମୁଛାରେ ବାନ୍ଧି ଦହିଚୁଡ଼ାଖୁଆ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ପଡ଼ିଥିବା ଯାଉଁଲି ଗଣ୍ଡିଲି ପରି ଦୁଇଟି ଗଣ୍ଡିଲି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଦେଇ ମୁଁ କାନ୍ଧରେ ପକାଇଲି । ବନ୍ଧୁ ମୁଦୁଲିବାବୁ ସାଇକେଲ ଗଡ଼ାଇ ଖଲିଲେ । ଆମେ ତିନିଜଣଯାକ ଏହିପରି ସାଇକେଲ ଗଡ଼େଇ, ବୁଜୁଲି କାନ୍ଧରେ ପକାଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି କରି ବାଟ ଖଲିଥାଉଁ ।

ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ଯାଇ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲୁ । ସେ ଦିନଟି ଥିଲା ୧୯୬୦ ମସିହା ମଇ ମାସ ଚବିଶ ତାରିଖ । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷ କରିବା ପରେ କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ହେଲା । ବିଶ୍ରାମ ପରେ ବନ୍ଧୁ ମୁଦୁଲି ବାବୁ ସାଇକେଲ ଧରି ଖଲିଲେ ତାଙ୍କ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ । (ନୋଟ୍ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ) ମୋତେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଅଫିସ୍‌କୁ ଡକାଇନେଲେ । “କହିଲେ ଆସନ୍ତା କାଲିଠାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ହେବ । ଆପଣ କେତେ ଜଣ ବଡ଼ ବଡ଼ ପିଲାଙ୍କୁ ସାଥରେ ନେଇ କାଗଜ ଭାଙ୍ଗି

ପରୀକ୍ଷା ଶୀତା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାନ୍ତୁ । ପୁଣି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପିଅନ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଧରି ପରୀକ୍ଷା ସିଟ୍ ପକାଇବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ତାହାହିଁ କରିଥିଲି ।

ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ : - ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର କପ୍ପିପଦା ସବ୍‌ଡିଭିଜନ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶରତ ନାମକ ଗ୍ରାମରେ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ମୁଁ ସେଠାରେ ଯୋଗ ଦେବା ସମୟକୁ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଚତୁର୍ଥ, ପଞ୍ଚମ ଓ ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀ ଏପରି ତିନିଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରତି ଶ୍ରେଣୀରେ ୩୦ ଜଣ ହାରରେ ତିନି ଶ୍ରେଣୀରେ ମୋଟ ୯୦ ଜଣ ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀବାସରେ ଅନ୍ତେବାସୀ ଭାବେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଦଶଜଣ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ (ଯେଉଁମାନେ ହରିଜନ କିମ୍ବା ଆଦିବାସୀ ନଥିଲେ) ଦିବାଧ୍ୟାୟା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଭାବେ ସେହି ଗ୍ରାମରୁ ଆସି ଅଧ୍ୟୟନ ଶେଷରେ ଦୈନିକ ଆପଣା ଗୃହକୁ ବାହୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ ।

ଶରତରେ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବ୍ୟତୀତ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ଏକ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଗୋଟିଏ ପୋଲିସ୍‌ଥାନା, ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସ୍, ଗ୍ରାମ ସେବକ କେନ୍ଦ୍ର, ପଶୁଚିକିତ୍ସା କେନ୍ଦ୍ର (ଷ୍ଟକ୍‌ମ୍ୟାନ୍ ସେଣ୍ଟର) ଗୋଟିଏ ଶାଖା ତାକଘର ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସରକାରୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ ନଥିଲା । ଅନତି ଦୂରରେ ରହିଥିଲା ଏକ ପ୍ରାନ୍ତର । ସେହି ପ୍ରାନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତି ମଙ୍ଗଳ ବାର ଦିନ ହାଟ ହେଉଥିଲା । ହାଟ ନିକଟରେ ଏକ ସରକାରୀ ମଞ୍ଜୁରୀ ପ୍ରାପ୍ତ ମଦଭାଟି ରହିଥିଲା ।

ସେ ସମୟରେ ଶରତରେ କୌଣସି ଦୋକାନ, ବଜାର ନଥିଲା । ସେହି ହାଟ (ମଙ୍ଗଳବାର) ଦିନ ହାଟରେ ଯାହା କ୍ରୟ ବିକ୍ରୟ ହେଉଥିଲା । ଶରତ ହାଟକୁ କପ୍ପିପଦା ଓ ତାହାର ଆଖପାଖ ଅଞ୍ଚଳ, ଠାକୁର ମୁଣ୍ଡା ଏବଂ ବାଲେଶ୍ଵର ଜିଲ୍ଲାର କୁପାପା ଅଞ୍ଚଳରୁ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ବ୍ୟବସାୟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ସାଇକେଲରେ ଆସିଥାଆନ୍ତି । ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଆଣନ୍ତି ।

ସେହି ହାଟରେ ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ସମାନ ସମାନ ରହୁଥିବା ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ଶରତ ହାଟରେ ଉଷୁନା ଗୁଉଳ ଓ ଅରୁଆ ଗୁଉଳର ମୂଲ୍ୟ ସମାନ ରହୁଥିଲା । ସବୁ ଅତିସବୁ ଗୁଉଳ ଅପେକ୍ଷା ମୋଟା ଗୁଉଳ ଶୀଘ୍ର ବିକ୍ରୟ

ହୋଇଯାଉଥିଲା । ସେହିପରି ରୋହୀ, ଭାକୁର ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ ବଡ଼ ମାଛ ଅପେକ୍ଷା ଛୋଟ ଛୋଟ ମାଛଗୁଡ଼ିକର ଆଦର ଅଧିକ ଥିବାରୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଶୀଘ୍ର ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନେ ନଗତ ଟଙ୍କା, ପଇସା ଅପେକ୍ଷା ଧାନ ଓ ଗଭଳ ବଦଳରେ ଅନ୍ୟ ଜିନିଷପତ୍ର କ୍ରୟ ବିକ୍ରୟ ଅଧିକ କରିଥାଆନ୍ତି । ଏହି ବିନିମୟ କାରବାରକୁ ସେମାନଙ୍କ ଭାଷାରେ 'ଖେଜା' କୁହାଯାଏ ।

ଶରତରେ ହାଟ ଦିନ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟଦିନମାନଙ୍କରେ ସାମାନ୍ୟ ଲୁଣ ଟଙ୍କିଏ ସରିଗଲେ ସେଠାରୁ ଛଅ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଥିବା କଟୁରିଆ କିମ୍ବା ସାତ ମାଇଲ ଦୂରସ୍ଥ ଲାବଣ୍ୟ ଦେଇ ପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନଗଲେ ତାହା ମିଳେ ନାହିଁ ।

ଶରତ ଡାକଘରଟି ଶରତ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ହିଁ ଚାଲିଥିଲା । ସେହି ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ହେଡ଼ ପଣ୍ଡିତ (ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ) ସେହି ଡାକଘରେ ପୋଷ୍ଟ ମାଷ୍ଟର ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ମାତ୍ର ଦିନିଦିନ ଶରତରୁ ଶାଳଛୁଆ ରାସ୍ତାଦେଇ କପ୍ପିପଦାକୁ ଡାକ ଯାତାୟତ କରୁଥିଲା । ତେଣୁ ଯଥା ସମୟରେ ନିୟମିତ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ର କିମ୍ବା ଚିଠିପତ୍ର ମିଳିପାରୁନଥିଲା । ବର୍ଷାକାଳରେ ଶୋଣ ନଦୀରେ ବନ୍ୟା ଆସିଲେ ଡାକ ଚଳାଚଳ ବନ୍ଦ ରହେ ।

ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୃହ ଇଂରାଜୀ (U) ଇୟୁ ଅକ୍ସର ଢଙ୍ଗରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଗୃହଗୁଡ଼ିକର ମୂଳଦୁଆ ମାଟିଦ୍ୱାରା ଯୋଡ଼େଇ ହୋଇଥିବା ପଥର ଉପରେ କଞ୍ଚାମାଟିର କାନ୍ଥ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଉପରେ କରୋ ଗେଟେଡ଼ (ଦେଆ ବା ଟିଣ) ଛପର ହୋଇଥିଲା । ଗୃହଗୁଡ଼ିକର ଚଟାଣ ପକ୍ୱାହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳକୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗିତୁଟି ଖୋଲିତାଡ଼ି ଗର୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସେ ସମୟରେ କୌଣସି ଶିକ୍ଷକ ନିବାସ ନଥିବାରୁ ଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଡକ୍ ସଂଲଗ୍ନ ଅନ୍ୟ ଏକ କୋଠରୀରେ କୃଷି ଶିକ୍ଷକ ସ୍ୱପରିବାର ବାସ କରୁଥିଲେ । ଆଉ ଏକ କୋଠରୀରେ ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନେ ରହୁଥିଲେ । ସାବନ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ କୋଠରୀରେ ସପରିବାର ବାସ କରୁଥିଲେ । ଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ଛାତ୍ରାବାସର ରୋଷେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବା ସହିତ ଡକ୍ ସଂଲଗ୍ନ ଅନ୍ୟ ଏକ କୋଠରୀ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଟି ବଳଦ, ଓ କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ରଖାଯାଉଥିଲା । ପିଅନ୍ମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ କୋଠରୀରେ ରହୁଥିଲେ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର

ଛାତ୍ରାବାସ ଗୃହ ନିର୍ମିତ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନେ ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହରେ ହିଁ ରହୁଥିଲେ । ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଗୁଡ଼ିକର ଭିତର ଅଂଶର ଶେଷ ଭାଗରେ ଅନ୍ତେବାସୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ବାକି, ବିଛଣା ପତ୍ର ସାଇତି ରଖିବା ସହିତ ସମ୍ମୁଖ ଭାଗରେ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଜଣେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ, ଜଣେ କୃଷି ଶିକ୍ଷକ, ଜଣେ ସାବନ ଶିକ୍ଷକ, ଜଣେ ମାତ୍ର ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଋଜିଜଣ ପିଅନ୍ ଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକ ଅଭାବ ହେତୁ କୃଷି ଶିକ୍ଷକ ଓ ସାବନ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ମୋ ଯୋଗଦାନ ପରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ସଂଖ୍ୟା ଏକରୁ ଦୁଇକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ।

ସେତେବେଳେ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ନୂତନ ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଯୋଗାଯୋଗହୀନ ଦୁର୍ଗମ ପର୍ବତ ଘେରା ଅଞ୍ଚଳ ହୋଇଥିବାରୁ କୌଣସି ଶିକ୍ଷକ ସେପରି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ଲାଗି ଆଗ୍ରହୀ ହେଉନଥିଲେ । ଫଳତଃ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ସେହି ସମୟରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଆସୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଥିଲେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନବାଗତ । ନୂତନ ଭାବେ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିବା କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ସେ ସ୍ଥାନକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଯେଉଁ ପୁରାତନ ଶିକ୍ଷକ ବା ଅଣ ଶିକ୍ଷକ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଗୁରୁତର ଅଭିଯୋଗ ଥିଲା ସେହି ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଜିଲ୍ଲାମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ (D.W.O) ପଠାଇ ଦେଉଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ ଏକର ମଧ୍ୟରୁ ଗୃହଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ରାସ୍ତା ଓ ବଗିଚା ରହିଥିଲା । ସେ ସମୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ପ୍ରାଚୀର, ତାରବାଡ଼ କିମ୍ବା କୌଣସି କଞ୍ଚା ବାଡ଼ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ବଗିଚାରେ ପ୍ରାୟ କିଛି ନଥିଲା । ବଗିଚାରେ ଆଠ ଦଶଟି କଲମା ଆମ ଗଛ ଓ ସାତ ଆଠଟି ପିନ୍ଦୁଳି ଗଛଥିଲେ ମଧ୍ୟ ରକ୍ଷଣା ବେକ୍ଷଣ ଅଭାବରୁ ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ ପତ୍ର ନଥିଲା । ଥୁଆ ହୋଇ ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚ ଥିଲା । କୃଷି ଶିକ୍ଷକ ତାଙ୍କ ରହିବାଗୃହ ସମ୍ମୁଖରେ ଅଳ୍ପ କିଛି ଅଞ୍ଚଳ ଘେରାଇ ସେଥିରେ ଭେଣ୍ଡି ଓ ପୋଇ ପରି ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳୀନ

ପରିପରିବା ଋଷ କରିଥିଲେ । ତାହା ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେବା ଅବସ୍ଥାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା ।

ଜଳଯୋଗାଣ ନିମିତ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ପକ୍କା କୂପ ରହିଥିଲା ।

ସେହି ଏକମାତ୍ର କୂପ ଜଳ ଛାତ୍ର, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷକ ପରିବାରଙ୍କ ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗୁଥିଲା । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ମଧ୍ୟ ସେହି କୂଅ ଶୁଖିଯାଏ ନାହିଁ । କୂପଟିରେ ପ୍ରଚୁର ଜଳରାଶି ଭରି ରହୁଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନେ ନିକଟସ୍ଥ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ପୁଷ୍କରିଣୀ ଏବଂ ବର୍ଷାକାଳରେ ନିକଟରେ ପ୍ରବାହିତ ନାଳ ଜଳରେ ସ୍ନାନ ଶୌଚାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପନ୍ନ କରୁଥିଲେ ।

ଏ ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥାରେ ସୁଦୂର ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳରୁ ନବାଗତ ଭାବେ ଆସି ଏଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ମନ ବିଷଷ୍ଟ ହେବା ସ୍ବାଭାବିକ ମୋର ତାହା ହିଁ ହୋଇଥିଲା । ଋକ୍ତିରାର ପ୍ରାରମ୍ଭ କାଳରେ ଶରତ ପରି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ମୁଁ ସେଦିନ ସ୍ଥିର କରିନେଲି ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷରେ ଆଉ ଏପରି ସ୍ଥାନରେ ପଦାର୍ପଣ କରିବି ନାହିଁ । ଏ ସଂପର୍କରେ କାହାରିଙ୍କ ସହିତ କୌଣସି ଆଲୋଚନା ନ କରି ନାଗବରେ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ କରିଛୁଆଁ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ ମୋତେ ଯେଉଁ ପରୀକ୍ଷାଖାତାଗୁଡ଼ିକ ମୂଲ୍ୟାୟନ ନିମିତ୍ତ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିସାରି ଯଥା ସମୟରେ ଦାଖଲ କରିଦେଲି । ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ପରେ ଜୁନିଫାସ ପହିଲା ଦିନରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ହୋଇଗଲା । ସେଦିନ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଉପଭୋଗ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଦିଗମ୍ବର ମିଶ୍ର, ସାବନ ଶିକ୍ଷକ ଶେଖ୍ ରମଜାନ୍ ଏବଂ ଉଦଳା ଓ କଞ୍ଚିପଦା ଅଞ୍ଚଳର କେତେ ଜଣ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ର ଗୃହାଭିମୁଖେ ଆସିଲୁ । ପିଲାମାନେ ପାଦରେ ଝଲିଝଲି ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରାସ୍ତାରେ ଆସିଲେ । ମିଶ୍ର ବାବୁ ଓ ରମଜାନ୍ ବାବୁ ସାଇକେଲରେ ଆସିଲେ । ରମଜାନ୍ ବାବୁ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ନିଜ ସାଇକେଲରେ ବସାଇ ଶରତରୁ କଞ୍ଚିପଦା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଣିଥିଲେ । ବସ୍ ଆସିବାକୁ ଅନେକ ସମୟ ବାକିଥାଏ । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ କଞ୍ଚିପଦା ବଜାରସ୍ଥ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷ କରିନେଇ ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ କରିଥିଲୁ ବସ୍ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ।

ଆଗେ କପ୍ପିପଦାରୁ ବାଲେଶ୍ଵର ଯିବା ନିମିତ୍ତ ଦିଲ୍ଲାନ କଂପାନିର ବସ୍ ଆସିଗଲା । ସେତେବେଳକୁ ବନ୍ଧୁ ମିଶ୍ରବାରୁ ଓ ରମ୍ଭାନ ବାରୁ ଗାଡ଼ ନିଦ୍ରାରେ ନିଦ୍ରିତ । ମୁଁ ତ ବନ୍ଧୁ ପୂର୍ବରୁ ମନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିର କରିସାରିଥାଏ ଯେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷରେ ଆଉ ଶରତକୁ ବାହୁଡ଼ିବି ନାହିଁ । କପ୍ପିପଦା ହୋଟେଲରେତ ପୂର୍ବରୁ ମୋର ଟ୍ରକ୍ ଏବଂ ବେଡ଼ିଂ ପତ୍ର ରହିଥିଲା । ମୁଁ ଆଉ ଶିକ୍ଷକ ବଂଧୁମାନଙ୍କୁ ଡାକି ଉଠାଇଲି ନାହିଁ । କାରଣ ସେମାନେ ଉଠିଲେ କାଳେ ଭାବିବେ ମୁଁ ଆଉ ନ ଫେରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୋର ଟ୍ରକ୍, ବେଡ଼ିଂ ଇତ୍ୟାଦି ନେଇ ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ନେଉଯାଇଛି । ମୋତେ ମଉକା ମିଳିଗଲା । ମୁଁ ବା କାହିଁକି ଆଉ ସେମାନଙ୍କୁ ଉଠାଇ ଆସାନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସେ ସମୟରେ ପିଲାମାନେ କହୁଥିଲେ, “ସାର୍ମାନଙ୍କୁ ଡାକି ଉଠାଇବାକୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବାରଣ କଲି । କହିଲି “ନିଦ୍ରା ଉଠାଇବା ଭଲ ନୁହେଁ । କେବଳ କହିବ ମୁଁ ଯାଉଛି ।” ପିଲାମାନେ ଧରାଧରି କରି ବସ୍ ଉପରକୁ ମୋ ଜିନିଷ ପତ୍ର ଉଠାଇ ଦେଲେ । ମୁଁ ଘରକୁ ଆସିବା ପରେ ଗଦାଧର ଦାଦାଙ୍କୁ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ପତ୍ର ଦ୍ଵାରା ଜଣାଇ ଦେଲି ଯେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷରେ ସେଠାକୁ ଆଉ ଯିବି ନାହିଁ ।

ମୋ ଚିଠି ପଢ଼ି ସେ ଖୁବ୍ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ । ମୋତେ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ସେଠାରେ କିଛି ଦିନ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହିଲେ । ମୋ ବାବା ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ କଟକ ଓ ଭୁବନେଶ୍ଵରକୁ ଯାଇଥିବା ଅବସରରେ ଗଦାଧର ଦାଦାଙ୍କ ସହିତ ଦେଖାହେବାରୁ ବାବାଙ୍କୁ ଗଦାଧର ଦାଦା କହିଲେ, “ଦେଖନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଖଜିରା ସମସ୍ୟା ଯାହା ସେଥିରେ ଲୋକ ସହଜରେ ଖଜିରାଟିଏ ପାଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ବାଦଲ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ ଚଳିବ ? ସେ ସେଠି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ଆଠ ଦଶ ମାସ ରହିଯାଉ, ମୁଁ ତାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି କଟକ ଜିଲ୍ଲାକୁ ନେଇଆସିବି ।” ବାବା ମଧ୍ୟ ଘରକୁ ଫେରିବା ପରେ ମୋତେ ସେହି ସବୁ କଥା ବୁଝାଇ କହିଥିଲେ ।

ସେ ସମୟରେ ଆଦିବାସୀ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଛୁଟି କମ୍ ଥିଲା । ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବଡ଼ ଅବକାଶ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ପନ୍ଦରଦିନ ଓ ଧାନ କଟା ଅବକାଶ ମଧ୍ୟ ପନ୍ଦରଦିନ । ସେହିପରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅବକାଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ କମ୍ ଦିନ ହେଉଥିଲା । ଯଥା ଦୁର୍ଗାପୂଜା ମାତ୍ର ଷରିଦିନ ହୁଏ । ଯାହାହେଉ ସପ୍ତାହିକ ଅବକାଶ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ମିଶାଇ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମାତ୍ର କୋଡ଼ିଏ ଦିନ ନିମିତ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ

ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଆଉ ଶରତ ଫେରିବାର ନାମ ଧରିଲି ନାହିଁ । ଶ୍ରୀଷ୍ଟାବକାଶ ଶେଷରେ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଖ ରାଜବଲ୍ଲଭ ମିଶ୍ରଙ୍କର ଶରତ ଆଶ୍ରମ ପରିଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆସିଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନିକଟରୁ ମୋ ନିକଟକୁ ଜରୁରୀ ପତ୍ର ଆସିଲା । ମୋର ତାର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ (ଚେଲିଗ୍ରାମ୍ ଅଫିସ୍) ସେମାନଙ୍କୁ ଜଣା ନଥିବାରୁ ତାର ବାର୍ତ୍ତା ଆସିବା ସମ୍ଭବ ହେଲା ନାହିଁ । ଜରୁରୀ ତାଙ୍କର ପାଇ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଯାଇନଥିଲି । ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ମାସ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ଜୁଲାଇ ମାସ ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହ ଶେଷରେ ଯିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି । କଞ୍ଚିପଡାରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ସେହି ପୂର୍ବ ପରିଚିତ ହୋଚେଲରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀମୁଖ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ସିଂହଙ୍କ ସହିତ ଆକସ୍ମିକ ଭାବେ ସାକ୍ଷାତ ହୋଇଗଲା । ସେ ମୋତେ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ, “ପାଲିତ୍ ବାବୁ ଆପଣ ଏତେ ଦିନ ଯାଏଁ କେଉଁଠି ରହିଗଲେ ?” ମୁଁ କିଛି ନ କହି ନୀରବ ରହିଗଲି, ସେ ପୁଣି ମୋତେ ଅନେକ ସମୟ ଧରି ବୁଝାଇଲେ, କହିଲେ, “ଆପଣଙ୍କର ଏହା ସରକାରୀ ଉକ୍ତିରୀର ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥା, ଆପଣ ଯୁବକ ଲୋକ, ଆପଣଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ଭବିଷ୍ୟତ ରହିଛି, ପ୍ରଥମରୁ ଏପରି ହେଲେ ଚଳିବ ? ଆମେ ସବୁତ ଏତେ ଲୋକ ରହିଛୁ । ସେଠାରେ ଆପଣଙ୍କର ଆଉ ଅସୁବିଧା କ’ଣ ?”

ତତ୍ପରଦିନ ସକାଳୁ କଞ୍ଚିପଡାରୁ ଖୁଲି ଖୁଲି ଯାଇ ଶରତରେ ପହଞ୍ଚିଗଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ବର୍ଷାରତ୍ନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିବାରୁ ଆଉ କାଠ ଆଣିବାକୁ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟକୁ ଟୁକ୍ ଆସିପାରୁନାଥାଏ ।

ସେହି ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲା ହେଲା । ଛାତ୍ରାବାସରେ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଚତୁର୍ଥ, ପଞ୍ଚମ, ଷଷ୍ଠ ଓ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ନିମିତ୍ତ ମୋର୍ ଖରି ଶ୍ରେଣୀରେ ୧୨୦କୁ ବୃଦ୍ଧିପାଇଲା । ତତ୍ପୂର୍ବରୁ ୯୦ ରହିଥିଲା । ଆଉ ଜଣେ ମଧ୍ୟ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ, ଜଣେ ହିନ୍ଦୀ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଜଣେ କାଷ୍ଠ ଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷକ ଆସି ଯୋଗଦେଲେ । ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ସଂଖ୍ୟା ଦୁଇରୁ ତିନିକୁ ବୃଦ୍ଧିପାଇଲା ।

ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ପୂର୍ବ ସାବନ ଶିକ୍ଷକ ଶେଖ୍ ରମଜାନ୍ ବାବୁଙ୍କ ଉକ୍ତିରୀ ଖୁଲିଯିବାରୁ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ନୂତନ ସାବନ ଶିକ୍ଷକ ଆସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେଲେ । ଶିକ୍ଷକ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ହେବା ସହିତ ଛାତ୍ରସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା । ନୂତନ ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ନିମିତ୍ତ ନୂତନ ପାଠ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ବୁଟିନ୍) ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ।

ତଦନୁସାରେ ମୋତେ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ସାହିତ୍ୟ, ଇତିହାସ ଓ ନଗର ବିଜ୍ଞାନ, ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀରେ ସାହିତ୍ୟ, ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ନିମିତ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଆଗଲା ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ସିଂ ଆଦିବାସୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଅଭିଜ୍ଞ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ସେ ଭାରି ଉତ୍ସାହୀ ଓ ଗଠନମୂଳକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସେ ଏହି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର କେନ୍ଦୁମୁଣ୍ଡି ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଏକ ଅସୁସ୍ଥ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆସିଥିଲେ ବି ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଅବଦାନ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ପଛରେ ଆସିଥିବା ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆମର ଋଣ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଋକିରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରିସାରିଥିଲେ । ସେହି ଦୁଇଜଣ ଅଭିଜ୍ଞ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଥିଲୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନବାଗତ । ଆମେ ମଧ୍ୟ ଯୁବକ ଥିଲୁ । ତେଣୁ ନୂତନ ଭାବେ କିଛି କରିବା, ଅନୁଷ୍ଠାନଟିକୁ ନୂତନ ରୂପରେ ରୂପାୟିତ କରିବାର ପରିକଳ୍ପନା ନେଇ ଆମେମାନେ ଥିଲୁ ସଂଜ୍ଞବଦ୍ଧ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ନୂତନ ନୂତନ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ସୁଯୋଗ ଓ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇବା ସହିତ ଉତ୍ସାହିତ କରି ଚାଲିଥିଲେ ।

ତତ୍କାଳୀନ କପ୍ପିପଦା ସର୍ବତ୍ତ୍ୱିଜନନ୍ଦ ଅନୁଅଧିକାରୀ (S.D.O) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବସନ୍ତ କୁମାର ସାମନ୍ତରାୟ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ବିଜ୍ଞ, କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଜୋତ ପ୍ରକୃତିର ବ୍ୟକ୍ତି । ସେ ମହାଶୟକ ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ବହୁଭାବରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିଚାଲିଥିଲା ।

ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦୁଇବର୍ଷର ବାର୍ଷିକ ମରାମତି ବାବଦ ଅର୍ଥ ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟୟିତ ହୋଇ ନପାରି ରହିଯାଇଥିଲା । ସେହି ଅର୍ଥକୁ ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ କରିବା ନିମିତ୍ତ S.D.O ମହାଶୟ କୌଣସି ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ନ ଦେଇ ଦେଇଥିଲେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୃହ ଗୁଡ଼ିକର ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ଟଟାଣକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ନୂତନ ଭାବେ ଖୁବ୍ ମଜବୁତ୍ କରି ପକ୍ଷ କରିଦେଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୃହ ଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖ ଭାଗ ଓ ପଶ୍ଚାତ ଭାଗରେ ଥିବା ବାରନ୍ଦାଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ଅଧିକ ଚଉଡ଼ା, ଉଚ୍ଚ ଓ ପକ୍ଷ କରିଦେଲେ । ସମସ୍ତ ଗୃହର ଭିତର ଅଂଶ ଚୂନ ଓ ବାହାର ଅଂଶ ରଙ୍ଗ ଦେଇ ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର କରିଦେଲେ ।

ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରେଣୀ ପାର୍ଟିସନ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ବାଉଁଶ ତଳେଇରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠାଇ ଦେଇ ପକ୍କା କାନ୍ଥ ନିର୍ମିତ ହେଲା । ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ଦେଖିଲେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୃହଗୁଡ଼ିକର ରୂପ ବଦଳିଗଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ପକ୍କା ପ୍ରାଚୀର କିମ୍ବା ତାର ବାଡ଼ ନ ଥିଲା । ସେହି କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ମିତ ବାରମ୍ବାର ବିଭାଗୀୟ ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରାଯାଇ ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟତଃ କିଛି ହୋଇପାରୁନଥିଲା । ତେଣୁ ଆମେ ଆଉ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ବା ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ ରଖି ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ କିଛି ବାଡ଼ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲୁ ।

ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରୁ ଖୁଣ୍ଟ କାଟି ଆଣି ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ପୋତି ଦେଇ ସେଥିରେ ଜଙ୍ଗଲୀ ଝାଡ଼ି ଆଣି ବାଡ଼ ମୋଡ଼ି ଦେଲୁ । ବାଡ଼ର ଭିତର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ନକଜଡ଼ା, ମଞ୍ଜୁଆତି ଓ କନିଅର ଆଦି ଗଛ ଲଗାଇ ମାଟି ଟେକିଦେଲୁ ।

ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର (ଅଢ଼େଇ ଏକର) ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ମଜଭୁତ କିଛିବାଡ଼ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲା । ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ହୋଇ ମୃତ ପ୍ରାୟ ରହିଆସିଥିବା କଲମା ଆମ ଗଛ ଓ ପିଜୁଳିଗଛଗୁଡ଼ିକ ଯନ୍ ପାଇ ନୂତନ ଜନ୍ମଲାଭ କରିବା ପରି ପଲ୍ଲବିତ ଓ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହେବାରେ ଲାଗିଲେ । ଆମେ ମଧ୍ୟ ଆଉ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ନୂତନ ଆମଗଛ, ପିଜୁଳି ଗଛ ଓ ପଣସ ଗଛ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଲଗାଇଥିଲୁ । ପୂର୍ବରୁ ବଗିଚାରେ କେହି କଦଳୀ ଗଛ ଲଗାଉ ନଥିଲେ । କାରଣ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ଯେ କଦଳୀ ଗଛ ଲଗାଇ ଦେଲେ ବଦଳି ହୋଇଯିବ । ଆମେ ସବୁ ସେହି ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଭଙ୍ଗ କରି ଆଖପାଖ ଗ୍ରାମରୁ କଦଳୀଗଛ ମାଗିଆଣି ଲଗାଇଲୁ । କାଜୁଗଛ ଆଣି ବାଡ଼ କଡ଼େ କଡ଼େ ମଧ୍ୟ ଲଗାଯାଇଥିଲା । ପରେ ପୁଣି କେତୋଟି ନାରିକେଳ ବୃକ୍ଷ ରୋପଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

କଲିକତାର ମଡେଲ୍ ନର୍ସରୀରୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଗୋଲାପ ଗଛ, ଥୁଳା (ନଅର ଝାଉଁ) ଗଛ, ଆରକେରି ଆକୁଳି (ମଙ୍କିସ୍ ସ୍ପୋଜଲ୍) ଆଦି ଗଛ ମଗାଇ ଆଣି ବଗିଚାରେ ଲଗାଇଲୁ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ମଲ୍ଲୀ, ମନ୍ଦାର, ସେବତୀ, ଟଗର ଓ କରବିର ଆଦି ଫୁଲ ଗଛ ଲଗାଇବା ସହିତ ମଦରଙ୍ଗା ଓ ନାଲି ମଦରଙ୍ଗା ଆଦି ରଂଗିନ୍ ଛୋଟ ଛୋଟ ବୁଦାଳିଆ ଗଛଦ୍ୱାରା ବଗିଚାରେ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଧଡ଼ି ଓ ଅକ୍ଷର ଇତ୍ୟାଦି ଲେଖାଯାଇଥିଲା ।

କୃଷି ଶିକ୍ଷକ ବୁଦ୍ଧିରାମ ସଂ ଥିଲେ ଜଣେ ଚିତ୍ରକର । ସେ ରଂଗ ଚୂଳିରେ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୃହର କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକରେ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ର, ଓଡ଼ିଶା, ଭାରତ ମାନଚିତ୍ର ଅଙ୍କନ କରି ଦେବା ସହିତ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ନୀତିବାଣୀ ମଧ୍ୟ ଲିପିବଦ୍ଧ କଲେ । ସ୍କୁଲତଃ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୃହ, ଉଦ୍ୟାନ, ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର, ନୂତନ ଗୃହ, ରସ ଓ ଗନ୍ଧରେ ଭରି ଉଠି ଜୀବନ୍ତ ହୋଇଉଠିଲା ।

ସେ ସମୟରେ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ବୋର୍ଡ଼ ପରୀକ୍ଷା ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାରେ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅକ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା ବୋର୍ଡ଼ ପରୀକ୍ଷା ହେଉଥିଲା । ସେହି ପରୀକ୍ଷାରେ ଯୋଗ ଦେଇ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ବେଶ୍ କୃତିତ୍ୱ ଅର୍ଜନ କରୁଥିଲେ । ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ମଧ୍ୟ ବୃତ୍ତିଲାଭ କରୁଥିଲେ ।

ଯେଉଁ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସଂରକ୍ଷିତ ଥିବା ୯୦ ଆସନ ମଧ୍ୟ ପୂରଣ ହୋଇପାରୁନଥିଲା । ସେହିଠାରେ ୧୨୦ଟି ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିବା ସ୍ଥାନ ପୂରଣ ହେବା ପରେ ଆହୁରି ବହୁ ଆଶାୟୀ ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀବାସରେ ଅନ୍ତେବାସୀଭାବେ ରହିବାକୁ ସ୍ଥାନ ନ ପାଇ ନିରାଶରେ ଫେରୁଥିଲେ, ଯେଉଁ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଏକଦା ଅପରାଧୀ ଓ ନବୀରତ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର କର୍ମସ୍ଥଳୀ ରୂପେ ପରିଚିତ ଥିଲା, ସେହି ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏକ ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନୀୟ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରିଣତ ହେଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଶିକ୍ଷା, ଦୀକ୍ଷା, ଅଧ୍ୟୟନ, ଅଧ୍ୟବସାୟ, ଆଦର୍ଶ ଉଦ୍ୟାନ ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ ହୋଇଉଠିଥିଲା ଆକର୍ଷଣୀୟ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଏକ କଙ୍କରିତ ଅନୁର୍ବର ଅଂଶର ମୃତ୍ତିକାକୁ ଉର୍ବର କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆମେ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରୁ ଅଜାତିଆ କାଠ ବହୁସବୁ କାଟି ଆଣି ପାଇଖାନା ଷ୍ଟାଣ୍ଡ୍ ତିଆରି କରିଥିଲୁ । ସେହି ପାଇଖାନାର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ବାଉଁଶ ଗଛଡ଼ା ବା ତଲେଇ ତିଆରି କରାଇ କଷ୍ଟପିଟି ଘେରାଇ ଦେଇଥିଲୁ । ପ୍ରତିଭରା ଜଣରେ ଗୋଟିଏ କରି ଏପରି ୧୨୦ ଅନ୍ତେବାସୀମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ୩୦ଟି ଏବଂ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ୩ ଗୋଟି ଏପରି ମୋଟ ୩୩ ଗୋଟି ପାଇଖାନା ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଷ୍ଟାଣ୍ଡ୍ ପାଇଖାନା ନିମ୍ନରେ ଚୈତ୍ର ଖୋଦିତ ହୋଇଥିଲା । ମଳତ୍ୟାଗ ପରେ ସେଥିରେ ମାଟି ଘୋଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଚୈତ୍ରଟି ପୂରଣ

ହୋଇ ଯିବା ପରେ ପାଇଖାନାଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଉଠାଇ ନିଆଯାଉଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷକ, ଶିକ୍ଷକ ପରିବାର, ଛାତ୍ରମାନେ ଆଉ କେହି ବାହାରକୁ ମଳତ୍ୟାଗ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଲା ନାହିଁ । ଫଳରେ ସେହି ଅନୁର୍ବର ଜମିଟି ଅସ୍ବଚ୍ଛିନ୍ନ ମଧ୍ୟରେ ଅତି ଉର୍ବର ହୋଇ ସୁନ୍ଦର ବଗିଚାରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀମାନେ ଥିଲେ ଆଦିବାସୀ କୋହ୍ଲ (ହୋ) ଓ ସାତାଳ ସଂପ୍ରଦାୟର । ସେମାନେ ଶିକ୍ଷିତ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସୀ ଓ ସ୍ନେହ ପ୍ରବଣ । ଆମେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଖୁବ୍ ଭଲ ସଂପର୍କ ରକ୍ଷାକରି ଚଲୁଥିଲୁ । ଗଣେଶ ପୂଜା, ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା କିମ୍ବା ସ୍ବାଧୀନତା ଦିବସ ପ୍ରଭୃତିରେ ଭୋଜିଭାତ ହେଲେ ଆମେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଆଣି ଖାଇବାକୁ ଦେଉଥିଲୁ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ବାଡ଼ି ବଗିଚାରେ ଫଳାଉଥିବା କାକୁଡ଼ି, ମକା, କୁନ୍ଦୁରି ପ୍ରଭୃତି ଆଣି ଆମକୁ ଆଦରରେ ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ଦେଇଯାଉଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସରର ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ୱରେ କୋଣକୁ ଲାଗି କିଛି ଅଂଶ ବକ୍ସ ରହିଥିବାରୁ ଅସୁନ୍ଦର ଲାଗୁଥିଲା । ଆମେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜନୈକ ପ୍ରାକ୍ତନଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମାଚରଣ ହୋ ଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସରକୁ ଲାଗିରହିଥିବା ତାହାର ତିନିଗୁଣ୍ଠ (ବାରତେସ୍ମିଲ) ଜମିକୁ ଆଣି ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସରରେ ମିଶାଇ ଦେବାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହତାତି ଋଚିକୋଣିଆ ହୋଇ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଲା । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଅବଶ୍ୟ ଜମିତକ ଦାନ କରିଦେଲେ ।

ପରେ ଅବଶ୍ୟ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଛଅଗୋଟି ଶିକ୍ଷକ ନିବାସ, ଅନ୍ତେବାସୀ ୧୨୦ ଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭୋଜନ ଗୃହ (ଡାଇନିଂ ହଲ୍) ରନ୍ଧନଶାଳା, ଭଣ୍ଡାର ଗୃହ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ହେଲା । ଆମେ ଆପଣା ଉଦ୍ୟମରେ ଜଙ୍ଗଲରୁ କାଠ ବାଉଁଶ ସଂଗ୍ରହ କରି ବଳଦ ଗୁହାଳ, ଜାଳ ସଂରକ୍ଷଣ ନିମିତ୍ତ ଗୃହ, ଅନ୍ୟ ଏକ ରନ୍ଧନଶାଳା ନିର୍ମାଣ କରି ସାରିଥିଲୁ ।

ମୋର ଶରତରେ ଅବସ୍ଥାନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟପାଳ ମାନ୍ୟବର ଯଶୋବନ୍ତ ନାରାୟଣ ସୁକ୍ଥଙ୍କରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେଠାରେ ଏକ ଛଅ ଶଯ୍ୟାବିଶିଷ୍ଟ ଚିକିତ୍ସାଳୟ (ଡାକ୍ତରଖାନା) ଉଦ୍ଘାଟିତ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରତିମାସରେ ମାସିକ ପରୀକ୍ଷା ହେବା ସହିତ ତ୍ରିମାସିକ, ଷାଣ୍ଟାସିକ ଓ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ନିୟମିତ ହେଉଥିଲା । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ

କରାଯାଇପାରେକି ଆମ ବିଭାଗରେ ଆମେ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ହିଁ ମାସିକ ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରଚଳନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲୁ । ପରେ ଅବଶ୍ୟ ବୋଧହୁଏ ୧୯୯୦ ମସିହାରୁ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମମଞ୍ଜଳ ବିଭାଗର ସମସ୍ତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ହାଇସ୍କୁଲ)ଗୁଡ଼ିକରେ ନିୟମିତ ମାସିକ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଉଅଛି । ମାସିକ ପରୀକ୍ଷା ହେବା ଦ୍ଵାରା ଅନେକ ସୁଫଳ ମିଳିପାରୁଛି କହିଲେ ଭୁଲ୍ ହେବ ନାହିଁ ।

ଏତଦ୍ବ୍ୟତୀତ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆମେ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଶନିବାର ଦିନ ଚତୁର୍ଥ, ପଞ୍ଚମ, ଷଷ୍ଠ ଓ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀକୁ ନେଇ ଏକ ମିଳିତ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିଥିଲୁ । ସେହି ମିଳିତ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ରାଜ୍ୟ, ଦେଶ ଓ ବିଶ୍ଵର ବିଭିନ୍ନ ଉପସ୍ଥିତ ସମସ୍ୟାବଳୀ ସଂପର୍କରେ ବିଶଦ ଭାବେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଥିଲା ।

ମୋର ଏବେ ବି ମନେ ପଡୁଛି ଗତ ୧୯୬୨ ମସିହାରେ ଆମ ପ୍ରତିବେଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଚୀନ୍ ଯେତେବେଳେ ଆମ ଦେଶ ଉପରେ ଅତର୍କିତ ଆକ୍ରମଣ କରି ଦେଲା ସେହି ସମୟରେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଅତ୍ୟୁତପୂର୍ବ ଜନଜାଗରଣ ଦେଖାଦେଇଥିଲା ତାହା ଏବେ ବି ମନେ ପଡ଼ିଗଲେ ଶରୀରରେ ଶିହରଣ ଜାତ ହୋଇଥାଏ । ସେହି ସମୟରେ ଆମେ ଚୀନ୍ ଆକ୍ରମଣର ପ୍ରତିବାଦ କରି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଆଖପାଖ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକରେ କରିଥିଲୁ ସେହି ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଗାନ କରାଯାଇଥିବା ସଂଗୀତ ଥିଲା ନିମ୍ନ ପ୍ରକାର ।

“ ଆରେ ଅବିବେକୀ ବର୍ବର ଚୀନା,

ମତଗରବେ, ମାରୁ ହୁଙ୍କାର,

ତୋ'ଛାଗି ଲଢ଼େ ଯେ ବିଶ୍ଵ-ଦରବାରେ,

ତାହାରି ସହିତ କରୁ ସମର ।

ଜାଣୁନାକି ଅନ୍ଧ, ଭାରତୀୟ ବୀର

କରେ ନାହିଁ ନତ କାହା ପାଶେ ଶିର,

ଇତିହାସ ଯାର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ, ସୁନ୍ଦର

ବିଜୟ ଯାହାର ଚିର ସହଚର

ଜାଗି ଉଠେ ଜାତି, ମାତି ଉଠେ ଛାତି

ତାତି ଉଠେ ଆଜି ଲୁହା ହାତ ତା'ର,

ମାରିଣ ଅରାତି ଜାଳି ଜୟ ବତି,

ରଖିବ ସେ ମାନ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ।”

ସେହି ଅବସରରେ ମୁଁ ଏକ ମିଳିତ ଶ୍ରେଣୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ମୁଖ୍ୟ ଆଲୋଚକ ଭାବେ ମାନଚିତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ସଂଘର୍ଷମୟ ଅସ୍ଥଳ ମାକ୍‌ମୋହନ୍ ଲାଇନ୍ (ଭାରତ ଓ ଚୀନ୍ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସୀମାରେଖା) ଲଦାଖ, ନେପା, ବମ୍‌ଡିଲା (ସୀମାନ୍ତ ଘାଟି ଯେଉଁଠାରେ ସଂଘର୍ଷ ଚାଲିଥିଲା) ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନ ଚିହ୍ନିକରି ସହିତ ଚୀନ୍ ଭାରତ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାର ଗୁରୁଗୋଟି ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ସଂପର୍କରେ ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲି ।

ତାହାର ଦୀର୍ଘ ଏକ ମାସ ପରେ ଡକ୍‌କାଲାନ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚୋୟେକା ସାଙ୍ଗନ୍‌। ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିଦର୍ଶନରେ ଆସି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ସହିତ ଚୀନ୍-ଭାରତ ଯୁଦ୍ଧ ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ର ନିମାଇଁ ଚରଣ ମାଝି ଯେପରି ବିଶଦ ଭାବେ ଚୀନ୍ ଆକ୍ରମଣ କରିବାର କାରଣ ଏବଂ ଚୀନ୍ ଭାରତ ସୀମା ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ବର୍ଷନା କରିଥିଲା ସେଥିରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୀତ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ।

ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ନିୟମିତ ଡର୍କସଭା ଏବଂ ଛୁଟି ଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ମନୋରଞ୍ଜନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରଖାଯାଉଥିଲା ।

ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳ ଓ ସଂନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ଖୁବ୍ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇପାରୁଥିଲା । ସପ୍ତାହର ସାତ ଦିନରେ ପ୍ରତିଦିନ ସଂଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଗୋଟିଏ କରି ସାତୋଟି ଭଜନ ଓ ସାତୋଟି ଧୂନ୍ ଗାନ କରାଯାଉଥିଲା । ସକାଳ ଓ ସଂନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ଛାତ୍ରମାନେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗଣେଶ ପୂଜା, ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା, ଗାନ୍ଧିଜୟନ୍ତୀ, ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସ, ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସ, ଗୁରୁଦିବସ ଓ ଶିଶୁ ଦିବସ ପ୍ରଭୃତି ଯଥାଗାତି ପାଳିତ ହେଉଥିଲା । ଡକ୍‌ସହିତ କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ ପଞ୍ଚୁକରେ ପାଞ୍ଚଦିନ ଧରି ପ୍ରାତଃ ସ୍ନାନ ଓ

ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ସହିତ ପରିକ୍ରମା ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଚତୁରାଜ ଆଶମନରେ ବନ ମଧ୍ୟରେ ଶାଳଫୁଲ, ପଲାଶ ଫୁଲ, ଶିମୁଳାଫୁଲ, ମାଧବୀ ଫୁଲ, ବନଧାତୁଫୁଲ, ମହୁଲ ଫୁଲ, ଆମ ଗଛରେ ବଉଳ ହେଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ମଞ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ସଜାଇ ରଖି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବସନ୍ତ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରାଯାଉଥିଲା । ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ ବସନ୍ତ ସଂପର୍କରେ ରଚିତ ବିଭିନ୍ନ କବିଙ୍କର ତଥା ନିଜର କବିତା ଆବୃତ୍ତି କରୁଥିଲେ ।

ମୋର ଏବେ ବି ମନେପଡ଼ିଗଲେ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ ମୁଁ ନିଜକୁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରେ ନାହିଁ । ୧୯୬୦ ମସିହା ମଇମାସ ୨୪ ତାରିଖ ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗଦେବାର ଛଅଦିନ ପରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ସେହି ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶରେ ଘରକୁ ଆସି ଆଉ ପୁଣି ଶରତ ଆଶ୍ରମରେ ପଦାର୍ପଣ ନକରିବା ନିମିତ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି ନେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୁଣି ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷ ହୋଇଯିବାର ପ୍ରାୟ ଏକମାସ ବିଳମ୍ବରେ ଯାଇ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲି । ସେଠାକାର ପରିବେଶ ତଥା ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ବଂଧୁମାନଙ୍କର ବ୍ୟବହାର ମୋତେ ଏପରି ବଦଳାଇ ଦେଲା ଯେ ସେଠାରେ ଦୀର୍ଘ ଋତବର୍ଷ ପୂରଣ କରି ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷର କେତୋଟି ମାସ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ କରିସାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଉ କୌଣସି ଦିନ ସେଠାରୁ ବଦଳି ହୋଇ ଋଣିଆସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ତ ଦୂରର କଥା ମନ ମଧ୍ୟରେ କେବେ ଚିନ୍ତା କରିପାରିନଥିଲି ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ନୂତନ ପରିବେଶ, ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଉତ୍ସାହ, ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କର ଆନ୍ତରିକତା, ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଅନାବିଳ ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଆନ୍ତରିକତା ମୋତେ ବାସ୍ନି ରଖିଦେଲା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବା ପୋଷ୍ଟ ଟେସିଜ୍ ସଂପର୍କରେ ସରକାରୀ ନିଷ୍ପତ୍ତି :

“ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ସ୍କୁଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଚାକିରୀ ପାଇଁ ସ୍ୱୀକୃତ ହେଲା ।”

ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ - ତା ୧୭.୬.୧୯୫୯ ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ସ୍କୁଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଋଜିରୀ ପାଇଁ ମାତୃ୍ୟକୁଲେସନ୍ କିମ୍ବା ତତ୍ତ୍ୱଲ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ସହିତ ସମାନ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବ ।

କେନ୍ଦ୍ର ପବ୍ଲିକ୍ ସର୍ଭିସ୍ କମିଶନ୍‌ଙ୍କ ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରି କେନ୍ଦ୍ରସରକାର ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

(ଡା ୧୯.୬.୧୯୫୯ ମସିହା ଜୁନ୍‌ମାସର ଦୈନିକ 'ସମାଜ'ରୁ ଗୃହୀତ)

ପୋଷ୍ଟବେସିକ୍ ବା ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ୧୯୫୯ ମସିହା ଜୁନ୍‌ ମାସରେ ବିଭିନ୍ନ ସମାଦ ପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବା ସହିତ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବା ଗେଜେଟ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇସାରିଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିତାପର ବିଷୟ ଯେ ଆମ ରାଜ୍ୟ (ଓଡ଼ିଶା) ସରକାର ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବା ପୋଷ୍ଟବେସିକ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଭାବେ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଉ ନଥିଲେ । ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.P.I) ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସଙ୍କ ଅତ୍ୟଧିକ ଇର୍ଷା, ଅସୂୟା ଓ ଆକ୍ରୋଶମୂଳକ ଆଚରଣ ହିଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ଘୋର ଅବରାମ୍ଭ ସୃଷ୍ଟି କରି ଆସିଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ବୈଠକରେ ଆମମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି କରାଇ ନଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦର ବାର୍ଷିକ ବୈଠକକୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଆଳ ଦେଖାଇ ଗଡ଼େଇ ଗଡ଼େଇ ଆସୁଥିଲେ । ସେହି ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦର ସମ୍ପାଦକ ଥିବା ରାଜ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ସଂଗଠକ ଶ୍ରୀ ଆଦିକନ୍ଦ ନାୟକ ତାଙ୍କ ଉପରିସ୍ଥ ଅଧିକାରୀ (D.P.I) କୁ ଭୟ କରି ବୈଠକ ଡକାଇବାକୁ ଆଦୌ ସାହସ କରିପାରୁନଥିଲେ । ଫଳରେ ରାଜ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାପରିଷଦର ବାର୍ଷିକ ବୈଠକ ୧୯୫୯ ମସିହାରୁ ଘୁଞ୍ଚି ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇ ୧୯୬୧ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ବସିଥିଲା । ଆଦିକନ୍ଦ ବାବୁ ଭାରି ଭୟାଳୁ ଥିଲେ ।

ଋଷିଆରୁ ପ୍ରବଳ ଚାପ ପଡ଼ିବା ଫଳରେ ସରକାରୀ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ବୈଠକ ୧୯୬୧ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ଡକାଇବାକୁ ସମ୍ପାଦକ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ବୈଠକ ନିମିତ୍ତ ତତ୍କାଳୀନ ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର, (ସ୍ଵାଧୀନ) ଶ୍ରୀ ବାଙ୍କ ବିହାରୀ ଦାସ (ପ୍ରଜା ସମାଜବାଦୀ), ଶ୍ରୀ ପବିତ୍ର

ମୋହନ ପ୍ରଧାନ (କଂଗ୍ରେସ), ଶ୍ରୀ ନିଲାମର ଦାସ (କଂଗ୍ରେସ) ପ୍ରମୁଖ ବୀରମାର ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାବୀ ଜଣାଇବା ଫଳରେ ବୈଠକ ବସିପାରିଲା ।

ଏହି ବୈଠକରେ ଡକ୍ଟରାଳାନ ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରିଥିଲେ । ଏହି ବୈଠକରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଗଠନ ମୂଳକ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରାଇ ନଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ବାମାବାବୁ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଥିଲେ । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଡକ୍ଟରାଳାନ ଯୁଗ୍ମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ଗୋକୁଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ (J.D.P.I) ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ନାୟକ (D.D.P.I), ସଦସ୍ୟ ଥିବା ଶ୍ରୀ ରାଜକୃଷ୍ଣ ବୋଷ, ଶ୍ରୀ ପବିତ୍ର ମୋହନ ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରୀ ନିଲାମର ଦାସ, ପ୍ରଫେସର ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥ ପ୍ରଭୃତି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଦୃଢ଼ ଯୁକ୍ତିମାନ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ଫଳରେ ନିଜେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଡକ୍ଟର ମହତାବ ଦୃଢ଼ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପୋଷ୍ଟବେସିକ୍ ବା ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ପାସ୍ କରିଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ସରକାରୀ ଉକ୍ତିରା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକା ପ୍ରକାର ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କର ଉପଯୁକ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏହାର ବହୁପୂର୍ବରୁ ହୋଇସାରିଥିଲା ବୋଲି ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି ।

ଆମ ରାଜ୍ୟର ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଯେଉଁ ସବୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ୧୯୪୯ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ ସେହିମାନେ ଏହି ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିପାରିବେ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିଲା ।

୧୯୬୦ ମସିହା ପରଠାରୁ ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା ଓ ଡିଗ୍ରୀ ପଠାଉ ଉଚ୍ଚମାଧ୍ୟମିକ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା (ହାୟାର ସେକେଣ୍ଡାରୀ ପରୀକ୍ଷା) ଦେଇ କୃତିତ୍ବର ସହିତ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆସୁଥିଲେ ।

ଯାହାହେଉ, ବାମାବାବୁ ଶେଷରେ ହାର ମାନି ନୀରବ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଅଭିଯନ୍ତ୍ର ତଥା ଅପଚେଷ୍ଟାକୁ ପଣକରି ସତ୍ୟ ଏବଂ ନ୍ୟାୟର ବିଜୟ ହେଲା କହିଲେ ଆଦୌ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

୧୯୬୧ ମସିହାରେ ହୋଇଥିବା ସରକାରୀ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦର ଏହି ପ୍ରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଗେଜେଟ୍‌ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ସହିତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗକୁ ମଧ୍ୟ ଅବଗତ କରାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ମୋ ନିକଟକୁ ମଧ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାପରିଷଦର ନିଷ୍ପତ୍ତି ସଂପର୍କୀୟ ପତ୍ର ରାଜ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଅନଗୁଳରୁ ଆସିଥିଲା । (ସେହି ପତ୍ରର ପତ୍ରାଙ୍କ ଥିଲା ୧୯୭୩-ତାରିଖ ୧୭.୪.୭୨ ମସିହା) ।

ଉପରୂପ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଫଳରେ ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍ ବା ଉତ୍ତର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ (B.T) ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ (C.T), ଗ୍ରାମ ସେବକ, ଷ୍ଟାଫ୍ ମ୍ୟାନ୍ (ଲାଇଫ୍ ଷ୍ଟାଫ୍ ଇନିସ୍ପେକ୍ଟର) ରାଜ୍ୟ ସମବାୟ ବିଭାଗ କର୍ମଚାରୀ ଇତ୍ୟାଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଲିମ୍ ନେଇ ନିଯୁକ୍ତ ହେବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରି ପାରିଲେ ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ବୋଧ ହୁଏ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ମନେ କରୁଛି । ପରାଧୀନ ଭାରତରେ ଆମ ରାଜ୍ୟର ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାସ୍ଥ ସତ୍ୟବାଦୀ ଠାରେ ଚତ୍କାଳାନ ସତ୍ୟବାଦୀ ପଞ୍ଚ ସଖାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ବକୁଳ ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ କାଳରେ ଜାତୀୟ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବା ପରେ ବିଦେଶୀ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଯେପରି ନିର୍ଯ୍ୟାତ୍ତିତ ହୋଇ ଶେଷରେ ବିଦେଶୀ ସରକାରଙ୍କ ଅଧୀନରେ ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ସେହି ଅନୁଷ୍ଠାନର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ; ସ୍ଵାଧୀନୋତ୍ତର କାଳରେ ମଧ୍ୟ ଚଂପତିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସେହି ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏହା କେବଳ ବିଦେଶୀ ଶାସକମାନଙ୍କର ସ୍ରାବକ ଥିବା ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ଦାସଙ୍କ ଲାଗି ।

ସତ୍ୟବାଦୀ ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ପରାଧୀନ ଦେଶର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଭୋଗ କରିଥିବା ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସଂପର୍କରେ ସେହି ବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜନୈକ ପ୍ରାକ୍ତନ ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମିଶ୍ର ତାଙ୍କ “ସତ୍ୟବାଦୀରେ ସାତବର୍ଷ” ନାମକ ପୁସ୍ତକରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଅଛନ୍ତି ।

ରାଜ୍ୟ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାପରିଷଦ ନିଷ୍ପତ୍ତି ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଜଣାଇଦେବା ସହିତ ଅନଗୁଳ ମୌଳିକ ତାଲିମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ (ବେସିକ୍ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ୍) ର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରଫେସର ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଥ ଏବଂ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ (ନୁମା) ମୋତେ ଯାଇ କୌଣସି ମତେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ଭବନରେ ଯୋଗଦାନ କରି ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ନେବାକୁ ସାଦର ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମୋର ପାରିବାରିକ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ନେଇ ସରକାରୀ ଚାକିରୀ ତ୍ୟାଗ କରି ଦୁଇବର୍ଷ

କାଳ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି (ଷ୍ଟାଇପେଣ୍ଡ) ରେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ (B.T) ନିମିତ୍ତ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିଲି ନାହିଁ ।

ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ (C.T)

ମୋର ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅବସ୍ଥାନ କାଳରେ ୧୯୬୩ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ଚଉଦ ତାରିଖ ସଂଧ୍ୟାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦପ୍ତରରୁ ମୋ ନିକଟକୁ ଆସିଥିବା ଏକ ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ପାଇଲି । ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମାରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ୧୯୬୩ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ପନ୍ଦର ତାରିଖ ଦିନ ଯାଇ ଆମ ବିଭାଗର ଭାଲୁଲତା ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ ଯୋଗଦାନ କରିବାକୁ ।

ସେହି ସମୟକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଫଳରେ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ମିଶ୍ରଣ ହୋଇଯାଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ଜିଲ୍ଲା ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ (D.W.O) କ୍ଷ ସ୍ଥାନରେ ଜିଲ୍ଲା ପଞ୍ଚାୟତ ଓ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ (D.P.T.W.O) ମାନେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାରେ ସେହି ପଦବୀ ଅର୍ଥାତ୍ (D.P.T.W.O) ଶୂନ୍ୟ ରହିଥିଲା । କୌଣସି ନୂତନ ଅଧିକାରୀ ଆସି ଯୋଗ ଦେଇ ନଥିଲେ । ପୂର୍ବର ଜିଲ୍ଲା ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ (D.W.O) ମଧ୍ୟ ବିଦାୟ ନେଇ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ । ଯାହା ଫଳରେ ଆମେ ସେହି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଗତ ତିନିମାସର ଦରମା ପାଇନଥିଲୁ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅବସ୍ଥିତ ଭାଲୁଲତା ବିଭାଗୀୟ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରର ଦୂରତା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୪୫୦ କିଲୋମିଟରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ନୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଯୋଗଦାନ କରିବା ମଧ୍ୟ ଆଦୌ ସମ୍ଭବପର ନଥିଲା ।

ଏଣୁ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଯବା ନିମିତ୍ତ ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋର ଏହି ସବୁ ଅସୁବିଧା ଦୂର କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା ପଞ୍ଚାୟତ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆବେଦନ କରିଥିଲି । ମୋ ଆବେଦନ ପତ୍ର ଉପରେ ତତ୍କାଳୀନ କପ୍ରିପଦା ସର୍ବତ୍ତ୍ୱିଜନାଲ୍ ଅଧିକାରୀ (S.D.O) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୀରେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ (O.A.S) ଏବଂ କପ୍ରିପଦା ସହକାରୀ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ (A.D.W.O) ମଧ୍ୟ ଅନୁକୂଳ ସୁପାରିଶ କରି ଜିଲ୍ଲା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ପଠାଇଥିଲେ ।

ପଦର ଦିନ ଅତିବାହିତ ହୋଇଗଲେ ମଧ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବା ତ ଦୂରର କଥା କୌଣସି ଉତ୍ତର ମଧ୍ୟ ଆସି ନଥିଲା । ଫଳରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଆଉ ଥରେ ସ୍ଥାନିକ ପତ୍ର (ରିମାଇଣ୍ଡର) ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲି । ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବପରି କଣ୍ଡିପଦା ଅନୁଅଧିକାରୀ ଓ ସହକାରୀ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମଲ୍ଲିକ୍ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ । ତଥାପି କୌଣସି ଉତ୍ତର ନଆସିବାରୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଉପର ଲିଖିତ କଣ୍ଡିପଦା ସବ୍‌ଡିଭିଜନସ୍ଥ ଦୁଇ ପଦାଧିକାରୀଙ୍କ ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ ଜିଲ୍ଲାମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ବାରିପଦାକୁ ଯିବା ନିମିତ୍ତ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲି ।

ସେତେବେଳକୁ ଶ୍ରୀ ବିପିନ୍ ବିହାରୀ ମିଶ୍ର କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାରୁ ବଦଳି ହୋଇ ଆସି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାରେ ଜିଲ୍ଲା ପଞ୍ଚାୟତ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ (D.P.T.W.O) ଭାବେ ଯୋଗଦାନ କରି ସାରିଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ମୋର ସମସ୍ତ ଅସୁବିଧା ତାଙ୍କୁ ଲିଖିତ ଆକାରରେ ଜଣାଇଥିଲି । ଏଥିପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ଦୁଇ ଦୁଇ ଥର ଲିଖିତ ଭାବେ ଅବଗତ କରାଇ ସାରିଥିବା କଥା ଜଣାଇଲି ।

ହେଲେ ସେ ଭଦ୍ରଲୋକ ମୋ କଥା ଶୁଣି ମୋ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ତ ଦୂରର କଥା ଯେପରି ରୂକ୍ଷ ବ୍ୟବହାର କଲେ ତାହା କୌଣସି ଗୋଟି ଶ୍ରମିକ ପ୍ରତି ତାହାର ମାଲିକ କରୁଥିବ କି ନା ଜାଣେ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ବିପିନ୍ ବିହାରୀ ମିଶ୍ର ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗରେ ଅନେକ ଦିନରୁ ରହିଆସିଛନ୍ତି । ସେ ଭାରି କରିତ୍‌କର୍ମୀ ଅଧିକାରୀ ବୋଲି ବିଭାଗରେ ତାଙ୍କ ନାମ ଥିବାର ଶୁଣିଛି । ହେଲେ ମୋ ଚାକିରୀ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ବିପିନ୍ ମିଶ୍ର କାହାରି ଉପକାର କରିଥିବା କଥା ଶୁଣିଗୋଟର ହୋଇନାହିଁ । ବରଂ ତରୋଇ ଥରେଇ ପ୍ରଭୁପଣ ଜାରୀ କରିବାରେ ସେ ବେଶ୍ ଧୂରନ୍ଧର ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ତରାଣର ଅସଲ ଭିତରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯାହା ଥିଲା ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିଛି ଓ ଜାଣିଛି ତାହା ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ନହେଁ ।

ସେ ମୋ ଆବଦେନ ଉପରେ ତୁରନ୍ତ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଦେଲେ ଯେ ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ସରକାରୀ ଆଦେଶର ଅବମାନନା କରିଛି ଏଣୁ ମୋତେ ନିଲମନ (ସସ୍ପେଣ୍ଡ୍) କରିବା ସହିତ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୃଢ଼ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରାଯିବ ।

ଏ ପ୍ରକାର ବିଚିତ୍ର ନୀତି ଓ ମନମୁଖୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ମୁଁ ଯେତିକି ବିସ୍ମିତ ହୋଇଥିଲି ତତୋଧିକ ମର୍ମାହତ ମଧ୍ୟ ହେଲି । ଶୁଣିଥିଲି ରାଜାରାଜୁଡ଼ା ଅମଳରେ ଅନ୍ଧାରୀ

ମୂଳକରେ ଏ ପ୍ରକାର ଅନ୍ଧାରୀ ଶାସନ ଚାଲିଥିଲା ବୋଲି । କିନ୍ତୁ ସ୍ବାଧୀନୋତ୍ତର କାଳରେ ଜଣେ ଉଚ୍ଚ ସରକାରୀ ପଦାଧିକାରୀଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଅଧଃପନ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ପ୍ରତି ଏ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବହାର ଥିଲା କଟନାତୀତ ।

ତେଣୁ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରୁ ଚାଲିଆସି ଦୃଢ଼ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିନେଲି, ଏ ପ୍ରକାର ଅନ୍ୟାୟ ଆଉ ଅବିଚାରକୁ ମଥାପାତି ନୀରବରେ ସହ୍ୟ କରିବାର ନୁହେଁ । ଏହାର ପ୍ରତିବାଦ ସ୍ବରୂପ ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ ହେଲା ଯାଇ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ମହୋଦୟଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁଶାନ୍ତ କୁମାର ପାଲିତ୍ (I.A.S) ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାକୁ ନୂତନ ଭାବେ ଆସିଥାନ୍ତି । ସେ ଖୁବ୍ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ, ଉଦାର ତଥା ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ବିଚାରବନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ।

ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ତାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରି ସମସ୍ତ କଥା ଅବଗତ କରାଇଥିଲି । ସେ ମହାଶୟ ଅତି ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ମୋର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଆପତ୍ତି ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣିସାରିବା ପରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ “ ଆଜ୍ଞା, ମୋ ପାଖକୁ ଫାଇଲ୍ ଆସୁ ଦେଖୁଛି ।” ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଠାରୁ ଏ ପ୍ରକାର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପାଇବା ପରେ ମୁଁ ବାରିପଦାରୁ ଫେରି ଆସିଲି ।

ମନସ୍ତୁ କଲି, ଜିଲ୍ଲାପାଳତ ଦେଖୁବେ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଯଦି ସେ କିଛି ନକରନ୍ତି ତେବେ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୀରେନ୍ ମିତ୍ରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ସମସ୍ତ କଥା ଜଣାଇବି ।

ବାରିପଦାରୁ ଫେରିବା ପଥରେ ଉଦଲାଠାରେ କପ୍ପିପଦା ସର୍ବତ୍ରିଭିଜନ୍ ଅନୁଅଧିକାରୀ ଓ ସହକାରୀ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭେଟିଥିଲି । ସେ ଦୁହେଁ ମୋ ଠାରୁ ସମସ୍ତ ବିବରଣୀ ଶୁଣି ସାରିବା ପରେ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସହିତ ବିପିନ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ମୋତେ କହିଲେ, “ତେମ ଆଦୌ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନାହିଁ, ଆମେ ତମ ସଂପର୍କରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବୁ ।” ଉଦଲା ହେଉଛି କପ୍ପିପଦା ସର୍ବତ୍ରିଭିଜନ୍ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ।

ଯାହାହେଉ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଫେରିଆସିବା ପରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେଇ ନିୟମିତ ଭାବେ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିଚାଲିଥାଏ । କେବେ ନିଲମନ ଆଦେଶ ଆସିବ ତାକୁ ହିଁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ । ପ୍ରତିମାସ ଶେଷରେ ନିୟମିତ ଦରମା

ମିଳିବାରେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ଦେଖାଦେଇନଥିଲା । ଏହିପରି ଦୀର୍ଘ ତିନିମାସ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ପରେ ଜିଲ୍ଲା ପକ୍ଷାୟତ ଓ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦସ୍ତରତୁ ମୋ ନିକଟକୁ ଏକ କୈଫିୟତ୍ ତଲବ ପତ୍ର ଆସିଥିଲା । ଉକ୍ତ ପତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ଯେ ତୁମକୁ ଚଳିତ ବର୍ଷ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ନିମିତ୍ତ ଭାଲୁଲତାରେ ଥିବା ବିଭାଗୀୟ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଯାଇ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତମେ ତମ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ସେଠାକୁ ନଯାଇ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନ ଖାଲି ରଖିଲ । ଏଣୁ ତମ ବିରୁଦ୍ଧରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରାଯିବ ତାହାର ସନ୍ତୋଷଜନକ କୈଫିୟତ ଦିଅ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉକ୍ତ ଚିଠିଟି ପାଇସାରିବା ପରେ ମୁଁ ନିମ୍ନପ୍ରକାରରେ ସେହି ଚିଠିର ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲି । ମୁଁ ଲେଖିଥିଲି ଯେ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ନେବା ନିମିତ୍ତ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲି, ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ହେଲେ ମୋର ସେଠାକୁ ଯିବାରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକଗୁଡ଼ିକ ଦୂର କରିବା ନିମିତ୍ତ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ ମଧ୍ୟ ଜଣାଇଥିଲି । ବାରମ୍ବାର ଲିଖିତ ଭାବେ ଜଣାଇବା ପରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନ ହେବାରୁ ବାଧ୍ୟହୋଇ ଶେଷରେ କପ୍ରିପଦା S.D.O କୁ ଠାରୁ ଅନୁମତି ନେଇ ଯାଇ ଆପଣଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ସହିତ ଲିଖିତ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ଜଣାଇଥିଲି । ଆପଣ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଓଲଟା ନିଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନିକଟକୁ ସୁପାରିଶ କଲେ ଓ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଧମକ ଦେଲେ । ତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଯଦି ମୁଁ ମୋ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ଭାଲୁଲତା ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ନଯାଇ ସେଠାରେ ସ୍ଥାନଟିଏ ଖାଲି ପକାଇବାର ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୃଢ଼ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରାଯାଏ, ତେବେ ଏହାକୁ ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କ'ଣ କହିପାରିବି ? ବାସ୍ ସେତିକିରେ ସେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷର ଅବସାନ ଘଟିଲା ।

ପରେ ଜଣାଗଲା ଯେ ବିପିନ୍ ମିଶ୍ର ମୋତେ ନିଲମ୍ବନ କରି ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୃଢ଼ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନିକଟକୁ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ । ଜିଲ୍ଲାପାଳ ମହୋଦୟ ମୋ ପାଇଲ୍‌ରୁ ମୋ ଆବେଦନ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲ ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପରେ D.P.T.W.O ବିପିନ୍ ବିହାରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ତକାଇ ଖୁବ୍ ବିରତ ହୋଇଥିଲେ । ତେବେ ସେ ଭାରି ଆପତ୍ତି ଉଠାଇବାରୁ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ତାଙ୍କୁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ମାମୁଲି କୈଫିୟତ୍ ମଗାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ହେଲେ ମୋ' ମନରେ ଅବଶେଷ ରହିଗଲା ଯେ ମୁଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୀରେନ୍ଦ୍ର ମିତ୍ରଙ୍କ ଠାରୁ ବିପିନ୍ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଭଲ କରି ଗାଳି ଶୁଣାଇ ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର (ସେକେଣ୍ଡାରୀ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ)

୧୯୬୩ ମସିହାରେ ଜିଲ୍ଲା ପଞ୍ଚାୟତ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ବିପିନ୍ ବିହାରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଜିଦ୍‌ଗୋର୍ ମନୋବୃତ୍ତି ଓ ମନମୁଖୀ କାର୍ଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ମୋର ଭାଲୁଲତା ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଯୋଗ ଦେବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରି ନଥିଲା । ଡକ୍‌ପର ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ ୧୯୬୪ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସ ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ମୁଁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବିଦ୍ୟାୟ ନେଇ ଯାଇ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାସ୍ଥ ଭାଲୁଲତା ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କେନ୍ଦ୍ର (ସେକେଣ୍ଡାରୀ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ) ରେ ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲି ।

ଶରତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବିଦ୍ୟାୟ ନେବା ଅବସରରେ ସେହି ଅନୁଷ୍ଠାନର ଶିକ୍ଷକ ବଂଧୁ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମଚରୀ, ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଆକୃଳ କ୍ରନ୍ଦନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି ସେଥିରେ ମୋ ହୃଦୟ ଦ୍ରବୀଭୂତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ମୁଁ କେବେ କଳ୍ପନା କରିପାରି ନଥିଲି ଯେ ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନଟିରେ ମୋର ମାତ୍ର ସାତେ ଗୁରୁବର୍ଷ ରହଣୀ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ନେହ ମମତାର ଚେର ଏତେ ଗଭୀରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିପାରିଥିବ, ଯାହାକୁ କି ବିଦ୍ୟାୟ କାଳରେ ଟାଣି ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବା ଏପରି କ୍ଳେଶଦାୟକ ହେବ ।

ଭାଲୁଲତା ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରଟି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ଏକମାତ୍ର ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କେନ୍ଦ୍ର ଥିଲା । ଏହା ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ଭାଲୁଲତାରେ ରେଲଓ୍ଵେ ଷ୍ଟେସନ୍‌ର ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଅଧୀନରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ହାଇସ୍କୁଲ)ମାନଙ୍କରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିବା ଅଣତାଲିମ୍ ପ୍ରାପ୍ତ ମାଟ୍ରିକ, ଆଇ.ଏସ୍.ସି., ଆଇ.ଏ ଓ ବି.ଏ ପାସ୍ କରିଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନେ ଏଠାକୁ ସର୍ବୋଚ୍ଚନିକ ଭାବେ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ନେବାକୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଆସିଥାଆନ୍ତି ।

ପୂର୍ବରୁ ଏହା କେବଳ ବିଭାଗୀୟ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇଥିବାରୁ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାରୁ ଏଠାକୁ ତାଲିମ୍ ନେବାକୁ ଆସିଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ

ତାଲିମ୍ ଶେଷ କରି ଆପଣା ଆପଣା ଜିଲ୍ଲାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ତାଲିମ୍ ପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ପରିଗଣିତ ହୋଇ ତତନୁରୂପ ତାଲିମ୍ ହାରରେ ପାରିଶ୍ରମିକ ପାଉଥିଲେ ।

୧୯୬୩ ମସିହାରୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି ଭାଲୁଲତା ବିଭାଗୀୟ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଅନୁମୋଦନ କ୍ରମେ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କେନ୍ଦ୍ର (C.T.School) ରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ । ଫଳରେ ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚଳିତ (ବିଭାଗୀୟ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର) ଗୋଟିଏ ବର୍ଷର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପରିବର୍ତ୍ତେ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କେନ୍ଦ୍ରର ଦୁଇବର୍ଷିଆ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଚଳିତ ହେବା ସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲା ।

ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା ଯେ ୧୯୬୩ ମସିହାରେ ଏଠାକୁ ତାଲିମ୍ ନେବା ନିମିତ୍ତ ଆସିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାର ବିଭାଗୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକମାନେ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ତଥା ଧର୍ମଘଟ କରି ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇସାରି ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ତ୍ୟାଗ କରି ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ।

୧୯୬୪ ମସିହାଠାରୁ ଭାଲୁଲତା ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରଟି ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ଭାଲୁଲତା ସେକେଣ୍ଡାରୀ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ (C.T.School) ରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ବର୍ଷଠାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଦୁଇ ବର୍ଷିଆ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଥିଲା । ଅଧିକ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିଲେ । ତେଣୁ ଆମେମାନେ ହେଲୁ ଭାଲୁଲତା ସେକେଣ୍ଡାରୀ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲର ପ୍ରଥମ ଗୁରୁଛାତ୍ର ଦଳ ।

ନୂତନ ଭାବେ ଏହି ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସେକେଣ୍ଡାରୀ , C.T. ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଥିବାରୁ ଆମର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବାରେ ଖୁବ୍ ତପ୍ତର ତଥା ଯତ୍ନଶୀଳ ହୋଇଉଠିଥିଲେ ।

ଆମେମାନେ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ଉତ୍ସାହ ଓ ଉଦ୍ୟମନା ନେଇ ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହୀ ତଥା ତତ୍ପର ହୋଇ ଉଠିଥିଲୁ । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ, ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ ସହିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇ ଚାଲିଲା । ସମସ୍ତେ ଏକମନ ଓ ଏକପ୍ରାଣ ହୋଇ ସାଫଲ୍ୟ ଅର୍ଜନରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇ ଉଠିଥିଲୁ । ଆମେ ଯେଉଁମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାରୁ ଆସି ଏଠାରେ ତାଲିମ୍ ନେଉଥିଲୁ ସେହି ସବୁ

ସଂପୃକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲାମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀମାନେ ଆମ ପାଖକୁ ପ୍ରତିମାସରେ ନିୟମିତ ମାସିକ ଦରମା ପ୍ରେରଣ କରୁଥିଲେ ।

ଅବଶ୍ୟ ଆମକୁ ପୂର୍ବବର୍ଷ (୧୯୬୩) ଏଠାରେ ତାଲିମ୍ ନେଇ ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ଆପଣା ଆପଣା ଜିଲ୍ଲାକୁ ବାହୁଡ଼ି ଯାଇଥିବା ଶିକ୍ଷକ ବହୁମାନେ ଖୁବ୍ ଜୋରସୋର ମତାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ପରି ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଖଲିଯିବାକୁ ।

କିନ୍ତୁ ଭବିଷ୍ୟତ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖି, ଭବିଷ୍ୟତରେ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ସହିତ ଆମ ବିଭାଗର ଯଦି ମିଶ୍ରଣ ଘଟେ ସେହି ସମୟରେ ବର୍ଷିକିଆ ତାଲିମ୍ କାଳେ ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି କରିବ ସେହି ଆଶଙ୍କାରେ ଆମେ କେହି ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ତାଲିମ୍ ନେଇ ଫେରିଯିବାକୁ ଆଦୌ ସମ୍ମତ ହୋଇପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଆମେ ସେହି ପରାମର୍ଶ ଦାତା ବହୁମାନଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାଷାରେ ଜଣାଇ ଦେଇଥିଲୁ ଯେ ଆମେ ତ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭାବେ ତାଲିମ୍ ନେବାକୁ ଏଠାକୁ ଆସିଅଛୁ । ଆଉ ଆମର ଅସୁବିଧା କ'ଣ ହେଉଛି କି ? ଆମେ ଏଠାରେ ଦୁଇବର୍ଷ ତାଲିମ୍ ନେଇ ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା ପରେ C.T. ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ହାସଲ କରି ଫେରିଯିବୁ ।

ଭାଲୁଲତା ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କେନ୍ଦ୍ରର ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ମହାନ୍ତି, ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ମକରଧ୍ବଜ ହୋତା, ଶ୍ରୀ ଦୟାନାଥ ସିଂ, ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ତ୍ରିପାଠୀ, ଶ୍ରୀ ସୁରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଖୁଣ୍ଟିଆ । ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ରତ୍ନାକର ପୃଷ୍ଟି । କଳାଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ବେହେରା । ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷକ ନଥିବାରୁ ନିକଟସ୍ଥ ବିଶ୍ରା ହାଇସ୍କୁଲର ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷକ ସପ୍ତାହରେ ତିନିଦିନ ଲେଖାଏଁ ଆସି ଶିକ୍ଷାଦାନ କରୁଥିଲେ ।

ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଆମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଥିବା ୨୫ ଟି ସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟରୁ ଆମେ ଥିଲୁ ୨୪ ଜଣ ଗୁରୁଛାତ୍ର । ଆଉ ଜଣେ ନ ଆସିବାରୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନ ଖାଲି ରହିଥିଲା । ଆମ ଚବିଶ ଜଣ ଗୁରୁଛାତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତିନିଜଣ ବିଭିନ୍ନ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଆମେ ସବୁ ଥିଲୁ ବିଭିନ୍ନ ଆଶ୍ରମ ଓ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ । ଗୁରୁଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର ମୁଁ ଥିଲି ପୋଷ୍ଟ ବେସିକ୍

ପାସ ବାଲା, ଅନ୍ୟମାନେ ଥିଲେ ମାଟ୍ରିକୁଲେଟ୍, ଆଇ.ଏ. ଆଇ.ଏସ୍.ସି. ଓ ବି.ଏ ଡିଗ୍ରୀଧାରୀ ।

ଶିକ୍ଷକ ଓ ଗୁରୁଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତମ ସଂପର୍କ ରହିଥିଲା । ଆମେ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀବାସରେ ହିଁ ଅନ୍ତେବାସୀ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲୁ । ପ୍ରତିଦିନ ସଫାଇ, ଦୁଇଓଲି ପ୍ରାର୍ଥନା, କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ, ହାଟ ବଜାରରୁ ସଉଦା ପତ୍ର ଆଣିବା ଆଦି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ପ୍ରତି ମାସରେ ଆମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମହାମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରାଯାଇ ସମସ୍ତକାର୍ଯ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଭାବେ ପରିଚାଳନା କରାଯାଉଥିଲା । ଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମ ସହିତ ଛାତ୍ରବାସରେ ଭୋଜନ କରୁଥିଲେ ଓ ମାସ ଶେଷରେ ସେମାନଙ୍କ ଦେୟ ନିୟମିତ ପୈଠ କରୁଥିଲେ ।

ବର୍ତ୍ତିଷ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ମକରଧ୍ବଜ ହୋତା (M.A.B.Ed.) କର ବଳିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ, ଉଚ୍ଚମାନନଶୀଳତା, ଗଭୀର ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟ ତତ୍ତ୍ବସହିତ ଉନ୍ନତ ଶିକ୍ଷାଦାନ ପ୍ରଣାଳୀ ଆମମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରିଥିଲା । ସେହିପରି ଅନ୍ୟତମ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଦୟାନାଥ ସିଂ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଅତି ଅମାୟିକ ଓ ଉଦାର ପ୍ରକୃତିର ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଯାହାହେଉ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରୀକ୍ଷାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରୁଥିଲି । ନାଟକାଭିନୟ, କୃଷି, ସଫାଇ, ସମାଜସେବା ଓ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକରେ ସକ୍ରିୟ ସହଯୋଗ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ରଣୀ ହେଉଥିବାରୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ବାର୍ଷିକ ବଛୁଡ଼ା ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଲାଭ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିଥିଲି ।

କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖର କଥା ଯେ ତାଲିମ୍ କାଳରେ କ୍ରୀଡ଼ା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ପୂର୍ବରୁ କୌଣସି କ୍ରୀଡ଼ାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ନଥିବାରୁ କ୍ରୀଡ଼ା ପ୍ରତି ମୋର ବିଶେଷ ଆଗ୍ରହ ରହୁନଥିଲା । ଯାହା ହେଉ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମୋ ସହିତ ସମସ୍ୟା ଆଉ ତିନି ଗରିଜଣ ବନ୍ଧୁ ମିଳିଯାଇଥିଲେ । ଆମେମାନେ କ୍ରୀଡ଼ା ସମୟରେ ହକି ବାଡ଼ି ଧରି ହକି ବଲ୍ ଗଡ଼ାଇବାରେ ଲାଗିଯାଇଥାଉଁ । ହକି ବାଡ଼ି ବଲ୍ରେ ଠିକ୍‌ଭାବେ ବାଜୁଥିଲା କି ନାହିଁ ତାହା ଜାଣିପାରିବି ନାହିଁ । କେବଳ ଉପସ୍ଥାନ ନିଆଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲୁ । କ୍ରୀଡ଼ାମନ୍ତ୍ରୀ ଆସି କ୍ରୀଡ଼ା ପ୍ରାନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଉପସ୍ଥାନ
ନେଇ ଗଲିଯିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଆମେ ସବୁ ଆମ ବାଟ ଧରି ରେଳଲାଇନ୍ ଆଡ଼େ
ବୁଲାଇଲୁ କରୀବାକୁ ବାହାରି ଯାଉଥିଲୁ ।

୧୯୬୪ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଆମର ଦ୍ଵିତୀୟ ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା । ସେହି
ସମୟରେ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାରୁ ଆଉ ପଟିଶ ଜଣ ଆସି ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ଗୁରୁଛାତ୍ର
ଭାବେ ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ଦୁଇବର୍ଷର ଗୁରୁଛାତ୍ର ମିଶି ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ହେଲା । ଫଳରେ
ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧିକ କୋଲାହଳ ଦେଖାଦେଇଥିଲା ।

ଅନେକଙ୍କର ଧାରଣା ରହିଥାଏ ଯେ ସମ୍ବଲପୁର, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଓ ବଲାଙ୍ଗୀର
ପ୍ରଭୃତି ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କର ବାସିନ୍ଦାମାନେ କଟକ, ପୁରୀ ଓ ବାଲେଶ୍ଵର
ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଭୃତି ଉପକୂଳ ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ଭଲ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁନାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋ
ଆପଣା ଅନୁଭୂତିରୁ ଜାଣୁଛି ଏହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅମୂଳକ । କାରଣ ସମ୍ବଲପୁର, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼
ଓ ବଲାଙ୍ଗୀର ପ୍ରଭୃତି ଜିଲ୍ଲାରୁ ଆସିଥିବା ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଅମ୍ଭାନ୍ତରା ଅଧିକ
ରହିଥିଲା । ସେମାନେ ମୋ ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ତଥା ଆମ୍ଭାନ୍ତରା ପ୍ରଦର୍ଶନ
କରିଛନ୍ତି ।

୧୯୬୪ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ଭାରତ ସହିତ ପ୍ରତିବେଶୀ ପାକିସ୍ତାନର
ଦ୍ଵିତୀୟ ଥର ଭୀଷଣ ସଂଗ୍ରାମ ଗଲିଥାଏ । ସେହି ସମୟରେ ହଠାତ୍ ଅତି ପ୍ରତ୍ୟୁଷରେ
ଦେଶାଗଲା ଯେ ଭାଲୁଲତା ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ପକ୍ଷାତ ଭାଗରେ ରହିଥିବା
ପର୍ବତମାଳାର ପାଦ ଦେଶରେ କେତେଜଣ ସଶସ୍ତ୍ର ପୋଲିସ୍ କ'ଣ ଅନୁସନ୍ଧାନ
କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହି ପଦଚରଣ କରି ଚାଲୁଥାଆନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଆମେ ଏହାର
କୌଣସି କାରଣ ବୁଝିପାରିନଥିଲୁ । ମନେ ହେଉଥିଲା ବୋଧହୁଏ ଏହି ପର୍ବତ
ମାଳାରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିଥିବା କୌଣସି ଦସ୍ୟୁଦଳର ସନ୍ଧାନରେ ସେମାନେ
ଲାଗିପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ସେହିଦିନ ଅପରାହ୍ନରେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ତତ୍କାଳୀନ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଶ୍ରୀ
ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ମହାନ୍ତି ସେହି ଜିଲ୍ଲାର ପୋଲିସ୍ ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ୍ (S.P) କୁ ସହିତ
ଆସି ଆମ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ସେମାନେ ପ୍ରକାଶ କଲେ ଯେ
“ଏକ ଗୁପ୍ତ ସମାଦ ମିଳିଛି ଗତକାଲି ରାତିରେ କେତେଜଣ ପାକିସ୍ତାନୀ ଗୁପ୍ତଚର ଆକାଶ

ଛତା ସାହାଯ୍ୟରେ ଆସି ରାଉରକେଲା ନିକଟସ୍ଥ କୌଣସି ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଅବତରଣ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଦିନ ସାରା ଲୁଚି ରହି ରାତ୍ରି ସମୟରେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ପ୍ରବେଶ କରି ସାଧାରଣ ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶିବେ । ସରଳ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଲାଞ୍ଚ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ ରାଉରକେଲା ହୀରାକୁଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକର ସଠିକ୍ ଅବସ୍ଥିତି ସଂପର୍କରେ ନାନପ୍ରକାର ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିନେଇ ଗୋପନରେ ପାକିସ୍ଥାନକୁ ଜଣାଇଦେବେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପାକିସ୍ଥାନୀ ସାମରିକ ବାହିନୀ ଆସି ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ବୋମାବର୍ଷଣ କରିବେ । ସବୁ ଧ୍ୟସ କରିଦେବେ ।

ତେଣୁ ଆପଣମାନେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମକୁ ଯିବେ । ସେଠାରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କୁ ସବୁଜଥା ବୁଝାଇ ଦେବେ । ଯେପରି କୌଣସି ଲୋକ ସେହି ଛଦ୍ମବେଶୀମାନଙ୍କ କଥାରେ ଭୁଲିନଯାଆନ୍ତି କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ କୌଣସି ଟଙ୍କା ପଇସା ଗ୍ରହଣ ନକରନ୍ତି । କାରଣ ସେହି ଟଙ୍କାଗୁଡ଼ିକ ଆମ ଦେଶରେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ତାହା ଜାଲ୍ ଟଙ୍କା ଅଟେ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ସନ୍ଦେହଜନକ ଭାବେ ବିଚରଣ କରୁଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ ତାଙ୍କୁ ଧରି ପୋଲିସ୍ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରିବେ ।”

କିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ ଆମେ ସମସ୍ତ ଗୁରୁଛାତ୍ର ପ୍ରତିଦଳରେ ପାଞ୍ଚ ବା ଛଅ ଜଣ ଲେଖାଏଁ ରହି ବିଭିନ୍ନ ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲୁ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦଳ ଯାଇଥିଲୁ । ପ୍ରତିଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ର କରାଇ ସବୁଜଥା ବୁଝାଇ କହିଦେବା ସହିତ ଗୁପ୍ତଚରମାନଙ୍କ ଅନୁସଂଧାନରେ ଲାଗିଯାଇଥିଲୁ ପ୍ରାୟ ସାତ ଦିନ ଧରି ।

୧୯୬୫ ମସିହା ଶେଷରେ ଆମ ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର୍ଷିକ ଗୁରୁଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ପରୀକ୍ଷା (Test Examination) ହୋଇଥିଲା । ସେହି ପରୀକ୍ଷାରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇପାରିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଅତିମ ପରୀକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ଫର୍ମ ପୂରଣ କାଳରେ ପୁଣି ଏକ ସମସ୍ୟା ଦେଖାଦେଲା । ଆମ ଡାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରର ଜନୈକ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ସୁରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଶୁଷ୍କିଆ ରାଜ୍ୟ ବେସିକ୍ ବୋର୍ଡ଼ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ଭୁଲ୍ ତର୍କମା କରି ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଲେ । କହିଲେ, “ତମେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇପାରିବ ନାହିଁ । କାରଣ ତମେ ୧୯୫୯ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ ଦେଇପାରି ଆଆତ, ଆଉ ଏବେ ଏ ସୁଯୋଗ ପାଇପାରିବ ନାହିଁ, ସମୟ ଗଢ଼ିଯାଇଛି । ତାଙ୍କର ଏ ପ୍ରକାର

ଯୁକ୍ତି ଶୁଣି ମୁଁ ଦୁଃଖିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିନଥିଲି । ସଂଗେ ସଂଗେ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ (ନୁମା)ଙ୍କୁ ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଅବଗତ କରାଇ ଦେଇଥିଲି ।

ନୁମା ମୋ ଚିଠି ପାଇବା ସଂଗେ ସଂଗେ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ଡକ୍ଟରାଳାନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀରଣ ନାଥ ଦାସ (I.A.S) କୁ ଏକ କଡ଼ା ଚିଠି ଲେଖି ମୋ ପକ୍ଷରେ ଦୃଢ଼ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଥିଲେ ।

ତାଙ୍କ ପତ୍ର ପାଇବା ପରେ ଆମ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଗଣନାଥ ବାବୁ ଭାଲୁଲତା ସେକେଣ୍ଡାରୀ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନିକଟକୁ ଏକ ସରକାରୀ ପତ୍ରରେ ଲେଖିଲେ ଯେ "ଆମ ବିଭାଗର ଜନୈକ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ନନିଗୋପାଲ ପାଲିତ ଯେ କି ଭାଲୁଲତା ସେକେଣ୍ଡାରୀ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ତାଲିମ୍ ନେଉଛନ୍ତି । ସେ ନିର୍ବାଚନ ପରୀକ୍ଷା (ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷାରେ) ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଅଯଥାରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି । ସେପରି ଆଦୌ କରାନଯାଉ । ତାଙ୍କୁ ଫର୍ମ ପୂରଣ କରି ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାର ସମସ୍ତ ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉ । ଯଦି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ତେବେ ମୁଁ ସେଥିନିମିତ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବି ।

ଯାହାହେଉ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଏ ପ୍ରକାର ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସିବା ପରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଗୌରାଞ୍ଜ ଚରଣ ମହାନ୍ତି ମୋର ଫର୍ମ ପୂରଣ କରି ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ପଠାଇ ଦେଲେ । ଆଉ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ରହିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ଏତେ ଦୂର ଆଗେଇ ଯାଇଥିବାରୁ ମୋଟେ ଏତେଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ନଥିଲା ବୋଲି ତାଜି କହିଲେ ।

୧୯୬୬ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଶେଷ ଭାଗରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା (C.T.) ହେଲା । ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗସ୍ଥ Examination Board, Orissa ଏହି ପରୀକ୍ଷା ପରିଚାଳନା କରୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଆମ ସର୍ବଶେଷ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ (ଫାଇନାଲ୍ ଟିଟିଂ) ନିମିତ୍ତ ରାଉରକେଲା ଉଦିତ ନଗର ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଜ୍ଞାନ, ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀରେ ଇତିହାସ ଓ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ପଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବା

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପାଠଟୀକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାଠ୍ୟସମୂହ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରଦୀପନ ଆଦି ନେଇ ଯାଇଥାଏ । ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ର ମଧ୍ୟ କରାଇ ନେଇଯାଇଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ତତ୍କାଳୀନ ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.D.P.I) ଶ୍ରୀ ମୂଳାଧର ଦାସ ଆମର ପରିଦର୍ଶକ ହୋଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ମହାଶୟ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଦେଖୁଥିବା ବେଳେ ମୋର ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଦେଖିସାରିବା ପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ ପରିଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ତାହାହିଁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଇଥିଲି । ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀରେ ଇତିହାସରୁ “କଳିଙ୍ଗ ଯୁଦ୍ଧ” ଏବଂ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାର୍ଥନା ପଦ୍ୟ ଯଥା, “ବାଳକଟି କହେ ଅନ୍ତର ମୋର ବିକଶିତ କର ପ୍ରଭୁ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କର, ସୁନ୍ଦର କର କୁସୁମ ପରାଏ ଗୋଡ଼ୁ ।” ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିଥିଲି । ଫାଇନାଲ୍ ଟିଟିଂରେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନମର ଶତକଡ଼ା ପଚାଶରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପାଇବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିଥିଲି ।

ତତ୍ପରେ C.T. ସର୍ବଶେଷ ଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇସାରିବା ଉତ୍ତାରୁ ଆମର ତାଲିମ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଆସିବା ସମୟ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ଆମେ ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ସବୁ ଯାଇଥିବା ସଂପୃକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାର ଜିଲ୍ଲା ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ (D.W.O) ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସେହିସବୁ ଜିଲ୍ଲାର କେଉଁ ସବୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗଦାନ କରିବାକୁ ହେବ ସେ ସଂପର୍କରେ ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶପତ୍ର ମିଳିଯାଇଥିଲା । ତଦନୁସାରେ ମୋତେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ଜାମଦା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗଦାନ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଥିଲା ।

ସେହି ୧୯୬୬ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ୩୧ ତାରିଖ ଦିନ ଭାଲୁଲତା ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଆମମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଦାୟସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ଅବସରରେ ମଧ୍ୟ ଆମମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ତରଫରୁ ବିଦାୟକାଳୀନ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ମିଳିଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ଗୁରୁଛାତ୍ର ବନ୍ଧୁମାନେ ଆମକୁ ବିଦାୟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

ମୁଁ ୧୯୬୬ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ମାସ ଋଷି ତାରିଖ ଦିନ ରାତ୍ରିରେ ଭାଲୁଲତାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲି । ବିଦାୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ

ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ଓ ବିଶେଷ କରି ଆମର ଜଳାଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ବେହେରାଙ୍କ ଅଶ୍ରୁଳ ଆଶୀର୍ବାଦ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ନିକଟରେ ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତି ହୋଇ ରହିଯାଇଛି । ସେହିପରି ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ଭାଇମାନଙ୍କର ବିଦ୍ୟାୟ ଦେବା ସମୟରେ କରୁଣା ଦୃଶ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିପାରୁନାହିଁ ।

ଭାଲୁଲତା ଷ୍ଟେସନ୍‌ରୁ ପାସେଞ୍ଜର ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଆସି ତତ୍ପରଦିନ ବ୍ରାହ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଟାଟାନଗର ରେଳଷ୍ଟେ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଓହ୍ଲାଇଥିଲି । ସେଠାରୁ ଟାଟା-ଭଦ୍ରା ରୋଡ୍ ବସ୍‌ରେ ଆସି ରାଇରାଙ୍ଗପୁରରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ରାଇରାଙ୍ଗପୁରରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷ କରି ନେବା ପରେ ଚିକ୍କାରେ ଆସି ଜାମଦା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପନୀତ ହେଲି ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ବାମନଘାଟୀ ସବ୍‌ଡିଭିଜନ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜାମଦା ବ୍ଲକ୍ ନିକଟରେ ଜାମଦା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅବସ୍ଥିତ । ବାମନଘାଟୀ ସବ୍‌ଡିଭିଜନ୍ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ରାଇରାଙ୍ଗପୁରଠାରୁ ଜାମଦାର ଦୂରତ୍ୱ ପ୍ରାୟ ଦଶ ମାଇଲ୍ ବା ପନ୍ଦର କିଲୋମିଟର । ରାଇରାଙ୍ଗପୁରରୁ ଜାମଦା ଆସିବା ପଥରେ ତିନିଗୋଟି ନଦୀ ରହିଅଛି । ସେହି ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ରାଇରାଙ୍ଗପୁର ଉପକଣ୍ଠରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ଖଡ଼ିକେଇ ନଦୀ ଉପରେ ସବୁଦିନିଆଁ ପକ୍କା ପୋଲ ହୋଇଯାରିଥିଲା । କାହ୍ନୁ ଏବଂ ବାଲିଶୁଦ୍ରା ନଦୀରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପୋଲ ହୋଇପାରି ନଥିଲା । ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ପାହାଡ଼ିଆ ନଦୀ ହୋଇଥିବାରୁ ବର୍ଷାକାଳରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ୟା ଦେଖାଦେଇ ଗମନାଗମନ ବନ୍ଦ କରିଦେଇଥାଏ । ଏଣୁ ବର୍ଷାକାଳରେ ପ୍ରାୟ ଋଷିମାସ ଧରି ସବ୍‌ଡିଭିଜନ୍ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ରାଇରାଙ୍ଗପୁର ଠାରେ ଜାମଦା ବ୍ଲକ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଯାନ ଯାତାୟତ କରିପାରିବାର ସୁବିଧା ନଥିଲା ।

ଜାମଦାରେ ଜାମଦା ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ବା ବ୍ଲକ୍ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ, ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ର(ଡାକ୍ତରଖାନା) ପଶୁ ଡାକ୍ତରଖାନା, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ, ଗ୍ରାମସେବକ କେନ୍ଦ୍ର, ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ସରକାରୀ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅବସ୍ଥିତ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଜାମଦା ଓ ତାହାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗ୍ରାମ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ଏକ ବେସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ହାଇସ୍କୁଲ) ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା ।

ମୁଁ ସେହି ୧୯୬୬ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ମାସ ପାଞ୍ଚ ତାରିଖ ଦିନ ଅପରାହ୍ନ ସମୟରେ ଆସି ଜାମଦା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲି । ସେଦିନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ ମୋତେ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇଥିଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଏକ ଆବାସିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହୋଇଥିବାରୁ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସମେତ କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ ସପରିବାର ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବାରୁ ମୋର ରହିବା ଓ ଖାଇବାରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସମସ୍ୟା ଦେଖାଦେଇ ନଥିଲା । ତତ୍ ପରଦିନ ଠାରୁ ମୁଁ ମୋର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯଥାଚାରି ଯୋଗଦାନ କରିବା ସହିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ କରିଚାଲିଥିଲି । ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ଆସନ୍ନ ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ପାଠ୍ୟ ଖସଡ଼ା ଅନୁସାରେ ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ିକରେ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଶେଷ ହୋଇ ସାରିଥାଏ । କେବଳ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଧ୍ୟୟନ ତଥା ପାଠ ପୁନରାବୃତ୍ତି ଚାଲିଥାଏ ।

ମୋ ଯୋଗଦାନ କରିବାର ଅଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ପରୀକ୍ଷା ଖାତାଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯିବା ପରେ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା ଖାତା ମୂଲ୍ୟାୟନରେ ସହଯୋଗ କରିଥିଲି । ତତ୍ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ (C.T.Examination)

୧୯୬୬ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ, ଆୟମାନଙ୍କର ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ (C.T.) ତାଲିମ୍ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଭାଲୁଲତା ସେକେଣ୍ଡାରୀ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ଆମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଆମେ ତାଲିମ୍ ନେଉଥିବା ୨୪ ଜଣ ଗୁରୁଛାତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ମାଝି ନାମକ ଜନୈକ ଗୁରୁଛାତ୍ରଙ୍କର ମସ୍ତିଷ୍କ ବିକୃତି ଦେଖାଯିବାରୁ ସେ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନପାରି ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଆମେ ୨୩ ଜଣ ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର୍ଷିକ ଗୁରୁଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକମାତ୍ର ମୁଁ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ସହିତ ଶିକ୍ଷାଦାନ (ଟିଚିଂ)ରେ ଡିଷ୍ଟିଙ୍ଗ୍‌ସନ୍ ଲାଭ କରିପାରିଥିଲି । ଅନ୍ୟ ୧୯ ଜଣ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ । ଅବଶିଷ୍ଟ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପାରିନଥିଲେ । ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ B.A ପାସ୍ କରିଥିଲେ । ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଗଲା ଯେଉଁମାନେ ମନେ କରିଥିଲେ ଯେ ଆମେ ସବୈତନିକ

ତାଲିମ୍ ନେବାକୁ ଆସିଅଛୁ ଆମେ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ଏଣୁ ସେମାନେ ଅଧ୍ୟୟନ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ନଥିଲେ । ସେହିମାନେ ହିଁ ଶେଷରେ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଫେରିଥିଲେ । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହେବ ନାହିଁ ମନେ କରୁଛି । ଭାଲୁଲତା ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଦୁଇବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ସର୍ବାଧିକ ପାଠାଗାର ପୁସ୍ତକ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲି । ମୋର ଅଧିକ ପାଠାଗାର ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା, ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ଜୀବନୀ ଆଉ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ସାହିତ୍ୟ ବା ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ ।

ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ - ମୟୂରଭଞ୍ଜ

୧୯୬୬ ମସିହା ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପୁନର୍ବାର ଚଳଚଞ୍ଚଳ ହୋଇଉଠିଲା । ସେହି ବର୍ଷ ଅଗଷ୍ଟମାସ ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ଜାମଦା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଉନ୍ମାତ ହୋଇ ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରିଣତ ହେଲା ।

ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ଆଠ ତାରିଖ ଦିନ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଟି. ସାଙ୍ଗାନୁ (ତୋୟେକୁ ସାଙ୍ଗାନୁ) ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶୁଭ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ । ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖା ସରିବା ପରେ ଆମେ ସବୁ ନିୟମିତ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିଗଲିଥିଲୁ । ସେହିବର୍ଷ ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଭାବେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ରାଉତରାୟ ଅବିଭକ୍ତ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ଆମାଦୋଳା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଆସି ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ଆଉ କେତେଜଣ ଉଚ୍ଚ ତାଲିମ୍ ପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଜଣେ ଅଫିସ୍ ସହାୟକ (କ୍ଲର୍କ) ମଧ୍ୟ ଆସି ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଆସି ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେହି ବର୍ଷ ନଭେମ୍ବର ମାସ ଶେଷ ଭାଗରେ ପୂର୍ବରୁ ଜାମଦାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ବେସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଉଠି ଆସି ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସହିତ ମିଶିଯାଇଥିଲା । ସେହି ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନେ ଆସି ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଇଥିଲେ ।

ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ରାଉତରାୟ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଉଦାରମାନା ବ୍ୟକ୍ତି । ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବିକାଶ ନିମିତ୍ତ ସେ ମହାଶୟ ସର୍ବଦା ଯତ୍ନବାନ୍ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଆନ୍ତରିକତା ଓ ବଳିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵର ପ୍ରଭାବ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରୁଥିଲା । ଜାମଦାରେ

ତାଙ୍କର ଚରିତ୍ରର କାର୍ଯ୍ୟକାଳକୁ ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଇତିହାସରେ 'ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗ' ବୋଲି କହିଲେ ଆଦୌ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ ନଥିଲା । ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଆପଣା ଆପଣା ପରିବାର ଧରି ରହୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ସରକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ନିବାସ ମିଳିଯାଇଥିଲା । ଆଉ ଆମେ ଯେଉଁମାନେ ପରିବାର ଧରି ରହିନଥିଲେ ଏକା ଏକା ରହୁଥିଲେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆପଣା ଆପଣା ରହିବା ଗୃହରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ରନ୍ଧନ ଓ ଭୋଜନ କରୁଥିଲେ ।

ରାଉତରାୟ ବାବୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ଆସିବା ପରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ ଆରମ୍ଭ କରିବା ନିମିତ୍ତ ପରିବାର ଧରି ରହୁନଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ସଫଳ ହେଲା । ମିଳିତ ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ ଗଠିତ ହେବା ପରେ ନିଜେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ସେହି ମେସ୍‌ରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକତ୍ର କେତେ ମାସ ଧରି ଭୋଜନ କରୁଥିଲେ ଓ ନିୟମିତ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ ଗଠିତ ହେବା ଦ୍ଵାରା ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଏକତା ତଥା ଆତ୍ମୀୟତା ଆସିଯାରିଥିଲା । ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇ ରନ୍ଧନ କରି ଭୋଜନ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଯେପରି ଅଧିକ ସମୟ ଓ ଶକ୍ତିର ଅପଚୟ ଘଟିରୁଲିଥିଲା, ମିଳିତ ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ ଗଠନ ହେବାରୁ ସମୟ ଓ ଶକ୍ତିର ଅପଚୟ ବନ୍ଦ ହେବା ସହିତ ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଅଧିକ ସମୟ ବିନିଯୋଗ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେଲା ।

ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଭଗ୍ନ ଗୃହରୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ କାଠ ଓ ଖପର ନେଇ ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ ନିମିତ୍ତ ଗୋଟିଏ ପଟିଶ ଫୁଟ ଲମ୍ବ ଓ ପନ୍ଦର ଫୁଟ ଓସାରର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଗୃହ ନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ । ସେହି ଗୃହଟିର କାନ୍ଥ କଞ୍ଚାଭାବରେ ଓ ଉପର ଖପର ଛାଉଣୀ ହୋଇଥିଲା । ଗୃହର ଚଟାଣଟି ପକ୍କା କରାଯାଇଥିଲା ।

ସେହି ପୁରାତନ ଭଗ୍ନ ଗୃହର କାଠ ନେଇ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଏକ ବଡ଼ ମଞ୍ଚ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା । ତଦ୍ଵାରା ସେହି ମଞ୍ଚରେ ନୃତ୍ୟ, ଅଭିନୟ ଓ ସଭା ସମିତି ପ୍ରଭୃତି କରାଯିବାରେ ସୁବିଧା ହେଲା ।

ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବା ପରେ ସଂଗେ ସଂଗେ ଆଉ କୌଣସି ନୂତନ ଗୃହ ନିର୍ମିତ ହୋଇନଥିଲା । ଏଥି ପୂର୍ବରୁ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକମତେ ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଛାତ୍ରାବାସ ଗୃହ ନଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହେବା ପରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବା ଫଳରେ ସ୍ଥାନାଭାବ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଏଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନେ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଭିତରେ ଶେଷ ଭାଗରେ ଆପଣା ଆପଣାର ବାକ୍ସ ଓ ବିଛଣା ପତ୍ର ସଜାଇ ରଖୁଥିଲେ । ସମ୍ମୁଖଭାଗରେ ଦେସକ୍, ବେସ୍ ପକାଯାଇ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଲୁଥିଲା ।

୧୯୬୬/୬୭ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଶେଷରେ ହୋଇଥିବା ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ଜୁନମାସ ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ପ୍ରବଳ ଦୁର୍ଭିବାତ୍ୟା ଓ ଝଡ଼ ହୋଇଥିଲା । ଯାହାଫଳରେ ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସମସ୍ତ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଏବଂ ଛାତ୍ରାବାସ ଗୃହଗୁଡ଼ିକର ଆଜବେଷ୍ଟ ସ୍ଥପର ଉଡ଼ିଯାଇ ତଳେ ପଡ଼ିବାରୁ ଆଜବେଷ୍ଟସ୍ୱଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗି ଚୂର୍ଣ୍ଣବିଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏପରି ଭାବରେ ସବୁଗୃହର ଛପର ଉଡ଼ି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ଯେ କୌଣସି ଗୃହ ଛପର ଆଉ ଅକ୍ଷତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିପାରି ନଥିଲା । ଗୃହଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଅଂଶ ଲମ୍ବରେ ଉଡ଼ିଯିବା ଫଳରେ ଖରା ଓ ବର୍ଷା କବଳରୁ କୌଣସି ଶ୍ରେଣୀ ଆଉ ବାଦ ଯାଇ ନଥିଲା ।

ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଯିବା ପରେ ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଜିଲ୍ଲା ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ ଓ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ସାକ୍ଷାତ କରି ଅବଗତ କରାଇଥିଲେ । ଜିଲ୍ଲାପାଳ ମହୋଦୟ ଭୁବନେଶ୍ୱରସ୍ଥ ବିଭାଗୀୟ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଜଗୁରୀ ତାର ବାଉଁଶ ଯୋଗେ ଅବଗତ କରାଇ ଥିଲେ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ଶେଷରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲାହେଲା । ଅବକାଶ ଅତିବାହିତ କରି ସାରି ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନେ ଯଥା ସମୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ । ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନୂତନ ଛାତ୍ରମାନେ ମଧ୍ୟ ଆସି ନାମ ଲେଖାଇଲେ । ହେଲେ ଘର ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହେଲା ନାହିଁ ।

ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଉଗ୍ରଗୃହଗୁଡ଼ିକର ମରାମତି ନିମିତ୍ତ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆଶୁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଗଲା ନାହିଁ । ବର୍ଷାରତୁ ଆସିଯାଇଥାଏ । ଅନ୍ତେବାସୀ

ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହିବା ଓ ଶ୍ରେଣୀରେ ବସି ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାରେ ଘୋର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ରାଉତରାୟ ବାବୁ ତତ୍କାଳୀନ ଜାମଦା ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ହାଁସଦା ଓ ଜାମଦା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ତତ୍କାଳୀନ ସରପଞ୍ଚ ଶ୍ରୀ ଦାଣ୍ଡନ୍ ସୋରେନ୍ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ଡକାଇ ଆଣି ସେହିମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସମସ୍ତ ଅସୁବିଧା ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା ପରେ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ତଦନୁସାରେ ତତ୍ପର ଦିନରୁ ଆଉ ସରକାରୀ କଲ ଉପରେ ନିର୍ଭର ନକରି ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ, ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ସଭାପତି ଓ ସରପଞ୍ଚ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ଯାଇ ଛଣ ଓ ବାଉଁଶ ଶିକ୍ଷାକଲେ, ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ଅତି ଆଗ୍ରହର ସହିତ ତାହା ଦାନ କରୁଥିଲେ । ମୁଁ ଏବଂ ଆଉ ଦୁଇଜଣ ଶିକ୍ଷକ ବନ୍ଧୁ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଦଳ ବାହି ଯାଇ ବିଦ୍ୟାଳୟଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଋଷି ପାଞ୍ଚ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଥିବା ସେହି ସବୁ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିବା ଛଣ ଓ ବାଉଁଶ ବୋହି ଆଣିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଥିଲା । ଏଣେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରେ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର କାଷ୍ଠଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଶମ୍ଭୁନାଥ ଓଝା, ପିଅନ୍ ଓ କେତେ ଜଣ ବଡ଼ ବଡ଼ ପିଲାଙ୍କୁ ନେଇ ଋଳ ଉପରେ ଉଠି ରୁଅରେ ବତା ପିଟିବା, ବାହିବା ଓ ଘର ଛପର କରିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିପଡ଼ିଥିଲେ । ଏହିସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୁକ୍ତକାଳୀନ ଭିତରେ ଚାଲିଥାଏ । ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ସମସ୍ତ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଓ ଛାତ୍ରାବାସ ଗୃହ ଗୁଡ଼ିକର ଉଡ଼ିଯାଇଥିବା ଆର୍ଦ୍ରବେଷ୍ଟ ଛପର ସ୍ଥାନରେ ଛଣ ଛପର କରି ଦେଇ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ କରି ଦେଇ ପାରିଥିଲୁ ।

ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ମୟକର ଘଟଣା ଯେ ବାତ୍ୟାରେ ଘର ଉଡ଼ିଯିବାର ଠିକ୍ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୭୭/୭୮ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଶେଷରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ଠିକାଦାର (କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର) ନିଯୁକ୍ତ କରି ସରକାର ଉଡ଼ିଯାଇଥିବା ଘରଗୁଡ଼ିକ ଉପରୁ ଛଣଛପର ବାହାର କରିଦେଇ ପୁନର୍ବାର ଆର୍ଦ୍ରବେଷ୍ଟ ଛପର କରାଇ ଥିଲେ । ଆମେ ଯଦି ଉଦ୍ୟମ ନକରି କେବଳ ସରକାରୀ ପଦକ୍ଷେପକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାଆନ୍ତୁ ତେବେ ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟଳ ହୋଇଯାଇଥାଆନ୍ତା ।

ଶ୍ରୀ ରାଉତରାୟଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକତା କାଳ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆଉ କେତେଗୋଟି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରିଥିଲା । ଯଥା :-

ଛାତ୍ର ଉତ୍ସାର (Student Store)

ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିକଟରେ ସେହି ସମୟରେ କୌଣସି ଦୋକାନ ନଥିଲା । ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଠାରୁ ଜାମଦା ଗ୍ରାମର ଦୂରତା ଥିଲା ପ୍ରାୟ ଏକ କିଲୋମିଟରରୁ ଅଧିକ । ଜାମଦାରେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଦୋକାନ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଦୋକାନ ହୋଇଥିବାରୁ ଜିନିଷ-ପତ୍ରର ଦାମ୍ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଅଧିକ । ମନଇଚ୍ଛା ଭାବେ ବୃଦ୍ଧ ଘଟୁଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷକ ପରିବାର ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଣ ଶିକ୍ଷକ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ସୁବିଧା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହି ଛାତ୍ରୁତ୍ସାର ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ସେଥିପ୍ରତି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷକ ପରିବାର ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ରହିଥିଲା । ଏହି ଛାତ୍ରୁତ୍ସାରର ଅଂଶଧନ ଏକ ଟଙ୍କାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପାଞ୍ଚ ଶତ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା । ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଂଶଧନ ପାଞ୍ଚଶତ ଟଙ୍କା ରହିଥିଲା ।

ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ଛାତ୍ରୁତ୍ସାର ମୂଲ୍ୟଧନ ଥିଲା ମାତ୍ର ଟ ୨୩୦ କ୍ଷ । ସେତିକି ମୂଲ୍ୟଧନରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ବର୍ଷ ଶେଷବେଳକୁ ମୂଲ୍ୟଧନ ପରିମାଣ ହୋଇଥିଲା ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଟଙ୍କା ।

ଛାତ୍ର ଉତ୍ସାରରେ ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ ଖାଦ୍ୟ, କାଗଜ, ଫାର୍ମାସେୁଟିକାଲ୍, ଡାକ୍ତରୀ, ପେନ୍, ଡାକ୍ତରୀ, ପେନ୍‌ସିଲ୍, ରବର, ଖାଇବା ତେଲ, ଲଗାଇବା ତେଲ, ଲୁଗାକଟା, ସାବୁନ୍, ଦେହରେ ଲଗାଇବା ସାବୁନ୍, ସର୍ଟ୍, ଲଣ୍ଡନ, ଟର୍ଟ, ଲଜେଷ୍ଟ, ଚକୋଲେଟ୍, ବିସ୍କୁଟ୍, ଅଟା, ମଇଦା, ସୁଜି, ଚିନି, ବିଭିନ୍ନ ମସଲା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରାୟ ୩୯୮ ପ୍ରକାରର ଜିନିଷ ବିକ୍ରୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରଖାଯାଇଥିଲା ।

ହିସାବ ରକ୍ଷକ ଭାବେ ବରିଷ୍ଠ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାଇଁ ଓ ବିକ୍ରୟ ଦାୟିତ୍ୱରେ ମୋଡେ ନିର୍ବାଚିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଉତ୍ସାରରୁ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷକ ପରିବାର ଜିନିଷ ପତ୍ର ଧାରା ଭାବେ ନେଉଥିଲେ । ମାସ ଶେଷରେ ଦରମା ମିଳିଯିବା ପରେ ସମସ୍ତ ଧାରା ପରିଶୋଧ କରିଦେବାର ନିୟମ ରଖାଯାଇଥିଲା ।

ପ୍ରତ୍ୟହ ସକାଳ ସାତଟାରୁ ନଅଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସମୟରେ କ୍ରୀଡ଼ା ଅବକାଶ ସମୟ ଅଧ୍ୟାୟ, ଏବଂ ଅପରାହ୍ନରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ ଝରିଟାରୁ ଛଅଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଛାତ୍ର ଉତ୍ସାର ଖୋଲା ରହୁଥିଲା । ଅନ୍ୟ ସମୟତକ ବନ୍ଦ ରହୁଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଅବକାଶ ଦିନଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ କାଳରେ

ଭଣ୍ଡାର ଅଧିକ ସମୟ ଖୋଲା ରହୁଥିଲା । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଜଣ ମୋତେ ବିକ୍ରୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟତା କରୁଥିଲେ ।

ବର୍ଷ ଶେଷରେ ବିକ୍ରୟ ଲକ୍ଷ ଅର୍ଥ ହିସାବ କରାଯାଇ ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାଦଯିବା ପରେ ଲଭ୍ୟାଂଶକୁ ଅଂଶଦାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କ ଅଂଶଧନ ଅନୁପାତରେ ବଣ୍ଟନ କରି ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଯେଉଁ ଅଂଶଦାରମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଲଭ୍ୟାଂଶନେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ ଲଭ୍ୟାଂଶ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ମୂଳଧନ ସହିତ ମିଶାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ସେହି ସମ୍ବଳ ପରିମାଣ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷରେ ମୂଳ ଅଂଶ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଶହେ ଟଙ୍କା ମୂଳଧନ ରଖୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ତିରିଶ ଟଙ୍କା ଲାଭ ପାଉଥିଲେ ।

ଛାତ୍ରଭଣ୍ଡାର ନିମିତ୍ତ ଜିନିଷ ପତ୍ର ରାଇରାଙ୍ଗପୁର, ବାରିପଦା, ବାଲେଶ୍ବର ଓ ପ୍ରତିବେଶୀ ରାଜ୍ୟ ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗର ବହୁତାଗୁଡ଼ା ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନରୁ ଆସୁଥିଲା । ପ୍ଲୁଟୋ, ପାଇଲଟ୍, ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ, ଓ ଆର୍ଟେକ୍ସ ପ୍ରଭୃତି ଫାଉଣ୍ଟେନ୍ ପେନ୍, ନିର୍ବ ପ୍ରଭୃତି ସିଧା ତାଙ୍କ ପାର୍ସଲ ଯୋଗେ କଂପାନୀରୁ ମଗାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା ।

ଛାତ୍ରଭଣ୍ଡାରରେ ଭଲ ଜିନିଷ ସହିତ ଠିକ୍ ଓଜନ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ବଜାର ଅପେକ୍ଷା ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ କରାଯାଉଥିବାରୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଡାକ୍ତରଖାନା, ବୁକ୍, ପଶୁଡାକ୍ତରଖାନା ଓ ସରକାରୀ ମଧ୍ୟ କଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର କର୍ମଚାରୀମାନେ, ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଏବଂ କେତେକ ସ୍ଥାନୀୟ ଭଦ୍ର ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ନିୟମିତ କ୍ରୟ କରୁଥିଲେ । ତେବେ ସମସ୍ତ କ୍ରେତା ଛାତ୍ରଭଣ୍ଡାରରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ କ୍ରୟ କରିବାକୁ ଆସୁଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ଆସୁନଥିଲେ ।

ନିୟମିତ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ମୋତେ ଛାତ୍ରଭଣ୍ଡାର ନିମିତ୍ତ ଅନେକ ଅଧିକ ସମୟ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ମୁଁ ସେହି ଦାୟିତ୍ବ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ବାରମ୍ବାର ଜଣାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ବାରା ତାହା ପ୍ରତ୍ୟାହତ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ଅନ୍ୟ କେହି ସେହି ଦାୟିତ୍ବ ନେବାକୁ ବାହାରୁ ନଥିବାରୁ ଫଳରେ ଜାମଦାରୁ ବିଦ୍ୟାୟ ନେଇଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ ସେହି ଛାତ୍ରଭଣ୍ଡାର ଦାୟିତ୍ବ ନେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେହି କାର୍ଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ମୁଁ କୌଣସି ପାରିଶ୍ରମିକ ନେଉନଥିଲି । ଯାହା ବର୍ଷ ଶେଷରେ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ଅବସରରେ କେବଳ ଉପହୃଦ୍ଦିକ ବା ଉପହାର ମିଳୁଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ମୁଖପତ୍ର :- “ଲିପିଶ୍ରୀ”

ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସୁସ୍ଥ ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ର “ଲିପିଶ୍ରୀ” ପ୍ରତିବର୍ଷ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । ସେହି ପ୍ରତିଭାର ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀରେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ରଖାଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ରାତିରାତି ଧରି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଶୋଧନ କରୁଥିଲି ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଆମ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଆମେ ଜାମଦା ସରକାରୀ ହାଇସ୍କୁଲର ମୁଖପତ୍ର ରୂପେ “ଲିପିଶ୍ରୀ” ଛପାଇଥିଲୁ । ଆମ ପରେ ସୁନାବେଡ଼ା ହାଇସ୍କୁଲର ମୁଖପତ୍ର “ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୀ”, ଚଣ୍ଡାଖୋଲ ହାଇସ୍କୁଲର ମୁଖପତ୍ର “ଶିଳାଜ୍ୟୋତି” କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର ମାଟ୍ଟକାମେଡ଼ା ହାଇସ୍କୁଲରୁ “ମୁଖଶାଳା” ଓ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ବିଶ୍ୱନାହାକାଣୀ ହାଇସ୍କୁଲରୁ “ଦମୟନ୍ତୀ” ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା ।

ସମାଦ ପରିବେଷଣ :-

ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଅବଗତି ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଆକାଶବାଣୀ କଟକ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ସମାଦଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଣି ସେଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ଖାତାରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଏକ କାନ୍ଥରେ ଥିବା ବଡ଼କାନ୍ଥ କଳାପଟାରେ “ଆଜିର ସମାଦ” ଶୀର୍ଷକରେ ରାଜ୍ୟ, ଦେଶ ଓ ବିଶ୍ୱର ମୁଖ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ଲେଖିଦେଉଥିଲି । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ନିୟମିତ ତାହା ପାଠ କରିବା ସହିତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାଦଗୁଡ଼ିକୁ ଆପଣା ଆପଣା ଖାତାରେ ଉତ୍ତାରି ନେଉଥିଲେ ।

ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନ :-

ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ସବମାନଙ୍କରେ ଏକାକିକା ଓ ନୃତ୍ୟ ବିଚିତ୍ର ଆଦି ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉଥିଲା । ଏତଦ୍ୱ୍ୟତୀତ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗଣେଶ ପୂଜା ଓ ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା ପରଦିନ ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଉଥିଲା । ଯେତେଥର ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଇଛି ସବୁଥର ଦୁଇଦିନ ଧରି ଦୁଇଟି ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଇଛି । ସେହି ଅଞ୍ଚଳଟି ଏକ ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଅଞ୍ଚଳ ହୋଇଥିବାରୁ ପ୍ରଥମ ଦିନ ଆଦିବାସୀ ଭାଷାର ନାଟକ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହିପରି ପ୍ରତିଥର ଦୁଇଟି ଲେଖାଏଁ ନାଟକ ହୋଇଥାଏ । ଆଦିବାସୀ ଭାଷାରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ

ହେଉଥିବା ନାଟକ ଦେଖିବା ନିମିତ୍ତ ଅଧିକ ଦର୍ଶକ ଆସୁଥିଲେ । ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ଅଣ ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ସହିତ ଖୁବ୍ ପରିଚିତ ହୋଇସାରିଥିବାରୁ ଆଦିବାସୀ ଭାଷାରେ କଥା କହିବା କିମ୍ବା ବୁଝିବା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଆଦୌ କଷ୍ଟକର ନଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ଆଦିବାସୀ ନାଟକ ଦେଖି ବେଶ ଉପଭୋଗ କରିପାରୁଥିଲେ । ଆଦିବାସୀ ଭାଷାର ନାଟକଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ, ପରିଚାଳିତ ଓ ଅଭିନୀତ ହେଉଥିଲା । ଆମେ କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ କେବଳ ସେମାନଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ସହିତ ମଞ୍ଚ ପରିଚାଳନା କରୁଥିଲୁ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ରାଉତରାୟ ବାବୁ ନିଜେ ଅଭିନୟ କରୁନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ଥିଲେ । ନାଟକ ଅଭ୍ୟାସ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଶୃଙ୍ଖଳିତ କରିବା ସହିତ ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପୂର୍ବରୁ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ମଞ୍ଚ ନିର୍ମାଣ କରାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକତ୍ଵ କାଳରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଭିନୟ ମଞ୍ଚ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ସହିତ କେତେକ ଆବଶ୍ୟକ ନାଟକ ସରଞ୍ଜାମ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିଲା ।

ପାଠାଗାର :- ପୂର୍ବରୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠାଗାରରେ ମାତ୍ର ପରଶ ଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ ରହିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ରାଉତରାୟ ବାବୁଙ୍କ ସମୟରେ ପାଠାଗାରର ପୁସ୍ତକ ସଂଖ୍ୟା ତିନି ହଜାର ଅତିକ୍ରମ କରିଯାଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ, ଇଂରାଜୀ, ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା, ଭାଷାରେ ଅନେକ ଉପାଦେୟ ପୁସ୍ତକ କ୍ରୟ କରାଯାଇ ରଖାଯାଇଥିଲା । ସାତାଳା ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ କେତେ ଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ନିୟମିତ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଓ ପତ୍ର ପତ୍ରିକା ଅଣାଯାଉଥିଲା । ଛାତ୍ରଭଣ୍ଡାର ଦାୟିତ୍ଵ ସହିତ ପାଠାଗାର ଦାୟିତ୍ଵ ମୋ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଗାନ୍ଧି ଶତବାର୍ଷିକୀ :-

୧୯୬୯ ମସିହାରେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଜାତିର ପିତା ମହାତ୍ମାନଙ୍କ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ଜନ୍ମ ଶତବାର୍ଷିକୀ ଉତ୍ସବ ମହା ସମାରୋହରେ ପାଳିତ ହେଉଥିଲା । ଆମେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଜାମତା ସରକାରୀ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏହି ଉତ୍ସବ ଯଥାଗତି ପାଳନ କରିଥିଲୁ । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗଂଗମଣ ମଧ୍ୟରେ ଶବ୍ଦତ୍ରୟ କପଡ଼ା ଦ୍ଵାରା ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ମଞ୍ଚ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ମାହାଜୟିତ ଗାନ୍ଧିଗ୍ରାମରୁ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଫଟୋ ପାର୍ଶଲ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଣାଯାଇ ମଞ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ସଜିତ କରି ରଖାଯାଇଥିଲା । ସାତଦିନ ଧରି

ଅଶଷ୍ଠ ପ୍ରତାପ ପ୍ରକୃତନ କରାଯିବା ସହିତ ଗାତା, ଭାଗବତ ଓ ବାଇବେଲ ପାଠ କରାଯାଉଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟହ ସର୍ବଧର୍ମ ପ୍ରାର୍ଥନା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିଲା ।

ବିଶେଷ କରି ଏହି ସାତ ଦିନଧରି ଦୈନିକ ଗ୍ରାମ ସଫାକ ଓ ଗ୍ରାମ ଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଉଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ସନ୍ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ସମୂହ ସଫାକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଉଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ଠାରୁ ପାଞ୍ଚ କିଲୋମିଟର ଦୂରର ଥିବା ଜାମଦା-ରାଇରାଙ୍ଗପୁର ପ୍ରଧାନ ରାସ୍ତାରେ କାହ୍ନା ନଦୀ କୂଳରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ପାହାଡ଼ (ହୁଡ଼ି)କୁ କାଟି ପ୍ରାୟ ଅଧ କିଲୋମିଟରରୁ ଏକ କିଲୋମିଟର ପାଖାପାଖି ରାସ୍ତାରେ ପଥର ଗେଟି ବିଛାଇ ଏକ ସୁନ୍ଦର ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲୁ । ଯାହାଦ୍ୱାରା ପଦଯାତ୍ରୀ, ସାଇକେଲ ଓ ମଟର ସାଇକେଲ ଯାତ୍ରାମାନଙ୍କ ଯାତାୟତ ନିମ୍ନ ରହିଆସିଥିବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇପାରିଥିଲା ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ : - ଆମ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ସମସ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ଜାମଦାରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ନୂତନ ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲୁ । ଯଥା - ଷାଣ୍ଟାସିକ ଓ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ଖାତା ଉପରେ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରୀକ୍ଷଦ ଦ୍ୱାରା ହାଇସ୍କୁଲ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା ଖାତା ଉପରେ ଲଗାଯାଇଥିବା ମଲାଟ ପରି ଆମେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମଲାଟ ଛପାଇ ଆଣି ଆମ ପରୀକ୍ଷା ଖାତାରେ ମଧ୍ୟ ଲଗାଉଥିଲୁ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ନାମ, ଠିକଣା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ବିଷୟ ସହିତ ଛପାଯାଇଥିବା ମଲାଟଗୁଡ଼ିକୁ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ନେଇ ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ତ ଖାତାରେ ମଲାଟ ଭାବେ ଲଗାଉଥିଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ନାମ ଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଠିକଣା ଛପାହୋଇଥିବା ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ୍ ଓ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦେଶୀୟ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଛାତ୍ର ଭଣ୍ଡାରରୁ କ୍ରୟ କରିନେଇ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ସେଥିରେ ପତ୍ର ଲେଖି ପଠାଉଥିଲେ । ପ୍ରଗତି ପତ୍ର ଛପାଯାଇ ସେଥିରେ ଷାଣ୍ଟାସିକ ପରୀକ୍ଷା ବିଷୟର ମୂଲ୍ୟାୟନଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିଲା ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ରାଉତରାୟଙ୍କର ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଋଷିବର୍ଷ ରହଣୀକାଳ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନିୟମିତ ଶିକ୍ଷାଦାନ, ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା, ଉଦ୍ୟାନ,

ପାଠାଗାର, ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ଓ ନାନପ୍ରକାର ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆଦି ସମସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳକୁ ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଇତିହାସରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗ ବୋଲି କହିଲେ ଆଦୌ ଭୁଲ୍ ହେବ ନାହିଁ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର କୌଣସି ଛାତ୍ର ଆପଣା ଘରେ ଗୁରୁତର ଅସୁସ୍ଥଥିବାର ସମ୍ବାଦ ପାଇଲେ ଆମେ କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ ସେମାନଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଉଥିଲୁ । ଏହା ଫଳରେ କେତେଜଣ ଛାତ୍ର ଗୁରୁତର ଅସୁସ୍ଥ ଥାଇ ଆସନ୍ନ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ବର୍ତ୍ତିଯାଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ :-

ମୁଁ ୧୯୬୬ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ମାସରୁ ୧୯୭୨ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ଛଅ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସମୟ ଧରି ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲି । ଜାମଦାରେ ରହଣୀ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ୧୯୬୬ ମସିହା ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ବିବାହ ହେଲା । ବିବାହ ପରେ ସେହି ଜିଲ୍ଲାରୁ ବଦଳି ହୋଇ ନିଜର କଟକ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଆସିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଋଷିଗୋଟି ଆବେଦନ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋର ଜାମଦାରୁ ବଦଳି ହୋଇପାରିନଥିଲା । ମୋ ଶ୍ୱଶୁର ସ୍ୱର୍ଗତ ଅତ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ତେଜଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ଉଦ୍ୟମ ଫଳରେ ୧୯୭୨ରେ ମୋର ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ବଦଳି ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ୧୯୭୨ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ଆଠ ତାରିଖ ଦିନ ଜାମଦାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଆସି ତତ୍ପର ଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ନଅ ତାରିଖ ଦିନ ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି ।

ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ତତ୍କାଳୀନ ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅବସ୍ଥିତ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲା ହୋଇଅଛି ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ ସାଧୁ ଭୈରବାନନ୍ଦ ବ୍ରହ୍ମଚରୀଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରୁ ଚଣ୍ଡୀଖୋଲରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ଶବ୍ଦ ବିଦ୍ୟାମନ୍ଦିର ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳ ୧୯୫୦ ମସିହାରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା

ଚଣ୍ଡାଖୋଲ ଠକ୍କର ବାପା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଚାକିରିରେ ଯୋଗଦେଇଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ୧୯୬୦ ମସିହାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ବେସରକାରୀଭାବେ ଚଣ୍ଡାଖୋଲ ହାଇସ୍କୁଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା । ୧୯୬୪ ମସିହାରେ ଚଣ୍ଡାଖୋଲ ବେସରକାରୀ ହାଇସ୍କୁଲଟି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଗ୍ରହଣ କରିନେବା ପରେ ଏହା ଚଣ୍ଡାଖୋଲ ସରକାରୀ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ।

ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଥିବା ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ଥିଲା ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରାତନ ବିଦ୍ୟାଳୟ । ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ଗୋବର ଘାଟ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ୧୯୫୦ ମସିହାରେ ଚଣ୍ଡାଖୋଲ ଠକ୍କର ବାପା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ପୁରାତନ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାର ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ଅଧିକ । ସେହିପରି ଛାତ୍ରବାସରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବା ଅନ୍ତେବାସୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅଣଶିକ୍ଷକ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମିଶି ବଢ଼ିଗଲା ଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀଠାରୁ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଥିଲା । ଏହି ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ିକରେ ଅଧ୍ୟୟନରତ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ର ଓ ଦିବାଧ୍ୟାୟୀ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମିଶି ମୋଟ ଚାରିଶହ ହୋଇଥିଲା ବା କିଛି ଅଧିକ ଥିଲା ।

ସେହି ସମୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅନେକ ବରିଷ୍ଠ ତଥା ଅଭିଜ୍ଞ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ କି ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ପଦୋନ୍ନତି ଲାଭ କରି ଅନ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅନେକ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ବିଷୟ ଜାଣିବାର ସୁଯୋଗ ମୋତେ ମିଳିଥିଲା ।

ପାଠାଗାର :- ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ପୁସ୍ତକାଗାରରେ ପ୍ରାୟ ତିନିହଜାର ପାଞ୍ଚଶତ ପୁସ୍ତକ ଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ, ହିନ୍ଦୀ ଓ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଅନେକ ଉପାଦେୟ ପୁସ୍ତକ ରହିଥିଲା । ମୁଁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗଦାନ କରିବା ପରେ ପାଠାଗାର ଦାୟିତ୍ଵ ମୋ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ମୁଖପତ୍ର, ଶିଳାଜ୍ୟୋତି : -

ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ର “ଶିଳାଜ୍ୟୋତି” ପ୍ରତିବର୍ଷ ମୁଦ୍ରିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ଏହି ପତ୍ରିକା ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳରେ ମୋତେ ସ୍ଥାନୀୟ କରାଯାଇଥିବାରୁ ମୁଁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଲେଖା ସଂଗୋଧନ କରିବାରେ ଅନେକ ସମୟ ଦେଉଥିଲି ।

ଏତଦ୍ବ୍ୟତୀତ ପାଲି ଅନୁସାରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ପ୍ରତି ମାସରେ ଛାତ୍ରାବାସ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଥର ଛାତ୍ରାବାସ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ (ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ)ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର : -

ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା ଓ ସପ୍ଲିମେଣ୍ଟାରୀ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇଥିବାରୁ ସେହି ପରୀକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ନିୟୋଜିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରରେ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରିବାରେ ଯଥା ଶକ୍ତି ନିଷ୍ଠା ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ବିରୋଧ ବା ପ୍ରତିରୋଧର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ତେବେ ସବୁ ବିଷୟରେ ବିଶଦ ଆଲୋଚନା ଏଠାରେ ସମ୍ଭବ ହେଉନାହିଁ ।

ଦୈନିକ ସମାଦ ପରିବେଷଣ :-

ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟ ପରି ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟ ଅଫିସ୍ ନିକଟସ୍ଥ ଏକ କାନ୍ଥରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଚଢ଼ ଜଳାପତାରେ ଦୈନିକ ରାଜ୍ୟ, ଦେଶ ଓ ବିଶ୍ୱ-ସମାଦଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଉଥିଲା । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଏହି ସମାଦଗୁଡ଼ିକ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ସହିତ ସେ ସଂପର୍କରେ ଅବଗତ ହୋଇପାରୁଥିଲେ । ଦୈନିକ ସମାଦ ପରିବେଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ମୋ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଉଥିଲା ।

ବାବା ଭୈରବାନନ୍ଦ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ : ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ

ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୋର ରହଣୀ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ୧୯୭୫/୭୬ ମସିହା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ବାବା ଭୈରବାନନ୍ଦ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ଆମେ ହାଇସ୍କୁଲ୍

ଶିକ୍ଷକମାନେ କେତେମାସ ଧରି ନିୟମିତ ପ୍ରତି ମାସରେ କିଛି କିଛି ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା କରୁଥିଲୁ । ଏତଦ୍ବ୍ୟତୀତ ଆମେ କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମିତ୍ତ ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମ କରିଥିଲୁ । ଆମ ହାଇସ୍କୁଲର ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ଦାଶ ଏହି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ କଲେଜ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନେକ ସମୟ ବ୍ୟୟ କରିଛନ୍ତି ।

ଟମକା ଯାତ୍ରା :-

୧୯୭୮ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ମୋର ଫୁଲବାଣୀ ଜିଲ୍ଲାର ନୂଆ ଗାଁ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ବଦଳି ହୋଇଥିଲା । ଭୁବନେଶ୍ୱରସ୍ଥ ତପୋବନ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଏନ୍.ସି.ସି. ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ କାହ୍ନୁଚରଣ ମିଶ୍ର ସଚିବାଳୟରେ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ମୋ ସ୍ଥାନରେ ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରହିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହାତେ ହାତେ ବଦଳି ଆଦେଶ ଧରି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଯାଇଥିବାରୁ ମୋତେ ବିଦାୟ ନେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେ ସମୟରେ ମୋ ବାବାଙ୍କର ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଓ ଖୁବ୍ ରୁଗ୍ଣ ଅବସ୍ଥା । ସେ ଖୁବ୍ ଅସୁସ୍ଥ ଥିବାରୁ ମୋର ଦୂରକୁ ଯିବା ସେ ଋହୁଁ ନଥିଲେ । ମୋର ହିତାକାଂକ୍ଷା ସହକର୍ମୀ ଶିକ୍ଷକ ବଂଧୁମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଫୁଲବାଣୀ ନ ଯିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଥିଲେ । ଯାହାହେଉ ମୁଁ ମୋର ସମସ୍ତ ଅସୁବିଧା ବିଷୟ ଲିଖିତ ଭାବେ ଜଣାଇବା ସହିତ କଟକ ଜିଲ୍ଲା ବା ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଜିଲ୍ଲାରେ ମୋତେ ସ୍ଥାନାନ୍ତ କରିବାକୁ ନିବେଦନ କରିଥିଲି । ସେଥିନିମିତ୍ତ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ତତ୍କାଳୀନ ଉପଶାସନ ସଚିବ (ତେପୁଟି ସେକ୍ରେଟାରୀ) ଶ୍ରୀ ବଳଭଦ୍ର ପାତ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ଜଣାଇଥିଲି । ଆମ ବରୀ ଡେରାବିଶି ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ତତ୍କାଳୀନ ଜନତାଦଳ ବିଧାୟକ ଥିବା ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଜେନା ମଧ୍ୟ ମୋ ନିମିତ୍ତ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ । ଦେଢ଼ମାସ ଛୁଟିରେ ରହିବା ପରେ ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଟମକା ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ବଦଳି ହୋଇଯିବାକୁ ମୋ ନିକଟକୁ ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସିଥିଲା । ତଦନୁସାରେ ମୁଁ ୧୯୭୮ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ଆଠ ତାରିଖ ଦିନ ଚଣ୍ଡୀଖୋଲରୁ ଯାଇ ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକଭାବେ ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲି ।

ଟମକା ବିଦ୍ୟାଳୟ (ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରମ, ଆଗ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ହାଇସ୍କୁଲ)

୧୯୭୪ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଯାଜପୁର ସବଡିଭିଜନ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ ସୁଜିହା ବିଧାନ ସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ମଧ୍ୟରେ ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରମଟି ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ମାନ୍ୟବର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଉଲ୍ଲାଙ୍କଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଉଦ୍ଘାଟିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ଏହି ସେବାଗ୍ରମଟି ଯଥାକ୍ରମେ ପ୍ରଥମ, ଦ୍ଵିତୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀକୁ ନେଇ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ତତ୍ ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ସେଠାରେ ଚତୁର୍ଥ ଓ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲାଯାଇଥିଲା । ଏହା ଏକ ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରମ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାର ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀଠାରୁ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିବା ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରତିଶ୍ରେଣୀରେ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ହିସାବରେ ମୋଟ୍ ଏକଶତ ଜଣ ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀବାସରେ ଅନ୍ତେବାସୀ ଭାବେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ ।

ଅନ୍ତେବାସୀମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟପେୟ, ପୋଷାକ ପତ୍ର, ଆବଶ୍ୟକ ଲିଖନ, ପଠନ ଉପକରଣଗୁଡ଼ିକ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲେ ।

ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନିଜସ୍ଵଗୃହ ନିର୍ମିତ ହୋଇପାରି ନଥିବାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଟମକା ଲୋହି ଖଣି କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦରାମ, ଅନନ୍ତରାମଙ୍କ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଅଫିସ୍ ପ୍ରାସାଦରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହି ଶହେଜଣ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ପ୍ରାୟ ପରଶ ଜଣ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଦିବାଧ୍ୟାୟୀ ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଛାତ୍ରାବାସ ଗୃହ ଅଭାବରୁ ଅନ୍ତେବାସୀମାନେ ଆପଣା ଆପଣା ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଅବସ୍ଥାନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ । କେବଳ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ଅନ୍ୟ ପାଞ୍ଚଜଣ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ସେହି ନନ୍ଦରାମ ଅନନ୍ତରାମଙ୍କ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଅଫିସ୍ ପ୍ରାସାଦର ଅନ୍ୟ ଦୁଇଗୋଟି କୋଠରୀ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦୁଇଜଣ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ (ପିଅନ୍) ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ଏକ ଆର୍ଜ୍ବେଷ୍ଟସ ଛପର ଥିବା କୋଠରୀରେ ରହୁଥିଲେ । ସେହି ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଆଉ ଏକ ଆର୍ଜ୍ବେଷ୍ଟସ ଛପର ଗୃହର ଗୋଟିଏ ବଖରାରେ ଭଣ୍ଡାର ଘର ତତ୍ ସଂଲଗ୍ନ ଅନ୍ୟ ଏକ ବଖରାରେ ଛାତ୍ରାବାସର ରୋଷାଇ ହେଉଥିଲା । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ ରହିଥିଲା । ଆବାସିକ

ସେବାଗ୍ରମର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ବା ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା ।

୧୯୭୮ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରମର ଡକ୍ଟକାଳାନ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ଥିବା କୈଳାସ ଚନ୍ଦ୍ର ରାଉତଙ୍କର ବସ୍ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଆକସ୍ମିକ ପରଲୋକ ହୋଇଯିବାରୁ ସେହି ଶୂନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଥିବା ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ କୁମାର ଦେବତାଙ୍କୁ ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରମର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ (ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ବା ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ) ପଦକୁ ଉନ୍ନୀତ କରାଯାଇଥିଲା । ଫଳରେ ଶୂନ୍ୟ ହେବା ଶ୍ରୀ ଦେବତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ମୋତେ ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ବଦଳି କରି ନିଆଯାଇଥିଲା ।

ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରମର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ବା ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ କୁମାର ଦେବତା, ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ମୁଁ ନିଜେ ଓ ଶ୍ରୀ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ସେଠୀ, ଏବଂ ନୂତନ ଭାବେ ସେହି ୧୯୭୮ ମସିହା ରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ଶ୍ରୀ କେଦାର ଚରଣ ସାହୁ, ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁଚରଣ ମଲ୍ଲିକ୍ ରହିଥିଲୁ ।

ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର ମୁଁ ଥିଲି ବୟସ୍କ ଅନ୍ୟମାନେ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ଯୁବକ ତଥା ନବାଗତ, ଆମେମାନେ ଏକମାନ ଏକପ୍ରାଣ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ପରି ମିଳିମିଶି ଚଳି ଯାଉଥିଲୁ । ଦୁଇ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ (ପିଅନ୍) ମଧ୍ୟ ଆମମାନଙ୍କ ସହ ବେଶ୍ ମିଳିମିଶି ଚଳିଯାଉଥିଲେ । କାହାରି ଘରୁ କିଛି ଭଲ ଜିନିଷ ଆସିଥିଲେ କିମ୍ବା ଆମ ଭିତରୁ କେହି ଯଦି ବଜାରକୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇବାକୁ ଯାଉଥିଲେ ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ଜଳଖିଆ ନେଇ ଆସୁଥିଲେ । ଯାହାକୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ବାଣ୍ଟିକୃଷ୍ଣ ମିଳିମିଶି ଖାଉଥିଲୁ ।

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ କୁମାର ଦେବତା ମୋତେ ବୟସ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଖୁବ୍ ସମ୍ମାନ ଦେଉଥିଲେ । ଏପରିକି ମୋତେ ସାର୍ ବୋଲି ସମୋଧନ କରୁଥିଲେ । ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟ ବହୁ ପରି ବେଶ୍ ମିଳିମିଶି ଚଳିଯାଉଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଉତ୍ସାହୀ, କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ ଏବଂ ପ୍ରେରଣା ଦାୟୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷାଦାନ ପ୍ରଣାଳୀ, ସଂଗଠନ ତଥା ପରିଚ୍ଛଳନା ଦକ୍ଷତା ଖୁବ୍ ଉନ୍ନତ ଥିଲା ।

ସେହି ସମୟରେ ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରମର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଅଧ୍ୟାପନା, ପରୀକ୍ଷାଫଳ, ସୁଦର ଉଦ୍ୟାନ ଓ ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳା ଆଦି ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ ସମଗ୍ର ଅବିଭକ୍ତ

କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏକ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିପାରିଥିଲା । ଆବାସିକ ବା ସେବାଗ୍ରାମରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କୃଷିଶିକ୍ଷକ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେମାନେ ସବୁ ମିଳିତ ଭାବେ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଲୁହାପଥର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୋହିତ ମୃତ୍ତିକାରେ ଏକ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲୁ ।

ବିଭାଗୀୟ ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଗଣ ଓ ପରିଦର୍ଶନକାରୀ କର୍ମକର୍ତ୍ତା, ଯେଉଁମାନେ ଜିଲ୍ଲାର ଅନ୍ୟ ଆଗ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବା ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିଦର୍ଶନ କରି ଖୁବ୍ ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରି ଆସୁଥିଲେ, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରାମ ପରିଦର୍ଶନ କରିବା ପରେ ଖୁବ୍ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରିଯାଉଥିବା କଥା ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ପରିଦର୍ଶକ ବିବରଣୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଯାଉଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତୋଷଜନକ ହେଉଥିଲା । ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ଗୋଲୋକ ଚନ୍ଦ୍ର ନାଏକ (ଆଦିବାସୀ) ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ବୃତ୍ତି ପରୀକ୍ଷାରେ ସମଗ୍ର ତୋଳିପୁର ବା ଯାଜପୁର ଶିକ୍ଷା ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିଲେ । ଡକ୍ଟର୍ପୁରୁ ସେ ମଧ୍ୟ ଡ଼ଡ଼ାୟ ଶ୍ରେଣୀ ବୃତ୍ତି ପରୀକ୍ଷାରେ କୃତ୍ତିତ୍ୱ ଅର୍ଜନ କରି ବୃତ୍ତି ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଡକ୍ଟ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଶ୍ରୀ ବୁଦ୍ଧିରାମ ପୂର୍ତ୍ତି, ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ହାଁସଦା ଓ ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ମୁଣ୍ଡା ଡ଼ଡ଼ାୟ ଏବଂ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ବୃତ୍ତି ପରୀକ୍ଷାରେ କୃତ୍ତିତ୍ୱ ଅର୍ଜନ କରି ବୃତ୍ତି ଲାଭ କରିପାରିଥିଲେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ହାଁସଦାଃ ଓ ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ମୁଣ୍ଡା ଡ଼ଡ଼ାୟ ଶ୍ରେଣୀ ବା ନିମ୍ନ ପ୍ରାଥମିକ ବୃତ୍ତି ପରୀକ୍ଷାରେ ସମଗ୍ର ଦାନଗଦୀ ବ୍ଲକ୍ରେ ଯଥା କ୍ରମେ ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ବୃତ୍ତି ଲାଭ କରିଥିଲେ ।

ଟମକା ଆଗ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ - ୧୯୮୨ ମସିହା

୧୯୭୪ ମସିହା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରୁ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିବା ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରାମଟି ୧୯୮୨ ମସିହାରେ ଟମକା ଆଗ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଉନ୍ନୀତ ହୋଇପାରିଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲାହେବା ସହିତ ନିମ୍ନଭାଗରୁ କ୍ରମେ ପ୍ରଥମ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ଡ଼ଡ଼ାୟ ଶ୍ରେଣୀ ଉଦ୍ଧେବ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହୋଇଯିବା ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଚତୁର୍ଥ, ପଞ୍ଚମ, ଷଷ୍ଠ ଓ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ଋରିଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀ ରହିଲା । ପ୍ରତି ଶ୍ରେଣୀରେ ତିରିଶ ଜଣ ହିସାବରେ ଋରିଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ୧୨୦ ଜଣ ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଛାତ୍ର, ଛାତ୍ରାବାସରେ ଅନ୍ତେବାସୀ ଭାବେ ରହି ମଧ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟପେୟ, ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦ, ବାସନକୁସନ, ଶଯ୍ୟା, ଔଷଧପତ୍ର, ଲିଖନ ପଠନ ଉପକରଣମାନ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲେ ।

ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମଟି ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଉନ୍ନାତ ହୋଇଯିବା ପରେ ଶିକ୍ଷକ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ଅଧିକ ଭାବେ ହିନ୍ଦୀ ଶିକ୍ଷକ, କୃଷି ଶିକ୍ଷକ, ସାବନ ଶିକ୍ଷକ ଓ କାଷ୍ଠଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ସେଥିସହିତ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ କର୍ମଚରୀ ଯଥା ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ବା ପିଅନମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଦୁଇଗୁଣ ବୃଦ୍ଧିକୁ ବୃଦ୍ଧିଲାଭ କରିପାରିଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରାଯିବା ସହିତ ସାବନ ଶିକ୍ଷା ଓ କାଷ୍ଠଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଯଥାଚାଳିତ ସଂପାଦିତ ହେଉଥିଲା । କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କୃଷି ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ସାରିବା ପରେ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି, ବିହନ ଓ ସାର କ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ ଅର୍ଥ ସହିତ ଋଷକାର୍ଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ଦୁଇଗୋଟି ବଳଦ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଫଳରେ କର୍ଯ୍ୟ ପରିସର କ୍ରମେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ନୂତନ ଗୃହ ପ୍ରବେଶ :-

୧୯୭୪ / ୭୫ ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ଦଇତାରୀ - ପାରଦ୍ୱୀପ ଦୂରିତ ଉଚ୍ଚମାର୍ଗ ବା ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ହାଇଓ୍ବେ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମ ଓ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମିତ୍ତ ସରକାର ଦେଇଥିବା ପନ୍ଦର ଏକର ଜମିରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଲାଗି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଓ ଅଫିସ୍ ବା ଦସ୍ତର ଗୃହ ନିର୍ମିତ ହୋଇସାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ପାନ୍ଦାୟ ଜଳର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇପାରି ନଥିବାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ତାହା ନିଜସ୍ୱ ଗୃହକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇପାରିନଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଏକ କୂପ ଖନନ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଶିଳାସ୍ତର ଯୋଗୁଁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିନଥିଲା । ପାନ୍ଦାୟ ଜଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବା ନିମିତ୍ତ

ବିଦ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ବହୁ ଆବେଦନ ନିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଉପରିସ୍ଥ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଗଣଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇପାରୁନଥିଲା । ଏହି ଆବେଦନ ନିବେଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦୀର୍ଘ ସାତବର୍ଷ ଧରି ଗଲିବା ପରେ ୧୯୮୨ ମସିହାରେ ବିଭାଗୀୟ ଅର୍ଥରେ ରାଜ୍ୟ ଜନସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ବିଭାଗ ଯାଜପୁର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଗଭୀର ନଳକୂପ (ବୋରିଙ୍ଗ୍) ଖନନ କରାଯବା ସହିତ ସେଥିରୁ ଜଳ ଉତ୍ତୋଳନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ପାଞ୍ଚ ଅଣୁଶକ୍ତି ସଂପନ୍ନ ଏକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ଚାଳିତ ମୋଟର (ପମ୍ପ) ସଂଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଯାହାଫଳରେ ଏକ ସଂଗେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଯୋଗ କରିବା ଓ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦେବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

୧୯୭୮ ମସିହାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଛାତ୍ରାବାସ ଗୃହ, ରନ୍ଧନଶାଳା, ଭଣ୍ଡାର ଗୃହ ଓ ଭୋଜନ ଗୃହ ସହିତ ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷକ ନିବାସ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମିତ ହୋଇସାରିଥିଲା ।

୧୯୮୨/୮୩ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରମଟି ଟମକା ଆଗ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଆଗ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହେବାପରେ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶ୍ଵର ମହାନ୍ତି ଟମକା ଆଗ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କରି ସମୟରେ ସେହି ୧୯୮୨/୮୩ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷର ଅନ୍ତିମ ଭାଗରେ ଟମକା ଆଗ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଉପର ଟମକାସ୍ଥ ନନ୍ଦରାମ ଅନନ୍ତରାମଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରାସାଦ ମଧ୍ୟରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଆସି ଆପଣାଗର ନବନିର୍ମିତ ଗୃହ ଓ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇଥିଲା । ଶ୍ରୀ ଗଣେଶ୍ଵର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଶ୍ରୀ ରସାନନ୍ଦ ଦାସ ଓ ଶ୍ରୀ ବିଷୟକୁମାର ପରିଡ଼ା ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଗଣେଶ୍ଵର ମହାନ୍ତି ଓ ଶ୍ରୀ ରସାନନ୍ଦ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକତ୍ବ କାଳରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ବେଶ୍ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିପାରିଥିଲା । ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଗ୍ରମର ଜନୈକ କୃତିତ୍ଵାତୁ ଶ୍ରୀ ଗୋଲୋକ ଚନ୍ଦ୍ର ନାଏକଙ୍କ (ଆଦିବାସୀ) ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ପରୀକ୍ଷାରେ ଜାତୀୟ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ମେଧାବୀ ବୃତ୍ତି (N.R.T.S) ଲାଭ କରି ପାରିଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ଟମକାରେ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ହୋଇନଥିବାରୁ ସେ ଯାଇ ଚଣ୍ଡାଗୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି

ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ କୃତିତ୍ବର ସହିତ ବାର୍ଷିକ ହାଇସ୍କୁଲ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରିଥିଲେ । (ମାଟ୍ରିକ୍ ପାସ୍ କଲେ) ।

ଟମକା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ଶ୍ରୀ ମାଧବ ସୋରେନ୍ ଓ ଶ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାରାୟଣ ମାଝି ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ନିର୍ବାଚନ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡଳୀ “ନବୋଦୟ” ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଇ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷାଦାନ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ପରିବେଶ ଟମକାରୁ ଛଅ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣାପାଳ ଗର୍ଯ୍ୟକ୍ତୋମ୍ କାରଖାନାର ଉଚ୍ଚ ପଦାଧିକାରୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଭାବେ ଆକର୍ଷିତ କରିପାରିଥିଲା । ଯାହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ କାରଖାନା ବସ୍ରେ ଦୈନିକ ଛଅ କିଲୋମିଟର ଆସି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଦିବାଧ୍ୟାୟୀ ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଫେରି ଯାଉଥିଲେ ।

ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ୧୯୮୮ ମିସିହା

୧୯୮୮ ମସିହାରେ ଟମକା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଉନ୍ନୀତ ହୋଇଥିଲା । ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବା ହାଇସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବା ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଅଷ୍ଟମ, ନବମ ଓ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲାଯିବା ସହିତ ନିମ୍ନଭାଗରୁ ପର୍ଯ୍ୟାୟ କ୍ରମେ ଚତୁର୍ଥ ଓ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ଉଦ୍ଧେଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଫଳରେ ଏହି ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀଠାରୁ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀ ରହିଥିଲା । ଷଷ୍ଠ ଓ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ତିରିଶ ଜଣ ହାରରେ ଷାଠିଏ ଜଣ, ଅଷ୍ଟମ, ନବମ ଓ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରତି ଶ୍ରେଣୀରେ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ହାରରେ ମୋଟ୍ ଷାଠିଏ ଜଣ, ଏପରି ସର୍ବମୋଟ୍ ୧୨୦ ଜଣ ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀବାସରେ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ର ଭାବେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରି ପାରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇପାରୁ ଥିଲେ ।

ହାଇସ୍କୁଲ ହେବା ପରେ ଶିକ୍ଷକ ସଂଖ୍ୟାର ମଧ୍ୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ଚାଲିମୁଦ୍ରାପ୍ତ ବରିଷ୍ଠ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ, ଦୁଇଜଣ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ, ଜଣେ କ୍ରୀଡ଼ା ଶିକ୍ଷକ ଓ ଜଣେ ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଭୃତି ଆସି ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ତତ୍ସହିତ ଜଣେ ଅଫିସ୍ ସହାୟକ (କ୍ଲର୍କ) ମଧ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ସେହିପରି ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ଗରିଜଣ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ କର୍ମଚାରୀ ସଂଖ୍ୟାରେ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଘଟି ଛଅ ଜଣ ହୋଇ

ପାରିଥିଲା । ଯଥା ପାଞ୍ଚଜଣ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ (ପିଅନ୍) ଓ ଜଣେ ଦସ୍ତରା ସମେତ୍ ମୋର୍ ସଂଖ୍ୟା ହେଲା ଛଅ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅନ୍ତେବାସୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୧୨୦ ସହିତ ଦିବାଧ୍ୟାୟା ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାଥିଲା ୮୦ ଜଣ । ଦିବାଧ୍ୟାୟା ୮୦ ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଛାତ୍ରୀଥିଲେ ୪୦ ଜଣ । ଦିବାଧ୍ୟାୟା ଓ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମିଶି ସର୍ବମୋଟ୍ ୨୦୦ ଥିଲା ବା କେବେ କେବେ ଏହି ସଂଖ୍ୟା ଦୁଇଶହକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଯାଉଥିଲା ମଧ୍ୟ ।

ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହୋଇଯିବା ପରେ ଏହାର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରମାକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି ଆସି ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ୧୯୯୦ ମସିହାରୁ ୧୯୯୪ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ତାଙ୍କର ରହଣୀ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସର୍ବାଙ୍ଗାନ ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରିଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ମହାଶୟ ଟମକା ହାଇସ୍କୁଲ୍ ଇତିହାସରେ ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିପାରିଥିବେ । ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ, ଓ ଅଧ୍ୟାପନା, ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷାଫଳ, ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦ୍ୟାନ, ପାଠାଗାର, ଗୀତିଶୃଙ୍ଖଳା, ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ସବୁଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଓ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଭାବରେ ହୋଇପାରିଥିଲା । ସହକର୍ମୀ ଓ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ତଥା ଆନ୍ତରିକତା ରହିଥିଲା । ସେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଖୁବ୍ ସମ୍ମାନ ଦେବା ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନତିମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ମୋ ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରିବାରେ ଆଦୌ କୁଣ୍ଠିତ ହେଉନଥିଲେ ।

ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମର ପୁନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା - ୧୯୯୦

ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମଟି ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଟମକା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ତତ୍ପରେ ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବା ପରେ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ନିମ୍ନ ଭାଗରୁ ପ୍ରଥମ, ଦ୍ୱିତୀୟ , ତୃତୀୟ, ଚତୁର୍ଥ ଓ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ଉଚ୍ଚେଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମଟି ଟମକା ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବିଲୀନ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଟମକା ଜଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଏକ ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଖଣିଜ ଖାଦାନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳ ଅଟେ । ଏଠାରେ ସୁଦୂର ପ୍ରାଚ୍ଚ ଗୁଜରାଟରୁ ଆସିଥିବା ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦରାମ ଅନନ୍ତରାମଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଟମକା ଲୋହି ପ୍ରସ୍ତର ଖଣି ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇସାରିବା ପରେ ସେ ମହାଶୟ

ତତ୍କାଳୀନ ସୁକିନ୍ଦା ରାଜାଙ୍କଠାରୁ ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଲୌହ ପ୍ରସ୍ତର ଖଣି ଖନନ ଲୌହପ୍ରସ୍ତର ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ କୌଣସି ଲୁହା ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇନଥିବାରୁ ସେ ଏହି ଖଣିର ଲୁହାପଥରଗୁଡ଼ିକୁ ସୁଦୂର ଇସ୍ପାତ ନଗରୀ ଟାଟା ଓ କଲିକତାକୁ ରଥାନି କରୁଥିଲେ । ଖଣି ଖନନ ଓ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟତା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୟୂର ଭଞ୍ଜ ଓ କେନ୍ଦୁଝର ପ୍ରଭୃତି ଜିଲ୍ଲାକୁ ଆସିଥିବା ଆଦିବାସୀ, ହରିଜନ ଶ୍ରମିକ ପରିବାରଗୁଡ଼ିକ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଟମକାସୁ ଶ୍ରମିକ କଲୋନୀଗୁଡ଼ିକରେ ସ୍ଥାୟୀଭାବେ ବସବାସ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ନିକଟରେ କୌଣସି ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନଥିବାରୁ ଟମକା ସେବାଶ୍ରମ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବା ପରେ ସେମାନଙ୍କ ଛୋଟ ଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କ ଅଧ୍ୟୟନ ଏକ ପ୍ରକାର ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ପୁନର୍ବାର ଟମକାରେ ଏକ ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମ ଖୋଲାଯିବା ନିମିତ୍ତ ବାରମ୍ବାର ଦାବୀ ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଦାବୀର ଯଥାର୍ଥତା ଅନୁଭବ କରି ବାରମ୍ବାର ଦରଖାସ୍ତ୍ର ପରେ ଦରଖାସ୍ତ୍ର ଲେଖି ଲେଖି ବିଭାଗୀୟ ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ସଦସ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରୁଥିଲି । ଟମକା ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଥିବା ଅନ୍ୟତମ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ମନମୋହନ ମହାପାତ୍ର ବାରମ୍ବାର ଦରଖାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଧରି କଟକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଦଉଡ଼ାଦଉଡ଼ି କରି ଦରଖାସ୍ତ୍ର ଦେବା ସହିତ ଅସୁବିଧା ସଂପର୍କରେ ଜଣାଇ ଆସୁଥିଲେ । ଯାହାହେଉ ଶେଷରେ ବିଭାଗୀୟ ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ପ୍ରକୃତ ସମସ୍ୟା ଉପଲବ୍ଧି କରି ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମ ପୁନର୍ବାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଫଳରେ ୧୯୯୦ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ଟମକା ସେବାଶ୍ରମ ପୁନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇପାରିଲା । ଆମମାନଙ୍କର ଶ୍ରମ ମଧ୍ୟ ସାର୍ଥକ ହେଲା । ଏହି ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମର ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରୁ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀ ରହିଲା । ପ୍ରତି ଶ୍ରେଣୀରେ କୋଡ଼ିଏ ଜଣା ହିସାବରେ ମୋଟ ୧୦୦ ଜଣା ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀବାସରେ ଅନ୍ତେବାସୀ ଭାବେ ରହି ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ଆଉ ପ୍ରାୟ ସେତିକି ସଂଖ୍ୟକ ଅଣ ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଦିବାଧ୍ୟାୟୀ ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଏହି ସେବାଶ୍ରମର ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଶହେରୁ ଶହେ ଷାଠିଏକୁ ବୃଦ୍ଧିଲାଭ କରିପାରିଥିଲା । ଶ୍ରୀ ମନମୋହନ ମହାପାତ୍ର ଟମକା ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ବା ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇଥିଲେ । ତତ୍ସହିତ

ଅନ୍ୟ ପାଞ୍ଚଜଣ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ଦୁଇଜଣ ପିଅନ୍ ଆସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ନନ୍ଦରାମ ଅନନ୍ତ ରାମଙ୍କ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ପ୍ରାସାଦରେ ଏହା ଉଲ୍ଲିଲା ।

ଚିରସ୍ରୋତା ଗିରିନିର୍ଝର ମାଙ୍କଡ଼ତୁଆ :-

ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ଅଛି ଯେ ୧୯୭୪ / ୭୫ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଟମକା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମିତ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗୃହ ନିର୍ମିତ ହୋଇସାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ପାଳାୟ ଜଳର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇପାରିନଥିବାରୁ ୧୯୮୨ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ତାହାର ନିଜସ୍ୱ ନୂତନ ଗୃହକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇଆସିପାରୁ ନଥିଲା । ଫଳରେ ନୂତନ ଗୃହଗୁଡ଼ିକର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଏକ ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ଦେଖାଦେଇଥିଲା ।

ମୁଁ ୧୯୭୨ ମସିହାରୁ ୧୯୭୮ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛଅବର୍ଷକାଳ ଚଣ୍ଡାଖୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି । ଚଣ୍ଡାଖୋଲସ୍ଥ ଚଣ୍ଡାମନ୍ଦିର ଏବଂ ସେଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ କିଲୋମିଟର ଦୂରତାରେ ପବିତ୍ର ମହାବିନାୟକ ମନ୍ଦିର ଅବସ୍ଥିତ । ଉଭୟ ମନ୍ଦିର ପକ୍ଷାତ୍ ଭାଗରେ ଅବସ୍ଥିତ 'ବରୁଣା' ପର୍ବତ ମାଳାରୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇଥିବା ଦୁଇଗୋଟି ଚିରସ୍ରୋତା ଗିରିନିର୍ଝର ଦୁଇ ମନ୍ଦିର ପାର୍ଶ୍ୱରେ କଳକଳ ଛଳଛଳ ନାଦରେ ଅବିରତ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଅଛି । ଏହି ଗିରିନିର୍ଝର ଦୃଶ୍ୟର ସ୍ୱଚ୍ଛଣାତଳ ଜଳବାଣିକୁ ଉଭୟ ପାଠରେ ବିଭିନ୍ନ ଜଳକୁଣ୍ଡ ମାଧ୍ୟମରେ ସଞ୍ଚିତ କରି ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ଏହା ଅଗଣିତ ଦର୍ଶକ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ସ୍ନାନ, ପାନ, ରନ୍ଧନ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି । ମୋର ଚଣ୍ଡାଖୋଲରେ ଛଅବର୍ଷ ରହଣୀ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ନିଜେ ଚଣ୍ଡାମନ୍ଦିର ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ନିର୍ଝର ଜଳ ସଞ୍ଚିତ କୁଣ୍ଡରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ପ୍ରାତଃ ସ୍ନାନ ସମାପନ କରି ଚଣ୍ଡାମନ୍ଦିରରେ ଆରତି ଦର୍ଶନ କରି ଆସିଥିଲି ।

ଉପର ଟମକାସ୍ଥ ଆବାସିକ ସେବାଶ୍ରମରେ ରହଣୀକାଳରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଶିକ୍ଷକମାନେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀଗଣ ଓ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରବୃନ୍ଦ ଏହିପରି ଟମକା ପର୍ବତରୁ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଏକ ଚିରସ୍ରୋତା ଗିରିନିର୍ଝର ଜଳବାଣିକୁ ଆମେ ଆମ ସ୍ନାନ, ପାନ, ରନ୍ଧନ ଓ ଶଉଚ ଆଦି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଉଁ । କେବଳ ଆମେମାନେ କାହିଁକି ଉପର ଟମକାରେ ଥିବା ଲୁହାପଥର ଖଣି ପଥର ନିଗମର ସମସ୍ତ କର୍ମଚାରୀ, ଖଣି କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର, ଶ୍ରମିକ ପରିବାର ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟବସାୟୀଗଣ ଏହି ଜଳ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରୁଛନ୍ତି ।

ସୁକ୍ତିଯାଗାଜାଙ୍କ ଠାରୁ ଟମକା ଲୁହାପଥର ଖଣିକୁ ଅନେଗତ ବର୍ଷ ଲାଗି ପକା ବା ଲିଜ୍ ନେଇଥିବା ନନ୍ଦରାମ ଅନନ୍ତରାମ ଟମକା ପର୍ବତରୁ ନିର୍ଗତ ଗିରି ନିର୍ଝରତିକୁ ଲୁହାନଳ ବା ପାଇପ୍ ଦ୍ଵାରା ସଂଯୋଗ କରି ସମଗ୍ର ଉପର ଟମକାକୁ ଜଳଯୋଗାଣ ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁ ସୁବିଧୋବସ୍ତ କରିଯାଇଛନ୍ତି ତାହା ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ଏବେ କେବଳ ମଝିରେ ମଝିରେ ତାହାର ମରାମତି ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଟମକା ଖଣି ନିଗମ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ କରାଯାଉଅଛି ।

ତେଣୁ ମୋ ମନରେ ସ୍ଵତଃ ପ୍ରଶ୍ନ ଜାଗରିତ ହୋଇଥିଲା ଯଦି ପର୍ବତ ନିର୍ଗତ ଚିରସ୍ରୋତା ଗିରିନିର୍ଝର ଦ୍ଵାରା ସମଗ୍ର ଚଣ୍ଡୀଖୋଲ ଓ ମହାବିନାୟକ ପୀଠ ଏବଂ ଉପର ଟମକାର ଜଳ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇପାରୁଛି ତେବେ ସେହିପରି ଏକ ଚିରସ୍ରୋତା ଗିରିନିର୍ଝର ସନ୍ଧାନ ଦ୍ଵାରା ଟମକା ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜଳସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରାଯାଇ ନପାରିବ କାହିଁକି ? ଏଣୁ ଏହାର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ନନ୍ଦରାମ ଅନନ୍ତରାମଙ୍କ ପ୍ରାସାଦରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ହୋଇନଥିବା ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେବା ପରେ ଅପରାହ୍ଣ ଝରିଟା ସମୟରେ ଆମେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଟମକା ବଜାର ଓ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନିଜସ୍ଵ ସ୍ଥାନକୁ ଭ୍ରମଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆସୁଥିଲୁ । ସେହି ଭ୍ରମଣ କାଳରେ ମୁଁ ଏକ ଚିରସ୍ରୋତା ଗିରିନିର୍ଝରର ସନ୍ଧାନ ନେବାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲି । ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀମାନେ ଟମକା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମିତ୍ତ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ନୂତନ ଗୃହଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ଦୂରିତ ଉଚ୍ଚ ରାଜପଥ (ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ହାଇୱେ) ପାର୍ଶ୍ଵରେ ଜାଲେଣି କାଠ ରଖି ବିକ୍ରୟ କରନ୍ତି । ସେହି ଅଧିବାସୀମାନେ ଟମକା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପୃଷ୍ଠଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ମହାଗିରି ପର୍ବତ ମାଳାକୁ ପ୍ରତିଦିନ ଯାଇ ସେଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଣୁଥିବା ଜାଲେଣି କାଠଗୁଡ଼ିକୁ ବିକ୍ରୟ କରିବା ଦ୍ଵାରା ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅବଗତ ହୋଇପାରିଲି ଯେ ସେହି ମହାଗିରି ପର୍ବତ ମାଳାରେ ଏକ ଛୋଟ ଗିରିନିର୍ଝର ରହିଅଛି । ମହାଗିରି ଜଙ୍ଗଲରେ ବାସ କରୁଥିବା ଜଙ୍ଗଲୀ ମାଙ୍କଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ସେହି ଝରଣାଟିରୁ ଜଳପାନ କରୁଥିବାରୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀମାନେ ଉକ୍ତ ଝରଣାଟିର ନାମ ଦେଇଛନ୍ତି “ମାଙ୍କଡ଼ ଚୁଆ” । ଏ ସମ୍ପାଦ ଜାଣିବା ପରେ ମୋ ଭିତରେ ସେହି ଗିରିନିର୍ଝରଟିକୁ ଦେଖିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରବଳ ଆବେଗ ଓ ଉତ୍କଣ୍ଠା ଜାଗରତି ହୋଇଉଠିଲା ।

ମୁଁ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଫେରିଆସିବା ପରେ ମୋର ସହକର୍ମୀ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ସେହି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ନିମିତ୍ତ ଟୁର ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲି, ହେଲେ କେହି ସେଠାକୁ ଯିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ । କାରଣ ସ୍ଥାନଟି ଥିଲା ଭୀଷଣ ଅରଣ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ବ୍ୟାଘ୍ର, ଭଲ୍ଲୁକ, ହସ୍ତୀ ଓ ବରାହପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପଦସଂକୁଳ ସ୍ଥାନ, ବରଂ ସେହି ବନ୍ଧୁମାନେ ମୋତେ ସେଠାକୁ ଯିବାକୁ ବାରଣ କରିଥିଲେ ।

ମୁଁ ନୀରବ ରହିଗଲି । ମନକଥା ମନ ମଧ୍ୟରେ ରଖି କେବଳ ଏକ ସୁଯୋଗକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲି । ସେହି ସପ୍ତାହର ଏକ ଶନିବାର ସାପ୍ତାହିକ ଅର୍ଦ୍ଧ ଅବକାଶ । ସେଦିନ ପୂର୍ବାହ୍ନରେ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ଶେଷ କରି ସମସ୍ତେ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଥାଆନ୍ତି । ମୁଁ ନୀରବରେ ଏକାଏକା ଚାଲିଲି ମାଙ୍କଡ଼ଛୁଆ ଅଭିମୁଖେ । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ ମୁଁ ସେହି ନିଘଞ୍ଚ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ରସର ହେବା ପରେ ପଥ ହରାହୋଇ ନିରାଶରେ ଫେରି ଆସିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲି ସେଦିନ । ତଥାପି ଆଗ୍ରହ ତୁଟି ଯାଇନଥିଲା ।

ମନ କଥା ମନରେ ରହିଥାଏ । ତତ୍ପର ସପ୍ତାହରେ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଏକ ଧୂସର ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ମୁଁ ପୁଣି ନୀରବରେ ଏକା ଏକା ଚାଲିଲି ସେହି ମାଙ୍କଡ଼ଛୁଆ ଅଭିମୁଖେ । ସେଥର ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବଥର ଅପେକ୍ଷା ଆଉ କିଛି ପଥ ଅଧିକ ଅତିକ୍ରମ କରିସାରିବା ପରେ ନିର୍ଜନ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପଥହରା ହୋଇ ଫେରିଆସିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲି, ଠିକ୍ ପୂର୍ବଥର ପରି । କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଦୁଇ ଦୁଇ ଥର ବ୍ୟର୍ଥ ମନୋରଥରେ ଫେରିଆସିବା ପରେ ପୁନର୍ବାର ଚୂଡ଼ାଫୁଲ ପାଇଁ ଏକ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳୀନ ଅପରାହ୍ନରେ ପୂର୍ବ ପରି ଏକା ଚାଲିଲି ମାଙ୍କଡ଼ଛୁଆ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ସେତେବେଳକୁ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଗୁଡ଼ିକରୁ ପତ୍ର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଝଡ଼ିଯାଇ ସାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଉ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବୃକ୍ଷ ପତ୍ରଝଡ଼ା ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥାଆନ୍ତି । କିଛି ଦୂରରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଦେଖିଲି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ବୃକ୍ଷଲତାଗୁଡ଼ିକରେ ସବୁଜିମା ଭରିରହିଛି । ମନ ମଧ୍ୟରେ ଚିନ୍ତା କଲି ନିଶ୍ଚୟ ସେହି ସ୍ଥାନ ନିକଟରେ କୌଣସି ଜଳଧାରା ରହିଥିବ । ନଚେତ୍ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନର ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ସବୁଜିମା ହରାଇ ଥିବା ସମୟରେ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ବୃକ୍ଷଲତାଗୁଡ଼ିକରେ ସବୁଜିମା ଭରି ରହିଥାନ୍ତା କିପରି ?

ତେଣୁ ସେହିଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ଏକ ଲୟରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲି ସେହି ଝରଣା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଶେଷରେ ଯାଇ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ମହାଗିରି:

ପର୍ବତ ଖୋଲରେ ପଥର ଫାକରେ ଝରଣାଟି ଝରି ଆସି ସେହିଠାରେ ପଥହରା ହୋଇ ଅଟକି ଯାଇଛି । ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ମନ ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଗଲା । ମନର ଆବେଗରେ ସେହି ମାଙ୍କଡ଼ଟୁଆର ଜଳକୁ ମଥାରେ ମାରି କହିପକାଇଲି, “ହେ ମାଙ୍କଡ଼ ଟୁଆ ! ସତେ ତମେ କଣ ଆମ ପାଖକୁ ତମର ଜଳ ସମ୍ଭାର ଘେନି ଆସିବ, ନାଁ ଚିରଦିନ ଏହିପରି ଏଠାରେ ରହିଯିବ ଆମର ସ୍ୱପ୍ନ ହୋଇ ?”

ଫେରିଆସିବା ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବହୁମାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଜଣାଇ ଦେଲି । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଖୁବ୍ ବିସ୍ମୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏପରି ଦୁଃସାହସ କରିବା ଆଦୌ ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ବୋଲି ମୋତେ ଉପଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ହେଲେ ତାହା ପରଠାରୁ ଆମର ଖୁଲିଲା ରାତିମତ ମାଙ୍କଡ଼ଟୁଆ ଅଭିଯାନ । ବିଭିନ୍ନ ଛୁଟି ଦିବସମାନଙ୍କରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ସେହିସ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ କାଟି ରାସ୍ତା ସଫା କରାଗଲା । ସହକର୍ମୀ ଶିକ୍ଷକ ବଂଧୁମାନେ ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସାହାଯ୍ୟକାରୀ (ପିଅନ୍) ମାନେ ମଧ୍ୟ ସାଥରେ ଯାଇଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ବିଭାଗୀୟ ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ବାରମ୍ବାର ଆକର୍ଷଣ କରାଯାଇଥିଲା । ସ୍ଥାନୀୟ ବିଧାୟକ ମହାଶୟଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅବଗତ କରାଗଲା । ଯାଜପୁର ସବ୍‌ଡିଭିଜନ୍‌ର ଅନୁଅଧିକାରୀ (S.D.O) ଶ୍ରୀ ଉମାଶଙ୍କର ପଟ୍ଟଯୋଗୀ ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ (Sub-Collector) ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ମୟ କୁମାର ବସୁ, ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗର ଉପଶାସନ ସଚିବ (ଡେପୁଟି ସେକ୍ରେଟାରୀ) ଶ୍ରୀ ମୋହିନୀ ମୋହନ ରଥ, ତତ୍କାଳୀନ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମୋହନ ଗୁଡାର ପ୍ରଭୃତି ଉଚ୍ଚ ପଦାଧିକାରୀଙ୍କୁ ସାଥରେ ନେଇ ସେହି ସ୍ଥାନଟିକୁ ପରିଦର୍ଶନ କରାଇ ସାରିବା ପରେ ସେହି ମାଙ୍କଡ଼ଟୁଆ ନିର୍ଝରର ଜଳ ରାଶିକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସରକୁ ଅଣାଯିବାର ଆଶୁବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ବାରମ୍ବାର ବିଶେଷ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିଭାଗ ଯାଜପୁର ଶାଖାର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଏହା କରାଇ ଦେବା ପକ୍ଷରେ ଆଦୌ ନଥିଲେ ।

ସେମାନେ ଏଥି ନିମିତ୍ତ ନାନା ପ୍ରକାର ଅବାସ୍ତବ ଆଳମାନ ଦେଖାଇ ଆମ ବିଭାଗରୁ ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ରାଶି ନେବା ପରେ ୧୯୮୨ ମସିହାରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନୂତନ

ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଗଭୀର ନଳକୂପ (ବୋରିଂ) ଖନନ କରି ତହିଁରେ ପାଞ୍ଚ ଅଣ୍ଟା ଶକ୍ତି ସଂପନ୍ନ ମଟର ଟିଏ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ଦେବା ପରେ ପାଳୟ ଜଳ ସମସ୍ୟାର ଆପାତତଃ ସମାଧାନ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

ପାଳୟ ଜଳ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇଯିବା ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଉପର ଚମକାସ୍ଥିତ ନନ୍ଦରାମ ଅନନ୍ତରାମଙ୍କ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ପ୍ରାସାଦ ମଧ୍ୟରୁ ତାହାର ନୂତନ ନିଜସ୍ବ ଗୃହକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲା ।

୧୯୮୨ ମସିହା ଆରମ୍ଭରେ ସାଧାରଣତଃ ଦିବସରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିନୀ ଯାଜପୁର ସହକାରୀ ଗ୍ରାମ ମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ (A.D.W.O) ଶ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ରାୟଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ଆମେ ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକ, ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଓ ଛାତ୍ରମାନେ ମହାଗିରି ପର୍ବତ ମାଳାକୁ ଯାଇ ସେହି ସ୍ଥାନରୁ ସାମାନ୍ୟ ପଥର ଆଡ଼େଇ ଆଡ଼େଇ ପଥ ପରିଷ୍କାର କରି ଆସିବା ପରେ ମାଙ୍କଡ଼ତୁଆର ଶାତଳ ଜଳଧାରା ଅର୍ଦ୍ଧେକ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରି ଉଲିଆସିଥିଲା ।

ତତ୍ପରେ ସରକାରୀ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଆମେମାନେ ନାଳକାଟି ସେହି ଜଳଧାରାକୁ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରସରକୁ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରିଥିଲୁ । ସେହି ଜଳସମ୍ବାରକୁ ଆମେ ଆମ ଉଦ୍ୟାନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିନିଯୋଗ କରି ଉଲିଥିଲୁ । ଏହାର ଅଳ୍ପ କେତେଦିନ ପରେ ଆମ ବିଭାଗରୁ କେତେକ ଅର୍ଥ ନେଇ ଯାଜପୁର କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ବିଭାଗ ଦ୍ବାରା ମହାଗିରି ପର୍ବତମାଳାର ପାଦ ଦେଶରେ ଏକ ପକ୍ଷୀ ଜଳକୂଣ୍ଡ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଉ କିଛି ଅଗ୍ରଗତି କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବାରମ୍ବାର ଆମ ବିଭାଗର ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରାଯିବା ପରେ ୧୯୯୨/୯୩ ମସିହା ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମାଙ୍କଡ଼ତୁଆ ନିର୍ଦ୍ଧରତିକୁ ଅଧିକ ପାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗୋଟାଏ ପଥ ଅଧିକ ପରିଷ୍କାର କରାଯିବା ସହିତ ସେଠାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୮୦୦ ମିଟର (ଆଠଶହ ମିଟର) ପାର୍ବତ୍ୟ ପଥରେ ସିମେଣ୍ଟ ପାଇପ୍ (ଛଅ ସେ.ମି. ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ବିଶିଷ୍ଟ) ଦ୍ବାରା ସଂଯୁକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରିଲା । ପର୍ବତ ମଧ୍ୟରୁ ନିର୍ଦ୍ଧରତିର ପ୍ରଥମ ପତନ ସ୍ଥଳରେ ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ପକ୍ଷୀଜଳକୂଣ୍ଡ ନିର୍ମାଣ କରାଯିବା ସହିତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ

ଅନ୍ୟ ଏକ ବୃହତ୍ ଜଳକୁଣ୍ଡ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଫଳରେ ମାଙ୍କଡ଼ବୁଆର ସୁକ୍ଷ୍ମାତ୍ମକ ଜଳସମ୍ଭାରକୁ ସ୍ରୋତ ଭାବରେ ଅଣାଯାଇ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ, ସ୍ନାନ, ଗୌତ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧୁଆଧୁଇ କାର୍ଯ୍ୟ ବେଶ୍ ସୁବିଧାରେ କରାଯାଇଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ବଗିଚା :

ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମିତ୍ତ ସରକାର ପକ୍ଷରୁ ଏକର ଅନାବାଦୀ ଜମି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ତତ୍ତ୍ୱାବଳୀ ଥିବା ପ୍ରାୟ ତିନି ଏକର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରକାରୀ ଅନାବାଦୀ ଜମି ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିମିତ୍ତ ଅଧିକାର କରି ନେଇଥିଲୁ ।

ଉପର ଟମକାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଏଠାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଆସିବାର ପ୍ରାୟ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ସଫା କରି ବୃକ୍ଷର ଶୁଖିଲା ପୋତି ସେଥିରେ ଜଙ୍ଗଲୀ ଝାଟିର ବାଡ଼ ମୋଡ଼ି ଅଠର ଏକର ପରିସର ଏହି ଅସ୍ଥାୟୀ ଝାଟି ବାଡ଼ ମଧ୍ୟରେ ରକ୍ଷା କରି ଆସିଥିଲୁ । ତତ୍ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ କ୍ରମଶଃ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି (ବ୍ଲକ୍) ତରଫରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ଏହି ଅଠର ଏକର ବିଶିଷ୍ଟ ପରିସର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ M.A.D.A ଗ୍ରାଣ୍ଟ (ମଡ଼ିଫାୟଡ଼ ଏରିଆ ଡେଭଲପମେଣ୍ଟ ଆପ୍ରୋବରୁ) ସାହେବ ଗିରିଫୁଟ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତର ପ୍ରାଚୀର ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ପାରିଥିଲା ।

ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସରଟି ବହୁ କଷ୍ଟାୟତ୍ତ ଜଙ୍ଗଲୀ ବୃକ୍ଷପୂର୍ଣ୍ଣ ଅରଣ୍ୟମୟ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ସେହି ଜଙ୍ଗଲକୁ ନିୟମିତ ପରିଷ୍କାର କରିବା ପରେ ସେଥିରେ ବୃକ୍ଷରୋପଣ ଓ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛୁ । ଏହାର ପ୍ରାୟ ଋଷି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପରେ ଦାନଗଦୀ ବୁକ୍ ତରଫରୁ ଦୁଇ ତିନି କିସ୍ତିରେ ପାଞ୍ଚ ଦଶ ପକ୍ଷର ହଜାର ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟ ଡାଡ଼ିବା ଓ କିଆରୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ମିଳିଥିଲା । ସେହି ଟଙ୍କାତକ ମୁଁ ନିଜେ ଆଣି ସେହି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପରେ ହିସାବ ଦାଖଲ କରିଥିଲି ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦ୍ୟାନରେ ପ୍ରାୟ ୧୫୦ ଟି ଆମଗଛ, ୩୦ ଟି ପଣସ ଗଛ, ୨୦ ଟି ନଡ଼ିଆ ଗଛ, ୩୦ ଟି ଗମ୍ଭାରି ଗଛ, ୩୦ ଟି ଗଜୁଣ୍ଡା ଗଛ, ୨୫୦ ଟି ପିଆଶାଳ ଗଛ, ଦଶଟି ପିଜୁଳି ଗଛ, ଦଶଟି ଲେମ୍ବୁଗଛ, ଦଶରୁଦା ବାଉଁଶ, ଅଳ୍ପ କେତେଗୋଟି ସାଗୁଆନ ଗଛ ଲଗାଯାଇଥିଲା ଓ ଏହା ମଧ୍ୟ ସୁରକ୍ଷିତ ବର୍ଷିତ ହୋଇ ଫଳ ଦାନ କରିଆସୁଥିଲା । ଏହି ସବୁ ସ୍ଥାୟୀ ବୃକ୍ଷ ବ୍ୟତୀତ ବଗିଚାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଗଛ, ଅମୃତଭଣ୍ଡା

ଗଛ ଓ ଶତାଧିକ କଦଳୀ ଗଛ ଥିଲା । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଏହି ବୃକ୍ଷରୋପଣ ନିମିତ୍ତ ବୁକ୍ ଡରଫଟୁ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ କୋଟେଟୋଟି ଆମ, ପିଜୁଳି ଓ ନଡ଼ିଆ ଗରା ମିଳିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣରେ ଆମେ ସ୍ଥାନୀୟ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରୁ ମଞ୍ଜି ସଂଗ୍ରହ କରି ଗରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ପରେ ରୋପଣ କରି ପାରିଥିଲୁ । ସେଥିନିମନ୍ତେ କୌଣସି ସରକାରୀ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ମିଳିନଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ ଚତୁରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଚତୁକାଳୀନ ପନିପରିବା ମଧ୍ୟ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦ୍ୟାନରେ ଗୁପ୍ତ କରାଯାଉଥିଲା ।

ସେହିଭଳି ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ କେତେଟୋଟି ପୁଷ୍ପ ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା । ସେହି ଉଦ୍ୟାନରେ ଟମ୍ବା, କାଠ ଟମ୍ବା, କରବୀ, ମନ୍ଦାର, ଟଗର ନାନପ୍ରକାର ଗୋଲାପ, ମଲ୍ଲୀ, ସେବେଟା ଓ ରଜନୀଗନ୍ଧା ଆଦି ବୃକ୍ଷମାନ ରହିଥିଲା । ଏସବୁ ବ୍ୟତୀତ ବିଭିନ୍ନ ଚତୁରେ ଚତୁକାଳୀନ ଦେଶୀ ଓ ବିଦେଶୀ ବିଭିନ୍ନ ଜାତିର ପୁଷ୍ପ ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ରହି ଉଦ୍ୟାନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରିଆସୁଥିଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ଏବଂ ଉଦ୍ୟାନର ଶୋଭା ବର୍ଦ୍ଧନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରାସ୍ତାର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ବରେ ଓଲଟ ଦେବଦାରୁ ବୃକ୍ଷ, କ୍ରୋଟନ୍ ବା ବାକ୍ସ ବୃକ୍ଷ ରୋପିତ ହୋଇଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରଥମ ଫାଟକ ନିକଟରୁ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ହାଇୱେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାସ୍ତାର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ବରେ ବକୁଳ, କଦମ୍ବ ଓ ଅଶୋକ ଚଂପା ବୃକ୍ଷ ରୋପିତ ହୋଇଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦ୍ୟାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇଥିଲା । ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ଦୁଇଓଠି ନିୟମିତ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ବଗିଚାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ଫଳ ଓ ପନିପରିବାଗୁଡ଼ିକୁ ଛାତ୍ରାବାସର ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ର, ଶିକ୍ଷକ ପରିବାର ଓ ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ସାରାବର୍ଷ ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ଉପଭୋଗ କରିଆସୁଥିଲେ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରମାକାନ୍ତ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକତ୍ବ କାଳରେ ଟମ୍ବା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟର ସର୍ବାଙ୍ଗାନ ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଅଛି ।

ପରୀକ୍ଷାଫଳ :-

ଟମ୍ବା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଖୁବ୍ ସନ୍ତୋଷଜନକ ହେଉଥିବା କଥା ବହୁ ପରିଦର୍ଶକ ତାଙ୍କ ପରିଦର୍ଶନ ବିବରଣୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ

କରିଯାଇଛନ୍ତି । ସେଥିନିମିତ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନୂତନ ଛାତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲା ତଥା - ମୟୂରଭଞ୍ଜ, କେନ୍ଦୁଝର, ଦେଞ୍ଜାନାଳ ଓ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ବହୁ ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଛାତ୍ର ଆସୁଥିଲେ । ଛାତ୍ରଗ୍ରହଣର ସାମା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଥିବାରୁ ବହୁ ଆଶାୟୀ ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଛାତ୍ର ସ୍ଥାନ ନପାଇ ଫେରି ଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ।

ଟମକା ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବା ପରେ ସଂଗେ ସଂଗେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିବା ଶ୍ରୀ ବିଷୟ କୁମାର ପରିଡ଼ା ପ୍ରାୟ ବର୍ଷେ ପାଖାପାଖି ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହାଇସ୍କୁଲର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରି ଆସିଥିଲେ ।

। ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ମଧ୍ୟରେ ସେ ହାଇସ୍କୁଲଟିକୁ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦର ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିବା ନିମିତ୍ତ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ନଥିଲେ, ଯାହା ଫଳରେ ଟମକା, ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବା ସିଧାସଳଖଭାବେ ସେ ବର୍ଷ ବାର୍ଷିକ ହାଇସ୍କୁଲ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାର ସୁଯୋଗ ନପାଇ ସେହି ବର୍ଷ ନିକଟସ୍ଥ ଅଶୃତ୍ ପାଳ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧୀନରେ (କ୍ୟୁସିରେଗୁଲାର୍) ଭାବେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ପ୍ରଥମ ଥର ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରମାକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଯୋଗ ଦେବା ପରେ ଟମକା ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦର ଅନୁମୋଦନ ମିଳିବା ନିମିତ୍ତ ଦ୍ରୁତ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲେ ।

ତତ୍କାଳୀନ ଯାଜପୁର ଶିକ୍ଷାମଣ୍ଡଳର ଶିକ୍ଷାଧୀଶ ଥିବା କୁମାରୀ କାନନ କୁସୁମନାୟକ ଏ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିଦର୍ଶନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ଥର ଆସି ଏପରି ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ଯେ ଯାହା ଫଳରେ ସେ ମହାଶୟା ରାଜ୍ୟ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦକୁ ତାଙ୍କର ସୁପାରିଶରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ “ ଯଦି ଏହି ବର୍ଷ ଯାଜପୁର ଶିକ୍ଷାମଣ୍ଡଳ (ସର୍କଲ) ରେ ଗୋଟିଏ ହାଇସ୍କୁଲକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳେ ତେବେ ତାହା କେବଳ ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ମିଳିବା ଉଚିତ୍ ବୋଲି ମୁଁ ମନେ କରୁଅଛି ।”

ଯାହା ହେଉ ତାଙ୍କରି ସୁପାରିଶ ଦ୍ୱାରା ସେହିବର୍ଷ ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ରାଜ୍ୟ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଫଳରେ

ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ସିଧାସଳଖ (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ) ଭାବେ ବାର୍ଷିକ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରି ପାରିଥିଲେ । ସେ ବର୍ଷର ପରୀକ୍ଷାଫଳ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ସନ୍ତୋଷଜନକ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ କେତେଜଣ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହାର ଶତକଡ଼ା ୯୦ ଭାଗରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥିଲା ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟଯେ ୧୯୯୨/୯୩ ମସିହା ୧୯୯୩/୯୪ ମସିହା ଓ ୧୯୯୪/୯୫ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷଗୁଡ଼ିକରେ ଲଗାତର ଭାବେ ତିନିବର୍ଷ ଧରି ନବମ ଶ୍ରେଣୀର ସମସ୍ତ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିଲେ । ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀର ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ବାର୍ଷିକ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷାରେ ସମସ୍ତେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିଲେ । ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଛଅରୁ ଆଠ ଜଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ସହିତ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧିକ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଳ୍ପ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆସୁଥିଲେ । କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅନ୍ତିମ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ଶତପ୍ରତିଶତ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟସରକାରଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନରତ ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ନିର୍ବାଚନ ପରୀକ୍ଷା (Test-Examination) ପରେ କେବଳ ଇଂରାଜୀ, ଗଣିତ ଓ ସଂସ୍କୃତ ବିଷୟରେ ଅତିରିକ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନ କୋଟିଂ କ୍ଲବ୍ କରିବାକୁ ଟଙ୍କା ଦେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆମେ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ବିନା ପାରିଶ୍ରମିକରେ ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ ଅଗଷ୍ଟ ମାସଠାରୁ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାର ଏକ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିଦିନ ନିୟମିତ ଭାବେ ଅତିରିକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ ବା କୋଟିଂ କ୍ଲବ୍ କରି ଆସୁଥିଲୁ । ମୁଁ ନିଜେ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଭୂଗୋଳ ଏବଂ ଅର୍ଥନୀତି ବିଷୟରେ ବିନା ପାରିଶ୍ରମିକରେ କୋଟିଂ କ୍ଲବ୍ କରିଆସିଛି । ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ମତେ ପାଠ୍ୟ ଖସଡ଼ାରେ ଥିବା ପାଠ୍ୟ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଶେଷ ହୋଇଯିବାପରେ ବିଭିନ୍ନ ଟେକ୍ସପେପର ବା ପରୀକ୍ଷା ସାଧୁମାନଙ୍କରେ ଥିବା ପାଞ୍ଚ ସାତ ବର୍ଷର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ କରାଉଥିଲୁ । ଯାହାଦ୍ୱାରା ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ସେମାନେ ଉତ୍ତମ ଫଳାଫଳ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ ।

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଅଧ୍ୟାପକ, ସହିତ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ, ପରିଷ୍କାର, ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରିବା, ବିଭିନ୍ନ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକରେ ବେଶ୍ ଉନ୍ନତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିଲା ।

ପାଠାଗାର :-

ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠାଗାରରେ ମାତ୍ର ଖାଝ ଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ ଥିଲା । ଶ୍ରୀମହାନ୍ତିଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ପାଠାଗାରର ପୁସ୍ତକ ସଂଖ୍ୟା ପନ୍ଦର ଶହକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିସାରିଥିଲା । ଅନେକ ଉପାଦେୟ ପୁସ୍ତକ ରହିଥିଲା । ପାଠାଗାର ଦାୟିତ୍ବ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ବହନ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ସେଥିନିମିତ୍ତ କୌଣସି ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଆର୍ଥିକ ସହାୟତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ନଥିଲା ।

ସମାଦ ପରିବେଷଣ :- ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଚଣ୍ଡାଖୋଲ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରି ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଦିନ ଆକାଶବାଣୀରୁ ସମାଦ ସଂଗ୍ରହ କରି ବିଦ୍ୟାଳୟ କାନ୍ଥରେ ଥିବା ଏକ ବଡ଼ କାନ୍ଥ କଳାପଟାରେ “ଆଜିର ସମାଦ”-ଶୀର୍ଷକ ରାଜ୍ୟ, ଦେଶ ଓ ବିଶ୍ବର ପ୍ରମୁଖ ସମାଦଗୁଡ଼ିକ ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଉଥିଲା । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଏହା ନିୟମିତ ପାଠକରି ଆପଣା ଆପଣା ଟିପା ଶାତାରେ ଲେଖି ରଖୁଥିଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ମୋ ଦ୍ବାରା କରାଯାଉଥିଲା ।

ପ୍ରାଚୀର ପତ୍ରିକା :- (ଝାଲ୍ ମାଗାଜିନ୍)

ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ ନିମିତ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୁଖପତ୍ର ମୁଦ୍ରିତ କରି ପ୍ରକାଶ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଆମ ପାଖରେ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଳ ନଥିଲା । ସେଥିନିମିତ୍ତ ପ୍ରତି ମାସରେ କେବଳ ପ୍ରାଚୀର ପତ୍ରିକା ବା ଝାଲ୍ ମାଗାଜିନ୍ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ଏଥିଲାଗି ସେମାନେ ଗନ୍ଧ, କବିତା, କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରବନ୍ଧ ହସକୌତୁକ, ଧନ୍ଦା ଓ ଚିତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଦେଉଥିଲେ । ମୁଁ ନିଜେ ସେହି ଲେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପରେ ସଂଶୋଧିତ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାଚୀର ପତ୍ରିକା ଭାବେ ଦୁଇ, ତିନିଗୋଟି ବୋର୍ଡ଼ରେ ଅଠାମାରି ସଜାଇ ଲଗାଇ ଦେଉଥିଲି । ଏହା ପ୍ରାୟ ଏକ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଥିଲା ।

ଦୂରଦର୍ଶନ :- ଆମ ଏହି ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ସରକାର କୌଣସି ଦୂରଦର୍ଶନ ବା T.V ଯୋଗାଇ ଦେଇନଥିଲେ । ଆମେ ଆମ ଅନ୍ତେବାସୀ

ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ୧୯୯୦/୯୧ ମସିହା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ଶେଷରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସାମାଜିକ ବନାମକରଣ ବିଭାଗକୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଉପାଗ୍ରହ ଯଥା - ଶିଶୁ ଆକାଶିଆ, ଉତ୍କଳ, ଇଉକାଲିପତାସ, ଶିଶୁସ୍, ଆଦି ଉପାଗ୍ରହ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲୁ । ଉପାଗ୍ରହ ପ୍ରତି ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଯାହାରେ ୧୫,୨୦୦ (ପନ୍ଦର ହଜାର ଦୁଇଶତ) ଉପାଗ୍ରହ ମୋଟ ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ ଟ ୩୮୦୦.୦୦ (ତିନି ହଜାର ଆଠଶତ ଟଙ୍କା) ପାଇ ସେହି ଟଙ୍କାରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନିର୍ମାଣ ଗୋଟିଏ କୋଣାର୍କ ଟି.ଭି. (କଳା ଓ ଧଳା ବାଲା) କ୍ରୟ କରିଥିଲୁ । ଯାହାଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଦୈନିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ନିୟମିତ ଭାବେ ଦେଖିପାରିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଶ୍ରମ ଉପାର୍ଜିତ ଅର୍ଥଦ୍ୱାରା ଏହା କରାଯାଇ ପାରୁଥିବାରୁ ଆମେ ବିଶେଷ ଗର୍ବିତ ହୋଇ ପାରୁଥିଲୁ । ଏହା ହିଁ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ।

କୃତୀ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ :- ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଅଧ୍ୟୟନ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଆଗ୍ରହୀ ତଥା ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ବାର୍ଷିକ ହାଇସ୍କୁଲ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷାରେ ଯେଉଁମାନେ କେବଳ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ନାମ ସହିତ ସେମାନେ ପରୀକ୍ଷାରେ ରଖୁଥିବା ମୋଟ ନମରଗୁଡ଼ିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଦସ୍ତର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଥିବା କାନ୍ଥରେ ଏକ ବିରାଟ ସୂଚନା ବୋର୍ଡ଼ (ସିମେଣ୍ଟ) ରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ହେଉଥିଲା । ଯାହା ଦେଖି ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇପାରୁଥିଲେ ।

ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର :-

ତତ୍କାଳୀନ ଯାଜପୁର ଶିକ୍ଷାମଣ୍ଡଳାଧୀନ କୁମାରୀ କାନନ କୁସୁମ ନାୟକ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଥର ପରିଦର୍ଶନରେ ଆସି ଏପରି ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ଯେ ଆମେ ଆଦୌ ଆଶା କରି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିସାରିବା ପରବର୍ଷ ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହାଇସ୍କୁଲ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଆମେ ଏଥିନିମିତ୍ତ ଯେତେ ପ୍ରକାର ଆପତ୍ତି ଉଠାଇ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେସବୁ ଶୁଣାଗଲା ନାହିଁ । ଆମେ ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିବାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଥିଲା, ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର ହେଲେ ଆମର ସୁନ୍ଦର ଉଦ୍ୟାନ ତଥା ମନୋରମ ପରିବେଶ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଆମର ଖୁବ୍ ଆଶଙ୍କା ଥିଲା । ସେହିବର୍ଷ ଠାରୁ ମୋର ଅବସର ନେବା ୧୯୯୬ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବାର୍ଷିକ ହାଇସ୍କୁଲ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା ଓ

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣାବଳୀ ହାତକୁଳ ସାବିତ୍ରୀଙ୍କେ ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ସୁଖରୁ ରୂପେ ତଥା ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଭାବେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ।

ପୁରସ୍କାର : ରାଜ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ତରଫରୁ କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଦୁଇ ବର୍ଷ ଧରି ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଯଥାକ୍ରମେ ସୁନ୍ଦର କୃଷି ଉଦ୍ୟାନ ଓ କାଷ୍ଠ ଶିକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଲେଖାଏଁ ମୋଟ, ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ପୁରସ୍କାର ଲାଭ କରିପାରିଥିଲା । ଏହି ଅର୍ଥ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟୟିତ ହୋଇଥିଲା ।

ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟି :-

ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିଚାଳନା ଓ ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟିରେ ଯାଜପୁର ଉପ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ସଭାପତି ଓ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସମ୍ପାଦକ ଥିଲେ । ମୋର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସେଠାରେ ରହଣୀକାଳତକ ମୁଁ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟିରେ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇଥିଲି । ପ୍ରତି ଦୁଇମାସରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟିର ବୈଠକ ନିମିତ୍ତ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା ସମୟ ସଂପର୍କରେ ଯାଜପୁର ଯାଇ ସଭାପତିଙ୍କଠାରୁ ସ୍ୱାକୃତି ଆଣୁଥିଲି । ବୈଠକ ଶେଷରେ ବୈଠକର ବିବରଣୀକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ପୁନରାୟ ଯାଜପୁର ଯାଇ ସଭାପତିଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ କରାଇ ଆଣୁଥିଲି ।

ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ :- ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯେଉଁମାନେ ପରିବାର ଧରି ରହୁଥିଲେ, ମୋ ପରି ଏକାଏକା ରହୁଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଆମେ ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ କରିଥିଲୁ । ମୋ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ କାର୍ଯ୍ୟଭାର ପଡୁଥିବାରୁ ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ମାସିକ ଶିକ୍ଷକ କମିଟି ବୈଠକରେ ମୋତେ ଶିକ୍ଷକ ମେସ୍ ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟିର ସଦସ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱରୁ ଅବ୍ୟାହତି ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେହି ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ :-

ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟହ ଭୋର ଋଷିଟା ସମୟରୁ ଶଯ୍ୟାତ୍ୟାଗ କରିବା ପରେ ଛାତ୍ରାବାସରେ ଥିବା ଅନ୍ତେବାସୀମାନଙ୍କୁ ଉଠାଇଦେଇ ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ ସଜାଗ କରାଉଥିଲି । ସେହିପରି ସଂଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନା ପରେ ଅନ୍ତେବାସୀମାନେ ଠିକ୍ ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ ରତ ରହୁଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ଛାତ୍ରାବାସରେ ବୁଲି ବୁଲି ତାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲି । କୌଣସି ଛାତ୍ର କୌଣସି ବିଷୟରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ମୁଁ ତାକୁ ତାହା ବୁଝାଇ ଦେଉଥିଲି । ଯେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର

ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରୁନଥିଲା, ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ପଚାରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଉଥିଲି । ପ୍ରତିଦିନ ନିୟମିତ ସକାଳ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଯୋଗଦାନ କରୁଥିଲି । ପ୍ରାର୍ଥନା ଶେଷରେ କିଛି ସମୟ ରହି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ବିଷୟ ବୁଝୁଥିଲି । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପିଲାମାନେ ମୋତେ ସେମାନଙ୍କର ସବୁକଥା କହୁଥିଲେ ଯାହାକି ସେମାନେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ କହିବାକୁ ଭରସି ପାରୁନଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସରକାରୀଭାବେ ଜଣେ କୃଷି ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ କୃଷି ବିଭାଗ ଦାୟିତ୍ବରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟହ ସକାଳେ ଓ ଅପରାହ୍ଣା ଏକ ଘଣ୍ଟା ଲେଖାଏଁ ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲି ଓ କରାଉଥିଲି ମଧ୍ୟ । କୃଷି ଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ବଡ଼ଭାଇ ପରି ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ସହିତ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୋର ପରାମର୍ଶ ଲୋଡୁଥିଲେ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସରକାରୀ ଭାବେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ରୀଡ଼ା ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ କ୍ରୀଡ଼ା ବିଭାଗ ଦାୟିତ୍ବରେ ରହିଥିଲେ । ମୁଁ ନିଜେ ଆଦୌ କ୍ରୀଡ଼ାବିତ୍ ନଥିଲି । ତଥାପି ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ଫୁଟବଲ୍ ଖେଳିବାକୁ ଯିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରବେଶିକା ଫିସ୍ ବାବଦ ଅର୍ଥ ମାଗିନେଉଥିଲେ । ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥାନରେ ସେମାନେ ବିଜୟା ହେଉଥିଲେ । ବିଜୟ ଲାଭ କରି ଫେରିବା ସମୟରେ ସେମାନେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜୟ ଜୟ କରିବା ସହିତ ମୋର ମଧ୍ୟ ଜୟଗାନ କରିଆସୁଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ମୋର ଜୟଗାନ ଆଦୌ ନକରିବା ନିମିତ୍ତ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଡାକିଦେ କରାନ୍ତି ।

ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ପୁସ୍ତକାଳୟକୁ ଅଣାଯାଉଥିବା ନୂତନ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ଷ୍ଟକ୍ ଖାତାରେ ଉଠାଇବା ସହିତ ବିଭାଗୀକରଣ ଓ ସଜାକରଣ କରୁଥିଲି । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନୁସାରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପାଠାଗାର ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ଅଧ୍ୟୟନ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହିତ ପଠନ ଶେଷରେ ପଠିତ ପୁସ୍ତକ ସଂପର୍କରେ ସେମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ମତାମତ ପାଠାଗାର ଖାତାରୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ତାହା ସଂଶୋଧନ କରିଦେଉଥିଲି । ଏତଦ୍ୱ୍ୟତୀତ ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷାଦାନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଉଣା କରିନଥିଲି । ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ପରିଚିତ୍ ଥିଲା । ଯାହାର ସଂଖ୍ୟା ୨୮ ରୁ ଉଣା ହେଉନଥିଲା ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ଭୋର ଋଷିଗୀରେ ଶଯ୍ୟାତ୍ୟାଗ କରିବାଠାରୁ ରାତି ଦଶଟାରେ ଶଯ୍ୟାଗ୍ରହଣ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡୁଥିଲା ।

ଏହିପରି ଭାବେ ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଓଡ଼ପ୍ରୋତ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ଯାଇ ନିଜ କଥା ଭୁଲି ଯାଉଥିଲି । ଆପଣାର ବିକାଶ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବାକୁ ଆଦୌ ଅବସର ପାଇ ପାରିନଥିଲି । ତେବେ ମୋ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଁ କେତେଦୂର ସଫଳ କିମ୍ବା ବିଫଳ ହୋଇଛି ତାହା ବିଜ୍ଞପାଠକ ମାନେ ହିଁ ବିଚାର କରିବେ ।

ପ୍ରଶଂସା ଓ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରସଙ୍ଗ :-

୧୯୯୧ ମସିହାରେ ଆମ ବିଭାଗ (ରାଜ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ) ରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ପରିଦର୍ଶକ ପଦବୀ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ଯାହାଫଳରେ ଆମ ବିଭାଗରେ ଶିକ୍ଷାଧୀଶ (C.I) ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । (ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲା, ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା, ଅବିଭକ୍ତ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ଓ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାକୁ ନେଇ କେନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ ଗଠିତ) । ତତ୍କାଳୀନ କେନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ ଶିକ୍ଷାଧୀଶ (C.I) (କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ) ଥିବା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଭାଗବତ ପ୍ରସାଦ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ମୋତେ ରାଜ୍ୟପାଳ ପୁରସ୍କାର ନିମିତ୍ତ ଫର୍ମ ପୂରଣ କରି ପଠାଇବାକୁ ମୋ ନିକଟକୁ ସମସ୍ତ ଫର୍ମ ପଠାଇବେ ବୋଲି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ରାଜ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଶିକ୍ଷକ ଓ ପରିଦର୍ଶକ ସଂଘର ତତ୍କାଳୀନ ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲକୁମାର ସାହୁ ମଧ୍ୟ ଫର୍ମ ଆଣି ମୋତେ ଦେବା ସହିତ ପୂରଣ କରି ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସୁପାରିଶ ସହ ତୁରନ୍ତ ପଠାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଶୁଣିସାରିବା ପରେ ମୁଁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ବାବୁ (C.I) ଓ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବାବୁ (ସଂଘ ସଂପାଦକ) କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲି, ମୁଁ ଯେଉଁ ଫର୍ମ ପୂରଣ କରି ପଠାଇବାକୁ କହୁଛନ୍ତି ତାହା କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ? ମୁଁ ନିଜେ ଲେଖି ଜଣାଇ ଦେବି ଯେ “ମୁଁ ଜଣେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଶିକ୍ଷକ ମୋତେ ସେଥିଲାଗି ରାଜ୍ୟପାଳ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ । ମୋ ନିଜ ଭୋଲ ମୁଁ ନିଜେ ପିଟି ପ୍ରଚାର କରିବି ଏଇକଥା ?”

ସେମାନେ ମୋ ଠାରୁ ଏହା ଶୁଣି ବିସ୍ମିତ ହେଲେ । ହସିଲେ ମଧ୍ୟ, କହିଲେ, “ସରକାରଙ୍କର ଯାହା ବିଧିବିଧାନ (ପାରାଫର୍ଷେଲିଆ) ରହିଛି ତାହା ନକଲେ ହେବ

କିପରି ?” ମୁଁ ଅତି ବିନମ୍ର ଭାବରେ ଜଣାଇ ଦେଲି, କହିଲି ସରକାରଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ, ତାଙ୍କ ବିଧି ବିଧାନକୁ ନମସ୍କାର । ମୋର ସେ ପ୍ରକାର ପୁରସ୍କାର ଦରକାର ନାହିଁ । ଯଦି ମୋ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷକବନ୍ଧୁ ଏବଂ ଛାତ୍ରାଭିଭାବକମାନଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ ମୁଁ କିଛିକାଳ ବସ୍ତ୍ର ରହିପାରିବି ତେବେ ତାହାହିଁ ମୋ ଲାଗି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପୁରସ୍କାର ।

୧୯୯୨/୯୩ ମସିହା ଓ ୧୯୯୩/୯୪ ମସିହା କ୍ରମାଗତ ଦୁଇବର୍ଷ ଧରି କେନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ ରାଜ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗର ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ବାର୍ଷିକ ହାଇସ୍କୁଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷାରେ ୧୯୯୩ ମସିହାରେ ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ୧୯୯୪ ମସିହାରେ ଭୂଗୋଳ ଓ ଅର୍ଥନୀତିରେ ସର୍ବାଧିକ ଏବଂ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନମ୍ବର ରଖି ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ । ଉପଯୁକ୍ତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ମୋ ଦ୍ଵାରା ଅଧିକ ହୋଇଥିବାରୁ ବିଷୟ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ମୋ ଗୁଜୁରୀ ପୁସ୍ତକ (ସୂଚି ସହିତ) ଦୁଇଥର ଲାଲ୍ ରେଗୁ (ରେଡ୍ ଏଣ୍ଡ୍) କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ ଏହାଦ୍ଵାରା କ’ଣ ଲାଭ ହେଲା ଜଣାନାହିଁ ।

ସେତେବେଳେ ଆମ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦକ୍ଷବିଧାନ କରାଯିବା ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା କୌଣସି ଶିକ୍ଷକ ବା ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ, ପ୍ରଶଂସିତ ତଥା ପୁରସ୍କୃତ କରିବା ନିମିତ୍ତ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିଲା ।

ବିଭାଗରେ ଉତ୍ତମ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଶିକ୍ଷକ, ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ସହିତ ପୁରସ୍କୃତ କରାଯିବା ନିମିତ୍ତ ଆମ ରାଜ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଶିକ୍ଷକ ଓ ପରିଦର୍ଶକ ସଂଘର କର୍ମକର୍ତ୍ତାଗଣ ବହୁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗଜାଧର ମାଝୀ ଓ ବିଭାଗୀୟ ଶାସନ ସଚିବଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ସମ୍ମତ କରାଇ ପାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଏଥିନିମିତ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ବହୁଟିକମ୍ପ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଯାହା ଅଦ୍ୟାବଧି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଥିବା ସମୟରେ ତତ୍କାଳୀନ ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କାଶୀନାଥ ସାହୁ ଯେ କି ଆମ ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପରାମର୍ଶ ଦାତା କମିଟିର ସଭାପତି ଥିଲେ ।

ସେ ମହାଶୟ ମୋର ଚକିରାକାଳ ଆଉ ଦୁଇବର୍ଷ ବୁଦ୍ଧି କରାଯିବା ନିମିତ୍ତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟକୁ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଉକ୍ତ ବେକାରୀ ଯୁଗରେ ସରକାର ଏପ୍ରକାର ସୁପାରିଶକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଫଳରେ ତାହା ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ରାଜ୍ୟ ଜଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ସମସ୍ତ ଆଶ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ, କନ୍ୟାଶ୍ରମ, ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ କାର୍ଯ୍ୟକରୁଥିବା ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତି ଦିନିବର୍ଷ ଅନ୍ତରରେ କିମ୍ବା ଖୁବ୍ ବେଶୀରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଅନ୍ତରରେ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଥିବା ବିଭାଗୀୟ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ବଦଳି କରାଯିବାର ନିୟମ ବଳବତ୍ତର ଥିଲା ।

ଆମ ବିଭାଗର (ଜଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ) ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ସ୍ଵଳ୍ପ କିନ୍ତୁ ବନ ପର୍ବତ ଘେରା ଦୁର୍ଗମ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଥିବା ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଏହି ବଦଳି ନିୟମ ଅତି କଡ଼ାକଡ଼ି ଭାବେ ଧରାଯାଇଥାଏ । କାରଣ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଖ୍ୟା ଅଳ୍ପ ଅଥଚ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଥିଲା । ପୁଣି ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ରହିବା ନିମିତ୍ତ ସମସ୍ତେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହୀ । ଦୁର୍ଗମମାଳ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟକରିବାକୁ କାହାରବା ଆଗ୍ରହ ଅଛି ? ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ମାଳଅଞ୍ଚଳରେ ରହି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳର ଶିକ୍ଷକ, ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ଆପଣା ଆପଣା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଫେରିଆସିବା ନିମିତ୍ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାକୁଳ । ସେମାନେ ପ୍ରତି ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଶେଷରେ ରାଜ୍ୟ ସଚିବାଳୟକୁ ବାରମାର ଆସି ନାନା ପ୍ରକାର ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଅତି ସ୍ଵାଭାବିକ କଥା ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ଜାମଦା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସାତବର୍ଷ ଓ ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲା (ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲା) ଚମକା ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ୧୯୭୮ ମସିହାରୁ ୧୯୯୬ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ୧୮ର ବର୍ଷ କାଳରହି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେବେ ମୋର ବଦଳି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିନଥିଲା । କାହିଁକି ଉଠିନଥିଲା ତାହା ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଜଣା ନାହିଁ । ତେବେ ବୋଧହୁଏ ତାହାହିଁ ଥିଲା ମୋ ଲାଗି ପୁରସ୍କାର ବୋଲି ଏବେ ମନେ କରୁଛି ।

ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଯେତେଥର ନାଟକ ମଞ୍ଚସ୍ଥ ହୋଇଛି ସେସବୁ ଥର ମୁଁ ନାଟକରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ଅଭିନୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛି । ଅନେକ ଥର ପ୍ରଶଂସିତ ଓ ପୁରସ୍କୃତ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରିଛି ।

ଟମକା ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଥିବା ସମୟରେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନେ ମୋତେ ତାଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ କେଉଁଠାରେ ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତାବ୍ତ ଆଉ କେଉଁଠାରେ ସମ୍ମାନିତ ଅତିଥିଭାବେ ସାଦରେ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ନେଇ ମଞ୍ଚାସାନ କରାଇଛନ୍ତି ।

ଟମକା ଓ ତାହାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ଜଳସେଚନର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇପାରିନାହିଁ । ଫଳତଃ କେବଳ ବୃଷ୍ଟି ଜଳ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ କୃଷି ଜୀବାଣି ବର୍ଷାକାଳରେ ଖରିଫ ଫସଲ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ଶୀତକାଳୀନ ରବି ଫସଲ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଲବ୍ଧି କରିବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରି ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆବେଦନ ନିବେଦନ କରିବା ସହିତ ସ୍ଥାନୀୟ ବିଧାୟକମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲି ।

ବହୁବାର ଆବେଦନ, ନିବେଦନ ତଥା ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କ ଚରଫରୁ କରାଯିବା ପରେ ୧୯୯୨ ମସିହାରେ ସରକାର ଟମକା ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ଚିରସ୍ରୋତା “ଗଣ୍ଡାନାଳ” ଉପରେ (ଟମକାସ୍ଥ ଲୁହାପଥର ଗଲ୍ଲାଣ ଅଫିସ୍ ନିକଟରେ) ଦୃଢ଼ ପଥର ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ କରି ଏକ ବୃହତ୍ ଜଳଭଣ୍ଡାର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସହିତ କେନାଲ୍ ମାଧ୍ୟମରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଜଳସେଚନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ଯୋଜନା ରୁଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇସାରିବା ପରେ ଡକ୍ଟରାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଜଳସେଚନ ଗଞ୍ଜାମ ଶ୍ରୀ ସହରାଇ ଓରାମ ୧୯୯୩ ମସିହାରେ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ଶିଳାନିଧାନ କରିଥିଲେ ।

ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିମିତ୍ତ କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର ଆନନ୍ଦପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଜନୈକ କ’ ଶ୍ରେଣୀ (A-Class) ଠିକାଦାର ଦାୟିତ୍ବ ନେଇଥିଲେ । କାର୍ଯ୍ୟାଦେଶ ପାଇବା ପରେ ସେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ହୋଇଯିବା ପରେ ସେଥି ମଧ୍ୟରେ ରାଜନୀତିକ ଦଳ ପ୍ରବେଶ

କଲା । ଯଥା : କଂଗ୍ରେସଦଳ, ଜନତା ଦଳ ଓ ଏସ୍.ଇଉ.ସି.ଆଇ ଦଳକର୍ମୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ନିମିତ୍ତ ବିବାଦ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ତୀବ୍ରତର ହୋଇ ଉଠିଲା । ଯାହା ଫଳରେ କାର୍ଯ୍ୟଟି ବନ୍ଦ ହୋଇ ଗଲା । ମାମାଂସା କରାଯିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଯେତେବେଳେ କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଫଳବତ୍ତି ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । କାରଣ କେହି କାହାରି ଜିଦ୍‌ରୁ ଟାଳିବାକୁ ରାଜି ହୋଇପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ସେହି ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ହୋଇପାରିଥିଲେ ତଦ୍ୱାରା ଦେଉଳକୋଣ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ, କିଆଝର ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଓ ଅଶ୍ୱତ୍ଥପାଳ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର କେତେକାଂଶ ଜଳସେଚିତ ହୋଇ ଚିର ସୁଜଳା, ସୁଫଳା ଶସ୍ୟ ଶ୍ୟାମଳା ଅଞ୍ଚଳରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିଥାନ୍ତା । ତାହା ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ବିଧିର ବିଫଳତା ।

ଅବସର ଗ୍ରହଣ :-

ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ୧୯୭୮ ମସିହାରୁ ୧୯୯୬ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡାକ୍ତରୀ ଅଠର ବର୍ଷକାଳ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପରେ ୧୯୯୬ ମସିହା ଫେବୃଆରୀ ମାସ ଶେଷରେ ମୋର ଉଚ୍ଚିରୀ କାଳ ଶେଷ ହୋଇଗଲା ।

୧୯୯୪/୯୬ ମସିହା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରୁ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରମାକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବଦଳି ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନରେ ଶ୍ରୀ ବ୍ରଜକିଶୋର ରାଉତ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଟମକା ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ମୋର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଦାୟିତ୍ୱ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିସାରିବା ପରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ମୋତେ ସେହି ୧୯୯୬ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ପହିଲା ଦିନ ବିଦାୟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେହି ବିଦାୟ ସଭାକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବହୁ ପ୍ରାନ୍ତନ ଛାତ୍ର ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ସହ ଆସି ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ ।

ନିଜ ବିଦ୍ୟାଳୟ ତରଫରୁ ବିଦାୟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଯିବା ପରେ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ କିଆଝର ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ତତ୍ପରେ ସେହି ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଦେଉଳକୋଣ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟ ବିଦାୟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏସବୁ ପରେ ଦେଉଳକୋଣ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଓ କିଆଝର ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ତରଫରୁ ମଧ୍ୟ

ମିଳିତଭାବେ ବିଦ୍ୟାୟ ସମର୍ଥନା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (D.D.P.I) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ରାଉତ ଦୁଇଟି ବିଦ୍ୟାୟ ସମର୍ଥନା ସଭାରେ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଭାବେ ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ଉପର ଟମକାସ୍ଥିତ ଅଷ୍ଟଲେଶ୍ବର ଶିବ ମନ୍ଦିର ନିକଟରେ ଅଷ୍ଟଲେଶ୍ବର ଯୁବ ପରିଷଦ ମୋଡେ ସମର୍ଥିତ କରିଥିଲେ ।

ଯାହାହେଉ ଏହିସବୁ ବିଦ୍ୟାୟ ସମର୍ଥନା ପର୍ବ ଶେଷ ହୋଇଯିବା ପରେ ଆମ ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟର ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ, ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକବନ୍ଧୁ ଓ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଅନୁରୋଧ ତଥା ଆନ୍ତରିକତାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇନପାରି ମୁଁ ସେହି ୧୯୯୪/୯୬ ମସିହା ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ଥାତ ୧୯୯୬ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ପହିଲାଠାରୁ ମଇମାସ ମଧ୍ୟଭାଗରେ ହେଉଥିବା ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆପଣା ଖର୍ଚ୍ଚରେ ରହି ନିୟମିତ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିଆସିଥିଲି । ଗ୍ରୀଷ୍ମାବକାଶ ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ସମସ୍ତ ଜିନିଷପତ୍ର ଧରି ସ୍ବଗୃହକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲି ।

ଅବସର ପରେ ଆହ୍ୱାନ :-

ମୁଁ ଟମକା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ୧୯୯୬ ମସିହା ଫେବୃୟାରୀ ମାସ ଶେଷରେ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚିରାରୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା କଥା ଏଥିପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିସାରିଛି । ମୋ ଅବସରଗ୍ରହଣର ପ୍ରାୟ ଛଅମାସ ପୂର୍ବରୁ ଯାଜୁପର ଜିଲ୍ଲାର ରୋଡ୍ (ଧବଳଗିରି) ଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ମଡେଲ୍ ହାଇସ୍କୁଲର ପରିଚାଳକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋଲାପ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ କାହାଙ୍କ ଠାରୁ କେଜାଣି ମୋ ସଂପର୍କରେ ନାନାକଥା ଜାଣି ମୋଡେ ତାଙ୍କ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ନେବା ନିମିତ୍ତ ଟମକା ଆସିଥିଲେ । ସେହି ମଡେଲ୍ ହାଇସ୍କୁଲଟି ଏକ ଜର୍ମାନୀ ସଂସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ହେଉଅଛି । ଅବସର ଗ୍ରହଣ ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ମୋଡେ ନେବାକୁ ଖୁବ୍ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ ପୂର୍ବରୁ ଯିବିନାହିଁ ବୋଲି ଜଣାଇଦେବାରୁ ସେମାନେ ମୋର ଅବସର ଗ୍ରହଣ ପରେ ପୁଣି ଦୁଇଥର ଆସିଥିଲେ ।

ସେହିପରି ଖଣ୍ଡଗିରି ଛକଠାରେ ଥିବା ଶିବାନନ୍ଦ ଶତବାର୍ଷିକ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ଆବାସିକ) ପରିଚାଳନା ପରିଷଦର ଉପ ସଭାପତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ରାଉତରାୟ (ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କର ନାମ - ଡ୍ୟାଗ ସ୍ବରୂପାନନ୍ଦ) ମଧ୍ୟ ମୋଡେ ତାଙ୍କ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ନେବା ନିମିତ୍ତ ଟମକା ଯାଇଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ସେ ମହାଶୟ ମଧ୍ୟ ୧୯୯୬

ମସିହାରେ ଆମ ଘର ଅନ୍ୟାସାପୁରକୁ ଆସିଥିଲେ । ତାହାପରେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ବାରମ୍ବାର ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ସେଠାକୁ ଯିବି ନିମିତ୍ତ ଆହ୍ୱାନ କରିଥିଲେ ।

ମୁଁ ୧୯୯୬ ମସିହା ମଇ ମାସରେ ଅନଗୁଳସ୍ଥିତ ବାଜିରାଉଡ଼ ଛାତ୍ରାବାସର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗ ଦେବା ନିମିତ୍ତ ଅନଗୁଳ ଯାଇଥିଲି । ସେହି ଅବସରରେ ଉକ୍ତ ଛାତ୍ରାବାସର ସମ୍ପାଦିକା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା କୃଷ୍ଣା ମହାନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ବିଭୂତିଭୂଷଣ ମହାନ୍ତି ମୋତେ ସେହି ଛାତ୍ରାବାସରେ ଯାଇ ଯୋଗଦେବାକୁ ଖୁବ୍ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ ସେଠାକୁ ଯିବା ନିମିତ୍ତ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା କୃଷ୍ଣା ମହାନ୍ତି ଟ୍ରାପିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରାଚୀନ ଛାତ୍ରୀ । ସେ ମୋର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଉପର ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ସଂପର୍କରେ ମୋର ତିନୁ ଅପା (ବଡ଼ ଭଉଣୀ) ଅଟନ୍ତି । ଆଉ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ବିଭୂତି ବାବୁଙ୍କ ସହ ଯେଉଁ ସଂପର୍କ ତାହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଅନାବଶ୍ୟକ ।

ଏତେ ସବୁ ତାଙ୍କରା ଆସିବା ପରେ ଆପଣା ଘର ଓ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଋପ ପଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା ଯେ ତମେ ଦୀର୍ଘ ଛୁଟିଶ ବର୍ଷ ଧରି ବାହାରେ ବାହାରେ ରହିଲ ଏବେ ଅବସର ଗ୍ରହଣ ପରେ ନିଜ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ରହି ଅବସରକାଳୀନ ବିଶ୍ରାମ ମଧ୍ୟ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଆଉ ଦୂରକୁ ଯିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ମୁଁ ଶେଷରେ ନାରବ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି । ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ଭାଷାରେ -

“ଇଚ୍ଛା ମତେ କାହିଁ ଚଳିବ ବା ଜନ,

ସଂସାରେ ନିଜର ନୁହେଁ ନିଜ ମନ ।” (ରେଳ ଉପରେ ଚିଲିକା ଦର୍ଶନ)

ଆଉ ଅନ୍ୟତ୍ର ନଯାଇ ନିଜ ଘରେ ରହିଯିବା ପରେ ମନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିର କରିନେଲିଯେ, କେଉଁଆଡ଼େତ ଯାଇ ହେଲା ନାହିଁ । ଏଥର ନିଜ ଗ୍ରାମରେ ରହି କିଛି କରିବି । ତଦନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛି ମଧ୍ୟ ।

ଯେଉଁମାନେ ବାରମ୍ବାର ତାଙ୍କି ନିରାଶ ହୋଇଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଉ ଯୋଗାଯୋଗ ରକ୍ଷାକରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ସେମାନେ ମନେ ମନେ ନିଶ୍ଚୟ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇଥିବେ । କାରଣ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା

କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ହୋଇଛି । କ'ଣ କରିବି ନାଉର ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଥିଲାଗି ଦୁଃଖିତ ।

ଅନୁଭବ :-

ମୋର ଦୀର୍ଘ ଛତ୍ରିଶ ବର୍ଷ ଶିକ୍ଷକ ଜୀବନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ଯାହାସବୁ ଅନୁଭବ କରିଛି ତାହା ଏଠାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଯାଉଛି । ତାହା ଯଦି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ସାମାନ୍ୟତମ ସେବାରେ ଲାଗିପାରେ ତେବେ ମୋର ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ହେଲା ବୋଲି ମନେ କରିବି ।

ମୁଁ ମୋର ଛାତ୍ର ଜୀବନସାରା ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଓ ଉଚ୍ଚର ମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେବେ ଆପଣାକୁ ହାନିମଣି ନାହିଁ ବା ମୋ ଭିତରେ କେବେବି ହାନିମନ୍ୟତା ପ୍ରବେଶ କରିପାରି ନାହିଁ ।

ଅନ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ଡିଗ୍ରୀ ଲାଭ କରିବା ସହିତ ଉଚ୍ଚ ସରକାରୀ ପଦ ପଦବୀରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରି ସମାଜରେ ଖୁବ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇପାରିଥାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାରୁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । କେବେ ଏ ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତା ବା କଳ୍ପନା ମୋ ମାନସ ସାମାନ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରି ନାହିଁ । ବରଂ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଭଲଭାବେ ଅନୁଭବ କରିସାରିଛି ଯେ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରି ଆଜି ମୁଁ ଯାହା ହୋଇପାରିଛି, ଦେଶ ଓ ଦଶକୁ ତଥା ସମଗ୍ର ସଂସାରକୁ ଜାଣିବାର ଯେଉଁ ବାସ୍ତବ ଦୃଷ୍ଟି ଲାଭ କରି ପାରିଛି ଅନ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷାରେ ତାହା ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିନଥାନ୍ତା ।

ବିଶେଷ କରି ଟିପ୍ପିମୁଣ୍ଡା ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମୋ ଜୀବନର ଗତି ଧାରାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଦେଇପାରିଛି । ସେଥିପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଧନ୍ୟ । ମୋର ଚିରସ୍ମରଣୀୟ ଓ ଚିରବରଣୀୟ ମଧ୍ୟ ।

ମୁଁ ଯେଉଁ ସବୁ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ରହି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି ସେହି ସବୁ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବିକାଶ ନିମିତ୍ତ ମୋର ସାଧନାତେ ଉଦ୍ୟମ କରିଆସିଛି । ସେଠାକାର ସହକର୍ମୀ ଓ ହିତାକାଂକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁଭାବରେ ପାଇବାକୁ ସତତ ଯତ୍ନ କରି ଆସିଛି, ପାଇଛି ମଧ୍ୟ । ଆଉ ଆପଣେଇ ନେଇଛି ସ୍ନେହରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ।

ଜଣେ ଶିକ୍ଷକପାଇଁ କେବଳ ସରକାରୀ ସ୍ୱୀକୃତି ବା ଅର୍ଥ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷକଭାବେ ବଞ୍ଚରହିବାକୁ ହେଲେ ତାଙ୍କ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ କୃତିତ୍ୱ ହିଁ ସବାଆଗ ବୋଲି ମୋର ଦୃଢ଼ବିଶ୍ୱାସ । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ହିଁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନିକଟରେ ତାଙ୍କର ଅଧ୍ୟୟନ ବା ଅଧ୍ୟୟନ ଦର୍ପଣ ।

ରାଜ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ତଥା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ଆଶ୍ରମ, କନ୍ୟାଶ୍ରମ ଓ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଆବାସିକ (Residential) ବିଦ୍ୟାଳୟ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଅଧିକାଂଶ ଅନ୍ତେବାସୀ ଅଟନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ସାଧାରଣ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ କେବଳ ଦିବାଧ୍ୟାୟା ଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଫେରିଯାଆନ୍ତି ।

କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବା ସହିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ ।

ସେଥିନିମିତ୍ତ ବିଭାଗୀୟ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅଧିକ ପରିଶ୍ରମୀ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠ, ସ୍ନେହ ପ୍ରବଣ ଓ ସେବା ପରାୟଣ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ କିନ୍ତୁ ପରିତାପର ବିଷୟ ବିଭାଗରେ ଏହି ଧରଣର ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ । ଅଧିକାଂଶଙ୍କଠାରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ସେମାନେ କେବଳ ଭଜିରୀ ସର୍ବସ୍ୱ ।

ବିଭାଗସ୍ଥ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଦର୍ଶନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଶିକ୍ଷାଧୀଶ, ଜିଲ୍ଲା ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ, (D.W.O) ସହକାରୀ ଗ୍ରାମମଙ୍ଗଳ ଅଧିକାରୀ (A.D.W.O) ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ, ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ବିଭାଗୀୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ପ୍ରଭୃତି ବହୁପଦସ୍ଥ ଅଧିକାରୀ ବାରମ୍ବାର ପରିଦର୍ଶନରେ ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ କେବଳ ହୁକୁମ୍ ତାମିଲ୍ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରକୃତ ସମସ୍ୟା ବା ଅସୁବିଧା ବୁଝିବାକୁ ଆଦୌ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥାନ୍ତି ।

ମୋର ଛତ୍ରିଶ ବର୍ଷ ଶିକ୍ଷକ ଜୀବନ କାଳରେ ଦେଖୁଥିବା ଉଚ୍ଚପଦାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭାଗୀୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ସୁଶାନ୍ତ କୁମାର ପାଲିତ୍, ଉପଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ଓ ଉପସାଗନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ମୋହିନୀ ମୋହନ ରଥ ଏହି ତିନିଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିଦର୍ଶନ କାଳରେ ସେମାନେ ପ୍ରକୃତ ସମସ୍ୟା

ଉପଲବ୍ଧି କରିବା ସହିତ ସହାନୁଭୂତି ସଂପନ୍ନ ମନୋଭାବ ପ୍ରକାଶ କରି ତଦନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।

ରାଜ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ କର୍ମଚାରୀ ବିଶେଷ ଭାବେ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଅଧିକାରୀ (D.W.O) ଏବଂ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟସ୍ଥ ଅମଳାତର ଯଦି ଅତ୍ୟଧିକ ଅର୍ଥ ଲିପ୍ସୁନ ହୋଇ ଅଧିକ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହୋଇପାରନ୍ତେ ତେବେ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟମ ଅଧିକ ସଫଳ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ବୋଲି ମୋର ମନେ ହୁଏ ।

ମୁଁ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚିରାରୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିସାରିବା ପରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ନଯାଇ ନିଜ ଘରେ ରହିଲି । ତେଣୁ ଆପଣା ଗ୍ରାମରେ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିମିତ୍ତ ମନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିର କରିନେଲି । ତଦନୁସାରେ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ମଧ୍ୟ ।

ବିଶେଷ କରି ଗ୍ରାମର ଦୁଇ ପୁରାତନ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଯଥା - ଅନ୍ୟାସାପୁର ଉଚ୍ଚମୌଳିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ବର୍ତ୍ତମାନର ସରକାରୀ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ) ଓ ଜୟଦୁର୍ଗା ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ସଜାଡ଼ି ରଖିବାରେ ବହୁ ଉଦ୍ୟମ କରିଆସୁଛି । ଗ୍ରାମ ତଥା ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକରେ ଯଥାଶକ୍ତି ସହଯୋଗ କରିଆସୁଅଛି ।

କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବା ଦଳପ୍ରତି ଆନ୍ତରିକ ଅସୂୟା କିମ୍ବା ବିରକ୍ତି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆସକ୍ତି ବା ଅନୁରାଗ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଦଳ ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ବ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ସଭାକୁ ମଧ୍ୟ ଯାଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିତାପର ବିଷୟ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ କୌଣସି ନା କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳସହ ଅତ୍ୟଧିକ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡୁଥିବାରୁ ସେମାନେ ଉନ୍ନତ ତଥା ଅନାବିଳ ବିଭର ଧାରାଠାରୁ ବହୁଦୂରକୁ ଖଲିଯାଉଛନ୍ତି ଅତ୍ୟଧିକ ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇ ।

ଆଜିକାଲି ପ୍ରାୟତଃ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକବନ୍ଧୁମାନେ ଆପଣା ଗ୍ରାମକୁ ଭୁଲିଯିବାକୁ ପକ୍ଷାତ୍ପଦ ହେଉନାହାନ୍ତି । ଆପଣାର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟଧିକ ବିତର୍କସୂତ୍ର ହୋଇ ପଡୁଥିବାରୁ ତାହାର ସାମା ସ୍ପର୍ଶକରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରୁଥିବା ଦେଖାଗଲାଣି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଜରେ ଭୋଗବାଦ ଅତ୍ୟଧିକ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି । ସର୍ବତ୍ର କେବଳ ଲାଭକ୍ଷତିର ବ୍ୟବସାୟିକ ହିସାବ କିତାବ ହିଁ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛନ୍ତି । ସେବା ଓ ସାଧନାର ସ୍ଥାନ ଗୋଟା ।

ଆଜି ଅପସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତ ଆଧୁନିକ ଯୁବ ସମାଜକୁ ଯେପରି ପ୍ଲାବିତ କରିଛନ୍ତି ସେଥିରେ ସମସ୍ତେ ଉବୁଟୁରୁ ଓ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଚାଲିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁକୁଳିବାର ପନ୍ଥା ଖୋଜିବାକୁ କାହାରି ଆଗ୍ରହ ବା ଆତ୍ମିକତା ନାହିଁ କହିଲେ ଭୁଲ ହେବ ନାହିଁ ।

ଏ ପ୍ରକାର ନୈରାଶ୍ୟର ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ମହମବତିଟିଏ ଜାଳି ଚାଲୁଥିବା ନ୍ୟାୟରେ ଆପଣା ବିଚାରଧାରା ଓ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନଧାରାରେ ତାହା ଯଥାଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ ଜାରିରଖିବାକୁ ଆଗକୁ ଚାଲିଛି । ଏହାହିଁ ଆଶୁଷ୍ଟି ।

ଛାତ୍ରୀ ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ମଧ୍ୟରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା, ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲା ଓ ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୋଡ଼େ ଶିକ୍ଷକ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରିବାକୁ ହୋଇଛି ।

ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାର ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଯେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ଆଦିବାସୀମାନେ ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ଏହା ନଦେଖିଲେ କେହି ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଜାହିତେଶୀ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମହାରାଜା ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ଉନ୍ନତି ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥିଲେ । ଯାହାଫଳରେ ସେହି ଜିଲ୍ଲାରେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଏପରି ବିକାଶ ହୋଇପାରିଛି ।

ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି ବହୁ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ଆଦିବାସୀ ଯୁବକମାନେ ଶ୍ରମପ୍ରତି ବିମୁଖ ନୁହଁନ୍ତି । ସରକାରୀ ପଦ ପଦବୀରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅବସର ସମୟରେ ସେମାନେ ଗ୍ରାମକୁ ଆସି ଅପଣା ଆପଣାର କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ହଳକରିବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଆନ୍ତି ।

ଆମ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରମାନେ ହାଇସ୍କୁଲ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ସାରିବା ପରେ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନାମ ଲେଖା ଖର୍ଚ୍ଚ ନିଜର ଆବଶ୍ୟକ ପୁସ୍ତକ କ୍ରୟ କରିବା ନିମିତ୍ତ

ନାନାପ୍ରକାର ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମ କରି ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାଆନ୍ତି । ଯାହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନାମଲେଖା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ଖର୍ଚ୍ଚ ନିମିତ୍ତ ଅନ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଆମ ଗ୍ରାମ ବା ଆମ ଅଞ୍ଚଳର ଯୁବକମାନେ ତିନି ତିନିଧର ହାଇସ୍କୁଲ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆପଣା ଗୋରୁଗାଈଙ୍କ ଯତ୍ନେବା କିମ୍ବା କୌଣସି ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କୁଣ୍ଠିତ ହୁଅନ୍ତି । ଲଜ୍ଜାବୋଧ କରନ୍ତି ।

ସର୍ବଦା ପିତାମାତା ବା ଅନ୍ୟ ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କ ଉପରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ତାହାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଆଭିଜାତ୍ୟ ।

ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଆମ ଦେଶରେ ଆମେ ଯେଉଁ କେତେଗୋଟି ଭୁଲ୍ କଥା କରିବସିଛୁ ତାହା ଆମ ପାଇଁ ଆମକୁ ଅନେକ କିଛି ମୂଲ୍ୟଦେଇ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଡୁଛି ଆଉ ପଡୁଥିବ ମଧ୍ୟ ।

ଯଥା ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବା ପରେ ଆମ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆମୂଳବୂଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା ବୋଲି ଆମ ଦେଶର ଅନେକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଆସୁଛନ୍ତି । କାରଣ ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତି ଆମ ଦେଶ ନିମିତ୍ତ ଆଦୌ ଅନୁକୂଳ ନୁହେଁ ।

ଲଢ଼ି ମ୍ୟାକଲେ ୧୮୩୫ ମସିହାରେ ଏ ଦେଶରେ ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଚାରଣ ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ ସେଥିରେ ସେ ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାଷାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଯେ “ମୁଁ ଏଇଥିପାଇଁ ଭାରତରେ ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ସୁପାରିଶ କରୁଛି ଯାହାଦ୍ୱାରା ଏ ଦେଶରୁ ଦିନେ ଇଂରେଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ହୁଏତ ଉଲ୍ଲିୟବ କିନ୍ତୁ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ମନରେ ଓ ରକ୍ତ ମଜ୍ଜାରେ ବିଦେଶୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଚିରଦିନ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି ରହିଥିବ ।”

ଲଢ଼ି ମ୍ୟାକଲେ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ନଥିଲେ ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ଆଇନ୍‌ଜୀବୀ । ସାର୍ବଜନୀନ ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ତାଙ୍କର ଗୁରୁତ୍ୱ ନଥିଲା, ଥିଲା ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷା Class Education ଉପରେ ।

ଯାହାହେଉ ତାଙ୍କର ଚୋପିତ ବାଜ ଅଙ୍କୁରିତ, ପଲ୍ଲବିତ, ବର୍ଷିତ, ମୁକୁଳିତ, କୁସୁମିତ ହେବା ପରେ ଆଜି ଫଳିତ ହେବାକୁ ଯାଉଅଛି ।

ନହେଲେ ସାରାଦେଶରେ ଶିଶୁଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଦାନରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ଛତୁଫୁଟିଲାପରି ଇଂରାଜୀ ମାଧ୍ୟମ ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକ ବଢ଼ିଗଲାଣି ନାହିଁ ।

ଓଡ଼ିଆ ଘରର ପିଲା ନିଜ ବାବାକୁ ଡାଡ଼ି, ଓ ମା' କୁ ମମି ଡାକିବାରେ ଅଧିକ ଗୌରବ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ଓଡ଼ିଆ ଘର ବିବାହ, ବ୍ରତର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ର ଇଂରାଜୀରେ ଛପାହୋଇ ସାରାଦେଶରେ କଳାସାହେବ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଯେଉଁ ଅପକୌଶଳ ଗଲିଛି ସୁଦୂର ପରିଣତି ସୁଶକର ହେବ ତ ?

ସେହିପରି ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ ବୃହତ୍ ଶିକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଗୁରୁତ୍ବ ଦିଆଯାଇ ଦୁଇ ଶିକ୍ଷାୟନ ନାମରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିକ୍ଷ, କୁଟୀର ଶିକ୍ଷ ଓ କୃଷିପ୍ରତି ଚରମ ଅବହେଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ ଆଶାତୀତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଗଲିଛି ଯାହ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି ।

ଦାରିଦ୍ର୍ୟମୋଚନ ପରେ ଦରିଦ୍ର ସୁଦାମା ଆପଣା ଗୃହକୁ ଚିହ୍ନିନପାରିବା ପରି ସ୍ବାଧୀନତା ଲାଭ ପରେ ଆମ ଯୁବକ ବଂଧୁମାନେ ଏ ଦେଶ ଓ ମାଟିକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିପାରିଛନ୍ତି କି ?

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନନ୍ଦିରୋପାଳ ପାଲିତଙ୍କ ଜନ୍ମ ଅନ୍ୟାସାପୁର, ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ । ଝଲିଛି ନିକରରେ ତାଙ୍କ ପିଲାଦିନ, ସ୍କୁଲଜୀବନ ତଥା ଶିକ୍ଷକଜୀବନର ଅନେକ ମନଛୁଆଁ ଅନୁଭୂତି ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଉତ୍ତର ବୁନିୟାଦୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଚମ୍ପତିମୁଣ୍ଡା, ଏକ ବିଶେଷ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଜାଣିବାକୁ ହେଲେ ସେହି ଆନ୍ତରୀକ୍ଷକୁ ପଢ଼ିବା ଆବଶ୍ୟକ ।